

**ДРУГИЙ
ВСЕ-КАНАДІЙСЬКИЙ
КОНГРЕС'
УКРАЇНЦІВ
КАНАДИ**

Торонто, Онт. — 4, 5, 6 червня, 1946.

diasporiana.org.ua

**ДРУГИЙ
ВСЕ-КАНАДІЙСЬКИЙ КОНГРЕС
УКРАЇНЦІВ КАНАДИ**

Торонто, Онт.—4, 5, 6 червня, 1946

Накладом Комітету Українців Канади

**Printed by The Ukrainian National Publ. Co. Ltd., Winnipeg.
Publishers of The New Pathway.**

Вступне Слово

НАШІ ДОСЯГНЕННЯ — ЦЕ НАША ПРОГРАМА.

Під таким кличем, можемо сміло сказати, відбувся Другий Конгрес Комітету Українців Канади, в місті Торонто, дня 3-4-5. червня 1946 р. На цьому Конгресі організоване українство Канади, устами своїх складових Організацій: Брацтва Українців-Католиків, Українського Національного Обєднання, Союзу Українців Самостійників, Союзу Гетьманців-Державників, Українських Канадських Ветеранів та Союзу Українських Організацій вповні санкціонувало дотеперішну працю Комітету Українців Канади, зобовязуючи себе до активної підтримки усіх шляхотних починів і стремлінь цеї високої установи. Обновлення своїх сил, скріплення своєї волі до щораз яснішого оформлення українського суспільства в Канаді, це золота нитка, що блестіла на протязі трьох днів Конгресу. Усім присутнім було там наглядним, що Комітет Українців Канади, це вицвіт спільніх, хоч не легких зусиль народу, і як такий він між народом остане.

Вже на передодні Конгресу, простора галя — Месі Гал, — де Конгрес відбувався, звертала на себе увагу переходячих мешканців міста Торонто. Національні прапори повівали поважно на фронті, а написи при вході звіщали прохожим, що тут через три дні Українці Канади будуть мати свої наради. Українські прапори своїм золото-блакитним полем лопотіли тужливо побіч прапорів Канади. Вони так витали своїх синів і достойних гостей, а рівночасно звіщали їм трагедію української Землі і народу.

На лицях всіх, поважний, святочний, бадьорий, здавалось, боєвий настрій. І так через три дні. Бо через три дні отворилися широко двері просторії зали і через три дні учасники Конгресу виповняли її по береги. Це був тріумф української національної сили, що на очах формувала народ. Ми чули як спільна журба про долю Батьківської Землі і Народу росла у нас у кожного одного, ми чули як спільне розположення нашого духа і сердець ставало крицею, що у своїй красі і технічній звершеності являлось чимсь небуденним в житті українського народу.

Повні радісного очікування всі гляділи в сторону естради. Бажали бачити тих, що від літ трудяться для великого діла Українців: Членів Президії, Екзекутиви, Достойних Представників Федерального та Привінціяльного Уряду. Радість свого серця хотіли передати їм вже тепер, рясними оплесками, глибокої вдячності і пошани. І вони цю вдяч-

ність на Конгресі в Торонті дістали: вони відчули ясне і могутнє враження тих глибоких моральних основ нашого організованого життя, яке з гордістю носить ім'я КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ.

На естраді столик для бесідника, а в півколі за тим, місця для членів Президії, Екзекутиви та Достойних гостей, представників міста Торонто та представників місцевої преси. Естрада гарно прикрашена національними прапорами, а золоті написи вітають на Конгресі нову Організацію Українських Канадських Ветеранів з послідньої світової війни. Їх представники займають почесні місця між Президією Конгресу, а членство бере активну участь в нарадах, як недавно брало активну участь в боротьбі.

Напруження в очікуванні отворення Конгресу росло. Усе було приготоване і передбачене. Невтомно в цьому працювали Українці міста Торонто. Спершу праця росла повільно, відтак сильніше. Вкінці виросла чудова будівля Конгресу, признання від своїх і подив від чужих. Кожний, хто у цій незломній волі формування українського життя співпрацював і співтворив, горів огнем одушевлення. Він бачив успіхи своїх спільніх зусиль, хоч знов, що поза тим ділають люди, які пос обляють дивному соціальному процесові, що перетворює у найглибших основах українську масу в український народ.

І тому для всіх тих не могло бути крашої хвилі як ця, коли на естраді з'явились ці люди, що очолюють нинішній рух Українців Канади, а сам Президент отворив Конгрес.

Море оплесків розляглось по просторій залі. Не вгавали вони навіть тоді, коли хорунжі з національними прапорами занимали свої місця. Це була органічна лучність проводу з народом. Ідея ця була провідною цілого Конгресу та несла дальнє і глибше як ідеї Конгресу з 1943 р.

По черзі бесідники виказували організовані досягнення Українців Канади на кожному полі життя за послідніх кілька літ. Одним з основних досягнень, це внутрішне замирення власної суспільності, це створення моральних можливостей спільногоділання, якого благодатні впливи досягають не тільки Українців Канади, але виходять далеко за її межі і доходять до наших Братів, розсіяних по світу. Праця в тому напрямі має йти далі, вона ніколи не може мати спочинку.

Конгрес в Торонті займає виразне становище протесту відносно поневолення Української Землі і Народу через московський, тоталітарний, комуністичний фашизм, відносно нелюдяноготрактування українських біженців в Європі та взиває всі компетентні чинники Західних Демократій, щоби вони приложили усіх своїх старань до додатньої розв'язки питань, які являються питаннями не лише Українців, але підгандями західної цивілізації і взагалі людства.

Голос Конгресу не щадив також і своїх. У цій затяжній крізі українського народу ніхто не може бути обоятним, байдужим. Не може бути місця між нами для тих, що завсіди невдоволені, що завсіди все знають і ліпше знають, що все критикують, самі однак кроку не зроблять поза межі своєго заскоруялого егоїзму. Нива перед Українцями Канади простора; праці для всіх доволі: Соціальне виховання народу, проблеми українського робітництва і фармерства, проблеми українського міщанства, професіоналістів, виховання нашої молоді, роля українського жіноцтва, це все питання порушувані на Другому Конгресі в Торонті. Всі ці проблеми були ставлені ясно і, нарід їх принимав, принимав їх з повним приреченням і зобовязанням себе до діла, до рішучої волі будови кращого життя Українців Канади і Українців взагалі.

Виходячи зі становища найтіснішої лучності з народом, Українці Канади творять до цього великого діла солідну основу у формі своїх Конгресів. Нé легко було творити Обєднаний фронт Українців Канади з шістьох національних організацій домініяльного значіння, з трудом тільки і мозольною постійною працею вдалося здобути публичну опінію, та коли все це зродилося серед нечуваної в історії крізи народу, то нехай цей рух Українців Канади останеться з народом.

І ця знаменна черга була так наглядною на Конгресі в Торонті. Цею дорогою Українці Канади ростуть, кріпшають, а з ними кріпшає і авторитет Комітету Українців Канади. Бо нішо не скріпляє авторитету так, як це, коли ми звертаємося безпосередньо до тих, від яких ми авторитету бажаєм, щоби вони нас ясно розуміли. Цею дорогою кріпшав Комітет Українців Канади і на цій дорозі він оправдав своє існування. Від затяжних початкових засідань до масових здвигів та конгресів, дорога Українців Канади була дорогою успіхів і побід, а тайна цього лежала в тім, що Українці Канади були належно інформовані про все, що належало в час, заки ще впало рішення. Внаслідок цього життя Українців Канади дістало певний зміст, певну оформлену ідею, ідею єдності в співпраці і солідарності, що робить нарід стійним і характерним в обличчі труднощів і змагань до ідеалу.

І це є відповідю для тих, що предсказували коротке життя Комітету Українців Канади, для всіх тих, що все знають і ліпше знають і нічого не роблять. Як це було слідно на Конгресі в Торонті, Комітет Українців Канади говорить мовою народу, з народом живе і з народом ділає. А це без сумніву немалий успіх, якого примірів небогато в українськім житті та в українських історичних змаганнях. Тому можемо сміло сказати: НАШІ УСПІХИ — ЦЕ НАША ПРОГРАМА.

Українці Канади віднайшли себе. Вони були засуджені на загибель. Всі нам такий кінець пророкували. Однак так не сталося. Ми сьогодні усунили внутрішнє розбивання, вузькі організаційні самолюбства, руйнуючі антагонізми, а на їх місце поставили обєднаний фронт Українців

Канади, поставили символ — ідею — ідею єдності в праці і журбі про кращу долю народу. БО ДЕ Є ОДНА ВОЛЯ, ТАМ НАЙДЕТЬСЯ ОДНА ДОРОГА, ДЕ Є НАРОД, ТАМ Є І ВОЛЯ.

В тому напрямі Українці Канади на своєму Конгресі в Торонті витичують ясний шлях не тільки для сучасних та грядучих поколінь Українців Канади, що у своїй місійній праці мусять виходити від найглибших моральних основ обєднаного народу, але що більше, вони під тим оглядом є показчиком для всіх Українців розсіяних по світі, ділаючи рівночасно як функція діагнози в лоні Українського Народу у відбудові його зруйнованої землі, у лікуванні його глибоко скривавлених наболілих ран.

о. Др. ВАСИЛЬ КУШНІР.

ЕКЗЕКУТИВА КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ. — Перший ряд, сидять зліва доправа: Я. В. Арсеніч, секретар; прот. о. С. В. Савчук, містопрезидент; о. д-р В. Кушнір, президент; інж. В. Коссар, містопрезидент і предсідник Координаційної Комісії; д-р Т. Дацків, скарбник. Другий ряд, зліва доправа: А. Загарійчук, діловий секретар; Ів. Карасевич, д-р П. Машенко, д-р Б. Дима, Ст. Скобляк, д-р Ів. Гуляй, ред. М. Погорецький. Третій ряд, зліва доправа: А. Скоробогач, Сл. Ребчук, Евст. Васишинин, д-р М. І. Мандрика, ред. М. Г. Гикавій. (Немає на знімці таких членів Екзекутиви: С. Хвалібога, фін. секретар; ред. М. Стешишин, Т. Д. Ферлей, о. М. Пелех, П. Барницький, В. Борецький і Т. Кобзей.)

П Р О Т О К О Л
**Другого Все-Канадійського
Конгресу Українців Канади**

Конгрес відбувся в місті
Торонті, в провінції Онтаріо,
в днях 4, 5 і 6 червня,
1946 року в Месі Гал.

ПРОГРАМА

ПЕРШИЙ ДЕНЬ КОНГРЕСУ

ВІТОРОК, 4 ЧЕРВНЯ, 1946.

До полудня — від 9.00 до 11.45 год.

Реєстрація делегатів і гостей буде відбуватися в Гімнастичній Салі Метрополітан Церкви.

Вибір предсідників Конгресу відбудеться в **Месі Гал**, де будуть відбуватися всі сесії Конгресу.

Від 11.45 до 2.00 — перерва на обід.

Пополудні — від 2.00 до 6.00 год.

1. Святочне відкриття Конгресу — о. др. Василь Кушнір, президент Комітету Українців Канади.
2. Привіт до Конгресу — представник Міської Ради міста Торонто.
3. Привіт — полк. Ю. Дрю, прем'єр провінції Онтаріо.
4. Привіт від Українського Конгресового Комітету Америки.
5. Привіт від Злученого Українського Американського Допомогового Комітету.
6. Фінансові справи Комітету Українців Канади — др. Т. Дацків, касієр Комітету Українців Канади.
7. Звіт Жіночої Секції Українців Канади — пані М. Дима, голова Жіночої Секції КУК.
8. Звіт Фонду Допомоги Українців Канади — пані Г. Мандрика, ділова секретарка.
9. Звіт Союзу Українських Канадійських Ветеранів — І. Ю. Карасевич, голова С. У. К. В.
10. Напрямні завдань і праці КУК на будуче — інж. В. Коскар, містоголова КУК і голова ко-ординаційної комісії.

8.30 вечором в Месі Гал — Масовий Збір.

1. Промова Державного Секретаря Канади, дост. П. Мартин, Оттава.
2. Положення в Європі й Українські Скитальці — о. др. В. Кушнір.

ДРУГИЙ ДЕНЬ КОНГРЕСУ

СЕРЕДА, 5 ЧЕРВНЯ, 1946.

До полудня — від 9.00 до 11.45 год.

Реферати і Дискусія:

1. Значіння Комітету Українок Канади — пані М. Дима, Вінніпег, Ман.
2. В обороні тривалого миру і прав людини — пані Н. Когуська, Вінніпег, Ман.
3. Наша культура і молодь — пані М. Бала, Віндзор, Онт.
4. Українське Жіноцтво на скитанні і наша поміч Йому — пані Е. Ситник, Вінніпег, Ман.
5. Дискусія над звітами і інші вільні теми.

Від 11.45 до 2.00 — перерва на обід.

Пополудні — від 2.00 до 6.00 год.

Реферати:

1. Будуччина Свободи в Європі, Ватсон Кіркконел, професор МкМестер університету, Гемилтон, Онт.
2. Економічні Досягнення Українців в Канаді — адв. П. Лазарович, Едмонтон, Алта.
3. Культурні і Наукові Осягнення Українців в Канаді — П. Юзик, Саскатун, Саск.
4. Еміграція — А. Глинка, посол до Домініяльного Парламенту, Оттава.

8.30 вечором в Месі Гал — Концерт.

Візьмуть участь українські артисти: панна Донна Гресько і панна Ольга Лепкова в супроводі пяна панни Ольги Дмитрів — всі з Нью Йорку та спільній український хор міста Торонто під управою Г. Мостового,

Під час концерту виголосить доклад В. Токер, посол Домініяльного Парламенту, Ростерн, Саск.

Точна програма концерту буде видана окремо.

•

ТРЕТИЙ ДЕНЬ КОНГРЕСУ

ЧЕТВЕРГ, 6 ЧЕРВНЯ, 1946.

До полуудня — від 9.00 до 11.45 год.

Доклад і продовження дискусій.

Спостереження за морем — Фл/Лт. Б. Панчук.

Від 11.45 до 2.00 — перерва на обід.

Пополудні — від 2.00 до 5.00 год.

1. Українська справа в міжнароднім положенні — ред. М. Гетьман, Торонто, Онт.
2. Роля українців в громадському життю Канади — І. Р. Соломон, М. Л. А. Винипег, Ман.
3. Воєнні зусилля українських вояків за морем — др. М. Луцник, Торонто, Онт.
4. Узасаднення напрямних і предложення резолюцій — с. С. В. Савчук, Винипег, Ман.

Увечорі в 7 годині

Бенкет в честь делегатів і гостей Конгресу відбудеться в бенкетовій салі "Кристал Балрум" в Кінг Едвард Готелі.

Гостем-промовцем буде Ю. Г. Симпсон, професор саскатуванського університету, Саскатун, Саск. Тема: "Ретроспективна аналіза українців Канади й їх перспективи".

РЕЄСТРАЦІЯ І ВИБІР ПРЕЗИДІЇ

Із за браку місця в забудуваннях Месі Гал, реєстрація відбувалася в кімнатах Метрополітан Чорч. Там же були й кімнати, призначенні для поодиноких організацій, які входять в склад КУК, включаючи українських канадських ветеранів. Таким чином підготовка цьогорічного Конгресу спочивала на оцих українських організаціях: Брацтво Українців Католиків, Українське Національне Обєднання, Союз Українців Самостійників, Союз Гетьманців Державників, Союз Українських Робітничих Організацій і Союз Українських Канадських Ветеранів.

З огляду на те, що на Першому Конгресі було вирішено, щоб Екзекутива КУК подбала про зорганізування жіночого КУК на таких самих засадах, як і чоловічого, на цьогорічному Конгресі українське жіноцтво вже виступало як сентралізована одиниця, очолювана Комітетом Українок Канади.

Реєстрація відйсності почалася іще дні 3-го червня вечером та продовжувалася протягом двох слідуючих днів тому, що багато делегатів і гостей із певних та оправданих причин не могли прибути на час. Однаке найбільша кількість делегатів і гостей зареєструвалася у вівторок до години 11.30 перед полуднем.

В годині 11.30 в присутності великого числа делегатів у Метрополітан Чорч, інж. **В. Коссар**, як голова Координаційної Комісії КУК, забрав слово і запропонував приявним делегатам вибрати тепер, а не відкладати до слідуючої сесії, Президії до переведення Конгресових нарад, концерту, віча й банкету. Таку пропозицію зробив він для того, щоб заощадити на часі. Тому, що не було ніякого спротиву від делегатів, інж. В. Коссар відчитав список осіб, що входили б до Президії, із застереженням, що цей список делегати можуть доповнити, змінити чи приняти вцілості.

Пропонований список кандидатів був слідуючий:

На пополудневу сесію у вівторок, дні 4-го червня: адв. Т. Гуменюк, Торонто — предсідник, адв. Юрій Роборецький, Торонто — заступник предсідника.

Для переведення масових зборів увечорі в Месі Гал, того самого дня: о. іг. М. Когут, Гримсбі, Онт. — предсідник, д-р І. Василенко, Торонто — заступник предсідника.

Середа, 5-го червня:

Ранішня Сесія: інж. В. Коссар, Винипег — предсідник, пані М. Дима, Винипег, заступниця предсідника.

Пополуднева Сесія: адв. Іван Соломон, Винипег — предсідник, о. М. Горошко, Содбури — заступник предсідника.

На господаря для переведення концерту в Месі Гал того самого вечора — адв. П. Лазарович з Едмонтон, Алта.

Четвер, 6-го червня:

Ранішня Сесія: д-р Т. Дацків, Винипег — предсідник, д-р І. Гуляй, Винипег — заступник предсідника.

Пополуднева Сесія: о. кан. П. Каменецький — предсідник, д-р М. Луцик, Торонто — заступник предсідника.

На господаря бенкету в Кінг Едвард Готелі (Кристал Бал Рум) — о. прот. С. В. Савчук, Винипег.

На секретарів Конгресу інж. В. Коскар запропонував пп. В. Гірняка й Г. Мазурика (оба з Торонто).

Прочитану лісту затверджено одноголосно.

Статистика Делегатів і Гостей Другого Конгресу КУК

Після звіту голов Верифікаційних Комісій поодиноких організацій, склад делегатів був такий: Делегатів 405, Гостей 412 — разом 817.

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ, ВІВТОРОК, 4-го ЧЕРВНЯ, 1946.

Сесію отворив предсідник адв. Т. Гуменюк та покликуючи до слова адв. Ю. Роборецького, передав йому, як свому заступникові, провід сесії.

Адв. Ю. Роборецький, перебираючи обовязки, виголосив коротку промову:

“Світлий Конгресе! В тяжкій хвилині історичного життя українського народу, сьогодні маємо щастя почати з повною національною свідомістю Другий Всеканадійський Український Конгрес під проводом Комітету Українців Канали.

“Я маю честь нині привітати Вас усіх в імені Екзекутиви КУК та побажати Вам якнайкращих успіхів у нарадах, та для добра Канади, як і для добра наших братів і сестер на рідних землях і на скітальщині.

“Оцей важний історичний момент вимагає якнайбільшої братньої й дружньої любові. Це напевно вийде на добро, а не на шкоду. Тому між нами не сміє бути розбратау й незгоди. Нехай наші думки будуть спрямовані туди, де знаходяться наші рідні в слізах і великому горю.

“Сьогодні на першого промовця я маю честь покликати Високопреподобного Канцлера о. д-ра Василя Кушніра, президента КУК. Його ім'я широко відоме для нас всіх. Він обзнайомлений з усіми справами українського національного життя. Для поглиблення цього знання, він недавно закінчив свою поїздку до Європи, де на місці обзнайомлювався із злиденим життям наших скітальців”.

Відкриття Конгресу КУК

о. д-р Василь Кушнір

кої зрілости і відвічальності зглядом нашої нової Батьківщини Канади, як рівночасно, ми дали доказ нашої глибокої любові, журби і праці зглядом землі наших батьків — України і Українського Народу. Протягом шести літ Великої Світової Війни, що тільки рік тому, як вона скінчилася, ми сповнили наші обовязки гідно і чесно на кожному відтинкові нашого життя. Ми не жаліли, ані не вагалися зложити на жертвеннику Канади, ані жертви" майна, ні жертви крові.

Ми сьогодні сміло глядимо у нашу будучість, тішимося нашими правами і привілеями горожан, чого нашим братам Українцям постійно відмовляється на їх батьківській, прадідній землі.

У цій свідомості нашого становища, як Українців Канади, я, як Президент Комітету Українців Канади, чуюсь щасливим, що можу промовити до Вас, отвіраючи цей Другий, Всеукраїнський Канадійський Конгрес.

Я всіх Вас щиро вітаю. Вітаю Вас, як представників Відділів Комітету Українців Канади, вітаю Вас, представників наших братніх, складових організацій: Братства Українців Католиків, Союзу Українців Самостійників, Українського Національного Обєднання, Союзу Гетьманців Державників, Союзу Українських Організацій і наймолодшої нашої вітки, Українських Канадійських Ветеранів, які після геройського сповнення своєї військової служби на всіх тере-

Три роки тому назад, ми відбували наш Перший Конгрес Українців Канади, у місті Винніпегу при великому числі уповажнених від Організацій представників та гостей з усіх провінцій просторої Канади.

Перший Всеукраїнський Конгрес відбувся серед потрясаючих дій світової війни, що непевністю своєго висліду тяжіла на серцях народів, тяжіла також на стрівоженіх наших серцях, Українців Канади. Мимо цього, однак, ми відбували наш Перший Конгрес перед великого ентузіазму під могучим кличем ПОБІДИ і з глибокою вірою в остаточну перемогу правди над неправдою, та справедливості над несправедливістю.

Продовж послідних років війни, ми дали доказ нашої горожанської

нах недавньої війни, з вінцем тріумфу побідників, станули з нами рамя об рамя до спільної праці, для більшої слави Канади, для красої долі Української землі і Українського народу.

Вітаю всіх Вас присутніх Гостей, що прибули на цей наш Конгрес, зі Сходу із далекого Заходу нашої Країни. Всім Вам доля наша тут в Канаді є надто дорога, та трагедія нашої землі і Українського Народу в Європі не є нам обоятна, вона ворушить нині до самих глибин наші стривожені серця, неменше зовсім, як це було під час нашого Першого Конгресу, 1943 року.

Від соток тисяч наших братів і сестер, тих нещасних жертв війни і трагедії Української землі, від Української Молоді та українських дітей та сиріт, яких я недавно особисто відвідав по численних таборах в Європі, від всіх них я всім Вам передаю щирий, сердечний привіт та подяку за Вашу журбу про їх долю, та співчуття Вашого серця у їх терпінню і горю, за Вашу поміч у їх потребах і недостатках.

Вже на Першому Конгресі Комітету Українців Канади в червні, 1943 р. ми підчеркнули, що наш Перший Конгрес, це історична подія, з історичними наслідками в житті українських поселенців в Канаді, цеї просторої нашої української нової землі.

Вже тоді поза зовнішніми формами нашого Конгресу, ми бачили не тільки певні, виразні лінії нашої праці в Канаді, але що більше, здається, що в наших тривожних серцях, ми обнімали прадіду землю наших Батьків, землю, що в судорогах смерти корчилася, ранена ворожим мечем і палена огнем.

Серед незломної сили Українців в Канаді і поза Канадою, жити своїм життям, вільно і свободно, ми бачили вже тоді, як мільйони наших братів в Україні падали жертвою лукової руки ворога, а другі мільйони гонені довгими рядами, тяглись на примусові роботи невільників та до концентраційних таборів наїздника Німця-Тевтона, та Москаля-Джінгісхана. Море крові і гори костей зазначували їхні послідні стопи по широких шляхах України. Пажерливо їх поглочували руїни Німеччини, в судорогах смерти морозили їх сибірські тайги. Ми все те бачили вже поза зовнішніми формами нашого Першого Конгресу. Ми бачили на зруйнованій землі наших батьків, мільйони вдів і сиріт, ми бачили сиво-олосого батька і знеможену матір, що втомленими очима гляділи вдаль, там, де меркла їх послідна надія.

Ми відчули вже тоді, як маєстатично, з глибини нашої української землі, з вікових ран та переслідувань нашого українського народу, з нашої молитви, праці і жертви, ми діставали нашу красу і нашу силу християнського ідеалізму в боротьбі за долю землі і народу. Ми Українці Канади сьогодні, здається, Божим Провидінням поставлені на чоло нестримного походу, над яким взноситься прапор журби і любови, морального приміру, проводу і жертви для

соток тисячів українців розсіяних по світі. Чи сповнимо ці наші завдання? Чи покажемося настільки сильнішими, відважніми, що не завагаємося нашої відвічальності? Чи дамо моральний примір? Чи скріпимо наші сили у наших рядах? Чи усунемо рештки байдужності, рештки обоятності? Справи для Українців Канади, це не справа престіжу одної чи другої організації, чи всіх разом, це справа життя і смерти Українського Народу як цілості і всюди, де би він не жив, де би він не скитався. Дух часу, обставини, серед яких нам приходиться жити, вимагають від нас виразного становища та невідкладичного рішення: що Українці Канади зібрані на своєму Другому Всеукраїнському Канадійському Конгресі, в місті Торонто, дня 4-го червня, 1946 року, признають себе раз і назавсіди до взаємної згоди, праці і жертви не для престіжу, але для життя українського Народу.

ЗНАЧІННЯ ДРУГОГО КОНГРЕСУ КУК

З таким обличчям народу, свідомого своєї історичної відвічальності та місії, ми переступаємо поріг нашого Другого Конгресу Українців Канади в місті Торонто. Це вже другий раз на протягу 50 літ нашого життя в Канаді, відколи ми самі себе віднайшли, ми сходимося, щоби провірити наші сили, спрямувати наші дороги, усунути наші недомагання, поставити високо наші ідеали. Сьогоднішній час, це час розбурханих дій світа і народів. Це час, в якому всесвітні сили довкруги нас переформують не тільки лице народів і держав, але що більше, зачіпають до самих основ способів життя кожної людини.

Тому годиться, щоби на самому порозі цего Другого Конгресу, ми переглянули дорогу, яку ми перейшли і дали головні напрямні нашого шляху на будуче. Будівничі Комітету Українців Канади були людьми різних політичних поглядів і релігійної приналежності. Однак вони були глибокої віри і далекої візії. Нема найменшого сумніву, що перші початки були дуже тяжкі, часами прикрі. Однак всі вони докладали своїх найкращих зусиль, щоби з відвагою, вірою і толеранцією стрічати всі проблеми, які життя ставило перед ними. І ця відвага, мужність, віра та толеранція в ще кращій формі мусить остатися і на будуче взірцем шляхотних зусиль Українців Канади.

Протягом шести літ спільної праці всіх нас, повстало певна будівля, певна структура, не рамці, але образ, який ми називаємо Комітет Українців Канади. Цею будівлею ми Українці Канади стоймо, з неї ми доцільно і успішно ділаємо для добра кожного з нас, для Українців Канади загалом, а для Українців розсіяних по світу з окрема.

НАШІ ДОРОГИ — НАША ВІДВІЧАЛЬНІСТЬ

Наша праця Комітету Українців Канади, як Вам відомо, ішла двома головними шляхами:

1. Ми несли поміч Канаді в її воєнних змаганнях від самого початку, завсіди і беззастережно.
2. Ми насвітлювали загально українські справи з нашого канадійського горожанського становища.

На цих обох відтінках нашої праці, ми старалися сповнити наші обовязки як найкраще, після змоги наших, далеко невистарчаючих, скромних сил та незвичайно обмежених, а в тій праці, так конечних фінансових середників, якими ми розпоряджалися. Та все ж таки успіхи наші перейшли понад сподівання не тільки для нас Українців Канади, але що більше, мозольна праця кожного дня, всіх нас, виявилася дуже виразно на горизонті нашого українського життя, як моральний примір, що сягавдалеко поза межі нашої країни та спрямовував в одне русло розгораші сили много-тисячної нашої старшої і найновішої еміграції, де б вона не жила. І це, на мою думку, найкраща заплата для його невтомних працівників, що серед недіспанів ночей, не жаліли останків своїх сил для моральних осягнень, яких не можна ані зміряти, ані оцінити. Все те однак ставить нас Українців Канади, перед нові, великі обов'язки і небуденну відвічальність.

РОЛЯ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ У ВІЙНІ 1939 — 1945. ЗБРОЙНІ СИЛИ

Коли почалась велика світова війна 1939 року, ми Українці Канади, вже у великій мірі були готові стрінугти і відповідно розвязати великі завдання, які посередньо, чи безпосередньо були звязані з війною. В першій мірі і від самого початку, Комітет Українців Канади, як виразник волі Українців Канади, станув без найменшого вагання на становищі, що в цій війні Українці Канади беруть участь в активі збройних сил Канади. Ми з вдоволенням підчеркуємо, що загал нашого громадянства зрозумів наше становище, а відгомін цього — це величезний відсоток наших хлопців і дівчат у збройних силах Канади. На тім ми не кінчили. Комітет Українців Канади, якого Ви так солідарно піддержували, пішов дальше. Він постійно піддержував кожне діло, що мало на цілі не тільки нести поміч моральну й матеріальну нашим оружним силам, але що більше, він координував усі підприяття наших українських добродійних організацій, що старалися держати високо мораль наших хлопців і дівчат в армії, та стали тим чаглядним виразником нашої національної волі та бажання остаточної побіди. Як великого значення була та праця Комітету Українців Канади для наших оружних сил, для наших хлопців і дівчат за морем, це можуть найкраще оцінити таки ті самі хлопці і дівчата, наші українсь-

кі канадійські вояки, що після трудів і небезпек на фронті, могли зайти до Клубу Українських Канадійських Вояків в Лондоні, там відпочати, як в дома, а відтак з обновленими силами, скріпленими на дусі, вертали знова на фронти, щоби можна сповнити свій високий обовязок. Вони відчули, що вони не були самі, вони відчули, що за ними ціла Канадійська Україна.

Внаслідок цього роля Українських Канадійських Вояків за морем у минувшій війні, це світла картина в нашій історії, нашого християнсько-лицарського ідеалізму, нашого українського неподільного серця, що вміло найти розвязку в одній з найніжніших струй людського почування. Бути героєм-патріотом землі своєго уродження і одночасно горіти племінною любовю до нещасної землі простих, а однак великих своїх батьків.

На щастя канадійських жінок та дітей, наші оружні канадійські сили, стрічали ворога тисячі миль від берегів нашої країни. Наша канадійська земля не зазнала страхіть та знищення, як це сталося з Європою. Ми піддержували наших хлопців, куди тільки вони посувалися, ми йшли за ними з дрожанням сердець їх батьків і матерів. Ми дрожали над їх життям під Дієп, ми були з ними в Нормандії, ми ділили їх труди на пісках Африки, ми їм з тривогою товаришили в Італії, Сицилії і під Кассіно. Червоною китайкою нашого серця, ми закривали очі тих, що героями впали на далекій, чужій, холодній землі, для великої справи. А всіх тих, що повернули як побідники, з відзначенням на мужніх грудях, з вінцем слави на ясному чолі, з почуттям вдячності і любові до своєї землі, з пошаною до всього того, що є високе і святе, що має невмірушу вартість в житті, ми широко сердечно, як наших друзів вітаемо.

Вони не є більше ті самі українські канадійські хлопці — дівчата, яких ми знали шість, чи сім літ тому назад. Тяжке життя, глибокий досвід, боротьба за справу, витиснуло в їх серцях пятно — черту правдивого християнського ідеалізму.

Коли вони стрінулися перший раз з тисячами Українських збігців в Європі, то їх серця запалали відразу іскоркою місіонарів і любов'ю Милосердного Самарянина. Вони не спочали так довго, аж доки не подали помічної руки нещасним жертвам Української Землі, скитальцям Українського Народу.

Це друга золота сторінка в історії Українців Канади. Сьогодня вони не тільки між нами, вони з нами, як організація Українських Канадійських Ветеранів. Ці, що недавно боролися на воєнних фронтах, а сьогодні працюють з нами в інтересі побідного, справедливого мира для всіх народів, в інтересі єдності Канади, в інтересі її слави, щоби ця благословенна країна прямувала свободно до своєї світлої будучності, окупленої також кровю Молодої Канадійської України. Світлий Конгресе! Це один з наслідків нашого обед-

чання Українців Канади. Це наслідки моральної натури, якої не можна змірити ані майном, чи славою оцінити, це наслідки моральної натури, якими росте, а без яких гине кожний народ, перед якими мусить зломитися найтяжчий ворог, а які остаточно надають життя і форму кожному народові.

Цей моральний чинник між нами Українцями Канади є, він між нами ділає у формі Комітету Українців Канади. Скріпім його тимбільше нинішнім Конгресом, справляймо вміло й обережно його кроки серед непевного світу, доложім всіх наших сил, щоби праця стала красою і силою наших Українських родин, святістю наших престолів, оправданою надією канадійської і української землі.

УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЦТВО У ВІЙНІ 1939 — 1945 РОКІВ

На нашому Другому Конгресі Українців Канади ми з вдоволенням хочемо сьогодні підчеркнути також патріотизм нашого українського робітництва в Канаді під час минувшої війни. Від початків війни український робітник був під постійним тисненням та пропагандою субверзійних чинників, які уживали всяких середників, щоби саботувати воєнні зусилля Канади. Це тривало так десь, аж доки уряд Канади не наложив своєї руки на тих, що воліли радше слухати і вислуговуватись чужоземному урядови і носити на своюому чолі пятно зрадника, "пятої колюмни", як бути чесними і солідарними горожанами Канади, особливо в час тяжкої міжнародньої кризи. Відкриття шпигунської афери недавно в Канаді, що спричинило стільки сензацій у світі, аж надто ясно вказує, звідки і які впливи тиснули, чи тиснуть на канадійське робітництво взагалі, а на українське робітництво зокрема. Через те, ми ще не хочемо сказати, що робітницче питання в Канаді є достатечно розвязане. Противно, воно подібно, як много інших питань, ще далеко до своєї розвязки. Однак українське канадійське патріотичне робітництво з цілою рішучістю сказalo раз і на завжди, що комунізм, це не розвязка робітничого питання в Канаді, це не рятунок від нужди робітничої кляси. Українське патріотичне робітництво в Канаді знає краще, як хто інший, що робітники і селянє т. зв. держави пролетаріату волять сьогодні радше тяжку скітальщину на чужій землі, як блага пролетарської держави на своїй власній. Хто сумнівається, хай поїде і досвідчиться, як досвідчилося много інших, що може в добрій вірі впали жертвою пропаганди комуністичної облуди.

Бо які ж властиво висліди поступу тої пролетарської держави за 25 літ свого існування? Можливо, що вони великі для комуністичної партії, для її ідей. Однак для загалу населення, для народу, для робітників і селян, як що деякі є, для малих і бідних, які висліди цього утопійного експерименту? Дійсність говорить тут ясну бесіду: Гірше, як в часах найтяжчого невільництва.

Коли ми сьогодні даємо признання нашему патріотичному робітництву українському в Канаді, за його ідейні зусилля в часі війни, коли ми підчеркуємо на нашему Конгресі його різку поставу супроти субверзійних струй комуністичної пятої колони. Коли ми це робимо в місті Торонто, в цьому центрі канадійського робітничого руху, то це тільки тому, що Комітет Українців Канади уважає робітниче питання в Канаді за огненний осередок публичного заінтересування. Тут треба кожному з нас на своєму місці без проволоки приложити своїх рук до діла, як що ми хочемо вилічити зло, що так наросло до небувалих розмірів. Українські робітники в Канаді, це тільки частина мільйонів таких самих, як вони, без майна і без вітчини. Вони стукають сьогодні до дверей своєї суспільності, вони хотять мати слушну участь у благодаттях народної господарки, вони хотять мати запевнення свого існування, бодай маленького доступу до власності, вітчини й суспільності. І тут стоїть на взі добро загалу, добро держави і добро церкви.

Українські робітники, які в своїх 90 процентах є активними членами складових організацій Комітету Українців Канади, завсіди гляділи так, що робітничий рух має бути нічим іншим, як тільки морально-культурним рухом в службі цілості народу. І тому годиться, щоби для такого руху, ми українці Канади, посвятили ціле наше серце і всі наші зусилля. Лише в цей спосіб засліпленим отворимо очі, заблудшим вкажемо дорогу, тим, що вагаються, додамо відваги, а тих, що залишились вірними, ще більше скріпимо в довірю. Пляново їй доцільно заряджені Конгреси українського патріотичного робітництва Канади в найближчій майбутності це постійна журба Комітету Українців Канади.

УКРАЇНСЬКЕ ФАРМЕРСТВО І ВІЙНА

Не меншу ролю на домашньому фронті в часі війни, еідіграє також і наше високопатріотичне фармерство. Ми є „сини землі”. За це одержало воно своє признання і місце в загальній економії воєнних зусиль Канади.

Під час війни, українські фармері не втікали до міст на лекші заробітки, на вигідніше життя. Сини пішли на війну, а струджений батько й мати, з надлюдським зусиллям, з повною свідомістю хвілі, збільшували продукцію своєї землі, що було так конечним для успішного провадження війни. В організованому нашему громадянстві, в усіх складових організаціях нашого Комітету, особливо на землях Західної Канади, наше фармерство в найтяжчих хвилях сповнило чесно й гідно свою місію в лоні нашого українського поселення.

Коли ми, українці Канади, є тим, чим ми є, то це в рішаючій частині, заслуга нашого дбайливого й патріотичного фармерства,

та його глибоко вкоріненої в канадійську землю родини. Господарська політика українського фармерства в Канаді, ніколи не була політикою з дня на день. Противно, наше українське фармерство в Канаді виявило свій далекосяглий плян господарки, навіть на найбідніших землях, плян, який мав на меті в першій мірі забезпечення своєї родини та незалежного свободного й щасливого її життя. Воно жило тою великою правою, що господарська програма, яка не бере під розвагу ваги родини, як основи національної безпеки, така програма є засуджена на упадок. І тому наше українське фармерство завсіди було найбільшим заборолом проти субверзійних, складливих комуністичних впливів.

Сьогодні в повоєнній добі відбудови висувається много проектів у відношенню до фармерства в Канаді. Всі вони майже звязані з особистими, або компанійними користями, коли розходиться про воєнну зміну народної господарки. Наші фармері в цьому напрямі мають свої погляди, незалежні від особистих інтересів, ані від інтересів міжнародної спекуляції. Вони знають, що тільки в мудруму поселенні, на землі добрих, трудящих родин, у великій мірі можна найти розвязку соціальних і економічних проблем, які особливо в повоєнних часах зачинають дозрівати до великих і грізних розмірів. Лише тоді можна зберегти державу і народ від господарських та соціальних потрясень, які звичайно ніколи не звіщають добра і добром ніколи не кінчилися.

Комунизм сьогодні хоче користати із замішання та нестійності повоєнних часів. Він хоче виснаженим війною народам насильством накинути тоталітарний устрій, який би став власником усього майна. Проти таких затій, найсильнішим ліком може бути тільки сильно вкорінена в землю свідома фармерська верства народу. Сильний індивідуалізм фармера і його відраза до життя невільника, його продуктивна праця кожного дня, хочби на найменшім, але своїм куснику землі, це найсильніше забороло проти комунізму зі всіми його нещасними наслідками безбожницького матеріалізму.

Сьогодні, на Другому Конгресі Українців Канади, ми, провідники світські й духовні, мусимо бути свідомі цієї сили і відпорності, якою являється фармерське життя, проти деструктивних впливів комунізму, що ділає постійно і ділає скрито, де тільки може і як може, щоби позбавити нас свободи, нашої волі і чесного, традиційного українського родинного життя.

Зерна отруї сіються широко на ниві нашого життя і то часто руками тих, що ще вчера були й працювали з нами, а сьогодні, як Каїн зі спущеними очима, уникають погляду і стрічі чесних людей, знаючи, що за гріш продають своєго, може найменшого брата. Тому треба намчувати і бути обережними і рішучо ділати, бо інакше ми можемо бути свідками розкладу нашого народу, скорше, як ми думаємо.

Вороги родини, порядку, а особливо вороги Бога не сплять. Вони всі мають свою точно очеркнену програму. Вони ділають у непевних повоєнних колах. Нарід, що любить волю і свободу, що вірить в християнство, чсакає від своєї церкви надприродної помочі, а своїм життям на землі, на своїй ниві, находить найбільшу силу, щоб опертися руйнуючим впливам комуністичної пропаганди.

Ми сьогодні говоримо багато про християнство, про християнські засади життя народів і держав, про християнську цивілізацію. Тут треба нам памятати одно, що коли ми українці хочемо вдергатися при житті і сповнити певну місію в історії людства, то християнська цивілізація в українському народі може найти свою найпевнішу остою тільки у сильних українських родинах, поселених на землі, де релігія має своє глибоке значення, а традиція батьків є в глибокій релігійній пошані.

ПРАКТИЧНИЙ ПЛЯН

Ми, українці Канади, зібрані на Другому нашему Конгресі в місті Торонто, віримо, що наш канадійський уряд докладно здає собі справу в делікатних проблемах, в ниніших повоєнних часах. Ми віримо, що наш уряд подбає в практичний і відповідний спосіб про те, щоби уможливити якнайбільший розподіл землі для можливо найбільшого числа добрих і чесних родин. Це визов для нас, для Канади, який ми мусимо приняти не з боязни перед ворожою інвазією, не з конечності більшої забезпеки, але з конечності вдергання нашого власного життя. Тут мусить бути готовий план земельного поселення з ясно очеркненим правом власності, з провізією довготривалої і мало-процентової позички, з заохотою кооперативного руху. Людей, цих шляхотних людей на поселення, Канада може легко дістати, людей добрих, солідних людей, які гордяться тим, що вони є "Синами Землі". Українські скитальці дають тут найкращу залишку. На цих людей ми можемо звернути особлившу увагу нашого уряду Канади. Безпроволочна і рішуча акція сейчас, може одиночно здійснити філію занепаду в місті і на селі, філію декаденції, яка звичайно є невідкличним наслідком повоєнних часів.

Конгреси Українського Фармерства Західної Канади та його стисло уформлена праця можуть стати не тільки більшою приналежністю життя на фармах, але що більше, могутнім звеном господарської сили Канади.

ЗЛОЧИННИ МИРА

Так перед нами, українцями Канади, у нашій найближчій майбутності багато праці, відвічальної і тяжкої. Від нас всіх буде вимагати наше життя багато чуйності і незвичайної солідарності, навіть тоді, коли б ми жили у нормальних часах. Та нині ті часи далеко від нормальних. Гроза над світом не тільки що не проминула.

але вона тяжить кожного дня, щораз більше і більше на кожному відтінку людського життя. Після світової війни, найгіршої, яку коли будь записали історичні дії людства, ми маємо найгірший світовий мир, як що з миrom можна назвати. Це взагалі не є жадний мир, у жадному значенні слова. Це оргія насильства, грабунку, переслідування, невільництва й голоду, насильного порушення всіх прав людини, це гра політичних сил, безприкладна карикатура всіх політичних ідеалів, за які, здавалося, об'єднані народи кривавилися через біль тяжкої війни. Де поділися так широко говошені світові "Чотири Свободи?" Що сталося з Атлантическим Чартером? Де свобода релігії? Свобода слова? Свобода від страху та від нужди? Було перед світом говошено, що жадна з воюючих держав не числить на територіальне збільшення, без виразної волі дотичного 'народу. Що сталося з землями України, балтійських держав, середньої і півдневої Європи?

Версальський трактат та міжнародне уложення після першої світової війни, це був взірець справедливості супроти насильства минуліх днів. Коли однак величину недомагання Версальського тракту можна зміряти глибиною руїни та людського горя в Другій Світовій війні, то хто може передбачати глибину руїни після цього, що сьогодні діється на наших очах?

Чи хтонебудь в світі сьогодні, з найпримітивнішим поняттям порівнюючої соціології і господарських умовин у Східній і Центральній Європі, може прийти до такого переконання, що всі ті народи добровільно, голосували у чеснім і справедливім плебісциті, щоби належати до держави, яка є "тюрмою народів?"

Рани війни, здається, кожного дня поглинюються у повоєнній добі, бо як глядіти на насильну депортацию народів з їх прадідної землі? Що думати про накинення невільництва мільйонам? Як глядіти на гнет та грабунок, під яким стогнуть ті, що ще остались між живими? Що думати про штучно викликаний голод, від якого вянуть рештки європейської цивілізації?

УКРАЇНА В БОРОТЬБІ І В НЕВОЛІ

Серед тих невимовних умовин життя, стоїть Україна в боротьбі, а тисячі її найкращих дітей на скітальщині в неволі. Для них, ми, Українці Канади, зробили все, що могли, щоб спасти їх життя. Для них ще много перед нами праці, щоби забезпечити їх долю.

Гітлерівська Німеччина впала розторощена. Не боятись більше українському народові ні винищування у газових камерах, ні масових розстрілів, ні нищення сіл озвірілими гестапівцями. Не буде вже Німець бити більше по лиці свободолюбного українського селянина, ні відбирати його землі, щоб повернути його в раба німецького пана. Не гнатиме тисяч і десятків тисяч українських робітників

і селян у новітній ясир — Німеччину. Не ждатиме український інтерес на свою чергу, коли його фізично знищать, не буде вже більше панувати західний варвар на українській землі.

Та з розвалом Німеччини вернувся й розгосподарився на Україні ще гірший окупант Червоного Кремля. Від віків поневолюючи Україну, він не зрезигнуеть з неї ніколи, незалежно, чи в ньому царський режим, чи “найдемократичніша у світі республіка”. І саме ця “соціалістична республіка”, вирішила остаточно покласти край українським самостійницьким змаганням. Невиданий в історії людства терор провокації має остаточно перетопити в російськім горнилі український народ, що має назавжди забути, що він колись був самостійним і погодиться бути вічним рабом і наймитом новітньої, великої Росії. Для всіх свободолюбивих людей має ця “найдемократичніша республіка” сибирську тайгу, соловецькі острови, масові розстріли, палення сіл, штучний голод та все те, що тільки зпідліла душа диктатора може злагодити. У своїй злобі він простягає руки по життя наших скитальців, жінок і дітей, батьків і матерів, він хотів би здавити нас, Українців Канади і Америки всіх, що ще живуть поза межами його царства Сатани. Що більше, його висланники ділають злобно тут у нас і нікчемною роботою загрожують незалежності Канади і цілості її народу.

Це азійський абсолютизм, тоталітарний тероризм, кровлю забагрений мілітаризм хочуть насадити приклонники комунізму на вільний народ Канади. Та ми ще не покинули віри в Бога, ще не покинули любові рідної землі і народу, не хочемо вертатися тисячу років назад до темної тиранської опресії, бюрократичного механізму червоних концентраційних таборів. Ні! Не хочемо. Ми знаємо чиї мі діти і яке наслідство одержали ми від наших великих батьків.

ЗАКЛИК ДО ВІДВАГИ

В тому дусі, на нашому Конгресі, ми стрічаємо відважно загрозу, визов нас канадійців взагалі і українців Канади зокрема. Канада сьогодні поставлена, як моральний експеримент перед світом. Ми, Канадійці, є експонентами надії і свободи всього людства. Пам'ятаймо, що кожна людина, кожна публікація, кожний коментатор радія, що піддержує червону кампанію революції і убивств в Росії і в світі, є її спільником. На його совісти є кров мільйонів. Боротьба, якій ми йдемо назустріч, це не боротьба на крові зрошеніх стежах Сибіру. Це боротьба на нашім власнім порозі — боротися і спасти Канаду від деградації Росії, від деградації, що зводить людину до рівня бездушного автомата, до скомунізованої бестії. Це не поступ, це занепад, це боротьба з перед тисяч літ, боротьба між силами світла і силами темноти, боротьба усього людства проти кровожадного монстра, який товчиться по всьому світі, шукає руїни і хаосу, щоби у своїому утупінню ума, розпяти християнську цивілізацію людства на непограйдній свастиці комуністичного молота й серпа.

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ІДЕАЛІЗМ — ОДИНОКА ВІДПОВІДЬ

Для нас тут тільки одна відповідь: морального християнського закону ми не заміняємо за комуністичні звірства, ані канадійських свобод ми не заміняємо за совітські кайдани. Вічних зasad науки Євангелія і Десять Заповідів Божих, які учатъ нас чесності життя, любови, а не ненависти, ми не заміняємо за лицемірну і облудну конституцію тюрми народів. Всемогучого Христа, що воскрес і царствує во віки, ми не заміняємо за мертву заскорузлу мумію Леніна, замуровану у мавзолею перед червоною стіною окривавленого Кремля.

До Вас, моє кінцеве слово, Учасники Другого Конгресу Українців Канади. Наш Конгрес кличе нас до невисипщої праці на кожній ділянці нашого життя, до боротьби, однак не до боротьби із цього світа, до боротьби, яка напевно доведе нас до тріумфу в молитві, трудах і жертві кожного дня, до боротьби в обороні канадійських вольностей, нашої прадідної української землі і її тяжко досвідчуваного народу, до боротьби за душу наших безсмертних ідеалів з кличем: “ЦЬОГО ВАЖАЄ ГОСПОДЬ”!

Як мужно й відважно їхали ми на Конгрес, так з непохитною відвагою, з бодрістю наших українських сердець, що не знають вагань, ставаймо до праці кожного дня, з повною відвічальністю кожного з нас з осібна і всіх нас разом за кожний наш чин, за кожне наше слово, за кожне наше діло, стрічаймо мужньо нашу будучність з глибокою вірою в Бога, в Його неминучу справедливість, у світлу майбутність Канади, у здійснення Самостійної, Соборної Української Держави і у права людини, і у волю поневолених народів. Памятаймо одно, що сьогодні у світі виросла нова, моральна сила, сила Українського Народу, що ділає стихійно, без огляду на віддаль, простір, час і кордони.

Нехай ця моральна стихія Українського Народу, з нинішним нашим Конгресом, остане на завсіди красою, силою і розумом Українців Канади.

Після промови президента КУК о. д-ра В. Кушніра, адв. Ю. Роборецький покликав до слова представника міської Ради Торонто, **контрольора МекКеллера**, який привітав учасників Другого Конгресу в імені посадника міста, що не міг особисто з оправданих причин виконати своєго обовязку. Контрольор МекКеллер висловив признання українцям за їхню працю у минулій війні, як також за вдержання кантини в Лондоні, Англія, для канадійських вояків, українського походження. Закінчуючи промову, шановний представник побажав Конгресові якнайкращих успіхів.

Опісля адв. Ю. Роборецький представив Онтарійського прем'єра в англійській мові отцими словами:

“Ми маємо шану сьогодні вітати поміж нами прем'єра провінції Онтеріо, в особі Високодостойного полковника Дж. А. Дру”.

“Про нашого доброго приятеля, прем'єра Дру, нема мені потреби багато говорити, бо є він широко відомий своїм привязанням і любовю до справжнього демократичного ладу. В ньому ми маємо борця за всі чотири вольності, про котрі так часто згадується і за котрі всі тепер змагаються. Високодостойний Прем'єре, прошу Вас до слова”.

Промова Премієра Полк. Дру.

**Дост. Дж. А. Дру,
Премієр Онтаріо**

Високодостойний бесідник, як голова Онтарійського уряду, в імені всього громадянства провінції, передає привіт Конгресові та здоровить усіх тих делегатів і гостей, що приїхали до Торонта з інших провінцій. Йому приємно складати привіт хоч би й тому, що він знає, що українці немало причинилися до розбудови Канади, починаючи іще з піонірських часів. Їхня праця і їхня діяльність, під проводом Комітету Українців Канади, дала великий вклад до загально канадійських воєнник зусиль, чим у великому ступені причинилися до побіди над ворогом. Розуміючи, що перед Конгресом іще велика праця, він не забирає багато часу, але вкоротці хоче згадати про ті завдання, які чекають нас в майбутньому. Те, що сталося в Сан Франціско, ще дійсно світом не визнано. Там визнано Україну, але таку, що вона мусіла б тягнутися за російським возом. Однаке його побажання є, щоб призначана в Сан Франціско самостійність України стала дійсністю. Нехай така сама воля, яку мають українці в Канаді, настане й для тих, що залишилися й живуть тепер на українських землях.

Перед нами іще вперта боротьба, — боротьба в імені того, щоб зберегти саму вольність. Цю боротьбу ми мусимо саме тепер провадити в Канаді. Продовжуючи, він сказав:

“Ми канадійці, що вложили великий вклад у змаганнях за волю, маємо виконати ще певні обовязки супроти себе самих й супроти решти світу. Я ніколи не міг бачити суттєвої різниці між чор-

ним фашизмом в Італії, брунатним нацизмом у Німеччині, а червоним комунізмом. Як що ми знищили нацизм і фашизм на те, щоб на їхнє місце поставити комунізм, то це не було ціллю минулої війни. Ми не можемо звідсіль говорити, яка форма правління повинна бути в Росії, але ми маємо право сказати, щоб Москва не накидала силоміць своєї форми правління іншим народам”.

Зединені Держави Америки й Британська Імперія, якщо стоятимуть плече в плече, можуть жадати від Росії визнання тих вольностей, до яких вона зобовязалася в Ялті і Сан Франціско. Я не хочу бачити ніяких російських експериментів в Канаді. Тому ми повинні сказати Росії — ми готові на всяку дружбу з тобою, якщо ти згідна признати нам усім ті вольності, за які ми змагалися в минулій війні”.

Наприкінці своєї промови Високодостойний бесідник, як міністер народної освіти в Онтарійському уряді, торкнувшись дуже пекучої сучасної проблеми — а саме проблеми виховання молоді.

“Комунізм — казав він — діє поміж нашою молоддю. Ми мусимо тепер спромогтись на те, щоб не дати душам наших молодих дітей просякати червоною отруєю. Задля цього ми повинні навчати їх шляхотньої простоти і старовинної віри та переконати їх, що немає місця для ніякої волі в безбожницькій доктрині, яку комуністи поширюють по цілій Канаді. Ми не повинні залишити в їхніх молодечих душах ніяких сумнівів у тому, що червоний прапор не маятиме ніколи в Канаді”.

Не пожалував Високодостойний бесідник і кілька теплих слів і порад на адресу канадійських українців, закликаючи їх зберігати свою традицію і культурні цінності та цього самого навчати своїх дітей.

“Я закликаю Вас, щоб Ви плекали в душах своїх дітей, які народилися тут в Канаді, любов до традиції і любов до країни, з якої Ви сюди прийшли”.

“Ви повинні думати не тільки про цю країну, в котрій тепер живете. Ви будете кращими канадійцями тоді, коли в своїх серцях збережете любов до тих всіх цінностей, які були предметом любови Ваших предків іще перед Вами. Бо канадійці багато скористали із свого співжиття з українцями, які принесли сюди із своєї батьківщини літературу, поезію й музику, чим вони немало причинилися до духового збагачення цієї країни”.

Промова Онтарійського премієра полк. Дру, була переривана довготривалими оплесками. Після закінчення, адв. Ю. Роборецький подякував Високодостойному промовцеві, який опісля серед гучних оплесків, опустив залю нарад. Після цього провід у нарадах перевирає адв. Т. Гуменюк, який покликає до зложення привіту учасникам Конгресу д-ра В. Галана, голову Злученого Українського Американського Допомогового Комітету.

Привіт ЗУАДК

Д-р В. Галан, передаючи привіт в імені ЗУАДК Конгресові, висловив в першу чергу велике та шире признання канадійським українським матерям за те, що вони гідно виховали своїх синів та дочок, які будучи за морем, поза виконування своєї важкої військової служби, знайшли час на те, щоби під кожним оглядом (політичним і гуманітарним) допомагати нашим скитальцям у Західній Європі. Шановний американський гость висловив своє задоволення, що між канадійськими і американськими українцями, навязано тіснішу співпрацю; цей звязок не повинен ніколи перериватися. Спільність акції є найкращою запорукою успіху.

Після привітної промови д-ра В. Галана, предсідник Т. Гуменюк прочитав кілька привітних телеграм, які наспілі до президії Конгресу, а читання решти відложив до слідутої нагоди.

Фінансові Справи Комітету Українців Канади

(Доповідь Д-ра Т. Дацкова, скарбника КУК)

ПАНЕ Голово, Шановні Члени Конгресу і Шановні Гости!

ВСІМ нам відомо, що Комітет Українців Канади, ця загально-громадська установа українського громадянства в Канаді, зараз таки при своїм заснуванню, поставив собі за ціль три річі:

- 1). Консолідацію українців в Канаді.
- 2). Поміч Канаді у війні і
- 3). Поміч Рідному Краєві в таких розмірах і в такий спосіб, як на це дозволять нам наші сили і відносини, серед яких приходиться працювати і фінансова спроможність.

Чи Комітет Українців Канади виконав свою задачу? Ми, Члени Комітету, думаємо, що Комітет свою важну й відвічальну задачу виконав, хоч може тут і там були недотягнення, бо наші сили були обмежені, а фінанси Комітету не надто близкучі. Не забуваймо, що Комітет Українців Канади у своїй основі є чисто громадська установа, базована на безплатній праці тих осіб, що творять Екзекутиву і Президію КУК. Ніхто з тих людей за свою дуже мозольну і вичерпуючу працю не одержав ні одного цента. Одинокими людьми, що є на місячній платні, це діловий секретар і стенографка. Час від часу наша канцелярія наймає до

Д-р Т. Дацків, скарбник КУК

помочі при експедиції меморіялів, листів, брошур, книжок, і т.д. При величім навалі праці, одержуємо часто безоплатну поміч від жіночих організацій у Винипегу.

Наші аганди Комітету Українців Канади вже до того поширені, що в короткому часі нам прийдеться подумати про організацію Секретаріату при Комітеті, який перебравби на себе львину частину тої праці, яку дотепер виконувала Президія. Секретаріят мав би бути зложений з трьох осіб з місячною платнею. Ті люди мали б присвятити увесь свій час праці в Комітеті. Я думаю, і в цім маю піддережку інших членів Президії, що праця Комітету була б успішна і йшла б, колиб її виконували осібні, місячно платні секретарі (референти), а Президія і Екзекутива надавала б напрям праці і мала б нагляд над працею.

Щоб для всіх було ясно, скажу, що найтяжчу працю виконує Президія, яка майже що тижня відбуває свої засідання, вирішуочи про всі біжучі справи. Коли ж на програмі дуже важні справи, як напр. справа насильної репатріації, міжнародні Конгреси, на яких можна б представити українську справу, діло висилки делегацій Комітету Українців Канади, то бувало, що Президія відбувалася і 6 засідань в тижні, які затягалися нераз дуже пізно в ніч. Вдодатку до того, поодинокі члени Президії перебирали на себе обовязок приготування різних матеріалів для делегацій, опрацьовували листи, меморіали то що. Знаю, бо виджу і чую, що члени Президії перетомлені, бо кожний з них поза працею в Комітеті, працює на хліб наущний. Цю справу підношу на Конгресі, бо намічена організація Секретаріату звязана з поважними видатками і над нею треба застновитися і придумати способи фінансування.

Щодо технічного фінансового звіту, то він буде дуже короткий, а тимбільше, що на руках членів Комітету є писемне фінансове спровоздання, зладжене уповажненим авдитором.

Річні прибутки Комітету Українців Канади за рік 1944 виносили суму \$20,516.31.

Річні видатки за рік 1944 виносили суму \$16,491.10.

Річні прибутки нашого Комітету в році 1945 виносили \$22,394.05. З того наші відділи зложили \$19,949.80. Видатки в році 1945 виносили суму \$16,870.49. У згаданому році на оплату ділового секретаря, стенографки і помічниці при виконуванні деяких канцелярійних справ, видано \$3,718.00.

Організаційні видатки, як це видите у друкованім звіті, за рік 1945 виносили \$4,902.03. В тій рубриці зараховані видатки, отримані з поїздками наших делегатів до Оттави і до Сан Франціско.

На Союз Українських Канадських Вояків в Лондоні в році 1945 наш Комітет видав \$3,365.60.

Осібну поважну рубрику видатків, творять цифри на видавництва шкільних підручників. Тепер якраз є добра нагода введення навчання української мови по деяких університетах в Канаді (головно в Західній Канаді) і вищих публичних школах. Очевидно, наука української мови не може початися без шкільних підручників. Треба, щоб хтось ті підручники видав. Комітет Українців Канади уважав, що це його обовязок занятися тим ділом. Наш Комітет створив Підручникову Комісію фахівців, які вже опрацювали тексти граматики і читанки. На це Комітет вже витратив поважну грошеву суму у висоті \$4,361.65. Робота над підручниками почалась ще в році 1943. Тепер саме маємо приступити до друку згаданих шкільних підручників і кошт друку тих книжок обрахований на суму \$8,000. Наш Комітет має надію, що оцей Конгрес сердечно одобриТЬ наведені витрати на приготування і на друк згаданих книжок.

ПРИБУТКИ КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Джерелом прибутків Комітету Українців Канади є жертвенність українського громадянства в Канаді. Інших джерел прибутків, ми не маємо. Нема сумніву, що наш Комітет не встоїться, як що наша суспільність його фінансово не підтримає. Наш Комітет буде розвиватися по мірі фінансової підтримки загалу. Коли до нашої диспозиції будуть віддані більші фонди, то тоді можна числити на ширші і успішніші результати праці.

Комітет Українців Канади щороку укладає свій бюджет, у якім предвиджені річні прибутки і видатки. Ми ставимо собі за ціль при помочі зібраних грошей впродовж фінансового року, осiąгнути певні цілі. Нема труднощів при осiąгненню тих цілей, коли уплянований бюджет є громадою виконаний. Коли ж назначений бюджет не виконується, то очевидно, годі вимагати, щоби наш Комітет виконав намічену працю.

Як виглядає справа виконання бюджету на рік 1945? Щоб не довго розводитися, скажу, що наш загал в році 1945 не дописав. Наш Комітет в минулому році усталив річний бюджет прибутків на суму \$34,775.00. На жаль, наш загал виконав наложений бюджет всього на 58 процент.

Взагалі справа невиконання бюджетів у минулому, це найбільша сумна картина в історії Комітету Українців Канади. У мене на руках є начерки бюджетів в 1944 і 1945 років. Маю точний викаz, яку квоту наложено на поодинокі відділи в згаданих роках і до якої висоти поодинокі відділи виконали своє зобовязання. Бувало, у минулому всі без виймку нарікали на розєднання, яке тоді чорною плямою безчестило наше суспільство в Канаді. Нині, славити Господа, те розєднання у великій мірі вже належить до минувшини. Маємо всенаціональне обєднання в формі Комітету Українців Канади, де

при одному столі засідають представники різних релігійних і політичних українських угрупувань і їх мітінги ціхує згода і гармонія у загальних українських справах. У нашій пресі зглядний мир і толерантія, хоч на цій ниві час від часу щей тепер можна бачити трійло-зілля ненависті. Однак, у загальному, ми вже збагнули вічну правду, що згода буде — незгода руйнє.

Та на жаль, ми досі не здобулися на вистарчаючу фінансову підтримку тієї найвищої громадської установи, яка стоїть на сторожі миру й толерантії між українськими угрупуваннями. Очевидно, я далекий від того, щоб оскаржувати учасників оцего Конгресу. Я певний, що ті патріоти, прибули сюди на Конгрес, що ці патріоти свою особисту пайку загально національного бюджету може й перевиконали. Коли є яка вина по їх стороні, то хиба та, що вони не допильнували, щоб і другі свою частину зложили на загальні потреби українського народу.

Вважаю своїм обовязком поіменно назвати ті околиці, які в році 1945 дали нам 100 процент фінансову піддержку. З другої знов сторони я повинен би поіменно назвати ті дистрикти, які 100 процент не дописали. Однак, щоб не завдавати надто великого встиду тим, що зовсім своєго обовязку не виконали, я не буду наводити імен тих околиць. Маю надію, що на слідуючім Конгресі не буде причин підчеркати, що між нами є такі, що зовсім своїх національних обовязків не виконують.

Загально відомо, що наші люди, де б вони не жили, дорожать українською справою і для неї вони не жалують грошових жертв. Треба тільки потрудитися і людям вияснити, що таке Комітет Українців Канади і до чого він прямує. Очевидно, преса має своє значення. Однак друкованому слову треба часами ще помочи живим словом. І це якраз мали б виконати духовні і світські провідники, які силою своїх світських чи духовних позицій, мають вплив і мають послух у своїх, чи ім підчинених громадах.

На цьому місці дозволю собі поіменно назвати ті околиці, які на 100 процент виконали наложений на них бюджет в році 1945:

Альвена, Саск., Бюкенен, сеск., Келгарі, Алта., Калман, Алта., Делгі, Алта., Дервент, Алта., Гарленд, Ман., Джералтон, Онт., Глендон, Алта., Гудів, Саск., Гефорд, Саск., Гемилтон, Онт., Гоней-мун, Саск., Мус Джо, Саск., Мирнам, Алта., Овкбурн, Ман., Ошава, Онт., Пойнт Пеллі, Онт., Роркетон, Ман., Сарнія, Онт., Сенеків, Ман., Ст. Кетерінс, Онт., Торонто, Онт., Велланд, Онт., Витков, Саск., і Віньярд, Саск.

Дуже багато громад виконали свої зобовязання від 40 процент до 90 процент.

Тепер кілька слів у справі бюджету на біжучий рік, цебто рік 1946. Комітет Українців Канади установив бюджет на біжучий

рік в сумі \$36,500.00. Всі наші відділи про це повідомлені. Думаю, що наш Конгрес справу бюджету на цей рік (1946) повинен основно обміркувати, а поодинокі члени Конгресу і гости з усіх закутків Канади, повинні на місцях докласти усіх заходів, щоб байдужність нашого загалу до фінансової сторінки Комітету була раз на все зліквідована. Знаємо і це ми вроочно ось тут підчеркуємо, що наш Комітет має за собою 90 процент українських громадян Канади. Нехай же ті, що морально нас піддержують, також подбають, щоб нам була дана на повних 100 процент матеріальна піддержка. Тоді ми виконаємо свою працю на 100 процент.

Фінансові потреби нашого Комітету є тепер більші, ніж у минулому. Наш Президент, о. Др. Кушнір, у своїм звіті з поїздки по Європі, категорично твердить, що канадські українці через наш Комітет мають дати провід не тільки українцям в Канаді. О. Кушнір найрішучіше підчеркує, що так, як тепер справи стоять, наш Комітет має дати нашим скитальцям в Європі не тільки матеріальну, але і моральну, поміч. Це великанська задача і ми її маємо і мусимо виконати. А це буде вимагати великих грошових витрат з нашого боку.

Ми очевидно далекі від того, щоб взивати наші громади і поодиноких громадян до непомірно великих жертв. При укладанні бюджету, ми все руководилися дійсними можливостями на місцях. Ми здаємо собі ясно справу, що нам не під силу зібрати мільйон доларів, однак \$36,500.00 ми в силі зібрати.

Всім нам відомо, що наш організм в Канаді точить комуністична гангрина. Комуністи українського роду затроюють душі наших темних братів і сестер, і на цю ціль вони кидають сотні-тисяч долярів. Вони своєю пресою і памфлетами закидають цілу Канаду. Вони друком очернюють наш народ. Перед чужими вони своїми памфлетами і меморіалами до урядів і до видних канадійців, стараються вмовити у наших співгорожан, що ми фашисти, колаборатори і домагаються, щоб всі наші скитальці були передані на заріз Сталінові. З тим явищем Комітет Українців Канади мусить боротися і на те замало моральної піддержки.

Як противагу комуністичній пропаганді ми мусимо повести свою протиакцію. Ми мусимо ширити, головно межі англо-саксонцями в Канаді, нашу правду про комунізм. Ми мусимо зібрати відповідні фонди, щоб англійською мовою у формі брошур, друкувати і ширити все те, що ми знаємо про комунізм. Наш обовязок супроти Канади і супроти власного народу є всіми можливими способами поборювати азійське варварство, якого імя: комунізм.

В бюджеті Комітету Українців Канади предвиджений поважний видаток на вдержання Українського Допомогового Бюро в Лондоні. Сподіюсь, що в однім з дальших рефератів, буде основне об-

говорення Бюра. Від себе тільки скажу, що це бюро є відногою нашого Комітету Допомоги у Виннipegу. На жаль, наш Комітет Допомоги у Виннipegу не може фінансувати Лондонського Бюра Допомоги, бо цему стоїть на перешкоді припис канадійського уряду, який вимагає, щоб всі фонди, зібрани на допомогу скитальцям, були вжиті тільки на допомогу. З фондів Комітету Допомоги ми не можемо вдержувати Бюра в Лондоні, хоч і воно веде допомову акцію. Вдержання Бюра (як рент, канцелярійне знаряддя, оплата бюрового персоналу і т. д.) мусимо займатися ми, цебто Комітет, і на цю ціль ми вставили до бюджету поважну грошеву суму.

В додатку до Допомового Бюра в Лондоні, ми конче мусимо постаратися про заснування Інформаційного Бюра на лондонському терені і на це ми мусимо найти фонди. В додатку до того, українці в Канаді і Америці, мусять повести бій з комунізмом на міжнародній арені, особливо в Лондоні і Вашингтоні. Доля судила, що з усіх українців на кулі земській, тільки канадійські і американські українці, мають сяку-таку можливість боронити Україну і український народ перед варваром комуністом. Ніхто інший, тільки канадійські і американські українці мають можливості через свої делегації, меморіали, добиватися перед світом Суверенної Української Держави. Наша Екзекутива є тої думки, що цю важну, а рівночасно почесну роля, наш Комітет виконає, якщо український загал в Канаді дасть йому на це фінансову піддержку.

Через обмежений час, який призначений для моого звіту, я не в силі розгорнути перед вами усіх намічених праць, який наш Комітет бажає виконати в біжучому році, якщо наша суспільність підтримить нас фінансово. Ми хочемо великих діл і на це потребуємо великих жертв. Віримо, що при Божій помочі і при піддержці з боку українських патріотів в Канаді, ми успіємо довершити намічені нами завдання.

* * *

Після докладу д-ра Т. Дацкова, пані М. Дима, голова Жіночої Секції КУК, виголосила звіт про діяльність своєї секції.

ЗВІТ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ КОМІТЕТУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Значення Комітету Українок Канади

Промова Пані М. ДИМИ, Голови Комітету Українок Канади

В історії українського зорганізованого жіноцтва, це є перший історичний момент, бо перший раз зібралося зорганізоване, зєднане жіноцтво взяти участь в спільніх нарадах, які дотикаються нас, як українських горожан цього краю, як горожан світу.

Рік минув від дня Побіди, який проплив неймовірною радістю весь світ, бо це мав бути кінець всіх воєн, а початок тревалого миру. Невисказана радість запанувала у всіх серцях — передусім у серцях матерів, які дрожали кожної мінuty, бо боялися небезпеки для своїх синів.

Жіноцтво Канади стояло сильним муром, незломною підпорою на домашньому фронті, доклавши всіх зусиль, щоби прискорити день Побіди. І ми — Українки Канади — в рядах жіноцтва Канади, взяли повну участь в невисипущій праці на домашньому фронті.

Пані Марія Дима

Ми сьогодні з гордістю дивимося на нашу участь у приспішенні Побіди. Ми — українські жінки — які досі працювали в різних організаціях, забули всі свої різниці і злучилися в один спільний Комітет, щоби тим успішніше прийти з поміччю своєї державі. Ми не досипляли ночей, викінчуячи роботу Червоного Хреста. Ми відмовляли собі, щоб висилати харчі воякам. Ми обходилися часом без найпотрібніших речей, щоби купувати бонди для допомоги державі. Ми не викинули кусника паперу, а заощаджували все, що можна, щоби достарчити средств до війни нашим арміям.

Ми працювали з відданням і посвятою, бо кожна наша підмога мала принести кінець кровожадній війні і зблизити радісний день поверту наших синів.

Так, ми і найвищу жертву зложили — бо тисячі буйних голов наших синів осталися на полях Європи, пустинях Африки і берегах океанів.

Ніхто не може нам закинути брак патріотизму, або байдужність. Ми леліяли в своїх серцях той момент, коли цілий світ зажи-

ве в мирі, правді і справедливості. Коли кожна мати виховуватиме дітей своїх без обави, що вони стануть внедовзі жертвою кровожадного м'ядаха війни. Та як страшно ми завелись в своїх сподіваннях! Де цвітучі колись були оселі, сьогодні остались руїни і згарища, де люди віддали все, що могли на жертівник свободи, сьогодні корочають свої дні, як невільники, а на руїнах вештаються біля тіни людей, які без дому, неприодіті й голодні, немають куди вернутися і живуть у вічному страху.

Чи на те ми недосипляли ночей, на те жертвували своїх синів, на те недоїдали, щоби всі ідеали — кличі проголошені в ім'я Побіди, були знехтовані? Чиж не приобіцяли великі володарі світу, що кожна людина буде свободна? Щоби могла хвалити Бога в свій спосіб? Висказувати свої погляди без страху й заробляти в спокою на щоденний хліб? Чиж не проголошували самоуправи для кожної нації найменшої держави? Яка страшна дійсність!

За залізною куртиною нарід скатований, який своєї тіни боїться. А на руїнах Європи блукають бездомні діти сироти, які не мають чого вертатися домів. Нема мови про справедливість — нема мови про мир. На місце одної тоталітарної потуги, виростає великанська стоголова гідра абсолютизму, для якої людина, як особа, не має найменшої вартості, для якої не існує родина, в якої можна не тільки особу, родину, але цілі оселі вирвати з корінням, розлучити їх і осібно вигнати там, де треба будувати мости, дороги, для того, щоби забезпечити щораз більше сили для загарбання всього, що навколо. А та стоголова гідра посувається щораз то даліше на захід, нищучи все навколо, як горяча лява вульканічна. Знищивши волю, життя в нашій батьківщині, вона посувається даліше і загрожує вже цілому світові.

І тому ми зійшлися сьогодні, щоби в найбільший грізний момент історії людства, відізватися сильно і разом, й кинути клич остороги тим, які небезпеки не бачать.

Наші батьки, або ми самі ще пригадуємо, що ми полишили цвітучі сади, мілих друзів і рідних пайблищих, ідучи в світ, щоби зажити життям свободних людей. Для нас свобода і права людські дороці над все. Ми наразили все за одну ідею: Братерства й людські кої гідності — ми знайшли їх. В нашій прибраній батьківщині ми знайшли ці людські права і не брали ми їх обоятно.

Ми з трудом і в глоті чола замінили пущі в цвітучий край. Ми працювали на кожній ділянці людського життя. Ми незанедбали дарів духа, а навпаки — кріпили його і вложили свою пайку в культурний розвиток краю. На просторах Канади ми побудували церкви і школи.

Ми почуваемось повними канадійцями. І коли не досить нашої тяжкої праці на документ нашого горожанства, то припечатуєм його кровю тисячів наших синів, які віддали своє життя, щоб раз

на все покінчти з темними силами облуди і лицемірства, щоб правда й справедливість запанувала на світі, на віки вічні. Чи ми, матері і горожанки цього краю, позволимо, щоб жертви ці пішли надармо? Чи будемо дивитися байдужно на плач і квиління сиріт голодних і бездомних, і чи будемо мовчати, чуючи брязкіт кайдан в нашім ріднім краю і в других поневолених краях? Це є немислиме, це буlob потворне.

Отже сьогодні говоримо з притиском і домаганням, як горожанки цього краю Канади, щоб уряд наш став сильно в обороні всіх тих прав, за які сини цієї країни дали своє життя. Ми кличемо: "Дайте пристановище для блукаючих сиріт, отворіть границі цього багатого краю для тих, що чесною працею хотять здобути кусень хліба". Край наш просторий, багатий, незачеплені місця в ньому для охочих рук. А ті напевно з любовю замінять ще дикі простори в край медом і молоком текучий. А ще важніше — бездомні люди, які тиняються, розуміють і цілим серцем оцінюють дар свободи і стануть на сторожі людських прав і обгорнути палаючу любовю цей край і стануть його вірними синами.

Ми — Українки Канади — кличемо до уряду нашого через всі установи — політичні і групові. Ми освідомляємо наших співгороожанок через тісну з ними співпрацю, через приналежність до всіх жіночих клубів і організацій. Бережім молодь нашу, наповнюючи її ідеалами любови до всього що гарне, високе. В теперішні дні підупаду молоді з причини реакції повоєнної — економічних обставин — ми впоююмо в них традиції наші старинні: віру, пошану для старших, замилування до пісні, до наших звичаїв старих. В той спосіб ми виховаемо свідомих громадян і вщепимо нашу цвітку у вінок культури нашої прибаної вітчини.

А передусім будьмо між собою зєднані, сильні, могутні. Забудьмо непорозуміння минувшини і різниці. Бож в суті річі, які є між нами різниці?

І як у момент небезпеки нашої держави, ми створили спільний комітет, щоб спільною працею дати підпору під час війни, так і тепер в ще грізніший момент, коли загрожені самі основи людства, затіснім свої ряди міцніше. Нехай не буде між нами зависті ані гордости. Нехай більше досвідчені помогуть слабшим і молодшим, бо коли в цей момент ми не станемо разом в обороні людських прав, ніколи нам не простять будучі покоління. Вважаймо, щоб ми не стали Каїном, який на голос Бога: "Каїне, де твій брат?", відповів — "Або я є сторожем моего брата?"

Зєднані між собою, в злуці і співпраці з жіноцтвом Канади і цілого демократичного світу, станьмо на сторожі домашнього огнища. Подаймо руку нещасним жертвам війни, нашим братам скитальцям, щоби ми колись не почули суду: "Я був голодний, а ви не накормили мене, я був нагий, а ви не приоділи мене".

ЗВІТ ФОНДУ ДОПОМОГИ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Огляд Праці

**Пані ГАННА МАНДРИКА, ділова керівниця
Фонду Допомоги Українців Канади**

В передбаченні катастрофічного положення великої маси українського населення, вирваного страшними історичними подіями з Рідної Землі і загнаного на непривітну, озлоблену чужину; в передбаченні також тієї неминучої, хоч і глибоко несправедливої, кривди, Українському Народові, що мала бути вчинена залізним ходом подій, в наслідок домінуючих впливів найбільшого ворога вільноподібного народу нашого, а це озброєного в фатальну силу СССР; в передбаченні всієї тієї біди і того безмежного горя, в якому мають опинитися ті великі маси наших братів і сестер по матері Україні на вигнанню, — **Комітет Українців Канади** вирішив створити таку організацію, яка могла б стати, так мовити, рукою помочі всіх народолюбних українців Канади для українського народу на скитанні.

Така організація мусіла бути авторитетною, заслуговуючи на безумовне довір'я, як українського населення Канади, так і нашого канадського уряду. Вона мусіла бути виявом централізованої, здалекоязлими плянами

Ганна Мандрика

ваних, обєднаних зусиль, а тому єдиною, з далекоязлими плянами вповні реалістичної акції.

Таким чином, з такими цілями і основами, Комітет Українців Канади зорганізував ФОНД ДОПОМОГИ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ. Канадський уряд уділив йому свій "перміт" дня 12 січня 1945 року з тим зазначенням, що Фонд, як організація, діє під контролею Департаменту Воєнної Обслуги, допомогова акція його провадиться при посередництві і під доглядом Канадського Червоного Хреста, а за собі переховуються в Королівськім Банку Канади.

Ці умови "перміту" не є обмеженням, а умовами певності, грошової контролі і авторитетності Фонду.

На позичку в сумі \$1000 від Комітету Українців Канади, Фонд розпочав своє існування (ця позичка сплачена Фондом з перших поступлень).

До своєї праці Фонд приступив 15-го лютого, 1945 року, поробивши технічні зарядження ведення справи так, щоб на кожний цент, який буде вступати до Фонду, видавалась офіційна посвідка, щоб всі поступлення негайно депонувалися до Банку і щоб кожний цент тих депоновань, був у повній відповідності до виданих посвідок; щоб кожний жертвовавець дістав поквітування (посвідку) на свою жертву і був певний, що вона дійсно дійшла до Фонду, і щоб кожному була уділена відповідна повага за його добродійство. З цією метою введено видання Грамот Подяки і записів імен щедрих жертвовавців до Золотої Книги Добродіїв Українського Народу. Ці технічні заосмотрення принесли надзвичайно добре наслідки у формі довіря до Фонду Допомоги, певності в його контролі, а головне — в формі щирого і приязного відношення, яким Фонд увесь час тішиться.

Фактично збіркова акція Фонду почалася від 20-го березня, коли прийшли перші жертви.

Ця збіркова акція була заряджена в таких послідовних фазах:

1). В першу чергу, щоб спопуляризувати ідею Фонду і разом з тим закликати до жертв (публікації в пресі, з тодішніх політичних міркувань, не були нам дозволені) було розіслано 40,000 листів Фонду до Українців Канади через лісти читачів українських народолюбничих часописів. З цього числа листів повернулося до нас з жертвами поверх 10,000, уже в перші тижні і місяці, а всього жертв поступило в наслідок цих листувань **\$14,114,54.**

2). Коли вже таким чином ідея Фонду була розголошена і громадянство зворушене, було переведено акцію другої, так мовити, черги, а саме — зазив до громадянства через українські центральні і місцеві організації. Було ведено догляд за місцевостями в Секретаріяті Фонду, також облік відгуку членства різних організацій, і на підставі цих доглядів, направлялось збіркову акцію, щоб використати всі можливості і розкинути сітку збіркових заходів рівномірно серед цілого громадянства Українців Канади.

До центральних і місцевих організацій, Фонд звернувся з особливим пляном переведення збірки серед членства і прихильників. На цей заклик, організації відгукнулися дуже щедро. Збірки стали переводитись на збіркові листи Фонду, на які ще не було вислано жертв. Були встановлені певні “теоретичні” квоти на кожну місцевість в залежності від числа українського населення і переведився догляд в Секретаріяті Фонду за можливим виконанням тих квот. Ця збірка, так мовити, — другої послідовної черги, принесла на 31-го грудня, 1945 року, **\$25,606.68.**

3). Третью фазою у збірковій акції було намічено масові підприємства, як віча, концерти, базарі, забави і ін. Найбільший результат дали нам масові віча з лекторами, а також концертовими програмами. На день 31-го грудня, 1945 року, збірки на масових підприємствах принесли **\$25,841.97**.

На день 31-го грудня, 1945 року, до каси Фонду вплинуло всього **\$65,563.19**, а урядова квота — **\$75,000** — була осягнута вже в січні 1946 року, а то на день 31-го січня, 1946 року, до каси Фонду поступило **\$75,210.77**.

На час Свят Різдва Христового, була заряджена кампанія Коляди “Для України на Скитанні”, яка пройшла успішно і жертви від неї поступали до каси Фонду в січні, лютому і березні, давши суму **\$6,244.72**. В той же час надходили жертви від масових віч і інших підприємств, разом за ті місяці, Торонто стоїть на першому місці, давши суму **\$17,000.00**.

Урядовий чarter на рік 1946 відновлено 5-го січня, 1946 року, на пропозицію Департаменту Воєнної Обслуги і кампанію цього другого року розпочато з кінцем березня, після відповідного пляну, першим кроком в якому постановлено повторний відклик до жертв-водавців минулого року, з закликом зложити іші одну жертву. На цей заклик Фонду, стали припливати жертви з усіх кінців Канади, як дороге свідоцтво того, що серця добрих українських людей не вигасають в своїй любові до братів і сестер на скитанні, а щедрість руки помочі не маліє.

За цей час до Фонду надійшло жертв **\$14,448.29**, а все загальне поступлення до каси Фонду на 28-го травня, 1946 року, виносить **\$106,051.54**.

Це перший раз в історії Українців в Канаді зібрано таку поважну суму із таким сердечно-ширим відношенням громадянства.

З повище сказаного видно, що вироблений зо самого початку план збіркових кампаній, показався відповідним і цілком себе оправдав. З другого боку, і це головне, можемо з великим задоволенням занотувати, що українське народолюбче громадянство Канади виявило себе у високій мірі гідно й зразково, відгукнувшись ширим серцем і глибокою любовою до свого рідного народу в його нещасті. Також українські народолюбні організації, як центральні, так і місцеві, виявили найбільш діяльну акцію, працюючи, як одна велика українська родина в Канаді. Це й забезпечило успіх збірки жертв і це дає певність на дальші успіхи у цій святій і великий праці.

Засвоєна нами техніка реєстрації грошових поступлень, передачі до Банку, запису на теках, виписуванні посвідок та взаємо-контролюючого збалансування — показалася цілком практичною та

ефектовною. Не було жадних непорозумінь. Рахунки наші перевірені і збалансовані професійними рахівниками та Контрольною Комісією Фонду, і звіт на час подано до уряду в Оттаві.

* * *

Тимчасом стала виявлятись справа положення наших скитальців в Європі: з початку окремі вістки, листи, телеграми, потім докладніші інформації. Виявилось і вияснялось, як трагічне положення скитальців, так і їх надзвичайно енергійна та здібна самоорганізація та самоохорона перед ворогами зо всіх сторін, а особливо перед нападом найлютишого ворога — Сovіtіv.

Звязки нам робили, головно, наші канадійські вояки українці, що стали дійсно місіонарами спасіння і помочі українських скитальців. Вони дійсно й давали першу моральну і політичну поміч ім.

Далі було створено Центральне Українське Допомогове Бюро в Лондоні, яке стало центром всіх комітетів, що створені скитальцями в Німеччині, Бельгії, Франції, Швейцарії, Італії і ін., і місією від нашого Фонду з Канади та Українського Допомогового Комітету в Америці.

В звязку з тривожними звістками з Європи, Фонд Допомоги приготовився до негайноти помочі скитальцям харчами, одяжою та медичною і для того зробив угоду з Канадійським Червоним Хрестом про висилку до Європи для українських скитальців пакунків Червоного Хреста на \$50,000 і ця сума фактично була передана Червоному Хрестові 26-го грудня, минулого року. В той же час була вирішена поїздка Голови Фонду, о. Дра Кушніра до Європи для обслідування справи на місцях.

Виявилось тим часом, що наглої потреби в помочі такими пакунками нема і що засоби можуть потребуватися на більш скрайню потребу. Тому висилку пакунків було затримано до часу конечної потреби. Але можуть вони бути перекинені до Європи кожний час.

Найбільш нагла і конечна потреба — це був (і ще є) **політичний і моральний захист скитальців, захист їх від насильної депортациї до Sovіtіv, придбання їм права азилу, цебто охорону від насильства ворожкої держави.**

В цій ділянці зроблені найбільші зусилля і досягнуто великих успіхів, але потрібна дальнє неослаблюча праця.

Наявність в касі Фонду поважної суми гроша, не ослабна жертовність нашого громадянства — дають можливість держати нашу руку помочі і протекції нашим братам на скитанні завжди готовою на перший тривожний поклик.

Цего поклику можемо чекати кожної хвилини і маємо бути готовими до нього. Однаке, щоб уявити собі, які величезні потреби в порівнанні з нашими засобами можуть повстати, візьмемо на прм., тривожну звістку останніх часів з Американської Зони. Надійшла

нагла вістка з Франкфурту, що Американське командування припиняє харчування одного табору, зложеного з 10.000 людей. Щоб утримувати оцю порівнюючи малу частку людей-скитальців, треба б місячно не менше, як \$300.000. На щастя, ще є можливість рятувати ситуацію в подібних випадках, через відповідні інтервенції.

В даний час, і в даних обставинах, нашим завданням є все-мірно збільшувати наші засоби, так мовити — наші резерви, а в той же час пильно стежити за положенням. Коли, дай Боже, не трапиться якоїсь трагедії, що міжнародні організації відмовляться харчувати наших скитальців і нам **не треба буде** витрачувати нашого резерву на пряме харчування їх, за виключенням хиба підживлення і одягу для малих дітей, то ми маємо бути готовими до помочі на **розселення і улаштування** їх на більш-меньш сталий по-бут у відповідних країнах. Для цього потрібні будуть величезні засоби, а саме — **мільйони доларів**. Дуже ясно і очевидно, що ми мільйонів не зможемо зібрати, але Канада і Америка разом змогли б **один мільйон доларів** зложити. А з цим мільйоном можна змобілізувати другі від добродійних і фінансових інституцій демократичного світу і **осягнути нашу мету** — врятувати для нас, для України і світу, наших братів і сестер в їх мученицькій місії відстояти від загибелі найсвятіші ідеали нашого народу.

Цю велику й високу мету маємо ясно держати перед собою, і для цієї мети наш Фонд Допомоги має діяти.

Праця Фонду, як виявилось за цей минулий час, мимо своєї прямої служби Українському Народові в помочі скитальцям, приносить ще інші, надзвичайно цінні наслідки: будить найкращі почування у наших людей, будить високу думку, прояснює і кристалізує свідомість, єднає роздроблені одиниці і групи, виховує до винних людських чеснот і гідності.

Ми вже зауважили видатну і щиру жертвеність нашого громадянства. Але треба сказати більше: маємо окремі разючі приклади. Напр., перша більша жертва (поверх \$900.00) прийшла зо села Кридор, Саск., як збірка цілого села. Деякі пенсіонери систематично присилали свої пенсії, слабі зо шпиталів і санаторій — свої малі заощадження, деякі фармарі також систематично присилують свої дуже поважні жертви, віддаючи не від своєго багатства, а від своєго серця. Діти Рідної Школи при церкві св. Володимира і Ольги у Винніпегу стало збирати серед себе самих і серед громадянства на скитальців: малими і більшими (по \$1.00) вкладками дітей, підприємствами, колядами і т. ін. Дуже зворушують нас час від часу делегації цих малих громадян, патріотів українських, коли кілька хлопчиків і дівчаток приносять до нашої канцелярії свої дари на скитальців. За цей час та школа і Хор зложили, около \$1,000.00.

Технічна праця Фонду вимагає великої роботи. Досить сказати, що за цей час вислано було около 80.000 листів і виписаноколо 23.000 посвідок та 7000 грамот; висилалися різні пакунки — з книжками, приладдям до писання і шиття, зі шматтям і т. ін., до Європи... Коли б всю цю працю переводити платними робітниками, то видатки Фонду були би великі. Ми вживаємо в багатьох випадках добровільної праці жінок і дівчат, вечорами. За цей час у нас працювало добровільних робітниць около 150 по багато разів. В більшості, це молоді жінки і дівчата. І треба сказати, що вони працювали і працюють з радістю і з глибоким розумінням того, що вони дають свою працю для Українського Народу так, як вони давали її для Червоного Хреста. Ця праця їх виховує, ушляхочтює і дає їм велике морально-національне задоволення.

Що сказано тут про Винніпег, те відноситься і до цілої Канади — наша жертвенна праця виховує і підносить нас — для нас самих, для громадянства нашої країни Канади, і для України.

Як сказано на початку, Фонд Допомоги засновано в передбаченні неминучого лиха для нашого народу і основними цілями збирати засоби. Будучність була неясна і само положення скитальців та їх потреби були невідомі.

З бігом часу, це все вияснилося і обсяг праці Фонду все більше і більше поширювався і поширюється.

З одної сторони: українське громадянство Канади (і навіть дехто з Америки) дивиться на Фонд, як на універсальну інституцію для всіх справ, які стосуються звязків зо скитальцями і з українцями в Краю, а через це звертаються до Фонду за всякими інформаціями: пошукування, пересилка помочі, спровадження рідні, навіть визволення з вязниць в Польщі і ССР і т. ін.

З другої, головної сторони: скитальці всі свої надії кладуть на поміч канадійських братів і сестер через Фонд. До Фонду надходять великі маси листів і прохань: про пошукування за рідними, за добрими людьми, які б стали опікунами в їх нужді, за книжками, приладдям, грошовою і річевою поміччю, за улаштуванням на працю, а найбільше за спровадженням до Канади. Часами приходять в один день сотки листів. Часами навіть приходять телеграми на останні гроші телеграфуючого.

Попри то: надходить велика сила цінних матеріалів і інформацій від українських допомігових комітетів в різних краях, а також від окремих видатних і звичайних людей. В тих проханнях і матеріялах — справи живих, тиснених горем і стражданням людей, до яких треба хоч слово приязні висловити... Треба їх вислухати, треба цінні думки і важні інформації уважно студіювати і відповідні акції робити... Все це конечне для добра справи, для її успіху.

Президія Фонду і Екзекутива Комітету Українців Канади мають ті всі проосьби і матеріяли полагоджувати. В міру можливостей, тими малими силами, що є, те все робиться. Однаке на цей момент, те вже стає **недостатнім**. Перед Управою Фонду, як і перед Екзекутивою Комітету стоїть питання негайногого **поширення**, а навіть реорганізації внутрішньої, так мовити, технічної праці.

Дальша праця має вестися за такими секціями:

1. Збіркова акція — неперестанна, енергійна.
2. Інформаційна у всіх справах, що цікавлять скитальців і громадянство про скитальців.
3. Пресової служби — обрібка матеріалів з Європи і світу в справах, звязаних зо скитальцями і подача до преси.
4. Пошукування і пересилки кореспонденції від скитальців, яка надходить сюди паками.
5. Секція іміграційна: підготовка справи не тільки в Канаді, а в різних краях, біжуча праця в заходах до спроваджування і т. ін. Тут же класифікація прохань про улаштування: від хліборобів, робітників, техніків, інтелектуальних фахівців і т. ін.
6. Секція уділення допомоги взагалі і задоволення біжучих потреб помочі в окремих випадках.
7. Секретаріят — для зносин з Центральним Бюром в Лондоні, з Американським Допомоговим Комітетом і іншими інституціями і організаціями.

Таким поширеним апаратом, створеним спільно Фондом і КУК, можлива дальша успішна праця цих обох центральних установ Українців Канади в справах скитальців, і коли Конгрес Українців Канади одобриТЬ дотеперішню нашу працю, підіпре її своїм авторитетом і ухвалить наші плани — ми віримо в успіх наших зусиль.

З того досвіду, що ми вже маємо, з того знання, що ми вже набули зо своєї дотеперішньої праці, ми віримо в глибоку й невищерпану любов Українців і Українок Канади до свого Рідного Народу, до його тяжких ран і неоплатних втрат, до його мучеників і страдальців, апостолів його Правди і Волі — наших братів і сестер на скитанні. Ми віримо в палаючий патріотизм українського вірного громадянства Канади, в почуття високої своєї гідності людської і національної, в почуття глибокої і незаслуженої кривди народові нашему вдіяної... Ми віримо в наших скитальців, як людей гідних, високодостойних, якнайдорожчих братів і сестер наших. Ми віримо в нашу улюблену нову батьківщину Права і Свободи — Канаду, віримо в святі Принципи Демократії.

Тому ми віримо, що серце наше не охолоне і щедроти наші не обмаліють. Щирим серцем і щедрою рукою підемо ми на поміч Українському Народові і нашими стараннями та жертвами знайдемо йому поміч свободних народів світу!

Звіт І. Ю. Карасєвича від СУКВ

Від Союзу Українських Канадійських Ветеранів, я складаю щирій привіт Другому Всеукраїнському Конгресу Українців Канади.

I. Ю. Карасєвич

Формативного характеру про саму організацію і для яких цілеї її створено, а рівночасно постараюсь сказати і дещо про її діяльність до цього часу.

Членами цієї організації мають право бути всі українські канадійські ветерани без різниці їх канадійських політичних чи релігійних приналежностей так задовго, як вони в єдності будуть стояти в обороні Канади, її прав та законів, та в обороні своїх власних інтересів суспільно - економічних. Рівночасно й ті, котрі є і все будуть готові піднести свій голос за волю й права всіх поневолених народів світу — включаючи на перше місце край наших батьків, котрий поніс можливо найбільшу жертву в минулій війні, а сьогодня ним розпоряджує голос диктатури.

Союз Українських Канадійських Ветеранів поставив собі за ціль подбати про те, що би помогти ветеранові осягнути те, що йому належиться згідно і після законів й прав Канади. Щоб дати йому помічну руку, щоб ветеран міг якнайскорше зажити веселим життям, як рівний член зі всіма іншими громадянами Канади, що не є ветеранами.

Союз Ветеранів поставив собі за ціль також помогти вдовам, сиротам і родинам тих, які понесли через війну втрату підтримки своїх чоловіків, синів, яких вже немає, або осталися каліками, бо многої з них не знає правних шляхів, щоб ту поміч осягнути.

Союз вважає, що конечним для нас українців якнайскорше

В часі, даному мені до розпорядження, я постараюсь дати Вам звіт Союзу Українських Канадійських Ветеранів. Цей обовязок є трохи трудний тому, що Союз Українських Канадійських Ветеранів є наймолодша організація КУК і характером своїм різничається від других організацій. Ця організація почала своє офіційне існування 14 червня, 1945 року, а 15 березня цього року ця організація була принята в склад Організації КУК. Вона є Домініальною організацією і до цього часу нею головує Ініціативний Комітет у Винніпегу. Тому мій звіт буде більше ін-

зібрати всі інформації про всіх бувших вояків: живих, чи померших, ранених, інвалідів і так даліше і імена всіх тих наших хлопців і дівчат, які були в службі, без різниці в яких частинах Канади, чи за морем і щоб ті факти подати в історію, як доказ нашого правдивого горожанства Канади, що ми виказали те у минулій війні.

Є ще кілька інших цілей, але час мій короткий тому не буду про них говорити. Однак мій звіт бувби неповним і не точним, коли б я не сказав Вам, що першою і найповажнішою цілею Союзу Українських Канадійських Ветеранів є те, щоби ця організація була на все тим чинником, котрий поможе нам всім українцям канадійцям прискорити повне здійснення того діла, яке зачав Комітет Українців Канади 1940 року, а ще більше зміцнив його діло 1943 року, скликанням Першого Всеканадійського Конгресу Українців Канади. Для Українських Канадійських Ветеранів найважнішою ціллю організування є "єдність", бо в єдності сила, через котру можна осягнути всі інші цілі нашого бажання. Єдність не тільки в значенні нас, як українців Канади, але також єдність в значенні нас, як частини цілого канадійського народу. Тому Союз Українських Канадійських Ветеранів старається створити і творить Українські Канадійські відділи до ветеранів, які були б членами відділів Канадійського Легіону, що вже існують, а рівночасно для творення Комітетів Українських Канадійських Ветеранів, як членів Союзу, щоб уможливити ціль єдності.

Для Ветеранів слово єдність — святе слово, бо значення того слова це щось могутнє, бо ветеран ніколи не забуде конечності довіря до свого брата по зброї, без різниці його імені, його релігійного чи політичного переконання, чи різниці ранги, бо він стояв з ним плече в плече до послідної краплі крові, щоб побороти спільногого ворога.

Найбільший день для нас Українців в Канаді був день Першого Конгресу, коли перший раз в історії нашого життя в Канаді ми могли спільно зійтися, як одна велика родина і вирішити важні справи, як члени канадійського народу, в часі загрози для Канади. Літньою порою, 1943 року, тисячі українських канадійських членів збройної сили почали підготівку до того, що увінчалося успіхом в місяці травні, 1945 року. Українські Канадійські вояки раділи, коли почули, що Перший Конгрес відбувся так успішно, бо це був доказ, що Українські Канадійці в єдності зужили всіх своїх сил, щоб помогати канадійській збройній силі до якнайскорішого покінчення війни та повернення військ до вільного краю — Канади. Перший Конгрес дав почин великому ділові, бо дав моральну піддержку нашим воякам. Комітет Українців Канади дав моральну й матеріальну піддержку Союзові Українських Канадійських Вояків за морем, про що самі багато знаєте. Сьогодні всі вояки є вже в більшості ветеранами і знають, що КУК зробив в часі війни,

Протягом одного року ветерани початково зорганізовані й репрезентують свою організацію 19 делегатами на Другому Конгресі. За добре старання Комітету, за моральну і матеріальну підтримку в часі війни і за приняття нашої організації в склад КУК ветерани з гордістю і пошаною складають щиру подяку.

Союз Українських Канадійських Ветеранів, як я сказав попередно, офіційно започатковано 14 червня, 1945 року, але мушу заявити, що ця організація була в пляні серед членів Союзу Українських Канадійських Вояків довший час перед тим, поки ми, вояки, стали ветеранами. Весною, 1945 року, много вояків вже було ветеранами і гурток цих ветеранів в порозумінні із Союзом Українських Канадійських Вояків і їх представників в Канаді та до певної міри при помочі членів регіблітацийної Комісії КУК, почали творити організацію Союзу Українських Канадійських Ветеранів. Початки були дуже трудні, тому що творення нової організації представлялось як додаткові труднощі нашему громадянству. Багато було і є питань: що це за організація, яка її ціль, хто буде її фінансувати, може організація ветеранів буде не на руку? Початок був і є трудний, бо ця організація складається з членів, яким треба дати поміч, люки вони зможуть бути помічними для других. Однак відповідь на повищі питання і труднощі ми розвязали по військовому. Ми оперлися на свої власні сили. За час нашого існування, як організації, ми вже багато дечого зробили.

Щодо помочі нашим ветеранам, також много вже зробилося. Багато з наших ветеранів сьогодні вже осілися до вільного цивільного життя. Інформації вони діставали від нас. Много родичів, які стратили своїх синів, дістали поміч від уряду, тому що ми дали їм інформації, до кого вдатися. Щодо зібрання інформацій про всіх наших членів збройної сили, щоби видати це в формі історії, як вам відомо, ми віднеслися були в цій справі через українську пресу тому пару місяців назад до нашого українського загалу. До цього часу в цій справі замало осягнено.

Щодо нашої діяльності в справах виключно українського характеру, то можу сказати, що наша організація виконала те, що могла. Перед тим, як ми увійшли в склад КУК, ми віднеслися відповідно, як потреба вимагала, в справах скітальців. Тому що велика потреба поширення наших цілей серед молоді нашої і ветеранів та цілого канадійського громадянства, ми почали видавати в англійській мові свій журнал під іменем "Юкрейніен Кенедіен Ветеранс Екосієшн Нюз Леттер". Це перше число журналу не є таке, як ми би всі бажали, але все ж таки воно є початком того діла.

Відносно організування всіх ветеранів в Союзі, то до цього часу ми вже маємо три українські канадійські відділи в Канадійському Легіоні, а членство їх рівночасно входить в склад Союзу. Ці відділи є в Едмонтоні, Виннipegу і в Торонті, де ми сьогодні маємо

приємність бути. На сході, почавши від січня, започатковано 15 відділів, але організування пічнуться на більшу скалю після цього Конгресу. Ми віримо, що організувати відділи нам вдастся у всіх частинах Канади. Організуванням ветеранів в цілій Канаді в один Союз ми поможемо скоро здійснити значення слова єдності, так, як те почато Комітетом Українців Канади.

Злука українських організацій в Канаді почалася 1940 року і тим збільшено хотіння цієї злукі, цієї єдності. Роки 1940 і 1943 були в часі небезпеки й загрози, це були роки світової війни. Рік 1946 є вже роком, коли тішимося успіхом виграння війни, але знаймо, що ще далеко до того, щоби ми всі сказали, що на світі є вже спокій, мир і вільне життя для всіх. До вдергання спокою і справедливого миру на світі треба ще більших сил, ніж до виграння війни.

Війна нищить много старих річей в світі, але і витворює много нових. Наші ветерани хочуть вірити, що послідна війна знищила незгоду, сварню і розкол серед нашого українського громадянства тут в Канаді і що війна знищила в Канаді і те несимпатичне відношення одної національної групи до інших національностей. Ветерани бажають і вірять, що наша праця в будуччині буде спільна і нероздільна в кожній галузі нашого життя, як українців, братів по крові і як вільних і вірних синів Канади. Цей час є важкий для нас, бо це є почин нової доби. На Конгресі 1943 року було сказано, що 40,000 нашої молоді було в збройній силі. Чи це правильне число, не знаю, але коли б було більше, чи і менше, то факт останеться фактом, що не було одної галузі збройної сили, де не було б наших вояків і не було одного бою, де не пролялася б наша кров. Правда, ми понесли великі втрати, але тисячі молодих людей повернули і всі вони зовсім іншого характеру, ніж були перед тим. Много з них молоді віком, але вповні розуміють, за що вони боролися. Часто чуємо нарікання, що наша молодь губиться, але коли говоримо про молодь, то маймо на увазі цих 40,000 вояків колись, а тепер ветеранів, бо більшість з них молоді хлопці і дівчата. Вони можуть бути нашою великою поміччю, коли український загал подбає про їх організацію. Чи скоріше чи пізніше, на них впаде обовязок взяти місце сиво-олосих батьків, котрі є в проводі сьогодні.

Організація ветеранів бажає понад все єдності, котра конечно вимагає пошани, толерантності, поваги одного до одного і щирої співпраці у всяких справах загального характеру. Много ветеранів тут є неначе новоприбулі люди і відчувають, що їх спосіб думання і їх світогляд є чогось відмінний від тих, котрі не є ветеранами. Це тому, що їх переживання в часі війни були трудніші. Але ці ветерани це та частина наших людей, котрі є канадійцями в повному значенні того слова і їх інтереси у всяких справах канадійських мусять бути більші, ніж ми можливо вважали важними їх для

нас до цього часу. Вона є тією групою, яка вяже нас всіх українців в Канаді тісніше з канадійським життям. Вона є тією силою, що належить до всіх наших вже існуючих організацій, а не лише самі для себе, або для котроїсь одної групи української.

Тому фатальним було б, коли би ми не використали цієї нагоди і не подбали про те, щоби наші ветерани організувалися в одну сильну організацію хоч би для того, щоб задержати в собі те хотіння єдності і щоби вони переляли те хотіння єдності в серця і розум своїх близьких товаришів, братів і сестер, або навіть і родичів, все для того, щоби не повернулися часи нашого розбитого і роздробленого життя, як було перед війною. В злуці є сила, котра поборе неволю і прискорить вільне життя для всіх.

Я кінчу і апелую до всіх складових організацій КУК, аби по-дбали про те, щоби всі наші члени, котрі є ветеранами, стали членами також і Союзу Українських Канадійських Ветеранів. Нагородою за це в будуччині буде не лише третій, четвертий чи п'ятий Конгрес, але десятки таких Конгресів нас канадійських українців, для добра нас українців і для добра нашої Канадійської Держави.

Привіт Дост. Пола Мартина, Державного Секретаря

Мені дійсно приємно, що маю честь бути з вами цього вечора. Між Вами я почиваюся не як чужий між чужими людьми, а як канадієць між канадійцями.

**Дост. Пол Мартин,
державний секретар**

Я кажу "канадієць між канадійцями", бо Ви і Ваші сини дуже виразно це показали, що Ви любите цей край, що Ви лелієте у своїх думках все те, чим дорожить Канада і готові все пожерувати в обороні нашої країни, Канади.

В останній війні Ви вислали до канадійської армії своїх синів, з яких можна було створити дві дивізії. Це дійсно величавий вчинок, коли уважати, що щойно перед 55 роками до цієї країни прибув перший українець. В тім розмірно короткім часі Ви не тільки причинилися до розвою Канади, але Ви показали себе, що любите цю країну, що Ви готові битись за неї, а як треба, то й покласти своє життя.

Під час темних днів 1940 і 1941 років, Ви не заломилися і Ваша лояльність не захиталася. Ваші сини відважно билися в Гонг-Конг. Вони рамя об рамя з канадійцями англійського і французького походження, робили наступ на березі Дієп. Українці у флоті помогали відвернути небезпеку для життєвої лінії Британії, вони помогали нищити підводні човни, а Ваші хлопці у королівській Канадській Воздушній Флоті помагали нищити ворога у воздусі і на суші. Коли приходив Д-Дей (День Побіди в Європі) і коли з'явила потреба смертельно вдарити на кріпості Гітлера, Ваші сини були у перших лавах наступу.

.. Тут дома ті з Вас, які не могли носити зброї, робили все, що в їх силах, щоб допомогти воєнним зусиллям Канади. Ви віддали свою здатність при виробі зброї і воєнного знаряддя, лішого, ніж мав ворог. Коли наша країна потребувала фінансової допомоги, Ви дали, що тільки могли. Ви купували Бонди Побіди і Воєнні Щадничі Значки. Ви помогали Червоному Хрестові у його знаменній праці. Коли заходила потреба, Ви стискали свої жолудки і єдмовляли собі, щоб ті, що були на фронті, могли їсти.

Ви дуже цінну поміч дали через продукцію харчів. Тому,

що велика більшість українців канадійців займається рільництвом, через то не тяжко бачити, як дійсно важкою була Ваша поміч на цьому фронті. А Ваші шахтярі (майнери), які довгі, тяжкі години перебували під землею, і які не жалували своє життя на те, щоб наша країна мала сирівці для виробу, для Побіди. Канаді треба було дерева на приміщення для жовнірів і для робітників при будові фабрик. Ваші сини працювали по лісах, вони були у трачках і фабриках.

В останній війні технольогічні науки відігравали поважну роль. Ваші молоді хлопці і дівчата, що покінчили університети, пішли до лябораторій.

Своїм вчинком в часі війни, Ви показали, що Ви відважні й витривалі. Ви доказали, що Ви охочі помагати й співпрацювати. Особливо Ви показали, що Ви любите Канаду, і що Ви варта того, щоб зватися канадійцями.

Коли перед першою війною і після неї, до цієї країни почали напливати європейці, то богато людей думало, що вони — європейці, будуть глядіти на Канаду, як на переходову країну, з якої вони відійдуть до нашого сусіда на півдні (цебто до Зеднаніх Держав Північної Америки), аби заробивши тут дешо гроша, назад вернутися до своїх рідних країв. Однак з Вами так не сталося. Фактом є, що сюди прибув народ — працьовитий, гарний, який бажає залишитися в Канаді, який бажає тішитися свободою, яку їм Канада давала, бо тієї свободи вони у своїй батьківщині не мали. В цей спосіб повстала перша українська оселя на заході. В короткім часі вони перемінили прерію на найліпшу в світі землю, продукуючу зерно. Першим українцем, який прибув до Канади, був п. Василь Єлиняк і тепер він має 85 літ життя. Він ще й нині живе на своєму фермерському помісті коло Чипман в Алберті. Він певно нині має велике задоволення, коли бачить, що його народ в Канаді здобув і як сильно той народ причинився до зросту своєї прибраної вітчини. Його правнуки беруть активну участь в публичному життю Канади. Деякі з них з честью відбули свою воєнну службу за морем, деякі є учителями у школах, майорами містечок, членами шкільних рад. Дехто з його нащадків пішli у бізнес, а поважне число з них студіюють на університетах. Гарна це канадійська родина, якою інші канадійці українці повинні гордитися.

Батьки, які не привезли зі старого краю ніякої освіти, післи своїх синів і дочок до школ, у висліді чого Ви найдете майже у всіх канадійських університетах українських студентів. Багато з них стали лікарями, адвокатами, шпитальними норсами, вчителями, інженерами і професорами університету.

Український народ привіз зо собою того піонірського духа, що його мали перші французькі і англійські поселенці. Ваш народ поборов майже неймовірні труднощі і викроїв з рівнин Заходу новий

край, де люди можуть жити, працювати й дороблятися. Ви працювали і дороблялися. Ви горді з того, що Ви є канадійцями і Канада горда з того, що Ви є її горожанами.

В минулому Ви дали Канаді дуже багато. Однак наші труди не покінчилися, а наша дорога ще не закінчена. Ось чого Канада бажає від Вас: Канада бажає, щоб Ви не забули своєї національної культури і традиції. Ви сильно можете причинитися до канадійської культури. Ваші танці, Ваші співи, Ваша прекрасна народня нота, Ваші страви, це речі, про які Ви ніколи не повинні забути.

Канада бажає, щоб Ви почувалися канадійцями. Це правда, що тут є ще непомірковані люди, які звуть Вас чужинцями. Не беріть собі надто це до серця, коли Ви це чуєте. Не звішуйте своїх голов і не відчувайте, що Ви не такі, як другі. Не попадайте в розпушку, що дехто підносить у сумнів Ваше канадійське горожанство. Майте все на увазі, що Ви канадійці і що це заперечує дуже маленька горстка канадійців. Ви не тільки канадійці: Ви добре канадійці.

Канада хоче Вашої любові, Вашої лояльності і Ваших послуг. Коли ми маємо зробити Канаду ліпшою для нас і для наших дітей, то цього ми доконаємо тільки через присвяту цьому ділу всього нашого ума і серця. Півміри тут нічого не вдіють. **Ніколи не забувайте на край, з якого вийшли Ваші предки, бо коли забудете про край своїх предків, то Ви й про Канаду скоро забудете. Завжди пригадуйте собі, що Ви канадійці.** Не будьте лояльними для тих, що є ворогами Вашого краю — Канади, бо в такім випадку Ви зраджуєте пам'ять Ваших синів, що погинули в обороні свободної Канади.

Передівсім Канада хоче, щоби Ви думали, ділали і жили як канадійці. Хочу Вам навести тут випадок, в якім важну роль відіграла молода людина українського роду. Це сталося в Манітобі. Одного дня в місяці квітні ц. р. в преріях, на південні від містечка Карбері, побачили вогонь. Сім хлопців, у віці 14 до 16 літ життя, пішли на прерію гасити вогонь. Їх провідником був 22-літній чоловік, який після звільнення з летунської частини, перебрав на себе обовязок клуб-майстра. Вони почали гасити вогонь. Нараз побачили, що вони зі всіх сторін окруженні вогнем. Вони кинулися втікати, однак показалося, що це неможливе. Всі вони, за відмінкою одного, були сильно попеченні. Вони викопали яму і склонилися до неї, тоді, як над ними шалів вогонь. Врешті вогонь віддалився. Група хлопців, більшість з них страшно попеченні і дуже виснажені, пустилися в дорогу до найближчого міста, щоб там дістати медичну поміч. Їх провідник три милі ніс на плечах одного сильно попеченоного хлопця. На щастя, їх підняло на дорозі авто і на нім вони доїхали до Карбері, де вже чекав на них лікар. Після цього, як лікар дав їм першу поміч, хлопці почали оповідати свої переживання. Вони

оповідали, як їх провідник спонукав до забави, щоб в цей спосіб піддержати їх духа; він переварював брудну воду з калабань на своїй лопаті, щоб хлопці могли заспокоїти спрагу і всі вони молилися, коли вже минула небезпека. Всі хлопці величали відвагу і відданість свого провідника. Вони оповідали, як їх провідник, мимо попечень, був веселий і як він їм помагав, забуваючи про себе самого. Хлопці твердили, що коли б не їх провідник, то всі вони певно були б загинули.

Батьки того хлопця-провідника приїхали до Канади, коли він був дитиною. Однак він є канадієцем. Він є взором хлопців і дівчат, яких Канада хоче мати. Дехто з Вас певно читав в пресі про цей випадок, а можливо, що дехто з Вас був там тоді, як це сталося. Ім'я того хлопця: Петро Крамарчук. Канада горда, що вона має таких горожан, як Крамарчук.

Канада молода нація. На ділі, до повних літ доросла недавно. Тепер Канада показує, що в недалекій будуччині стане силою і могутністю для збереження миру в світі. Коли післявоєнні заворушення покінчаться і тоді світ буде збирати плоди посіву Організації Об'єднаних Держав, тоді Канада заживе миром і добробутом разом з іншими націями.

Однак ми ще не є одною нацією. Ми все маємо дрібні непорозуміння, тут все ще є расова дискримінація. Це явище однак після війни не так часте, бо війна навчила нас толеранції. Ми здаємо собі справу, що людина якої ім'я кінчиться на “ський”, або “чук”, є так само людською істотою і так само є канадієцем, як ті, що звуться “Сміт”, або “Лядрамбоас”. В часі війни в рекрутажних центрах не було написів “Бажані тільки англьо-саксонці”, або “Потрібно тільки французів”, або “Чужинцям заборонено”. Ні! Кожний, що почував себе канадієцем, вступав до армії без огляду на національне походження, або релігію. В часі війни, ми всі разом працювали, і нема причин, чому ми не могли б разом працювати по війні.

Недавній закон про канадійське горожанство дав нарешті можливість сказати **“Я є канадієць”**. Вас той закон дотичить, бо давніше, коли Ви твердили **“Я є канадієць - українець”**, Ви відчували, що чогось Вам відмовлять, а іменно привілею, бути в цілості канадієцем.

Врешті маємо направду канадійське горожанство. Врешті Канада є на дорозі до державності (нейшенгуд). Тепер саме настав для нас всіх час єдинання. Нехай дискримінація належить до минулого, забудьмо про свої дрібні спори і різниці.

В часі війни було честю й привілеєм носити напис на рамені: **“Канада”**. Тому є часі миру працюймо разом і разом розвиваючися, щоб зробити Канаду щасливою й багатою країною і щоб колись ми з гідністю могли сказати: **“ЦЕ КАНАДА І МИ Є КАНАДІЙЦІ”**.

Початки і Діяльність Комітету Українок Канади

П-н-і М. Дима, голова Комітету Українок Канади

В імені Комітету Українок Канади мило мені привігати вельмишавновних делегаток і гостей, які з далеких і близьких просторів Канади прибули на ці надзвичайно важні наради, що дотикають нас як українців, як канадійців і вкінці, як горожан світу.

В історії зорганізованого жіноцтва це світливий момент, бо перший раз беремо участь в українському конгресі як обєднаний жіночий комітет, який репрезентує чотири організації домініального значіння, а ці організації охоплюють майже всі українські національні групи.

Не значить це, що українські жінки не брали участі в громадських справах до цього часу. Навпаки, жіночі організації існують вже довгі роки й визначилися своїм глибоким патріотизмом і своєю відданістю суспільним справам.

Спеціально під час війни українські жінки виявили надзвичайну посвяту і жертовність. Вони працювали неустанно на всіх ділянках домашнього фронту. Вони виконували роботу в Червоному Хресті, висилили харчі воякам, і бомбардованому цивільному населенню, продавали й купували бомби. Вони ощадно берегли все, що можна було зберегти, щоби через канадську організацію "Кенедіен Селведж Кор" передавати і свої жертви на єоєнні ціли.

Працю ту виконували жінки через свої організації. Однак мріяли вони про той час, коли всі зєднаються і спільно поведуть свою акцію. І тому то на першому конгресі в 1943 році у Винніпегу жінки виявили бажання створити спільне екзекутивне тіло, яке б давало напрям праці — на взір Комітету Українців Канади.

І запало рішення на цьому ж Конгресі, щоби створити спільну екзекутиву для всіх українських жіночих організацій.

На припоручення Комітету Українців Канади, чотири українські жіночі організації: Ліга Українських Католицьких Жінок Канади, Організація Українок Канади, Жіноча Секція Гетьманців Державників і Союз Українок Канади, взялись за діло, щоб створити спільний Комітет.

По чисельних нарадах і довгих дискусіях, в яких представниці кожної групи уважно слідили за цим, щоби жадна група не strатила своїх прав незалежності, врешті сформовано Комітет, дня 28. липня, 1944 р, зі слідуючими цілями:

1. Сконсолідування воєнних зусиль;
2. Поміч українському народові в його змаганнях за незалежність;
3. Плекання української культури і обзнайомлення з нею наших співгорожан;
4. Виховання молоді на старих традиціях віри, любови до свого

рідного, пошани до старших, щоби в той спосіб стали гідними горожанами цього демократичного краю;

5. Авторитетна репрезентація зорганізованого українського жіноцтва в Канаді.

Вибрано Екзекутиву вскладі:

Голова — Марія Дима.

Заступниця голови — Марія Гуляй.

Друга заступниця голови — Ольга Войценко.

Кореспон. секретарка — Анна Василишин.

Рекордова секретарка — Марія Симчич.

Касієрка — Марія Лазечко.

Домашня — Анна Якиміщак і Марія Печенюк.

До Екзекутиви кооптували в свій склад пань: Анну Мандрику і П. Геник.

Як згадано попереду, українські жінки виконували всі ті обовязки совісно, і на ділянках жіночої воєнної допомоги, і на культурній а також і в мистецькій галузі.

Отже обовязком Комітету Українок Канади стало скорідинування тієї праці.

В першім своїм обіжнику Комітет завізвав українські жіночі організації до творення місцевих Комітетів для сконсолідування зусилля наших груп в один сильний напрям.

З приємністю підкреслюю, що перший місцевий Комітет Українок Канади завязався в Торонті завдяки пильності жіноцтва, як також і через повну кооперацію Комітету Українців Канади.

Важною місією для нас є інформування наших співгорожан про наші воєнні зусилля, наші досягнення на економічному і культурному полі.

Якраз по створенні Комітету знайшлась нагода виконати цю місію.

Першого лютня 1945 року домініяльні жіночі організації відбували конференцію в Торонті. На цю конференцію запрошено голову Комітету Українок Канади.

В своїй 20-мінутній промові голова начеркнула вклад українців в економічне життя Канади, звернувши особливу увагу на Західну Канаду, де українські фармері з любови до землі замінили невживані землі на врожайні поля, а пустині на край медом і молоком текучий.

Вказала на молоду генерацію, яка з великим трудом здобула освіту і сьогодні працює на культурнім полі. Не бракує їх в ніякій професії, на жадній ділянці освітньої праці.

Наше вроджене замилування до пісні і тут на цім континенті видало немало мистців українського походження, які піднесли рівень мистецтва Канади.

А наш глибокий патріотизм виявився вже найяскравіше з початком війни, коли 30,000 української молоді стало в ряди канадійської

армії, щоби на полях битви боротися за свободу не лиш народів, але і поодиноких людей.

На домашньому фронті терпеливість і невисипуча праця жіноцтва йшла в слід за посвятою молоді. Воєнна індустрія теж обхопила наше численне населення.

Та найглибша черта нашого характеру, це глибока релігійність народу, зазначила голова у своїй промові — одна віра в перемогу правди і справедливості спасла наш народ від заглади.

Закінчуячи промову сказала голова, що власне тому, що ми, як канадійці, жертвували, що могли, щоби осягнути побіду й мир — і тому що Україна стратила мільйони синів в війні, що край її знищений, а діти її тиняються на руїнах — ми маємо право звернути очі цілого світу на нашу велику кривду. Ми не маємо незалежної держави і ті, які будуть заступати нас на мировій конференції, не мають на це морального права — бо вони заступають інтереси наших ворогів.

Ця промова зробила враження не лиш на слухачів, але й на пресу. Преса відізвалась прихильно, а спеціально часопис "Іннінг Телеграм" присвятив цілу шпалту промові бесідниці.

Голова відтак едбула дво-місячну поїздку на Сході Канади, виступаючи з відчitами в українських і англійських кругах.

Поїздка була дуже успішна з інформативного боку. Часописи в Монреалі, Оттаві, Віндзор, Брентфорд, Ст. Кетерінс, Форт Віліям і Порт Артур репортували обширно й симпатично про відчiti голови.

Будучи у Віндсорі голова дістала запрошення через пані Козаченко від жіночих організацій в Дітройт, щоб і їх відвідати і розказати їм про діяльність Комітету. Там виголосила голова два відчiti. Жіночі організації з Дітройт прислали в дарунку для Комітету стодесять доларів, за що в імені Комітету складаю їм ширу подяку.

Ця поїздка обзнакошила мене з ширістю і гостинністю нашого жіноцтва та заохотила до більших зусиль. На цьому місці маю приємність подякувати від Комітету панові Ф. Фолдс, голові департаменту горожанства в Оттаві, який уможливив звязки з англійськими організаціями, показав мені чудовий будинок Парляменту та дав нагоду бути присутньою під час засідання Сенату.

З кінцем війни Комітет Канади звернув пильну увагу, щоби снергія, яку наше жіноцтво виявило під час війни, була звернена в напрямі віdbудови в часі миру.

В своїому першому обіжнику по закінченні війни Комітет закликав жіночі організації не покидати роботи в помочі Червоному Хресті, а проти чинником, який міг хотятъ частинно гоїти рани нещасних жертв війни.

В часі національної збірки одежі комітет видав заклики в пресі

і обіжниками, щоб українські жінки взяли повну участь в збірці. Завдяки повній співпраці збірка одежі випала надсподівано успішно.

Комітет Українок Канади взяв в свою спеціальну опіку Клуб українських вояків за морем. Так під час війни, як вже і по війні, ми закликали жіноцтво до висилки харчів. Я з гордістю хочу підкористити, що нема ні одної організації, а може й одної української жінки, яка б не виконала цього припоручення.

Розуміємо, що будучність наша це — молодь, і що коли не збережемо її і не виховаемо на старих традиційних чеснотах, то даремні всі наші зусилля, Комітет Українок Канади давав напрям до піддергки

ПЕРША ЕКЗЕКУТИВА ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ КУК. — Сидять зліва направа: Е. Ситник, М. Дима (голова), О. Войценко; стоять зліва направа: М. Симчич, Г. Мандрика, Н. Генік, М. Василишин, М. Лазечко.

культурних змагань молодих сил організуванням концертів, виступами в більших містах з концертами молодої артистки гляністки, Ірини Бубнюк, в надії, що молода артистка, станувши в ряди мистців, принесе славу нашому народові.

Війна скінчилася. Та не розвязала вона наших проблем, не принесла світові справедливого миру, а українському народові бажаної самоуправи.

Наш нарід поневолений на рідній землі, а сотки тисяч його синів і доньок блукають без даху над головами на зарищах зруйнованої Європи.

Наша найважніша проблема це — вирятування тих нещасних

жертв із кігтів кровожадного ворога і переселення їх до сюбідного краю, де вони могли б в спокою заробляти на щоденний хліб. А заки це наступить, ми мусимо хоронити їх від загибелі, від голоду і холоду.

Комітет Українок Канади вів в цій справі кореспонденцію з многими чинниками, які мали до діла з постачанням харчів до Європи. Як всім відомо, з Канади можна посилати тільки до одинадцять фунтів і адресувати до поодиноких осіб, а кошт високий, бо поверх два долари.

Голова Комітету Українок Канади мала особисті переговори в цій справі з представницею Унітарного Комітету на Канаду в надії, що тою дорогою українське громадянство Канади зможе помогти скитальцям.

Ми переписувались теж з Д-ром Галаном, головою Американського Допомогового Комітету, якого маємо честь витати тут на Конгресі.

Та покищо всі зусилля даремні. Доки уряд, а згідно Департамент Воєнної Услуги, не змінить свого становища, доти не можемо висилати нічого в більшій скількості.

Відкривається однак можливість для нас нести поміч дітям в тaborах скитальців через організацію "Сейв Да Чилдрен Фонд". Комітет веде переговори з тією організацією і на днях еислаємо харчі і медицини в сумі п'ять тисяч доларів. Є навіть можливе, що випрацюється схему адоптиваних дітей в тaborах одиницями або організаціями в Канаді. Та про плян цього обговориться докладно в Допомоговім Комітеті.

Українські жінки на скитальщині, мимо гірких умовин життя, не тратять надії і не упадають на дусі, а організуються і інформують світ про страшну несправедливість, яку заподіяно їм і їхньому народові. Вони виготовили відповідний в цій спраці комунікат, який вислали пані Розевелт, яка як делегатка з Америки брала участь в нарадах зedнаних націй в Лондоні. Пані Розевелт шляхотно і відважно стала в обороні скитальців в ім'я справедливості і гуманітарності.

Ми вважали за відповідне зложити пані Розевелт подяку від імені українського жіноцтва в Канаді за її становище і еислали їй телеграму до Лондону, на яку дістали дуже ввічливу відповідь.

Українські жінки на еміграції видали також зазив до жінок демократичних держав, в якім домагаються в ім'я гуманності, щоби дати їм який притулок і нагоду заробляти чесно на кусень хліба.

Щоби поінформувати наших канадійських співгорожанок в справі скитальців — як також щоби настроїти їх приязно до потреби отворення границь Канади для нашої іміграції, ми вважали за потрібне вислати копії "Відозві від жінок на скитальщині" з відповідними поясненнями до національних жіночих організацій.

Той документ комітет передав особисто пані Гарді, голові Національної Жіночої Ради, яка їдучи на конференцію міжнародних жіночих організацій в Нью Йорку, задержалась в Вініпегу.

Ми прохали її, щоби перестудіювала документи і піднесла що важливу справу на конференції — що вона й приобіцяла.

Кілька слів присвячу тут Національній Жіночій Раді. Це є безпартійна та неполітична організація об'єднуюча всі жіночі організації Канади. Має вона великий вплив на законодавчі чинники, бо представляє опінію всього зорганізованого жіночтва. За старанням Національної Жіночої Ради введено багато законів улекшуючих долю вдів, сиріт і т. д.

Українські жіночі організації повинні б належати до Національної Жіночої Ради, щоби з одного боку брати повну участь у всіх справах, що нас дотикають, як горожан Канади, а друге, щоби при нагоді інформувати наших співгорожанок про українську культуру, про наші проблеми.

Також думаю, що, взоруючись на Національній Жіночій Раді, наш Комітет Українок Канади повинен теж стати для нас будуючим тілом, об'єднуючим всі українські жіночі організації і репрезентуючим їх перед світом.

Комітет Українок Канади бере дуже активну участь в збірці на Допомоговий Фонд. В посліднім обіжнику ми проголосили місяць червень місяцем збірки на скитальців і завзвивали, щоби в кожному осередку зорганізували жінки Допомоговий Комітет і сейчас взялись до збірки. В Манітобі ми започаткували вже ряд поїздок в околичні містечка і кольонії з міста Виннipegу, як осередку. Кожної неділі збирається група виконавців і йдуть на кольонію, де заздалегідь чекають на гостей. Там відбувається концерт, а відтак членкиня Комітету в своїм викладі зясовує положення наших скитальців і конечність допомоги. Люди звичайно дуже ввічливі і жертвенні.

Я мушу підкреслити, що на кожній ділянці нашої праці Комітет Українців Канади дав нам повну піддержку. Хочу звернути увагу, що ми боргуюмо на вдячність тим одиницям, які на чолі Комітету Українців Канади віддають жертви часу, труду й здоровля для великої ідеї.

Перед нами велике завдання. Дорога наша тяжка. Не виконають тих завдань його одиниці ані поодинокі групи. До того великого діла потрібно зєднаного духа цілого народу. Нехай кожна з нас тут присутніх на Конгресі стане апостолкою зєднання і братерства. Хай пропадуть між нами непорозуміння й роздори, хай дух любови і єдності запанує в нас!

Любов брата і віра в справедливість зєднають повагу світу і людські права для наших братів на рідній землі.

В цей історичний момент, коли рішається доля народів і держав, очі наших братів звернені на нас, бо нам не замкнені уста — бо ми свободні. Коли б ми стали в обороні свого брата гідно і чесно — ми б стягнули на себе проклін будучих поколінь.

Комітет Українок Канади кладе це на совість кожної тут присутньої жінки.

В Ообороні Тревалого Мира і Прав Людини

Промова пані Н. Когуської.

Коли зважити нині змагання народів і бажання держав, то побачимо, що людство всіма силами прямує до того, щоб запровадити в світі тривалий мир. Світ не хоче більше війни. Світ шукає способу, щоб міжнародні справи можна було полагоджувати мирною дорогою. Світ також знає, що мусить відновити себе по останній війні, яка принесла великі знищення.

Н. Когуська

І от для укладу тривалого мури відбувається, одна по другій, міжнародні конференції. Формується Організація Обєднаних Держав.

І наша думка в ниніших часах, намагається обхопити життя з його складними подіями. Бо можна спитати: Хто з більшою увагою слідить за ходом подій, які відносяться до цілей тривалого миру, як слідить за ними жінка? І коли б наближалася слідуюча війна, то ніхто, здається нам, не відчував би так жахливо її приходу,

як би це відчувала жінка, мати, дружина. І для нікого війна не спричиняє такого надмірного болю, як спричиняє вона матерям. З останньої війни, поет оспівує терпіння матерей і каже: Вслушуюся в жахливі події війни і при кожній новій жертві бою, мені не жаль, ані друга, ані жінки, що лишилася, мені не шкода навіть самого героя, що впав. Кого поетові жаль, то матерів. Він каже, що матері ніколи не забудуть своїх дітей, які погибли на кривавій ниві.

Остання війна, послуговуючись новою технікою зброєнь, збрала багато жертв, які погибли на кривавій ниві. А далі війна спричинила бездомність, сирітство, голод. Ми, жінки, і матері, не хочемо більше війни. Ми не бажаємо крові і смерті. Ми гидуємо насильством, яке несе війна і погорджуємо жорстокостями. Ми в муках і стражданнях приводимо на світ наших дітей і не для того, щоб потому їх молоде тіло розривали гарматні кулі. Ми ростимо і виховуємо наших дітей не для того, щоб їх по війні вертали нам каліками. Ми творимо нашу родину і наше родинне господарство і не хочемо, щоб воно згоріло в поломінні війни. Для нас родинне огнище є святощами нашого життя і нашим ідеалом є бачити наших дітей, як морально здорових одиниць, з яких складається високо культурна нація. Війна, це руїна і смерть. І тому то на пляни тривалого миру, ми — жінки, дивимося з великими надіями. Дивимося і на

те, що самий тривалий мир не буде ідеальним, ані тривалим, коли поруч него не буде поставлений принцип: в обороні прав людини, в обороні прав народу, або держави. Організація Обєднаних Держав, може стати на сторожі мира і забезпеки прав людини. І тільки через надання свободи кожному народові, на кожнім континенті, буде можливося сягнути тривалий і справедливий мир.

Сьогодні жінки по цілім світі не тільки виявляють бажання тривалого миру, але приступили до плянової праці над ним. Мінувшого місяця відбувся в Нью Йорку конгрес зорганізованих жінок світу. Конгрес був скликаний Національною Радою Жінок Америки. На нім були присутні представниці з Північної Америки, Полудневої Америки, Азії, Австралії, Європи, та Африки. Головна ціль Конгресу була така, щоб зробити в жінок світу єдність думки та поняття принципів тривалого миру. А голова Міжнародних Жіночих Рад, др. Чіро сказала, що жінки майже по цілому світу мають право голосу, та ці голоси не завжди спрямовані для цілей мира. Що голоси жінок використовують для своїх цілей шкідливі елементи, яких інтереси є проти принципів тривалого миру.

Та не тільки самими голосами й плянами приступили жінки до праці. В щоденному житті по війні, на жінку спали великі обов'язки. От погляньте хоч би на те, що на руїнах знищеної війною Європи до відбудови життя, приступила в сам період жінка. Анна О'Гер МекКормик в одній зо своїх статтів в Нью Йорк Таймс змальовала жінку з мітлою в руках. Ця змальована жіноча постать вкладає багато сили, щоб позамітати, вичистити і відновити свій зруйнований дім, щоб в тім відчути всю глибину трагедії котрого будь народу. Бо зруйнований дім значить, не лише розвалена хата, але означає зруйноване життя родини. А родинне життя є першою основою народу та держави. Отже в цім треба розуміти велике завдання жінки. треба розуміти її турботи та заінтересування новим ладом світу.

Та спинімось на хвильку на цім, як зложилася доля жінок декотрих народів в Європі. Ми знаємо, що жінки народів в Європі переживали цю останню війну далеко тяжче, як ми в Канаді та Америці. От, хоч би те, що жінки Англії переживали години ворожих налетів, хоронились з дітьми, терпіли голод, холод, невигоди, недостатки гоїли рані в домах та шпиталях. Жінки Франції, Бельгії, Голландії, Чехословаччини — жінки цих народів, oprіч воєнних зліднів, зазнали також почувань державного та національного поневолення тоді, коли Німеччина окупувала їх краї. А все ж таки з закінченням війни, жінки цих народів, належать сьогодні до свободних державних народів. Наїздник — поневолитель забрався з їх краю. Інакше зложилася доля жінки українського народу. Дім української жінки у цій війні був так зруйнований, що навіть нема що вимітати та випрятувати по війні. На землях України відбувалися найбільші бої.

І коли наїздник - Німеччина забралася з українських земель, то зараз прийшла Москва з ненависною для українців комуністичною диктатурою, з насильством, щоб накинути своє панування українському народові. І нині українська жінка втратила все: свободу, дім, родину, яка розпорошена по світі. І так ми бачимо похилу, українську жіночу постать, як стоїть вона серед згарищ власних хат, стоїть на роздоріжжі замучена, зневолена, але в душі своїй ніколи не покорена бажанням ворога. Її бажання, бути господинею своєї власної хати, на своїй власній землі. Однак нині ця, жіноча постать, не має захисту перед негодою. Чи не матиме вона захисту перед недолею? Захист вона мусить мати. І нині організовані жінки світу, які ідеалізують тривалий мир, які голосять ідеї свободи кожному народові, на кожному континенті, не можуть не чути і не бачити цієї української жіночої постаті. Не можуть не бачити жінок сорокмільйонового народу, який не має прав людини. І перше питання, на яке хочеться почути відповідь на те: чому Росія насильно відгородила землі України від цілого світу і не дає можливості мати з жінками України які небудь звязки? Жінки українського народу люблять творити і працювати та живо інтересуватися справами світового характеру. Українські жінки в західних землях України, мали звязок перед війною в міжнародній культурній співпраці з жінками інших народів. Але нині вони силою ізольовані від світу. Москва не дозволяє на листування, на часописи.

Нас, українок в Канаді, глибоко обходить доля української жінки в Європі. Обходить нас та жінка, яка нині живе в межах рідної землі, безправна й упокорена, обходить нас доля й тієї жінки в Європі, що з воєнних причин опинилася на еміграції. Ця перша, що живе під Совітами, знаходиться в невимоєно тяжкім положенні. Ця українська жінка мала би право бажати війни, бо важко жити поневоленому народові, важко виховувати дітей в любові до рідної землі, якими опісля заповнюються тюрми, заслання, над якими знущається ворог. Ця українська жінка ненавидить режим комунізму. Ненавидить Москву з її жорстокою диктатурою. Українська жінка бажає, щоб край її народу був самостійною українською державою, з демократичним ладом. І ця українська жінка з надією дивиться на видвигнений принцип "в обороні прав людини". Ми, українки є Канаді, поділяємо бажання і надії української жінки. Вона нині не може промовити свої бажання перед світом, бо в Совітському Союзі диктатура. Але в обороні прав української жінки говоримо ми, українки, що живемо в Канаді, в Америці.

Доля української жінки на еміграції в Європі незавидна також. Утративши все і опинившися на чужині, ці жінки не мають де дітись. Будучність — це питання, на яке їм тяжко відповісти. Кілька разів загрожувало їм насильне виселення під Совіти, куди вони не хочуть вертатися. В обороні тих жінок, та взагалі україн-

ських скитальців, виступила була на одних зборах Обєднаних Держав, пані Елеонора Розевелт, жінка бувшого президента Злучених Держав Америки. Обороною української жінки на еміграції, чим раз більше інтересуються жіночі організації світу. А тим більше, що українські жінки на еміграції зорганізували всі свої сили в одну об'єднуочу жіночу організацію. Назва її "Обєднання Українських Жінок на Еміграції". І в цій організованості ми бачимо ціху української жінки. Бачимо, що ані злидні скитальчого життя на чужині, ані страхіття війни, ані пережите горе розбитого дому, не зломили по-гідності духа української жінки, не відібрали в неї віри в відбудову зруйнованої батьківщини України. Серед невідрядних обставин життя на чужині, ці жінки кинулись до праці, щоб рятувати себе та своїх дітей, не лишити їх без науки в часі таборового життя. Виходна праця цієї української жіночої організації широка.

Ми, українки в Канаді, цінимо високо принципи демократії, тієї держави, в якій живемо. Ми не жаліли своєї праці, ані свого добра для воєнних потреб держави під час останньої війни. Нас глибоко інтересує доля Канади і ми поруч жінок інших народів в Канаді, стали до спільноти праці для добра цього краю. Ми віддали Канаді наших синів для оборони краю перед ворогом. Не одна свіжа могила вояка українця, виросла в землях Англії, на берегах Франції в Дієп, на гарячих пісках Африки, або на Островах Тихого Океану. В наших серцях лишився незагоєний жаль по втраті наших синів, але нас кріпить та віра, що наші сини умірали героями, що вони віддали своє життя для кращого ладу на світі.

Тому нехай цей один з найвищих людських ідеалів "в обороні прав людини" буде примінений і для українського народу. Нехай українська жінка знайдеться в колі демократичних народів, щоб могла співпрацювати для добра вселюдських ідеалів.

Українська Культура і Молодь

Промова пані М. Бали.

М. Бала

Українська культура від самих її історичних початків, то є від прийняття Україною-Русю християнства, була просякнена майже наскрізь християнським ідеалізмом, аж до кінця 19-го століття. Не диво ж, бо вона творилась під покрововою українських князів і гетьманів, які не тільки самі плекали християнські ідеали, але в дусі тих ідеалів і діла великих творили. Пригадаймо собі великі діла Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, князів галицьких, як Роман Вел., Данило, Лев, Юрій, а далі гетьманів Сагайдачного, Хмельницького і т. д.

В князівській добі культура сильно терпіла в часі нападів на Україну-Русь азійських орд: печенігів, половців, татар. Ті напади витиснули своє пятно на тодішній культурі.

Коли взяти під увагу Козацько-гетьманську добу, то там українська культура просякнена наскрізь християнською любовю до рідної землі, до друзів своїх. Всі козацькі війни велись в імя християнської віри і науки. За що ж боролись козаки з татарами, турками на чолі з гетьманами і отаманами, як не за християнські ідеали, за любовь до своєї землі? За що ж боролись козаки з польською шляхтою, як не за добро для своєї землі, для свого народу? Всі ті походи, всі ті великі діла гетьманів і козаків оспівувались в народніх піснях, переповідались в переказах, їх оспівували і наші поети в своїх поезіях, поемах. Тарас Шевченко в своїх поемах дав образ тодішнього духовного стану про часи козацькі в Україні. А це власне наша культура духовна.

Не змінила свого вигляду, чи свого провідного мотиву, і матеріальна культура. Будова церков, монастирів і екзистенція нижчих і вищих наукових заведень мала наскрізь християнське і національне обличчя. Вся наука і освіта відбулась в християнськім і національнім дусі під проводом митрополитів, єпископів та монахів при монастирях, у школах церковних, аж до зруйновання Січи 1775 року. Приміри: Могилівська Академія та сотки вищих шкіл за Мазепи.

Коли б не гоневолення України Москвою, українська національна культура була б розвинулась до високого степеня і Україна могла б

не тільки дорівняти, але й перевищити культуру навіть найбільших народів Європи. Але сталося нещастя, що Україна опинилася в ярмі московських царів. Прийшла заборона писати, оспіувати славні козацькі часи, а українська культура була втиснена в рамці московської, а на заході в рамці австро-польської, де мала більше волі, з центром у Львові.

Коли у 1917—18 рр. прийшла українцям нагода розірвати кайдани голітичної неволі, тоді українська національна культура, і духовна, і матеріальна, набирає такого розгону, що, здавалось, в короткім часі не тільки заповнить прогалину, яка стала наслідком неволі, але дорівняє великим культурним народам Європи. Згадаймо заснування нижчих і середніх шкіл та трьох університетів заснованих гетьманом Павлом Скоропадським. Заснування Академії наук, мистецтва, високих музичних заведень, де мала творитись і розвиватись українська культура на добро і славу українського народу. Вийшли в світ тисячі томів красного письменства, поезії, наукових творів зі всіх ділянок науки, музичні твори. Появились в Україні тисячі часописів для українців. Все те було виповнене національним духом та змістом.

Ta Провидіння захотіло кинути Україну знова в неволю, якої має бути не то Україна, але і світ не бачив. В неволю національно-політичну, соціальну й економічну. Українська культура на східних землях стала не українською, але московською з інтернаціональною закраскою. Через 25 років на східних землях українська національна культура затрачує дух і обличчя національне. На заході під Польщею нагода розвиватись була в дуже обмеженім розмірі. Прийшла друга світова війна в 1939 р. і припинила навіть той обмежений розвій під Польщею.

А тепер окупація всіх українських земель большевиками принесла зі собою загрозливий стан для української культури. Вона під владою большевиків стратила всякі можливості розвою в дусі тисячелітньої традиції української нації. На східній Україні розвій української культури вже від початків большевицького режиму був припинений. Провідні українські вчені, письменники та інші мистці були зліквідовані, або гриневолені замовлені, або працювати по вказівкам Москви, вилавлюючи її, Сталіна та комунізм, що не приносить ніякої користі для української культури.

Тепер таке саме нещастя впало на західно-українські землі, недавно окуповані большевиками. Рівно ж мусіли припинити свою корисну працю осередки української культури поза Україною на еміграції, як в Празі, Берліні і т. д., бо і ці краї знайшлися під впливом червоних. І так численні культурні українські сили розпорощені по Західній Європі та по всьому світі, остались без середників до життя, без домів, без найменшого забезпечення на завтра, а до того у великий непевності за своє життя. Отже розвиток культури там на руїнах Європи не-

можливий. Навіть нема певності, чи Європа опреться неволі комунізму, яка суне зі сходу.

Лишається Канада, Америка і взагалі американський континент. Тому завданням нашим є дбати про нашу культуру, щоб не завмерла. Мусимо тут виховувати наших молодих культурних працівників, котрі мали би плекати і ширити українську культуру.

Тут маємо свободу, велике число церковних та народніх інституцій, шкіл, організацій та товариств, українське духовенство, та народних працівників. Крім цого маємо кілька часописів в українській мові і дусі, і все це дає нам змогу розвивати українську культуру до високого ступення.

Ось тут українська жінка має великий обовязок та головну роль. Ця роль, це виховання наших дітей та молоді на засадах християнської та української національної традиційної ідеї. Ми знаємо, що молодь це будучність нації, отже як виховаемо нашу молодь, така буде наша будучність.

Працюймо обєднано для добра поневоленої України, виховуймо українську молодь на культурних працівників, а також памятаймо про наших братів, українських скитальців, апелюймо до відповідних урядів в їх справі, щоб облекшити їх гірку долю.

Українське Жіноцтво на Скитанні і Наша Поміч Йому

Промова пані Евгенії Ситник.

Неймовірно страшні події на українських земях, горе українського народу, а зокрема чорна доля українського жіноцтва і сиріт, та потреба їм помогти, як рівнож начеркнення праці жіноцтва для по-воєнного життя в Канаді, зіднало українське жіноцтво до праці.

З усіх закутин Канади зіхалися представниці всіх українських нац. жіночих організацій.

Евгенія Ситник

Українки! Ми зіхалися в найсумніший час нашої історії. На українських землях запанувала жорстока влада дикого комунізму, яка знущаннями, розстрілами, засланнями на катаржні роботи, та сильним переслідуванням, змусила кромі мушин, ще й українське жіноцтво покидати рідну землю і йти в світ за очі, щоб рятувати рештки своїх дітей, та знайти для них схоронище під опікою культурного світу.

Сотні тисяч наших нещасних матерів, взявиши за руки діток своїх, та клунок харчів на плечі, мандрували сотні миль серед воєнних страховощ в голоді й холоді з нараженням свого життя, що б дітей своїх для України схоронити.

Мільйони українського народу, а з того половина нашого жіноцтва, опинилися на скитальщині, та коротають своє життя на руинах Європи, живучи в злиднях, недостатках та вічнім страху й трипозі — що буде з ними дальше?

Словом — нещасне, гірке та бідне скитальче життя, а зокрема гірка доля нашого жіноцтва. Викинене із рідних земель, теплих хат, розлучене та розгублене з рідними своїми, страдає українське жіноцтво на роздоріжжі скитальщини. Однак, мимо тяжкого положення, в нього є невімірущий дух до кращого завтра, сильна ідея, великий запал до праці і посвята для своєго народу.

Діяльність Нашого Жіноцтва на Скитальщині.

Мимо всіх невідрядних обставин на скитанні, наше жіноцтво не заломилося, не впало на дусі, а противно зорганізувалось, обєдналось та взялось до великої праці для свого обездоленого народу.

В грудні, 1945 р., зіхалось представництво українського жіноцтва на еміграції до Авсбургу. Були там представниці зо всіх українських земель, а саме з Галичини, Великої України, Буковини і Закарпаття, в числі 47 дел. від 25 жіночих осередків. Вибрали спільний провід під головуванням І. Павликівської, намітили план праці нашої для жіноцтва на скитанні, заявляючи свою співпрацю та повну кооперацію зо Зєднаним Центральним Українським Допомоговим Комітетом, представництвом української еміграції в Європі та з чинними вже українськими установами по таборах.

Представниці всіх земель України, виявили повне бажання затвердя різниць своїх територіальних, соціальних, політичних і релігійних поглядів. Зєднання жіноцтва на скитанні радісно прийняло українське громадянство та з великою увагою поставились до нього достойники обох Церков і прислали своє благословення.

Що Було Зроблено на Жіночому Зізді?

1. Зізд ухвалив зорганізувати все українське жіноцтво на скитанні й зорганізувати його до праці для українського народу на чужині.
2. Повести широко виховну працю із збереженням української традиції й культури.
3. Співпрацювати тісно з Центральним Представництвом Української Еміграції.
4. Організувати матеріально - господарську ділянку.
5. Навязати звязки із жіноцтвом культурного світу і серед них висвітлювати справу України.
6. Навязати тісний контакт з нашими українськими жіночими організаціями на еміграції за морем — як в Америці, Канаді, Аргентині, Бразилії ітп.

По цих ухвалах делегатки розіхалися на свої місця і з великим запалом взялися до праці у всіх трьох зонах скитальщини. Видно, що Боже Провидіння веде їх до цієї праці, бо жіноцтво наше з великим запалом розпочало свою діяльність. Насамперед почало відвідувати всі українські табори та організувати в них жіноцтво.

Тут перш усього приготовляють молодих жінок і дівчат до здобуття в будуччині економічної незалежності. В тій цілі позакладали вони по таборах різні варстти праці, як кравецькі, вишивкові, всякого роду виробництва та домашнього господарства, яких учать жінок і дівчат шити, вишивати та всяких інших виробів.

Опікуються круглими сиротами, беззахистними вдовами і несуть їм потіху й розраду. Закладають Рідні Школи і вчать в них. Стараються своїми організованими заходами діставати від ЮНРРА більше і кращих харчів і одяжі для потребуючих дітей і мамів. Закладають садки, в яких виучують рідного слова й рідної пісні маленьку дітвору передшкільного віку. Стараються, щоб рідні лікарі обслугувати

вали наших дітей, які вірно подбають за їх здоров'я. Як захворіє батько, чи мати, вони опікуються полішеними без опіки дітьми. Закладають бюра порад для матерів у всяких справах для освідомлення нашого жіноцтва. Пропагують гасло єдності, та гостро осуджують тих, хто ділає проти єдності нашого народу в цих тяжких і сумних для него хвилинах.

Піддержують у нашого жіноцтва гарп духа проти всяких ворожих наклепів. Навязують звязки з жіноцтвом культурного світу і з жіноцтвом поневолених націй для взаємного зближення себе до спільногодіяння проти всім загрожуючого комунізму.

Це вони вислали меморіал до дружини през. Рузвелта, щоб стала вона в їх обороні захисту і хто знає, чи цей меморіал не впливув на те, що пані Рузвелт стала в обороні скитальців. Це вони вислали меморіали і до наших жіночих організацій, в яких дуже влучно і ясно представили положення на Українських Землях і причину іх скитальщини, просячи помочі у жіноцтва культурного світу в справі їх азилу і притулку в котрійнебудь країні...

Словом, завдяки зедненні нашого жіноцтва на еміграції, закипіла праця на скитальщині у садках, бурсах, захоронках, Рідних Школах та різних фахових курсах.

До цієї праці веде їх сильна любов до свого народу, віра в Бога та кріпка постанова до боротьби за волю українського народу. Хайжеж велика праця, яку веде обєднане українське жіноцтво на скитанні, піднесе і нас Українок Канади до помочі їм у їхній тяжкій, але за те ідейній праці для поневоленої Батьківщини.

Наша Поміч Українському Жіноцтву на Скитанні.

Станьмо в обороні тих наших Сестер! Рятуймо тих, що остались на Рідній Землі і гинуть в страшних муках, і тих, що вийшли з неї.

Перш усього ми мусимо дати поміч свою українському жіноцтву на скитанні, ми мусимо фінансово піддержати його працю. Їм належиться наша поміч і їм для їхньої праці нашої помочі конечно потрібно. В тій цілі вони вже зверталися до нас — за букварями для Рідних Шкіл, за голками, машинами до шиття, нитками до вишивання, за ножицями, залізками до прасування, за полотном до вишивання, за пресою і одіжжю для дітвори. Все те ми мусимо їм дати і хоч не можна там зараз посылати пакунків, то позволення на висилку цих річей ми маємо здобути, як не самі, то через впливове англійське жіноцтво.

От, у Винипегу місцевий Жіночий КУК виєднав позначення на висилку більших пакунків потрібної одяжі для наших немовлят, через Червоний Хрест.

Зробіть так і ви на місцях, відділи КУК, але щоб ви це зро-

били, ви мусите в першу чергу стати членами місцевих Жіночих Рад, працювати серед них, а відтак йти з просьбами до них.

Посилім нашу збіркову акцію на Фонд Допомоги скитальцям! Памятаймо, що у всякій збірковій акції у кожного народу перед веде жіноцтво — як прм. Червоний Хрест, збірки одягу, збірки на різні гуманітарні цілі, бо ніхто так серцем не відчує та до жертвенності не промовить, як жінка. Жінка й чоловіка склонить до жертв. Жінка й найтвірдше серце до жертв зворушить.

Тому, маючи до цього з природи хист, наше жіноцтво перш усього мусить заняться збірковою акцією для допомоги нашим рідним на скитанні і мусить переводити збірки завсіди, всюди й постійно на всяких підприємствах народніх, чи то гостинах приватних.

Ми повинні вже від тепер старатися про виєднання позволення на більші посили харчів та одягу для рідних на скитальщині, та готовитись до загальної Збіркової Акції одягу по цілій Канаді. Час не стоїть, а біжить, та не вертає — зима скоро прийде, а наш обовязок вдягнути наших рідних та охоронити від зимна.

Третя річ — ми повинні заздалегідь бути приготовані рятувати сиріт. В тій цілі треба нам поробити заходи через Канадійський Червоний Хрест та через Канадійські Гуманітарні Жіночі Товариства, щоб виєднати позволення на віздрізання цих сиріток до Канади, та мати готові місця для них в українських родинах. Тут заздалегідь маємо повести акцію вишивання притулків по українських домах для цих нещасних сиріток.

Жіноцтво других народів вже давно почало таку акцію в цій справі, а ми мало що зробили, хоч українська нація має найбільше сиріт воєнних, бо на теренах українських земель зводились бої, а до збільшення наших сиріт причинилась ще й комуністична влада, розстрілюючи сотні тисяч українських батьків і матерів, по яких осталися сироти, що ждуть на притулок. Тисячі таких українських сиріт є на списках Канадійського Червоного Хреста і таборових комітетів. Рятувати їх треба і розібрati поміж себе повинні наші матері, бо інакше їх відішлють на поталу ненаситного комунізму. Нікому немає ними заняться, бо немає у них ні свого уряду, ні своєї держави; тому нашим материнським обовязком є дати їм притулок у наших домах.

Приготовмося, бо коли вийде еміграційний закон, щоб ми мали готові місця для них. Багато є у нас родин бездітних, або вже старших віком, від яких діти відійшли — віримо, що такі люди взяли б сироту до себе, але треба до них піти, розказати їм сирітське горе та представити їм їх національний обовязок помогти цим дітям.

В цім напрямі ми повинні розпочати працю негайно. Справді ми ще не маємо запевнення, коли якраз ці сироти можна буде зібрати до Канади, однак сподіємося, що вкоротці по заспокоєнні воєнних транспортів і Канада отворить свої брами для притулку скита-

таф'яців, а в першій мірі для поселення воєнних сиріт. Все жіноцтво других народів робить вже приготування на приняття сиріт до себе. Рятувати й дати притулок нашим сиротам, мусить і наше українське жіноцтво діяти. В кожній місцевості вже повинно знаходити місце для них.

Моральна Поміч.

Дальше слідує одно з найважніших наших завдань, а саме стати в обороні азилу для наших рідних на скитанні та виеднати для них якогось притулку. В тій цілі ми мусимо зєднати гуманність канадійського жіноцтва для їх оборони. Ми не можемо самі цього робити, бо ми є безсильні — до того беззасібні, без зброї, але наша зброя в обороні наших рідних повинна бути звернена до уваги цілого світу на український нарід про його неволю.

Памятаймо, що здобуття симпатій від сильних цього світу для поневоленого народу в першій мірі служило жіноцтво. З історії можна навести багато таких примірів в цьому напрямі.

От візьмім ірляндську жінку. Вона, хоч і виемігрувала зі своєї рідної землі, то не забула про неї, ні про своїх рідних, яких оставила в неволі. Ірляндська жінка на еміграції витворила за посередництвом чужих жіночих, американських організацій і відповідних чинників опінію, яка стала по стороні воюючих поневолених ірляндців.

Ірляндська жінка на еміграції не забула і дітей своїх; у вільних хвилях, особливо в ірляндські свята, збирала вона коло себе їх, розказувала їм про неволю рідної Ірляндії, про її боротьбу за визволення, розказувала їм про звичаї і обичаї, а після цього клякатала з ними разом і молилася за визволення Ірляндії.

От приміром — сильне пропагування жидівських справ через жіночі жидівські організації — “ГАДАСА”, які є поширені по цілому світі, де лише є жиди, з централею в Нью Йорку.

Ця жидівська організація є зарепрезентована в кожній ділянці канадійського жіночого життя, та своєю працею у галузях цього жіночого канадійського життя впливає на добро жидівських справ. Не даром то жиди вже масово їдуть до Америки, не даром жиди мають змогу слати крашу поміч своїм жидам, ніж ми українцям, бо жидівське жіноцтво діє, а їх нація щедро жертує.

Значіння пропаганди справ своєго народу зрозуміле і в цім напрямі діяло і діє польське жіноцтво, яке висилає своїх жінок до різних дипломатичних кол світу на еміграцію, як до Франції, Америки і Канади, та других країв, та своєю хитрою пропагандою зуміло зєднати собі впливових людей для польської справи.

В тій цілі вони уряджували нераз коштовні та виставні бенкети, і на них зєднували собі дипломатів світу. Нераз і не два чули ми, що польське жіноцтво зєднало собі Францію, яка багато зробила для доброї опінії серед світу про Польщу.

А тут в Канаді, думаете, не діє польське жіноцтво для польської справи?

А вкінці — яке значіння має здобуття опінії світу, хай послужить те, що недавно, ба навіть в цю війну, жінка китайського маршала Чан-Кай-Шека сама їздила для здобуття опінії для китайського народу по світі, як рівно ж вислава вона в світ й дуже гарну молоду 20-літнью кигайку Люсу Ту, щоби боронила справу окупованої батьківщини. І хоч дівчині всього 20 літ, але її гаряча любов до краю жene її у світ боронити незалежності своєї батьківщини. Таких дівчат мусить виховати й українське жіноцтво.

Оце кілька лишень наведених примірів — а таких можна навести ще дуже багато — як жіноцтво других народів через свою працю здобуває добру опінію та поміч для свого народу.

Діяло колись так і наше українське жіноцтво. Їздили наші представниці на різні світові жіночі наради-зїзди, хоч і не на всі їх допущувано, як недержавних, але все одно наше жіноцтво докладало всіх своїх зусиль і можностей, щоб якнайбільше і якнайчастіше боротьбу за визволення українського народу пропагувати на світовій арені. Такими представницями були відомі українські жінки, як Русова, Кисілевська, Рудницька і ін.

Зараз українське жіноцтво не може діяти в повній силі, бо воно серед невідрядних обставин — на скітальщині. Але за це ми — Українки Канади — свободно, що живемо в найкраще забезпечений і вільній країні, маємо велику можливість діяти в обороні наших рідних, в обороні українського народу, а зокрема української жінки.

* * *

А П Е Л Ъ.

Тож до діла берімось, і то негайно! — до праці для кращого життя в Канаді, до рятування наших рідних від загибелі!

Надія наша стоїть в обличчі смерти!

Із земель України московські окупанти зробили цвинтарище, де на місце біленьких хат і вишневих садочків стоять тисячі могил, а в них мільйони помордованих братів і сестер наших.

Співуча Україна замовкла й сумує... Рештки найсвідоміших селян,

робітництва й вчених наших, жіноцтва, сиріт та молоді нашої тиня-
ються по скитальщині... По них московський кат простягає ще свою
окрівавлену українською кровю лапу — хоче їх здусити... Рятуймо їх!!!

Вони в обличчі смерти простягають руки свої до нас й просять
нас, щоб ми життя їх рятували... Вони ще хочуть жити для України
і їй помогти визволитись.

Більше вони не мають до кого звернутись... Нас, видно, сам Бог
післав у вільну країну — Канаду, щоб ми в тій найчорнішій історії
українського народу подали їм сестрину руку та вирятували їх від
смерті.

Наше жіноцтво Канади працювало багато для побіди Канади.
Ми будемо й дальше всіх своїх зусиль докладати для кращого життя
в Канаді. До цієї праці потрібно мати здоровля, ум, чисту совість та
енергію, і її у нас не вбє нещасна доля нашого народу та плач і ри-
дання наших рідних на скитанні. Ми стиснемо біль, примусимо мовча-
ти нерви і будемо працювати...

Памятаймо, що “чоловіки тверді в політиці — вони видають твер-
ді закони, а ми жінки повинні впливати на них, щоб ті закони були гу-
манні й справедливі, та не скривили нікого!”

Словом — в обороні наших Рідних і в обороні взагалі людства
і культури його — биймо в дзвін тревоги, пишім в чужинній пресі, го-
ворім зо всіма, яких стрінemo — говорім в жіночих чужинецьких т-вах
про насильства, тортури та дикунства дикого большевизму не лише над
нашим, але над всіма окупованими ними народами.

Відкриймо світові очі на силу й багацтво духа, та здібність і пра-
цьовитість українського народу, а зокрема на чесноту української жін-
ки й дівчини, про що твердять наставники таборів та урядники УНРРА,
як рівно ж військові влади. Покликаючись на їх силу духа, чесноти та
працьовитість — просімо притулку для них.

Стіймо на сторожі для їх оборони — завсіди і всюди!!

Поможімо їм матеріально й морально!!

Рятуймо їх, бо рятувати їх кличути із могил наші герой!!

Бо рятувати їх — це наш національний і Божий обовязок!!!

Все наше жіноцтво — Америки і Канади — має стати, мов на один
удар дзвона, зєднано до праці, до помочі і до жертв та до оборони і ря-
тунку наших рідних та нашої нації!

В цю найчорнішу хвилину нашого народу, та в обличчі нещастя
нашої нації — в наших серцях має запанувати національна жалоба. На
цей час мусять в нас зникнути балі і гостини, втихнути непорозуміння
і свари, а всі, як один, мусимо спішити на поміч нашим рідним, нашему
горем прибитому народові та вирвати його з обіймів смерті для його
визволення й життя.

А в цьому допоможи нам, Боже, й Ти, Пречиста Мати!

РЕЗОЛЮЦІЯ - ПРИВІТ.

Ми — Українське Жіноцтво Канади — зпоза синіх філь широкого океану звертаємося до Вас, Сестри, на скитанні та вітаємо Ваше Обеднання на чужині! Висловлюємо свій великий подив та горячу вдячність Вам за Вашу цінну і жертвенну працю для українського народу, яку Ви ведете серед тяжких і невідрядних обставин, та бажаємо Вам як найбільше успіхів у Ваших завданнях.

Наше зєднане Українське Жіноцтво Канади на цій сесії свого Конгресу прирікає Вам свою піддержку і поміч Вам у всіх ділянках Вашої праці для добра нашого поневовленого народу.

Прирікаємо Вам нашу оборону належних Вам людських прав, оборону після своїх найкращих зусиль і змог.

СЛАВА ВАМ, СЕСТРИ НАШІ, ЗА ВАШУ НЕЗЛОМНУ І ТВЕРДУ ВІРУ — ЗА ВАШ НЕВМІРУЩИЙ ДУХ І ВЕЛИКУ ПРАЦЮ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!!!

Напрямні Комітету Українців Канади на Будуче

Промова інж. Володимира Коссара.

Інж. Вол. Коскар

По вислуханні докладів та завваг в злуці зі звітами п'ятьох попередніх бесідників; приходиться мені реферувати для Світлого Конгресу напрямні нашої дальшої праці Комітету Українців Канади. Ця справа не є так простою, чи вигідною, як воно здається на перший погляд. Вона є важкою і можна сміло сказати — вона є вирішальною для майбутності українців в Канаді і поза Канадою. Ви, делегати цього 2-го Конгресу Українців Канади, будете розважати над тією майбутністю так серіозно, як обставини, в яких живемо, від нас вимагають. Вірю, що всі ми, делегати і інші присутні, які не мають повновластей делегатів, але не менше за них чують на собі обовязки і повинності горожанина Канади і українського громадянина, серіозно поставимося до напрямних та будучої праці Комітету Українців Канади.

На вступі хочу пригадати Світловому Конгресові, що з двох найважніших цілей, для яких згодилися співпрацювати відпоручники українських організацій домініяльного значення та приняли назву "Комітет Українців Канади" — перша ціль була осягнена з хвилю закінчення війни. Осталась друга важна ціль, а саме: "бути речником слушних змагань української нації в Європі до державної незалежності" та давати їй якнайбільшу поміч для остаточного визволення української нації зпід чужих окупацій. Та ціль ще не виконана і про це завдання прийдеться нам почути на цім повоєннім першім Конгресі, а також і я порушу цю справу, обговорюючи будучі напрямні Комітету Українців Канади.

Ще одно треба мати на увазі у всіх ділянках Конгресу, а саме, мусимо звернути пильну увагу ще й на основу - фундамент Комітету Українців Канади, а саме "утримування між складовими організаціями кооперацію у справах, які вони вважають за спільні для себе та перед урядом і громадянством Канади бути авторитетним представництвом українців Канади".

Бачу багато делегатів і гостей на цім другім Конгресі, які були учасниками Першого Конгресу, який відбувся якраз три роки

тому назад. В той час вони мали нагоду почути мій діловий доклад під наголовком "Нарис праці й завдань набудуче", який був виголошений мною, як голови координаційної Комісії. В ньому порушено було слідуючі справи:

- а). Розбудова Відділів Комітету Українців Канади по цілій Канаді.
- б). Пресово - інформативна служба Комітету Українців Канади, та потреби репрезентанта Комітету Українців Канади в Отаві.
- в). Справа шкільних підручників.
- г). Союз Українських Канадійських Вояків за морем.
- г). Українське Інформативне бюро в Лондоні — Англія.
- д). Бюджет.

Закінчуючи дня, 24 червня, 1943 року мій повищий доклад, я сказав до учасників І-го Конгресу слідуюче: "З Вашою кооперацією Екзекутива Комітету Українців Канади переведе в діло всі намічені пляни на цьому Конгресі".

Зарах мені прийшлося, як голові координаційної Комісії, знову стати перед учасниками 2 - го Конгресу та порушити питання нашої майбутності.

Заки однак зможу це зробити, чую повинність перед собою і Вами, поставити спершу запит та дати відповідь на нього, а саме: чи повищі 6 точок, намічених три роки тому назад, були виконані і до якої міри?

1). Що Комітет Українців Канади поширив свої ділянки праці та своє значення — доказано вже попередніми бесідниками. Появилися нові установи засновані Комітетом Українців Канади: як Жіноча Секція та Фонд Допомоги. Не було б Комітету Українців Канади — не було б тих двох нових ділянок, праці в такому як тепер виді. Також до великої міри через нашу піддержку матеріальну й моральну, дану Союзові Канадійських Українських Вояків за морем — зроблено місце на створення нової організації тут в Канаді, а саме — Союзу Канадійських Українських Ветеранів. Ця нова організація ввійшла, як додаточна шоста складова організація до Комітету Українців Канади.

Представники тих нових тіл, чи установ, ось тут були перед нами і вони здавали свої звіти до Світлого Конгресу. Завдяки задержанні єдності українців Канади в рямцях Комітету Українців Канади, ми зуміли поглибити значення українців не лише перед наших співгорожан в Канаді, але й поза нею. Представники Комітету Українців Канади — згідно намічених статутом цілей — представили домагання української нації на міжнародному форумі та навязали звязки та поміч українським скитальцям. Про це дав або даст звіт до Світлого Конгресу президент Комітету Українців Канади.

Відносно розбудови відділів Комітету Українців Канади, хоча і від послідного Конгресу був зроблений зріст їх на 40%, то все ж таки цей зріст повинен бути більшим. З огляду на це, що відділи Комітету Українців Канади є тим фундаментом, на якому Екзекутива Комітету Українців Канади розвиває й будує діяльність, немає сумніву, що треба підчеркнути конечність і вагу творення нових відділів в тих громадах, де їх ще немає, а зокрема поширення їх в провінції Алберта.

Екзекутива Комітету Українців Канади вживала деяких заходів для поширення відділів через висилку організаторів, через обіжники, пресу, а також члени Екзекутиви виїзджали з відчитами в тих цілях. Можливо, що Екзекутива могла в тій ділянці більше зробити. Однак, коли Світлий Конгрес усвідомить собі труднощі поодиноких членів Екзекутиви, а головно президії Комітету Українців Канади, які вони мусять поборювати ізза браку часу та перетяження в своїх власних заняттях, то зрозуміють, що було б несправедливо жадати від них більше, ніж вони могли дати. Кожна людина дає стільки безінтересової добровільної праці чи жертви на громадську справу, як забагато її сумління на це погоджується... Одні дають менше і їм з тим добре, другі дають більше і відчувають потребу ще більше давати праці чи жертв.

Додаточно треба згадати, що деякі з членів Екзекутиви Комітету Українців Канади перебрали на себе також піклування справами Фонду Допомоги Українців Канади. Це дало їм додаткову працю та витрату часу. За час трьох років відбуто велику кількість засідань Екзекутиви, Президії та інших засідань нарад, поїздок і промов і т. д.

Наведу лише деякі числові дані. І так, за час від послідного Конгресу, відбули обі установи (Комітет Українців Канади і Фонд Допомоги Українців Канади) понад 200 засідань, вислано около 5,000 листів з канцелярії К. У. К., а 80,000 листів та 23,000 посвідок і грамот з канцелярії Фонду Допомоги — разом 108,000. Обома тими установами розіслано 2,000 листів від скитальців до їх рідних, а ще є на руках около 2,000 до розіслання.

Комітет Українців Канади за той час видав друком чотири меморіали, шість брошур і вже видрукована Українсько - Англійська Читанка, а дві граматики є готові до друку.

Ті всі ділянки вимагали сотки годин і десятки рук. А все таки ті діяння в сучаснім положенні повинні бути зослені й на це треба більше працюючих рук.

З другої сторони ми мусимо усвідомити собі, що обовязок в поширенні відділів Комітету Українців Канади, спочиває не лише на тих людях, які творять Екзекутиву, але цей обовязок спочиває також на членах Ширшої Ради КУК, на членстві вже існуючих від-

ділів, та на тих громадянах українцях, які розуміють вагу Комітету Українців Канади, його потребу й вартість.

Тому, коли Світлий Конгрес одобриТЬ діяльність і звіти Екзекутиви Комітету Українців Канади й доручить тому тілові вести дальше цю конечну установу, то нехай всі члени Ширшої Ради і делегати, а через них і всі, які підпирають діяльність КУК, приложать своїх рук до поширення відділів Комітету Українців Канади на всі місцевості Канади, бо від виконання її буде залежати дальша діяльність Комітету Українців Канади й поміч рідним братам, там за морем.

Також мушу підчеркнути ще одну важну сторінку, яка тісно в'язється з дальшим, доцільним існуванням Комітету Українців Канади. Комітет Українців Канади заіснував на цій основі, що всі його складові організації, через свою приналежність до Комітету Українців Українців Канади, будуть причинюватись до несення повновластей і виконування намічених завдань. Розуміється, що це мало відноситься не лише до головної Екзекутиви, але і до Провінціальних Екзекутив, а також і до місцевих відділів. Всі складові організації повинні пропорційно нести тягарі і відвічальність, та пропорційно діставати кредит за їхній вклад. На жаль, є випадки, що не всі складові організації дають потрібну й повинну частину до загальних діянь, для цілей Комітету Українців Канади, чи близьких йому установ. Там, де ця аномальність являється, вона мусить зникнути. Рівно і справедливо розложені й виконані обовязки серед наших складових організацій, дадуть їм в своїм наслідку, рівні й справедливі права та кредит.

На цім вичерпав я першу точку, яка творити буде основу до всіх других.

2). До одної з ділянок праці відділів Комітету Українців Канади, належить ствердження про матеріальні засоби для виконання Екзекутивою завдань, доручених їй Конгресами. Про це дав вичерпаний доклад скарбник Екзекутиви.

Обговорюючи напрямні, мушу ще раз підчеркнути, що майбутня діяльність Комітету Українців Канади буде вимагати далеко більше фондів, як це було в часі війни. **Більші завдання перед нами і вони вимагають більших жертв.**

3). Відносно оставших ділянок, які були намічені Першим Конгресом, належить підчеркнути, що Комітет дав задоволячу поміч Союзові Українських Канадійських Вояків за морем. Їх представники, які говорили, або будуть ще говорити до Світлого Конгресу, вискажуть це самі. На тому місці хочу заявити, що Екзекутива повністю підперла їх діяльність і має глибоке вдовolenня з діяльності наших вояків за морем. **Їм належиться признання Світлого Конгресу за віданість в обороні Канади та за їхню поміч українським**

людям, які опинилися в наслідок війни в теренах окупованих Канадськими та Британськими військами.

Союз Ветеранів, це молода організація. Вона якраз поставила перші організаційні кроки в Канаді. Як кожна новоповстала організація, так і вони, мусять поборювати певні труднощі. І так, як всі українці Канади в часі війни помагали Союзові Українських Канадських Вояків, так і тепер всі ми, канадські українці, заступлені Світлим Конгресом, повинні помочи нашим ветеранам в розбудові їхньої організації та помогти їм в поширенні членства до числа кількох тисяч. Тому апелюємо до Світлого Конгресу: Підіприте Союз Ветеранів морально та матеріально! Доломожіть здійснити їх цілі! Вони, згуртувавши коло себе ветеранів, піднесуть престіж українського імені в Канаді, та як прийде час, скажуть вони своє слово в обороні тих клічів, за які вони боролися на полях бою і поможуть братам українцям, там за морем.

4). Далішою важною ділянкою, наміченою Першим Конгресом, було виготовлення шкільних підручників. Жалуємо дуже, що немає на Конгресі ні одного члена підручникової Комісії, який міг би подати звіт з діяльності. Однаке від цієї Комісії подам коротке звідомлення та їх побажання, а саме:

Підручникова Комісія при Комітеті Українців Канади.

Підручникова Комісія — це тіло, якому доручено Комітетом Українців Канади дбати про написання книг з області українознавства та їх видання: граматики, читанки, словники, маючи на увазі студії української мови на канадських університетах та в Гай Скул.

Для керування всім тим ділом вибрано Підручникову Комісію в особах: Др. К. Андрусишин - конвінор, др. П. Маценко - секретар і В. Сарчук - член.

Над виготовленням Читанки, працював п. В. Костюк. На 2-го січня, 1945 року, в порозумінні з Підручниковою Комісією, Комітет Українців Канади скликав дводневну конференцію в справі уложення курікулюм української мови та видання підручників української мови. Присутніх було 20 осіб з цілої Канади.

Конференція рішила видати дві граматики п. І. Шклянки одною книгою та доручено приспішити закінчення граматики п. Ю. Стечишину, з яким Комітет Українців Канади зробив спеціальну умову про написання елементарної українсько - англійської граматики для Гай Скул.

Після конференції, Підручникова Комісія приступила негайно до друку, а це — читанки та двох граматик.

Переорганізована ПК (по виїзді д-ра Андрусишина) складалається із членів: Дра П. Маценка, голова, В. Сарчука - секретар, О. Іваша, І. Сторожука, І. Кирилюка, В. Костюка, Кріпякевича, Печенюка. Тепер секретарем є п. І. Кирилюк.

ПК приготовила й віддала до друку Читанку та викінчила в опрацьованні повну граматику п. І. Шклянки, як також перевірила граматику п. Ю. Стечишина. Читанка вже надрукована, а граматики ще не друковані. До цього спричинилася війна та брак в Канаді відповідних українських черенок. Побажання ПКомісії є слідуючі: **Обов'язково вжити всіх заходів до видання підручників.** Українське громадянство проситься підтримати видавничу акцію КУК.

Важність шкільних підручників для навчання української мови у вищих канадійських школах і на університетах є неспорима і тому ту діяльність вчислюємо в наші напрямні на найближчі роки.

3). Дві останні ділянки праці намічені першим Конгресом, а саме: Українська Пресово-Інформативна Служба при Екзекутиві Комітету та в Оттаві і Українське Інформаційне Бюро в Лондоні — на жаль, не були так виконані, як це було намічено три роки тому на зад. Були дві причини, які не позволили ввести в життя ці рішення: брак відповідних сил на такі пости, та брак потрібних фондів. Також можна було сподіватися деяких трудностей ізза воєнних перешкод.

По закінченні війни показалось конечним створення певного тіла в Англії. Тим більше з'явилася така конечність, бо організація "Союз Українських Канадійських Вояків" в Лондоні малі закінчили свою діяльність, а вигідний дім, в якому вона приміщувалася, і їхній став центром українського життя в Англії для всіх українців міг бути страчений. Вже довго до того часу з'явилася потреба несения помочі тим многим тисячам українців, які ізза воєнних подій, знайшлися натеренах Німеччини і Італії, захоплених військами демократичних держав, та в державах Західної Європи. Перші, які простягли тим українським скитальцям помічну руку, були наші канадійські вояки, та їх центр в Лондоні. Серед подій, які наступали, з'явило питання зорганізування помочі заокеанськими українцями, а головно українцями Канади й Злучених Держав Америки. І тут власне прийшла хвиля, коли Комітет Українців Канади, в порозумінні з Українським Конгресовим Комітетом Америки, рішив приступити до спільнотої акції. Вони рішили в першій мірі дати ініціативу до створення нових інституцій гуманітарного характеру. В Канаді, в лютому, 1945 року, створено "Фонд Допомоги Українців Канади", а в Америці "Обєднаний Українсько-Американський Догомовий Комітет".

Потім створено нове тіло в Англії під назвою "Центральне Українське Допомовове Бюро в Лондоні" (по англійськи: Central Ukrainian Relief Bureau) Тягар вдережання цього Бюро впав в Канаді на Комітет Українців Канади. Через розріст діяння, Екзекутива Українців Канади поставила себе в дуже тяжке положення, однак старалась виконувати свої зобовязання.

Самособою, що сама допомогова акція, цеб то заложення Центрального Українського Допомогового Бюро, не розвязала коначності створення інформативного бюра в Лондоні. Це важне і тяжке питання, яке поставлене зараз перед нами, являється одним з **найбільш актуальних під цю пору**. Мати таку установу, вимагає історична конечність, треба для неї знайти найбільш доцільний персонал, та забезпечити її у вистарчальні та тривалі матеріальні засоби. Це є **вимога нинішнього часу**.

Ми вповні реалізуємо, що при заложенні такої установи прийдеться в початках поборювати поважні труднощі, однак ми віримо, що українське громадянство в Канаді та в Америці, устами своїх ділетагів і учасників Конгресів, візьме на себе обов'язок і виконає це, що мученик — український народ — від нас сподіється і жадає.

Яку форму, чи назву це перебере і як усталиться в злуці з допомоговою акцією, чи без неї, в співділannі української еміграції за морем, чи без неї, ми не є приготовані сьогодні на це відповісти. Є різні проекти і різні можливості в цій справі. Одне певне, що потреба **такого центру в Лондоні конечна**. Це був би центр, при якому могли б творитися додаткові тіла чи інституції, які б мали за ціль обєднати всі українські сили в одно мугуче русло для зсилення української визвольницької думки та творення нових цінностей українського народу.

Коли йде мова про організаційну і пресово-інформативну діяльність Комітету Українців Канади, то розвязання повищого питання на терені Англії не буде ще вирішенням внутрішнього питання в Канаді. Теперішня наша канцелярія, яка складається з ділового секретаря і стенографки, може полагоджувати лише адміністративного характеру справи. Про другі справи мусять дбати члени Президії Екзекутиви, чи члени поодиноких комісій. Їх поміч є поважною, однак невистарчальною. Для організаційної діяльності потрібно **сталих працівників і кваліфікованих людей** для пресово-інформативної ділянки. Канцелярія Комітету Українців Канади мусить їх мати, коли ми хочемо **сильно** ставитись до наших завдань. І тому є вимога такі сили заангажувати чимськорше.

6). Найважнішим однак завданням надходячих місяців для нас тут в Канаді уважаю **поміч в переселенні українських скитальців** з теперішніх місць їх перебування. Кожний день, який з нашої сторони минає в бездільноті, приближує катастрофу для тих кількох соток тисяч скитальців, котрі є тепер поза межами московсько-комуністичної диктатури. Надходяче розвязання таборів УНРРА, в яких скитальці діставали тимчасову опіку і захист, голод, який завис над мільйонами людей в Європі, в наслідках своїх може принести “хаос і пекло” в районах перебування українських скитальців. Це все наказує нам, канадійцям, зібраним на цьому все-українському Другому Конгресі, поважно застановитися і зробити заходи до відвернення

неминучої для них катастрофи. Незабудьмо, що скитальці, яким пощастило бути зараз по цей бік залізної стіни, це ті рештки синів і дочок, які в сучасний мент творять ядро, розум і душу вільних людей української нації.

Тим, що згідно з еміграційними законами Канади зможуть дістатись до нас, кожний з нас окремо і всі разом організовано повинні помогти дістатись їм сюди. Тим, які не зможуть дістатись до Канади, треба буде помогти дістатись деінде, та знайти там для них нову батьківщину.

Комітет Українців Канади, Фонд Допомоги, кожна складова організація, кожна льокальна організація, хоч і мала, ми всі особисто — залежно від можливостей — можемо помочи нашим братам знайти нове пристановище, нове життя. Не забудьмо, що ворог українського вільного духа і самостійницьких стремлінь лише чекає на розвязання тaborів в Західній Європі і на те, щоб голодне, ожебражене місцеве населення змусило українців-скитальців до повороту там, звідки вони прийшли, цебто віддати їх в руки московських катів.

Поміч скитальцям — це поміч дістатися їм в таке місце, де вони могли б без страху знайти собі варстат праці. І тій справі ми **повинні присвятити нашу повну увагу**.

Щоб можна доцільно виконати це завдання, потрібно мати відповідний апарат. Кромі помочі Комітету й Фонду, потрібно ще інформативної служби, чи бюра, про що згадано вже попередно. Щоб дістати зрозуміння наших потреб і бажань в справі допущення скитальців до Канади, мусимо перш всього пояснити рішаючим чинникам, а через пресу канадському громадянству, що такої еміграції Канаді потрібно, та що український емігрант принесе великі користі цьому краєві. Потреба інформативно-пресової служби тут в Канаді і в Британії являється через те конечністю.

7). Ще одну справу належить підчеркнути в напрямних нашого діяння на будуче. Є знаюю річчю, що Москва, користаючи в часі війни з прихильності союзних західних демократичних держав, а зокрема з прихильності Канади, зуміла повести шалену пропаганду для зискання собі симпатій. Спеціальну увагу вона звернула в Канаді на людей слов'янського походження. Серед них найбільшу увагу звернула на українців, яких собі підшукала, а також і інших агентів, ще по першій війні. І хоч їм вдалося втягнути в свої сіти дуже малий відсоток національно-малосвідомих українців, то все ж таки з ходом часу, а головно в часі минулої війни, вона вжila їх для деяких чинів, які зміряли проти цілості Канади та її уряду і демократичних інституцій. В той спосіб нанесено шкоду українському імені в Канаді серед наших співгорожан. Коли ж по війні, в злуці з викриттям шпіонської московської афери, виявилось, що те все діяння Москви зміряло до створення п'ятої колюмни в Канаді, в користь ко-

муністичної диктатури — то само собою ця тінь пяти-колюмників впала й на тих українців, які поставили інтереси Москви вище інтересів Канади. Цим і нанесено шкоду українському імені в Канаді.

В нашому будучому діянні й праці вжиймо всіх засобів, які стоять нам до розпорядимості та викриймо і здемаскуймо з поміж українського громадянства тих, які лояльність супроти Москви поставили вище інтересів Канади та її уряду.

Для виконання тих високих завдань треба нам сильної духовової єдності, солідності й зрозуміння загального добра й спільної справи.

Без огляду на нашу групову чи релігійну приналежність, **ми мусимо мати довіря і пошану одні до других.** Без тих чеснот, без наставлення, без віри в успіх — ми не зможемо цих великих цілей осiąгнути.

Позвольте мені закінчiti словами одної газети, що видається скитальцями в Европі:

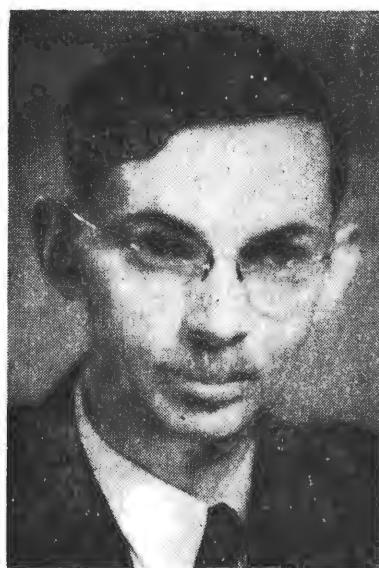
“В зєднаній громаді кожен може і мусить лишитися сам собою, заховати свою думку, пильнувати своїх інтересів. Але кожен мусить признати це право й за другим. Кожен мусить мати своє місце при спільнім варстаті праці на користь загального добра, і кожен має право змагати до лішшого поступу, боротись за вплив на хід громадських чи національних справ. Але ті змагання не сміють наражувати суспільну машину на руїну. А бувають менти в житті нації, коли ті змагання мусять втихнути і всі її члени повинні “потягти в один гуж”.

.. Нехай цей шляхотний заклик скитальців “В Єдності — Сила” — буде нам дороговказом в наших напрямних в рамках Комітету Українців Канади та Фонду Допомоги Українців Канади.

Будучність Європейської Свободи

Проф. Ватсон Кіркконнел, М.А., Ф.Д., Л.Л.Д., Ф.Р.С.К.

Тринадцять місяців минуло від упадку злого режimu Адольфа Гітлера, задзвонили дзвони і засвистали гудки в радіснім запевненні, що свободу добуло в Європі. Знова настав мир на тім зруйнованім континенті та леліяно велики надії, що добуто свободу в Європі. Мир настав знова на тім розбитім континенті, а надії росли великі, що нова доба настане на попелі старої доби. Деякі побоювання і підозріння нашого великого союзника, СРСР, можуть все ще стояти на перешкоді надходячого перелому. Однаке наколи яка благородна інституція, як виховна, научна і культурна організація Обєднаних Держав, могла б тільки дати до загальної розпорядимості в дешевих перекладах публікації (печатані твори) Москви, тоді ми повинні пізнати, а також доцінювати, совітську точку погляду та великодушно включити її в розвязку проблем нашого світу. Сьогодні, в червні, 1946, ці побоювання та підозріння єсе ще, на жаль, існують; вони загострені становищем самої Росії. Однаке наші професійні оптимісти все ще підносять голос за "лагідністю й вирозумілістю" до Комуністичної Імперії, щоби ми могли при-

Проф. Ватсон Кіркконнел

хильно оцінювати "совітську точку погляду".

Найлагіднішим припущенням через ті пропозиції є те, що ті, котрі настоюють на них, ніколи не читали жадних виданих СРСР книжок і тому не мають найменшого поняття, що саме вони обстоюють. Це є тимбільше чудним, що жадна країна на світі, продовж по-слідніх 30 років, не докладала більше зусиль, як Росія, щоби дати свої книжки до розпорядимості по цілім світі в дешевих перекладах, без помочі Освітньої, Наукової і Культурної Організації Обєднаних Держав "УНЕСКО", а відвідини головної комуністичної квартири при вулиці Кінг Схід ч. 95, Торонто, покаже поліці, які вгинаються від англійських перекладів совітських книжок.

Одна з них, найбільше важна, є майстерським ділом Сталіна "Проблеми Ленінізму". Ця біблія світової революції, яка ніколи не була о-прокинена, а яка й дальше є у вільній продажі по цілім світі, начеркує програму і політику завоювання не менше ясну і безоглядну, як та, яку пропонував Гітлер у своїм "Майн Кампф" (Моя Боротьба). Сталін

може говорити з пропагандивних причин про “демократію” та про вагу кооперації з Обєднаними Державами (з правом вета, коли тільки виринеsovітська справа), однаке у своїх офіційльних інструкціях до комуністів по цілім світі він говорить про “неможливість повної, кінцевої побіди соціалізму в однім краю без побіди революції в інших краях”, і він наводить з одобренням слідуючі слова Леніна: “Ми живемо не тільки в державі, але також в системі держав; і існування СРСР попри імперіялістичні держави на довший протяг часу є недоподумання. Одна або друга мусить вкінці вийти побідно, а поки це наступить, цілий ряд страшних зударів поміж СРСР та Ресpubлікою і буржуазними державами буде неминучим”.

Дехто може запримітити, що це є напевно застаріле, бо комуністичний інтернаціонал був офіційно розвязаний в травні 1943. Противно, цей фальшивий обман (трик) Сталіна був сигналом для інтензивнішої кампанії революційної активності. По моїм відомостям, напримір, за місяць від проголошення кінця комінтерну, того ж самого вечора, коли в Торонто нагло зорганізовано Крайову Раду для Канадсько-СРСРської Дружби, військовий аташе совітської амбасади в Канаді пильно нараджувався з комуністами українцями у Вінніпегу, а докази, які виринули в процесі шпіонажі в 1946, виказали ясно, як також Ігор Гузенко вказав, що СРСР планував увесь час “зядати удар Канаді в плечі”.

Ширшу перспективу цієї конспірації відкрито виявлено в автобіографії високого совітського урядника Віктора Кравченка під наголовком “Я Вибрав Свободу” (Нью Йорк: Чарльс Скрибнер’с Санс), книжка, яку кожний канадієць повинен купити й прочитати. Кравченко говорить зокрема (ст. 426—427):

“Коли комуністичний інтернаціонал зістав позірно розвязаний в травні 1943... пояснення на таємних зібраниях визначних комуністів говорились з тим, що сказали нам такі люди, як Юдін і Потьомкін, тільки нам було дано до зрозуміння, що світова організація перестала існувати у **формальнім** зміслі. На’ ділі апарат і персонал та цілість інтернаціоналу мусить бути посилена, коли тепер ми мусимо діяти у підпіллі. По цілім світі, товариши, сили нашої революції приготовляються до боротьби — і до побіди”.

У фанфарах (голоснім крику) про здогадне розвязання інтернаціоналу, було зовсім призабуто, що книжка Сталіна — Проблеми Сталінізму дальше остались найвищим провідником у справах комуністичних доктрин. А в цій книжці Сталін не оставляє сумніву щодо своєї віри. “Побідний пролетаріят” — розуміючи С. С. С. Р. — має не тільки право, але й святий обовязок вжити насилля для осягнення революції в інших краях, як тільки трапиться нагода. Встановлена рево-

люційна влада, заявляє Сталін, мусить дати поміч решті світу, “діючи після потреби навіть військовою силою проти визискуючих класів і їхніх держав”.

А офіційла Сталінська Історія Партиї рівно ж осталася в силі та є в обігу всюди, де тільки сторонники Сталіна та члени існують. Це є досить ясно. “Все-Союзна Комуністична Партія”, заявляє передмова до цієї книжки, “заняла і тепер займає, як свою провідну лінію, революційне навчання Марксизму-Ленінізму... Студіювання історії партії скріплює віру в кінцеву побіду великого завдання Леніна і Сталіна, в побіду комунізму на цілім світі”...

В тім саме часі, коли мниме розвязання комуністичного інтернаціоналу було проголошено, яке принесло радість в серцях більше наївних капіталістичних союзників, я випадково оглянув склади в пивниці організації “Інтернешонал Бук”, яка друкувала пропаганду в чужих мовах. Там я бачив великі стоси свіжо друкованої партійної літератури для розділу по державах, в які червона армія наміряла вступити. В теорії інтернаціонал був мертвий; в дійсності реорганізовано горячково Центральний Комітет Партиї для виконання величезного завдання в Німеччині, Франції, Польщі, Мадярщині, Італії і всіх других краях.

Сподіване завоювання Європи повинно бути осягнене сильною злуюю віри і сили. В групах червоних будинків в серці Москви, недалеко від Кузнецького мосту, вибрані чекісти відбували інтензивний вишкіл для праці заграницею, так в освобождених Совітами околицях, як також у несовітських державах... Їх приготовлювало для історичного завдання переводити “чистки” населення, яке було під німецькою окупацією і впливами — а в словарі НКВД “чистка” має страшну вагу... Того самого роду “чистка” мала місце очевидно в не-совітських краях, до яких червона армія дісталась.

Тому я піддаю думку, що загально поширений обіг дійсно важких книжок зо Совітської Росії у висліді не спричинить сентиментальної прихильності ізза обави та сумніву великого союзника. Це радше зелектризує канадійців до розпучливої свідомості, що совітська відповідь на “Крайову Раду для Канадійсько-Совітської Дружби” була у формі заговору для знищення нашого краю і наших свобод разом з тими, які має решта світу.

КОМУНІСТИЧНА СЛОВЯНСЬКА ІМПЕРІЯ

Коли навіть прий memo, що ціллю Сталіна є світова революція та світова диктатура, є деякі люди, що помимо того будуть уважати все те запровадженням більше справедливої, свободної і демократичної системи, як наша власна. Яким є власне політичний характер совітського режиму? Чи Москва є сонцем, яке висилає світло і свободу у всі темні закутини землі? Чи вона є тим октопусом, який протягає злобні рамена ловити вільні нації для їх незавидної судьби? Яким був рекорд майже тридцяти-літнього комуністичного панування в Совітськім Союзі?

Жадне справоздання не може бути щиріше, як бувшого амбасадора Йосифа Е. Дейвиса, який приписавsovітській системі “найбільше знищення свободи думки і слова та святості одиниці” (Місія до Москви, сторона 402). У цілім Сovітськім Союзі не може існувати жадна опозиційна партія ані жаден опозиційний часопис. Вибори полягають тільки у погодженні на одобрену комуністами листу і без жадної можливості іншого голосування. У підступно принадній конституції з 1935, всі її принадні обіцянки анульовано артикулом 126, який наказує, що всяка організація в державі мусить бути контролювана комуністичною партією. Ми чули багато в останніх місяцях про “залізну куртину” по цілій Центральній Європі. Горожане СССР. жили за залізною куртиною продовж майже тридцяти років, втомлені там в безнестанну пропаганду, яка фальшує все в користь своєї системи.

Типічними законами діючого комунізму є (I) закон з 7 серпня 1932, який постановляє кару смерті за крадіжку державної власності — і (II) закон з 8 червня, 1934 (проголошений в “Ізвестіях” слідуючого дня), згідно з яким родина совітського горожанина, який втече з краю, буде покарана, навіть як вона може доказати цілковите незнання його наміру втечі, п'ятирічним засланням “в далекі околиці Сибіру”. Цей принцип законної пімsti на родині людини є незнаний в законодавстві будьякого іншого краю, і є типічним совітським поворотом до терору примітивної джунглі.

Понад і поза диктатурою комуністичної партії — яка сама прочищується від часу до часу — стоїть страхіття політичної поліції, з її камерами тортур, відділами для розстрілу і концентраційними таборами. Маючи в увазі тих кровожадних людей, Борис Суворин, попередній провідник французької комуністичної партії, говорить з огорченням у своїй книжці про Сталіна: “Коли хто подумає про мільйон засланців; про безчисленні зле трактовані карні робітничі загони, про концентраційні табори, в яких застрашаюча смертність робить великанські втрати (людей), переповнені ізоляційні та тюремні заведення; про мільйони опущених дітей, з яких тільки малесенький процент виходить зо життям; про екзекуції та карні експедиції; вкоротці, про великанську кількість і “гори знищених людей” Сталіном; людина не може не оставіті перед величезними домами трупів тієї великанської тюрми, котра з по-двійною іронією називається “Соціалістична Вітчина”.

Що воно так повинно бути, стає ясніше, коли ми усвідомимо собі, що цілий комуністичний рух є оснований на брехні, запереченні всякої моралі, запереченні всякої справедливості, запереченні всяких духових вартостей, запереченні самого Бога. “Закон, мораль, релігія”, сказав Маркс в Комуnістичному Маніфесті, “для нього (пролетаріату) є тими многими буржуазними пересудами, за якими чигають в засідці численні буржуазні інтереси”. Або в книжці “Мораль і Класовий Уровень”, написаній приятелем Леніна Е. Преображенським і зловіщо присвяче-

ній голові політичної поліції, в якій ми можемо читати: “Робітнича держава, як вона є окруженою ворожими капіталістичними краями, знаходить брехню дуже потрібною та корисною у своїй заграницій політиці. Тому становище працюючих класів і комуністичної партії до отвертого признання права брехати вповні різниеться від того, яке мають західно-европейські соціалісти, ті маленькі буржуї, що бояться Бога”. Ще більше вимовною є жорстока заувага Леніна: “Не буде мати найменшого значення, коли три чверті людства загине; важним є те, щоби остання четвертина була комуністами”. (За Ню Лідер, з 1-го грудня, 1945, стор. 13). Заперечивши Бога, справедливість і мораль, не осталось нічого для комуніста, тільки нага боротьба за силу, торопчили людське життя без милосердя.

МІТ “ГОСПОДАРСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ”.

Одним з найбільше особливих мітів відносно комуністичної Росії є запевнення, що хоч би була політична диктатура, люди можуть користуватись “економічною демократією”. Цю чудну облуду зробив популярною лондонський соціаліст Гарольд Ласкі і вона обігла широко по певних церквах та робітничих групах в Канаді. Найзвичайніші твердження, які роблено для обосновування тої думки, є (1) що Росія має найкоротший день і тиждень праці на світі; (2) що Росія має найліпші і найвільніші ремісничі юнії; (3) що совітські робітники контролюють свою власну індустрію; (4) що совітські робітники одержують платні річні відпустки та мають заплачені всі видатки до славних купелевих місцевостей над Чорним Морем; (5) що дается старим людям опіку в домах відпочинку зовсім безплатно; (6) що всі совітські робітники дістають безплатну і задовільну допомогу на випадок хвороби; (7) що освіта є вповні безплатна у всіх ступнях; та (8) що кожний совітський робітник має запевнене відповідне заняття з доброю платнею на життя.

Приглянемося тим притягливим заявам одній по другій:

1) На 28 червня, 1940, коли Росія була ще в мирі, тиждень праці для СССР був офіційно встановлений на 56 годин. Це є довший, як в більшості країв.

2) Під Сталіном робітничі юнії стали тільки знаряддям уряду, великою юнійною компанією найбільше невільничого і продажного сорту, яких головним завданням було помагати в програмах пітніючого робітництва та шпіонувати за хворими робітниками, щоб впевнитися, що жаден не вдає хворого. Немає там жадної колективної угоди. Як “Правда”, з дня 29 грудня, 1935, пояснює: “Встановлення скалі заробітної платні мусить бути цілковито залишене в руках голов індустрії”. Що більше, право страйкувати давно поперед було відкликане в Совітській Росії. Страйкування, або будьяка спроба викликати страйки, підлягає карі смерті.

3) Зо всього того виходить очевидним, що робітники є цілковито без найменшої участі в контролі індустрії, далеко менше, ніж вони були за царів.

4) Платні відпустки на робітничих ресортах здоровля були зарезервовані для малої групи ударників та партійних членів. Около 91 процент робітників та всі селяне ніколи не бачать тих сильно оголошуваних ресортів (купелевих місць). На нещастя для старців Росії, Рада Народної Економії едиктом з дня 10 квітня, 1934, зарезервувала дому відпочинку для сильних, молодих членів ударних бригад. Місячна стареча пенсія в 1938 році, коли рубель мав вартість пяти центів, виносила 50 рублів, або місячну суму двох і пів доляра!

6) Дальше є твердження, що Сталін дав до розпорядимості лікарські услуги для всіх зовсім безоплатно. На ділі, нічого немає безоплатного, бо при загальній системі відчислювання, так званій “соціалізованій заробітній платні”, відчисляється від загальної платні на покриття широкого поля спеціальних услуг. Обтяження в 1927-28 було 27 процент пересічної особистої платні. Що більше, хоч навіть робітники платять солено за ті услуги, рядовики не можуть бути певні на їх одержання, бо розпорядком з 10 квітня (“Труд” з 11 квітня, 1934) ці услуги зарезервовано для ударних бригад. Іншими словами — користями, за які всі грубо платять, наділено тільки найскоріших і найздібніших робітників.

7) Хоч в більшості канадійських провінцій безоплатне навчання діється до XII грейду, безоплатне навчання у Совітськім Союзі кінчиться з VII грейдом. Едикт з 2 жовтня, 1940, проголошений слідуючого дня в “Ізвестіях”, встановив оплату за секондарні школи на 150 до 200 рублів річно (або приблизну пересічну місячну заробітну платню міського робітника), а оплату на університетах від 300 до 500 рублів. Безпосереднім наслідком нового закону було, що 600,000 дітей бідних родичів, які не могли заплатити оплати, мусіли залишити школу. Рівнорядно з тим наступила примусова конскрипція міських і сільських дітей, у віці 14 до 17, позірно для “індустріального вишколу”, але на ділі на примусові робітничі батальйони. Віктор Кравченко у своїй книжці “Я Вибрах Свободу” (ст. 407) оцінює загальне число тої конскрибованої молоді сьогодні на дев'ять мільйонів. Діти багатих членів комуністичної партії і совітської бюрократії мають нагоду продовжувати свою освіту, бо хлопці і дівчата, які можуть платити свої оплати, є звільнені від того величезного тягару примусової роботи недолітків. Є то діти робітників і фармерів, яких виривається з їхніх домів і яким відмовляється дальшої освіти.

8) Найбільшим дивоглядом зо всього є міт, що комунізм щасливо розвязав питання безробіття, та що кожний совітський горожанин є певний задовільної роботи з доброю платнею. Безперечно, в ССР не має безробіття. Також немає його в домі поправи в Портсмавт. Коли

заробітна платня встановлена досить низько або навіть коли її зовсім нема, будька держава може дати заняття всьому населенні — силою. Вершок довгого процесу закріпощення наступив 15 січня, 1939, зavedенням системи “робітничих книжок” для всіх робітників, рід робітничих пашпортів, якими приковується кожну людину до його праці. Робітник не міг тепер вже залишити своєї праці без записки в його книжку, якою уповажнюється його зробити це. Він не міг одержати жадної іншої праці в іншім місці без такого звільнення. Документ також включав повний збірний рекорд всіх наган і кар, які він дістав за спізнення, помилки або інші “провини проти робітничої дисципліни”. Щобільше, новий закон завів, що кожний, хто спізниється на роботу більше як 20 хвилин, мусить автоматично бути зголосений до місцевого слідчого. Він повинен бути суджений продовж пяти днів та на коли узнаний винним, засуджений на вязницю або на примусову роботу. Щобільше, тяжкі кари були приписані для кожного судді або фабричного урядника, який занедбав зголосити і покарати тих, які так злочинно спізнилися. Одиною опраєданою причиною для такого шкідника була смерть в найближчій родині або його власне поважне занедування, потверджене фабричним лікарем. Так совітський робітник став цілковитим невільником; він не міг змінити своєї праці, він не міг бути відсутнім від своєї праці, він не міг прийти пізно до своєї праці, бо він негайно опинився б у смертних невольничих таборах Сибіру. Страйкувати або пробувати викликати страйк для будьякого поліпшення відносин - підлягало карі смерті. Втечі геть означало, що його родина буде депортована на Сибір. Заробітна платня, в цифрах купчої сили, була 30 процент нижча, як за царських часів. Мешканеве приміщення було страшне, 94 процент населення Москви в році 1935 жило так, що найменше на цілу родину (а часто більше, як одну родину) припадала одна кімната (“Труд”, в СССР, 1936, стор. 346). В 45 совітських містах не менше як 76 процент родин жило в одній кімнаті або менше. Щодо запотребування іншого, як поживи, то звичайний ручник в 1935 році коштував 10 рублів або більше, ніж пересічна платня на день; під час коли в році 1936 пара третього сорту чобіт коштувала 250 рублів або більше, ніж пересічна місячна заробітна платня.

СИСТЕМА СТАЄ ЩОРАЗ ГІРШОЮ.

Розпучливі оправдувачі совітської системи будуть старатись вияснити все те, як часову фазу і перехід до вільного і щасливого безкласового громадянства. Теперішня генерація, вони скажуть, мусить терпіти, щоби можна було прискорити новий світовий лад заможності та справедливості.

В подавляючій протирічності до цього твердження є факт, що брутальність комуністичного режimu постійно збільшалась продовж

послідніх тридцять років. Замісць поступати стало до більшої сєбоди, вона сходила все глибше й глибше до невільництва:

1) На початкуsovітської влади багато було зроблено з повної доbroї волі та для культурної свободи поміж численними етнічними групами внутрі Союзу. Як українці знають, бо це їх коштувало, вислідом була стало збільшена програма мордів і заслання всіх провідників культурного і національного життя кожної етнічної групи. Продовж послідньої війни Сталін знищив цілковито п'ять автономнихsovітських республік за їх бунт проти комуністичної тиранії.

2) В перших рокахsovітського режіму поважні спроби були зроблені для привернення до громадянства "безпризорних", безчисленних блукаючих дітей, що залишились в наслідок війни й революції. Тоді вислано заграницю знаменніsovітські фільми, як "Дорога до Життя", які вказували на дійсну спробу соціального ідеалізму. Однаке з 1935 роком всі такі спроби цинічно залишено, а розпорядком з 7-го квітня, 1935, принаровлено повну строгість закону для дорослих, включно до карти смерті через розстріл, як до хлопців і дівчат у віці 12 років і вище, які зробили різні провини, включно до дрібних крадіжів. Пізніші новинки в пресі доказують, що закон дійсно був вживаний.

3) До 1932 року не менше 65 процентів студентів інженірних коледжів і технічних шкіл повинні бути з активних робітників або їх дітьми, а все навчання було безоплатне. Цей принцип охорони для дітей бідних залишено декретом з 19 вересня, 1932; а з роком 1938 їх пропорція впала на 43.5 процент. Як вже зазначено, декрет з 2-го жовтня, 1940, естановив прогібітивні оплати для дітей робітників і фармерів у всіх школах і коледжах повище VII грейду, а дальше приступлено до конскрипції дітей у віці 14 літ і вище до відділів примусової праці.

4) Sovіtські робітники були стало закріпощені від раншої системи фабричних рад, продовж обмеженого робітничого юніонізму, який завмер з Томським, до заведення робітничих книжок в 1939 та варварських кар спізнення, через які людина може бути позбавлена харчу, викинена зо свого дому та заслана до невільничих таборів.

5) Найбільше значучим зо всіх є напрям до все більших концентраційних таборів, якими заряджує НКВД. Солодкоусті виправдувачі Sovіtів стараються перечитись, що ці табори треба розуміти "в границях зміни і історичної перспективи". Припущення безперечно є, що в Росії були концентраційні табори і примусова праця перед большевицькою революцією та що теперішній режім, хоч йде по традиції невільництва, до якого росіяне привикли, то поступінно злагіднює систему. Однаке візьмім в увагу цифри: В 1913 за царя було 32.757 вязнів, які відбували карні роботи в Росії, а з тих тільки 5,000 були політичними вязнями. В 1930 під Sovіtами було їх около 650,000; в 1934-35 було щось між п'ять і шість мільйонів, а сьогодні рахується тих не-

вільників-робітників на так багато, як 18 мільйонів. Описи умовин в тих таборах можна знайти в книжці “Правдива Сovітська Росія” Давида Й. Далліна, розділ XI, стор. 186-213. Декілька уривків вистарчить:

“Ми мусіли працювати в нашій власній одежі. По двох чи трьох тижнях наше вбрання подерлось на шматки: вязні були півнагі... Після дванадцяти чи тринадцяти годинах праці в снігом покритих лісах, ми верталися до бараків зовсім промоклі. В тих самих лахах ми йшли спати: вкритись нам не було чим... А після таких ночей ми мали вставати рано, в тих самих лахах, зимні, промерзлі, напів мертві. Вязні не могли митись. Чоловіки не голились. Не було часу на те; не було потреби цього. Ми звичайно працювали безперерви. Неділя була також робочим днем. Навіть I-ший травень був робочим днем... Сумна картина: поволі, майже невидна маса мовчазних, брудних людей в пірванім шматті, рухається — йдучи до праці або вертаючи з неї. Все час від часу хтось в юрбі поховзнеться і впаде в сніг або в болото. Ніхто не протягне руки до впавшого: ви маєте щадити вашу власну енергію... Як велика смертність, тяжко ствердити”.

Дозвольтے мені підсумувати дотеперішні докази: Ми бачили, що ясною ціллю теперішнього совітського режіму не є правна забезпека проти зовнішнього вмішування, але програма підбою світу оружною силою і вбивчою конспірацією. Ми також бачили, що Совітський Союз є не тільки імперією політичних невільників, але так само імперією гospодарських невільників. Першими жертвами світового комунізму були люди Совітського Союзу — москалі, українці та другі. Чи не було б відповідним, щоб яка відважна нація внесла зажалення до Ради Безпеки Обєднаних Держав, що режім Сталіна десять тисяч разів більше, як режім Франка, являється, навіть своєю домашною тиранією і масовим мордом своїх власних горожан, сталою небезпекою для миру світу? Жадна дискусія над волею Європи не є повна, яка оминає найчорніше невільництво зо всіх, невільництво народів в СССР. Є це тільки безвідвічальне виминання говорити, що коли москалі (і українці) хочуть комуністичного уряду, то їх вибір буде в їхніх головах і це не є справою решти світу. Москалі і українці ніколи не вибірали комунізму. Він був накинений їм в 1917 році дорогою революційного насильства малої партії меншості; і його вдержано продовж 29 років при помочі все зростаючого терору малої партії меншості. З причини тої тиранії сталося, що 30 червня, 1941, українці проголосили відновлення Незалежної Української Держави і що продовж чотирох років Українська Повстанча Армія провадила завзяту війну проти обох націстських і совітських військ. Не є жадним випадком, що Українська Повстанча Армія існує сьогодні даліше на Україні, провадячи підіздову війну проти роботи мордів і депортациї НКВД. Перший важливий факт, який треба зрозуміти, є, що СССР, являється імперією невільників та що москалі і українці були її першими і найбільшими жертвами.

ДАЛЬШИЙ ПІДБІЙ ЕВРОПИ

Ця імперія неєвільників, однаке, має програму підбою світу і з величезною скорістю здійснює її. Від вересня, 1939, Сталін формально анектував (включив) майже завжди всупереч святочним умовам, яких чотиринацять держав і територій зо загальним населенням 24,355,000 або два рази стільки, як має Канада. Він також підчинив під терористичну контролю своєї армії і політичної поліції дальших яких дванадцять держав і територій з населенням 165,000,000 або більше, як має ціла Північна Америка.

До держав центральної Європи, як Віктор Кравченко передбачив, прийшли червоні армії та червона поліція, виеквіпувані і уоружені Британією і Злученими Державами в році 1944-45 не для того, щоби освободити, але щоби замінити одну тиранію другою. Всюди мало місце те саме рекордове ліквідування провідників соціалістичних і демократичних партій, фисилки на повільну смерть у сибірських робітничих таборах середніх та вищих клас, а навіть провідників робітничих юній та встановлення лялькових урядів для виконування волі Москви.

Фінська Карелія, Естонія, Латвія, Литва, частина Східніх Прус, Східна Польща, Буковина, Басарабія, Молдавія і Карпатська Україна — всі зникли в череві великого червоного ведмедя. Польща, Чехословакія, Австрія, Мадярщина, Югославія, Болгарія, Альбанія, Румунія, Фінляндія і Східна Німеччина находяться зараз в його паці і він їх жує поволі на куски.

Як цей Конгрес знає добре, той самий процес винищування мучеників за свободу був поширеній також на табори збігців і деплясованих людей на просторі Європи окупованім британськими і американськими військами. Це сталося внаслідок чортівського торгування з комуністичним диктатором в Ялті. Всі ви читали сотні листів, в яких говорилось про брутальні депортациі і викрадання збігців, яких доконувано за згодою або й поміччю британців і американців. Сьогодні я подам вам уривки листа, який дійшов до мене щойно цього тижня. Лист написаний молодим англійським старшиною Френсис Скатом, якого якраз звільнено з британської армії:

Під кінець війни я був на постою в Каринтії, на границі Югославії, слідячи за рухами Тіта. Велика мішаница деплясованих людей різного покрою приходила, а також поважне число агентів Тіта, стараючись переконати місцеве словінське населення, що Каринтії буде ліпше під Югославією, як Австрією. Було також досить німців, але ті, які цікавили мене найбільше, були четники. Вони виринули знов на публичну арену з процесом Михайловича. Вони є останками старої югословянської національної армії, які продовжали боротьбу проти німців з нашою поміччю. В середині війни, як далеко ми можемо бачити, під натиском москалів, ми перенесли нашу прихильність на Тіта. Відтоді

починаючи комуністичні партизани були чисельніші від четників і ліпше узбрøєні. Більшу частину часу вони присвячували на зібрання та масакру четників, яких Британія так недавно підтримала, вживаючи британського та російського оружя. Це було все ще в повнім ході, як ми прийшли. Очевидно нам не було дозволено перейти границю, але велике число четників-вояків було поміж збегцями, які перейшли на цей бік та не було найменшого сумніву, що війська Тіта стріляли кожного, кого вони могли зловити, говорячи, що вони бились за німців.

Ми мали приказ розоружити всіх четників, яких ми зловили при переході границі, доловити найбільшої уваги, щоби їм не сказати, куди вони підуть, а опісля відстивити їх назад у інші місця фронту і передати їх назад безоружних комуністам, від яких вони якраз втекли. Для більшості з нас не виглядало, щоби це годилось з принципами (фейр плей) справедливого поведення, однаке, як вояки, ми мусіли повинуватись приказам, які, як нам було сказано, виходили з Білого Дому. Я став запитувати деяких з тих людей, чи вони говорили по німецьки або італійськи, та, де було можливо, я звідомляв, що вони мали корисні інформації та заслугували на дальнє переслухання. В той спосіб я сподівався, що можуть бути деякі вигляди для них не бути висланими назад. Вони всі були певні, що їх комуністи розстріляють, коли вони вернуться. Ті, яких повертано, просили британські війська радше застрілити їх, як видавати.

Один з доброю освітою старшина сказав мені, що він був професором фільософії на університеті в Загребі, а опісля сотником в армії. Він подав мені справоздання, з яких деякі опісля були провірені (як правдиві), про велику масакру четників і других сторонників короля комуністичними партизанами по закінченні війни. Він також сказав, хоч я ніколи не чув, щоби це провірено, що менше значні члени уряду короля Петра в Лондоні, яких перевезено літаком назад до Югославії, були опісля розстріляні.

Інший випадок подібного роду, з яким я особливо ніколи не був злучений, хоч це діялось тільки 30 миль від мене, був випадок з козаками. Було близко три дивізії донських козаків... Моя дивізія відвічала за їх розоруження, а опісля за видачу їх москалям... Всі вони були певні, що найменше страшною судьбою, яка правдоподібно їм припаде, буде смерть. Багато з них, особливо старшини, подібно як четники, просили наші війська застрілити їх радше, як видавати. Багато з них прямо скочило з моста в ріку, яка становила граничну лінію і поповнило самогубство, коли британські вози везли їх на здачу.

Безсумнівно, ця здача була доброю "дипломатією" та виглядала на дуже справедливу для державних мужів в Ялті та Білім Домі, але вона не виглядала на дуже добру рекляму для християнської Британії та для нас вояків, які мусіли брати участь в ній.

Ціла полуночно-східна Європа була повна деплясованих осіб,

з яких ніхто не хоче йти домів, бо їх domi є в руках росіян, так само, як поляки в Скотляндії. В Австрії я часом стрічався з неменше як п'ятнадцятьма різними національностями на день, а всі були “деплясовані” (біженці).

Сподіюсь, що я не буду виглядати несправедливо упередженим, однаке мої почування на ці справи поділяли навіть найбільші соціалісти, члени моєї ескадри... Що я найбільше відчував, то було те становище, яке заняла ця країна, видаючи звичайних людей, які діяли так, як вони уважали справедливим у війні, деякі з них наші союзники, видані на непевну судьбу, коли ми мали нагоду їх зберегти.

Боюся, що цей лист є дуже нудний. Всі думки є виключно моїми власними, а факти тільки такі, якими я їх бачив... Однаке сподіюсь, що вони можуть бути дещо цікавими, а тому, що вони є “не-військовими”, мені байдуже, як хто про них почує”.

КОМУНІСТИ МОРДУЮТЬ НЕ ФАШИСТІВ, АЛЕ ДЕМОКРАТИВ.

Стільки про цього листа від чесного англійського старшини, який був сердечно завстидався за свою участь в скандалній зраді британським урядом тисячів невинних людей видачю в руки їхніх мордівників-комуністів. Перед кількома днями я болючо переживав, слухаючи іншого молодого англійського старшину, тепер військового колумніста великого провінціяльного щоденника, який в своїх аргументах був або безнадійним незнайком політичної дійсності або в іншім випадку був післаним до цього краю для пропагандивного діяння, для зради замирення. Після цього грубого і самопевного “експерта”, все що червона армія та НКВД робить в окупованій СРСР Европі, є спроба чистки в користь “демократії” дорогою “усунення фашистів”. Однаке поставмо дефініцію “фашиста”, чи то правого, чи лівого, як людини, яка вірить в однопартійне правління терором та здушеннем всіх людських прав, а до якого заключення мусимо прийти: Перше, щоsovітський уряд є сьогодні самим найстрашнішим режімом у світі; друге, що він стало вsovітсько-окупаційних краях співпрацював з ноторичними правими фашистами та послідовно здушував ті елементи, які стояли за людською свободою. Кілька примірів вияснить справу:

- 1) В Болгарії, Кімон Георгієв і Дамян Вальчев, два фашистські вбивники демократичного прем'єра Александра Стамболінського, були поставлені Росією на лялькового прем'єра і міністра війни, коли дійсних демократів — Мушанова, Бурова і Чічева, які очолювали рух спротиву проти націстів, арештувало НКВД, як “воєнних злочинців”.
- 2) В Югославії Тіто здусив всі демократичні групи, коли один з найкривавіших в світі фашистів, Антін Павеліч, голова режіму Усташі, який співпрацював з Гітлером проти Британії та змасакрував сотки тисячів сербів, був радо принятий до адміністрації. Брати Кліханичі, декоровані Павелічом за їх тероризм проти сербів, є тепер генералами

в армії Тіта, коли начальником повітряної флоти Тіта є генерал Месіч, який боровся завзято по стороні націстів під Сталінградом під генералом фон Павлюсом.

3) В Румунії, провідника селян Юлія Маню, одного з найтвердіших бійців проти румунського і націстського фашизму, сучасний комуністичний диктатор придусив, коли рівночасно залізно-гвардістів радо приймають червоні володарі.

4) В Мадярщині правдивих лібералів усувається. Князь Бетлем зістав очевидно замордований росіянами. В міжчасі групу мадярських фашистів Нійляс (Лук Хреста), які грали рука в руку з Гітлером, радо приймають комуністи.

5) Вsovітській зоні Німеччини провідних націстів щораз то більше приймається до режиму комуністичного фронту. Поміж визначними недавніми ногобраницями є Ернст Нікіш та проф. Гоціш, попередній директор Східного Інституту, оба провідні націстські інтелектуали. З другої сторони др. Германа Бріла, попередного соціал-демократичного провідника в Турингії, який провів десять років в концентраційнім таборі в Бухенвальді за опір Гітлерові, москалі заслали назад туди за відмову приступити до комуністичного фронту.

Коротко — комунізм є цілковито без моралі. Тому що комуністи всюди є в меншості, вони стараються добути контролю мас всякими способами і знищити політичні партії, які стоять їм в дорозі. Це є, чому по цілій Європі двері партій стоять отворені для безоглядних людей всякого кольору, а спеціально для фашистів. Всюди комуністи старажаться зломити або підчинити селянські, соціалістичні та ліберальні партії; всюди вони поборюють мирну еволюцію та політичну свободу. В тім зловіщім ділі їх найбільше пожаданими союзниками є власне залишки фашистського режиму, які підпирали Гітлера. Подібно, як НКВД, вони є вже експертами у нищенні свободи.

ЩЕ ДАЛЬШІ ЗАГРОЗИ.

Загроза свободи протягається ще далеко даліше. У Франції армія та поліція просяклі комуністами, провінціяльна преса є майже вповні комуністична, а в глутиці в наслідок самовбивчої нерішучості соціалістів, які відказуються співпрацювати з правими, комуністи виказують великанський вплив. Були там малі виборчі невдачі, але є поважна загроза червоного перевороту, за яким слідував би французько-совітський підбій Еспанії та здача Німеччини комунізмові. Економічна криза до всіх тих загроз причиняється незвичайно, а також програма Аліантів, яка кинула Німеччину на захід від Ельби в голодуючий і розлучливий економічний розгардіяш.

По інших місцях даліше на схід мається до діла з іншою мобілізацією агресивної сили. Мається до діла зо загрозою для Тріесту з ціллю опанувати Адріятік: мається до діла з нагромадженням альбанської, югославянської і болгарської армії для заатакування Греції; без-

посередньо загрожує совітська атака Туреччині; курдистанський заговір; проєктований наступ через Іран на Перський Залив, також підбурювання проти британських рухів у Сирії, Єгипті, Палестині та Індії. Все те зміряє до розложения і знищення сили Британії, одної європейської держави, яка є ще потенційним заборолом проти совітського знищення європейської свободи. По цім боці Атлантику уряди бачуть надходящу бурю зо зростаючим занепокоєнням, однаке вони поставлені в неприхильне положення для вживання будьякої твердої політики, бо продовж пяти років вони дозволяли на пропаганду брехні в користь совітської тиранії і тому публична опінія наскрізь пересякла глупотою і сентиментальністю почитання Сталіна. В міжчасі є загрожена не тільки свобода Європи, але також свобода цілого світу.

РОЗУМІННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СВОБОДИ.

Висновок на основі того всього є той, що свобода, подібно, як мир, є неподільна. Майже перед тридцятьма роками заіснувала українська держава, покликаючи до вільного державного життя слов'янську націю, майже так велику, як Франція. Українську Народну Республіку признала як дійсну Британія і Франція, а як правну Німеччина, Австрія, Болгарія, Туреччина, Російська Соціалістична Федеративна Республіка, Джорджія і Польща. Коли свобода Української Республіки була загрожена большевиками, вона апелювала безуспішно до західних демократій та улягла знова під залізну владу Москви. Знова і знова продовж минулого чверть століття її оборонці та мученики звертали увагу світу на характер накиненого деспотизму, який змів з лиця землі всяку тінь української волі, мордував провідників, голодом виморював мільйони селян та мільйони других депортував на Сибір, щоби там гинули. На всі ті факти західний світ мовчав та був байдужим. Яке діло Британії, Франції, Америки або Канади було до мнимого підбою майже незнаної нації за залізною куртиною совітської цензури? Однаке тепер ця Чорна Смерть комуністичної неволі поширилась з пропасті української недолі та поширюється, як єелика зараза, через Європу. Поверх тузин націй смертельно загрожений; тузин других тримтить в нападі горячки; а кожна інша нація на світі, включаючи Канаду з її засудами за шпіонажу та її комуністами, глядить на грізні пляни зарази, які ширяться на її шкурі. Тому, що ми злегковажили українську свободу та відмовились трактувати справу поважно, то свобода цілого людства є тепер загрожена.

Щож ми можемо вдіяти? Навіть в цій пізній годині ми можемо направити наше злочинне занедбання минулого признанням, що прагнення волі українців не є зрадою Сталіна, але природним та шляхотним ідеалом основної правди; ми можемо положити кінець тій злобній умові в Ялті, після якої українці та другі втікачі на захід від “залізної куртини” мали бути повернені катам і відділам для розстрілу совітського

тирана. Ми можемо спонукувати наш уряд, щоби він до найбільшої міри своїми зарядженнями азилю в цьому краю дав помічну руку дійсним збігцям з Європи, некомуністам.

Найважніше зо всього, щоби ми канадійці, як люди, могли здержатись від всякого підхліблюючого примирювання гнобителів України, бо Кремлін нарочно снує людінне поневолення для нас та плює з погордою на всі наші чуттєві зусилля добути прихильність її дорогою рад-приязні, брехливих редакційних статтів і дорогою пропозицій для поширення його книжок заграницею в дешевих англійських перекладах. Будьмо чесними. Погляньмо отверто на дійсність. Признаймо, що в цій саме хвилині совітські комуністи і їхні агенти мордують і депортують невинних чоловіків та жінок по цілій центральній Європі та що невольничі табори Сибіру заповняються все новими мільйонами безнадійних, уміраючих вязнів. В дії цього величного розпяття людства, настіймо на те, щоби наші дипломати і політики, проголошувачі по радіо та редактори часописів перестали обожати Майстра Вішателя. Навіть Юда Іскаріот тільки поцілував жертву.

Таке боягузне пониження не потрібне. Англо-саксонські народи є значно сильніші, ніжsovітська імперія невільників. Їх індустріяльні спроможності та їх наукові спроможності є безпорівнянням вищі. Навіть у минулій війні, згідно зо звідомленнями Асошіейтед Прес з Берліну, з дати з 18 травня, 1946, около 60 процент випадків поранення німці потерпіли на західнім фронті з рук бритійців та американців, а тільки около 40 процент на східнім фронті, деsovітська частина побіди була добута у великій мірі бритійським та американським знаряддям. Небезпека будучності лежить не в занятті нами твердого становища за волею, але в такій слабій загораничній політиці, яка заохотить Москву до агресивних авантур, що можуть закінчитись тільки війною. Нашим найбезпечнішим шляхом, шлях відваги та чесності. Ми зискаємо, а не втратимо відважним становищем в користь людської свободи.

Привіт від УККА

Промова Д-ра Лука Мушуги

Складаючи привіт від Українського Конгресу Америки, не думаю предкладати Світловому Зборові якусь програму спільної праці, бо про це вже ми говорили нераз з Комітетом Українців Канади. Уважаю присутність делегатів американських українців на Конгресі канадійських українців нічим іншим, як маніфестацією отих великих ідеалів, що є спільні американській і канадійській землі, а теж маніфестацією спільних і глибоких почувань американських і канадійських українців до України, з якої походимо, і до українського народу в Європі, якого кров в наших жилах, а ідеали в наших серцях.

Думаю, що я сфальшував би почування, що є в моїм серці, а теж ті, що є в серцях присутніх, якщоб я відразу не зазначив, що ця друга справа — України і українського народу — є тепер в нас предметом найбільшої жури. Бо так є, що хоч по обидвох боках межі — в Злучених Державах і Канаді — не все йде гладко, то ми не зајурені долею цих країн. Ми певні за їхню світлу будучину, бо ми є паочними свідками, що хоч демократія — як кожна демократія — розвязує нераз ту

чи другу проблему дуже поволі, а часом і незадовільно, то проте ми ідемо постійно вперед, а це тому, бо своїми вільними голосами можемо кожного часу своїх провідників змінити і щораз кращих наставляти. І все це без терору, без Гестапо, без НКВД, а тільки балотом. Та в Україні нужда і терор. Там гинуть мільйони за мільйонами в тюрмах, чи при катаржних роботах. А інші мільйони караються на рідних землях, чи на скитальщині. Знову ми, американські чи канадійські українці є в такому положенні, що навіть не можемо їм дати відповідної допомоги, ні політичної, ні матеріальної. Та моральну таки можемо дати.

Як тріщали кості Остапові, як його мучили й добивали кати, то він, щоб не заломитися перед ворогом, у передсмертних судорогах крикнув серед болю: "Батьку, чи чуєш?!", щоб почути, чи хоч рідний батько відчуває, за що він мучиться і терпить. І старий Тарас Бульба відповів: "Чую, сину, чую!". Так і ми сходимось на Конгресах, щоб як американські, так і канадійські українці ма-

Д-р Лука Мишуга

ніфестаційно, згідно й спільно кликнути з глибини нашої душі й нашого серця: Чуємо рідні браття і сестри! Відчуваємо ваш біль і ваші страдання, І робимо все, що в наших слабих силах, щоб вас рятувати, щоб вам допомогти визволитися.

Як на Конгресі у Вашингтоні, так і тут, ми розуміємо, що доля українського народу в першу чергу в його власних руках. Та ми теж свідомі цього, що обєднання українських демократичних сил з Америки й Канади, їхні спільні виступи в обороні українського народу, та їх гідна та достойна постава, піддержують ті сили в Україні, в Карпатах, чи деінде, що ставлять опір червоному окупантові зо зброєю в руках, чи боряться з ним на інші лади. Така постава додає теж сили ще й тим передовим українцям, що й поза Європою і в важких скітальчих обставинах, боронять сміло й чесно права українського народу на вільне і самостійне життя.

Ми теж розуміємо, що нам, американським і канадійським українцям, припало дуже важне й почесне завдання. Ми належимо до великої сімї у світі — до країн, що складаються з народів, по англійськи говорячих. Ці країни, це нині найбільші й одинокі демократичні твердині, що можуть поставити опір решткам тоталітаризмів і диктатур. Знищивши націзм і фашизм, вони тепер мають до діла з червоним тоталітаризмом. З тим самим, що душить Україну і український народ. Ось ті краї з народами по англійськи говорячими, ще до нині мало знають про трагічну долю України і ще до нині дуже слабо визнаються на українських визвольних змаганнях. Не визнаються вони й на ідеалах українського народу.Хоч ті ідеали такі близькі до тих, якими живуть англьосаксонські народи. Бож, прецінь, найбільший геній українського народу, Тарас Шевченко — добачував справжнє добро в Україні тільки тоді, коли в ній запанує “праведний закон Вашингтона”. А чи цей закон, цей лад і порядок не є витвором духа англьосаксонської раси?! Чи це не є обовязком — американських чи канадійських українців — ось тут правду розкривати і тою правдою вясняти, чому мільйони українців згинули в боротьбі з націстівським наїзником, та чому гинули і далі гинуть мільйонами в боротьбі з Москвою, з кремлінським кривавим режимом? І чому саме Україна, що устами свого найбільшого сина заявила за людський порядок, що є питомий англьосаксонській расі, не мала б знайти розуміння для своїх змагань серед народів, що живуть культурою та демократичними ідеалами цієї раси?

Довести до цього, щоб таке сталося, це є наш спільний обов'язок, нас американських та канадійських українців. Ми, що є з української крові, благословім ту хвилину, коли ми знайшлися на землях отих могутніх демократій, бо на них ми можемо боронити чи не найдемократичніший, хоч так трагічно нещасливий народ у

світі — народ український, що видав таких велитнів демократичної думки, як Тараса Шевченка, Івана Франка, чи Михайла Драгоманова. І хоч ми не є властивими представниками українського народу і не можемо говорити в його імені, але ми є представниками його духа і його вікових правдивих змагань. Те саме, що ми є тут тими представниками, а не є ними Мануїльський, чи їм подібні “представники Радянської України”, що до нас прибувають, бо воно є тільки представниками окупанта і ворога України, та фалшивіники справжніх ідеалів українського народу. Ми, американські та канадійські українці, теж розуміємо, що нам треба тепер повести спільну акцію оборони України в організації Обєднаних Держав, що тепер має свій осідок на нашій землі, чи в нашому сусідстві. Нам потрібно постійно виказувати, що Україна, що її правно й слушно належиться бути в народів вольних колі, а тим самим в Обєднаних Державах, не є вільною, а є в неволі. Нам треба спровадити з Європи найновіших свідків кремлінської тиранії в Україні, й домагатися від Обєднаних Держав, щоби вони були вислушані. Нам треба брати далі у спільну оборону ще й наших нещасних скитальців в Європі, бо вони далі наражені на небезпеку життя. А крім цього, як і врятуємо їх, нам потрібно би їх дістати до наших країв у якнайбільшому числі.

Усі ті речі, що були порушені теж і на Конгресі Американських Українців, ви певно обговорюєте і на своєму Конгресі. Американські українці бажають вам зі широго серця якнайбільшого успіху. Але ще раз стверджую, що своїми словами хочу головно заманіфестувати те, що як у канадійських, так і американських українців є одна і та сама ціль та постанова: Ужити всіх сил, щоби допомогти нашему доброму українському народові в Європі облекшити долю. Бо не зважаючи на його геройство, він живе в часах атомічної бомби і таких злочинних режимів, як нацистський і сталінський, що мільйонами вимордовують людей і мільйонами виселяють. В таких обставинах може бути загрожене навіть і існування України як землі українського народу і його культури. Війни ми не проповідуємо, але твердимо, що вже сама сильна поставка наших великих демократій супроти тоталітарного Кремлю, може облекшити долю українського народу. А як він вільніше дихне, то й сильніше опреться московській диктатурі. А це знову скріпить унього надію на остаточну перемогу правдивого ідеалу українського народу — вільної і демократичної України від Карпат по Кавказ.

Економічні Досягнення Українців в Канаді

Промова П. І. Лазаровича

МОЖЕ не льогічним буде зачинати дискусію чи бесіду на дану теми від загального заключення. Однак, коли приходиться мені говорити про економічні досягнення нашого народу в Канаді, то во-

ни такі наглядні, що кожний з нас згодиться з поглядом, що в жаднім іншім напрямі наш нарід не поступив так далеко, не осягнув так багато, як в напрямі економічного розвою-добропуту. Ми зробили значний поступ на полі культурно-освітнім, соціальнім та політичнім, але в жадному з них ми не дорівняли нашому зростові на полі економічному.

Отже завданням моїм не є доказувати те, що всім нам очевидне, а радше показати, розкрити розмір-величину того розвою в порівнанні з іншими народами в Канаді. А щоби це показати, то треба поставити перед наше умове око образ-картина того, що наш нарід привіз з собою до цього краю поруч з тим, що він тепер має.

П. І. Лазарович

Найлекше зрозуміємо, що саме наш нарід до цього краю з собою привіз, коли пригадаємо, що спонукало його покидати свої пра-дідні землі, розлучуватися з рідними і їхати за широке море, в не-знану землю, між чужих людей в "світ за очі". Всім нам відомо, що велика більшість нашого народу приїхала до Канади через велику бідноту-нужду в ріднім краю, головно в Галичині та на Буковині. Брак землі, брак заробітків був довів наш нарід до такого стану безнадійності, а часто й розпуки, що одинокий рятунок перед голодовою смертю був в еміграції до чужого краю, де була вільна земля, на якій можна було відзискати надію, що як не собі то своїм дітям усміхнеться краща доля в житті. Для старших з нас це відомі річи. Для молодших, що тут породилися, або приїхали сюди малими дітьми, треба прочитати таку монументальну працю нашого канадського письменника Іллі Киріяка --- "Сини Землі" --- щоби зрозуміти те, що я тут говорю.

Щож привезли наші батьки з собою до Канади? Які маєтки? Які матеріальні засоби? З того, що я вже сказав, то ясно, що мусіли

привезти дуже мало. Кому жилося добре в ріднім краю, той не їхав до Канади. Аж в далеко пізніших часах, коли вже тисячі наших бідних емігрантів поселилися в Канаді, почали приїздити люди, яким матеріально жилося добре і дома. Але число таких порівнююче мале. Подавляюча більшість, це були бідні, неосвічені селяне, або робітники.

На жаль, не маємо статистики з того, з якими грошовими засобами приїздили наші люди до Канади. Однак з писаних спомінів наших піонірів і з особистих переказів знаємо, що на початку еміграційного руху до Канади мало було таких родин, що привезли з собою більше як сто долярів готівки. Більше було таких, що, поки заїхали з родиною на місце осідку, то осталося в них 50 доларів або й менше. В деяких стало лише на те, аби оплатити гомстед за 10 доларів. А були й такі що приїхали за позичені гроші. Звичайно було так, що батько, оплативши гомстед, викорчував чи прочистив кусок землі, побудував на ній буду, чи землянку для жінки й дітей, часом купив корову і тоді покидав родину і йшов пішки десятки або і сотки миль шукати роботи. Вертали до дому аж пізною осінню з маленьким заробітком. Такі були початки нашого народу. Ніхто в той час не клопотався цими бідними людьми, ніхто не чув про "реліф", або яку іншу допомогу. Кожний знат, що як сам не заробить, то пропаде. Це була доба жорстокої, елементарної боротьби за існування. І хто був сильніший, той врятувався. Хто був слабий, той втонув.

В 90-тих роках, минулого віку, Канада була малознаною країною в світі. Це було саме тоді, коли докінчено першу транс-континентальну залізницю, що лучила східну Канаду з Західною аж до Ванкуверу. Канада тоді знаходилася в стані великої економічної депресії. Майже 95 проц. всього населення Канади було на схід від Винніпегу або радше від Великих Озер. Близько залізничої дороги в Західній Канаді були повстали малі оселі людей, але ті в скромій часі зневірилися в будучність Заходу і вертали — прямо тікали — або на Схід, або до Стейтів. В той час (від 1894 р.) правительство Канади було в руках ліберальної партії, а прем'єром був Вілфред Лоріє. Він мав велику віру в будучність Канади і говорив, що ХХ століття буде належати до Канади. Вірив він головно у велику будучність Західної Канади. Він бачив, що Захід потребував людей, поселенців, які б мали відвагу осістися на землі. Для цеї праці в осені, 1896 року, він запросив на посаду Міністра Внутрішніх (Інтеріор) Справ, що керував і справами іміграції — молодого манітобського адвоката і політика з Бріандону, Клифорда Сифтона. Сифтон, як і Лоріє, був перенятий вірою у велику будучність Західної, а тим самим і цілої Канади. Він вірив, що та будучність буде залежати від того, скільки відповідних імігрантів Канада завабить до себе на протязі одного покоління. Він головно вірив, що до За-

хідної Канади треба дістати селян-фармерів, щоби скольонізували Захід і замінили дикий степ в плодючий край збіжжя. Сифтон взявся за це діло з великою енергією, здібностю і ідеалізмом канадського патріота. Де ж було дістати таких імігрантів? В Англії, до якої природно всі канадійці зверталися за новими поселенцями, фармерська кляса була дуже маленька і без амбіцій. Решта рухливішого населення було в індустрії, в торгівлі. Англія була "е нейшен офф шапкіперс". За стейтів Америки мало хто хотів їхати на диких степах Канади. Була лише одна континентальна Європа, в якій були держави, де селянство примирало від земельного голоду. Особливо Австро-Угорщина, що держалася старої феодальної земельної системи, де великі пани-землевласники держали землю у своїх руках, а простолюдя примирало з голоду в наймах. В додатку до того, майже кожна європейська держава законом забороняла еміграцію, бо це зменшувало військову силу царів та королів. В Австрії був також такий закон, але через велике зубожіння селянства правительство не дуже то строго застосовувало його і поблажливим оком дивилося на еміграцію. Сюди звернув свій погляд Клифорд Сифтон. Він через своїх агентів переконався, що головно в Галичині і Буковині є селянська кляса людей, що мали ті прикмети, яких він бажав бачити в імігрантів, а саме: любов до землі, працьовитість, ощадність, моральності та фізичну й умову силу. А раз впевнившись, що ці люди (зебто головно наші галичане й буковинці) є найбільше пожаданими імігрантами, він з цілою силою кинувся їх сюди завабити, а рівночасно переконати публичну канадську опінію, а головно своїх політичних противників, що з цих поселенців будуть якнайкращі канадські горожане набудуче. І тут треба сказати, що нікому так багато не завдачує наш народ в Канаді, як Сифтонові. Він був чемпіоном тих наших піонірів-імігрантів, що навіть імені свого не знали і які стали відомі в Канаді під іменем "Галішен".

Наслідком такого пляну Сифтона, в році 1899 правительство Канади підписало тайну угоду з компанією, що мала свій осідок в Гамбургу і мала називати "Норт Атлентик Трейдінг Ко". Це було товариство корабельних агентів, що тайно вишукували імігрантів в Європі для різних держав, які їх потребували, а головно Бразилія, Аргентина та Америка. Це товариство зобовязалось вишукувати і посылати до Канади емігрантів лише одної кляси — селянської. Це була засада Сифтона. Інших кляс Сифтон не хотів. За кожного мужчину — голову родини — Канада платила компанії \$5.00, а від кожного іншого члена по \$2.00. Це все, що кожний імігрант коштував Канаду. Кожний мусів їхати на свій кошт і жадної державної помочі не діставав, як приїхав на місце. Тому, що явної агітації за емігрантами не вільно було провадити навіть в Австрії, то ця компанія мала по селах і містах тайних агентів, що підмовляли

людей їхати до Канади. Така угода існувала аж до осені 1905 року, коли під напором політичної агітації в Канаді, було її скасовано. Ось в який спосіб довідалися наші перші піонери про Канаду. Але коли ж угоду і скасовано, то іміграція нашого народу до Канади не то що не усталася, але збільшувалася кожного року з тою різницею, що по скасуванню угоди, почали приїздити всякі інші суспільні кляси, а не лише самі селяни.

Джан Дейфо, що був редактором “Винипег Фрі Прес” довгі роки і який недавно помер, написав дуже цінну та інтересну книжку п. з. “Клифорд Сифтон”, в якій він розкриває іміграційну політику Сифтона і його погляди та становище до нашого народу в Канаді. Він, його власними словами, доказує, що Сифтон був глибоко переконаний, що наші селяни з Галичини і Буковини будуть найкращими поселенцями в Канаді і це переконання він все і всюди публично повторяв. Коли на перекір його противники вказували на наших імігрантів в кожухах і називали їх “скам офф Юроп”, “Сифтон’s петс” ітп. і доказували, що Канада потрібує імігрантів “офф бетер кваліті” то він відповідав:

“I think a stalwart peasant in a sheepskin coat, born on the soil, whose forefathers have been farmers for ten generations, with a stout wife and a half dozen children is good quality.”

Про непохитну віру Сифтона в те, що з українців будуть найкращі горожани Канади, Дейфо каже так:

“Mr. Sifton never wavered then or thereafter in the belief that the Ukrainian population which owed its presence in Canada to his activities made a valuable contribution to the development of the West.” (p. 142.)

Ось хто і як спонукав нашу еміграцію до Канади. Дотеперішній рекорд нашого народу в Канаді не лише вповні виправдав погляд Сифтона, але далеко перевищив його. Скільки саме нашого народу приїхало до Канади за режіму Сифтона — тоді сказати. Тодішня статистика не була точна, а до того самі наші люди не могли подати своєго національного імені, а записувалися як “Галицяни, Буковинці і Австріяки”. Все ж таки статистика каже, що від 1898 до 1905 року, до Канади приїхало 63,188 словян. Як каже сам Дейфо: “Дей вер ін фект Юркайніянс”. З певністю около 95 проц. це були наші люди. Так струя нашого народу з Австрії плила постійно і сильно аж до першої світової війни. Як вже було сказано, в останніх десяти роках перед війною, приїздили не лише самі селяни, але були і інші кляси. В той час приїхало багато робітників, що мали намір заробити гроши і вертати додому, приїхали ремісники і мала горстка середньо-шкільної інтелігенції, яка дала почин до нашого національно-культурного життя в Канаді.

Між першою і другою Світовою Війною відбувався другий наплив української еміграції до Канади. Вона начисляє близько 40,000 осіб.

А тепер приглянемося до питання, на які суспільні кляси поділився наш народ в цьому краю і які економічні досягнення має кожна з цих кляс.

Важні та інтересні факти та напрямні, подає нам останній перепис населення Канади з 1941 року, що показують відповідь на поставлені питання. На основі того перепису, п. М. Гунчак з Винипегу, виготовив знамениту статистичну працю п. з. "Кенедіянс оф Юкрайніян ориджин". Я вдячний п. Гунчакові за цю працю, якою тут послугуюся. В тій праці показано такі факти і заключення:

1). Що головним заняттям великої більшості нашого народу в Канаді, є хліборобство, або управа землі у всіх галузях. Зрештою, це всім відомо, але п. Гунчак показав це перший раз статистично, у відношенні до всього населення Канади. Він доказує, що коли з цілого населення Канади лише 25 проц. займається рільництвом, то з українців 48 проц., або майже в двоє такий самий відсоток живе з землі і на землі. З них 60 проц. є самостійними фармерами, а 40 проц. фармерськими робітниками.

2). Другим з ряду заняттям нашого народу в Канаді є ремісництво (трейд - ремесло), напр. кравці, шевці, столярі, ковалі і тп. Однак вони становлять лише 11 проц. українського населення.

3). Третім з ряду є торговля -- бізнес — купецтво у всіх його галузях. Однак всі ті, що є власниками підприємств і ті, що працюють в них, становлять ледве близько 2 проц. нашого населення (11,185).

4). Решта нашого населення ділиться майже на всі ті заняття, професії, на які ділиться населення цілої Канади взагалі. Процентово вони дуже незначні у відношенні до загального числа нашого народу в Канаді, що як знаємо в 1941 році дійшло до 305,000.

А тепер придивімся трошка ближче до поступу і розвою — до економічного досягнення цих різних кляс нашого населення в Канаді.

1. ФАРМЕРСТВО

Що економічно представляє наше фармерство, яке 50 літ тому приїхало до Канади з кількома десятками в кишенні, з великою родиною і осілося по більшій часті на лісистих, камянистих або мочаристих землях від 20 до 30 миль від міста? Порівняймо нині наше фармерство з фармерством інших народів в Канаді.

(а) Скількість землі — величина фармів.

Минулого року Домініяльне Бюро Статистики видало книжечку про стан рільництва в Алберті на основі перепису населення з

1941 року. Про Саскачеван і Манітобу поки що такої статистики не має. Але тому, що наша фармерська кляса в Алберті нічим не різняється від наших фармерів в інших провінціях Західної Канади, то я візьму статистику Алберти за примір. Та книжечка мін. показує, яка скількість землі знаходиться в руках різних національностей. Отже приглянемося до того, скільки землі знаходиться в руках наших фармерів в порівнянні з фармерами німецького і шкотляндського походження. Беру ці дві народності тому, що вони числом майже рівні з нами. Наприклад, німців-фармерів в Алберті є 11,788, шкотляндців 10,355, а українців 10,294. Отже майже рівні числа. Щож статистика показує?

Size of Farms in Alberta (Canadian Census 1941)

Total No. of Farmers	1-4 acres	5-10 acres	11-50 acres	51-100 acres	101-200 acres	201-299 acres	300-479 acres	480-639 acres	640 and over
Ukrainians 10,294	136	85	113	297	5079	720	2818	701	345
Germans 11,788	73	93	141	172	3772	452	3274	1388	2423
Scottish 10,355	76	113	167	132	2948	362	2979	1253	2325

1. Що половина наших фармерів має по 100 до 200 акрів землі, коли ж зо шкотляндців і німців лише третина має таку скількість.

2. Від трьох квадрів до одної секції мають лише 701 наших фармерів, коли німців є 1388, а шкотляндців 1253.

3. Більше як секцію землі мають лише 345 наших фармерів, коли німців є 2423, а шкотляндців 2325.

Значить, що наші фармері не посідають великої скількості землі. Вони головно мають по одному квадрові, хоч є вже 345, що мають більше, як одну секцію.

Треба однак зазначити, що такий стан скоро і постійно зміняється. Наші фармері викопувують землі головно від англо-саксонців там, де є мішане населення. Я знаю багато таких околиць, де 10 - 15 літ тому були англійці помішані з нашими. Нині англійців або взагалі там вже немає, або скоро не буде. Наші люди викупляють їх землі безвіймку. Отже наш стан посідання росте з кожним роком, що до скількості землі.

(б) Поступовість (Прогрес) і Дорібок?

Як представляється наше фармерство під тим оглядом? Першою спробою науково устійнити прогрес нашого фармерства в по-

рівнянні з фармерами інших національностей був т. зв. СНР Комюніті Прогрес Компетишен, що почався в 1931 році і обхоплював всі три західні провінції. Цілею тієї компетиції було встановити, котра національність з т. зв. континентальних країв Європи зробила найбільший поступ від часу своєго поселення в Канаді в таких ділянках: освіта, господарський зрист, горожанство (ситизеншип), участь у місцевих громадських установах (здоровля, спорт, чистота ітд.) мистецтво (арт енд гендікрафтс) і загальний поступ. Як пописалося наше фармерство в тім іспиті горожанської вартості? Треба сказати, що світло і славно. В Манітобі з 9 округ, що брали участь в компетиції, першу нагороду виграв Росбурн, що заселений у великій більшості українцями. Другу і третю нагороди виграли німці - меноніти. В Саскачевані першу і другу виграли німці, ці, а третю мадяри. В Алберті першу і третю нагороду виграли українці, а другу скандинавці. Появі такого результату Винипезький "Фрі Прес" писав так:

There are many of the Anglo-Saxon communities which could not show any greater progress than these where the racial origin is so widely varied.

The residents were immigrants not so long ago for none of the settlements is over fifty, and most of them not over thirty years old. Every settlement can yet show the buildings, now outdated, which were the first shelters; and every community can tell stories of the first days by those who lived there. These people not so long ago were exiles in this country. By the Babylon they sat down and wept. True, they had suffered oppression in their homeland, and poverty and misery but all these were framed in the memories of the roses that bloom in the far country. This tide of homesickness beating in on them in a new land has passed. So have the hardships of the first days. So have the braveries and simple heroisms of those first days. Dreams they are to the children of these first settlers.

(в) Поступ і провід в інших галузях фармерства.

Від часу тієї компетиції минуло 15 літ. А на протязі того часу наше фармерство дало нові докази своєї здібності, дбайливості і поступовості. Головно наша молодша генерація фармерів — синів перших піонірів — дала много доказів, що вона стоїть на переді з іншими націями не лише як рівний з рівним, але в багатьох випадках в проводі.

ПЛЕКАННЯ ЗБІЖЖЯ

Всім нам відомо, що в 1939 році, молодий фармерський хлопець з Ендрю, Алта., Василь Складан, виграв першу нагороду за

овес на світовій виставі в Шикаго і тим став світовим чемпіоном, за що одержав особисті гратуляції від самого Прем'єра Канади, Мекензі Кінга. Знову Е. Ковальський з Фирвню, Саск., виграв першу нагороду за альфальфу. Слідуючого року, Павло Павловський з Вильна, Алта., виграв ту саму нагороду, що Складан, за овес, а Ілля Ластівка з Ендрю виграв першу нагороду за ячмінь. В 1941 році В. Складан знову виграв першу нагороду за овес, а Павловський і Мензак за ячмінь. Я не маю часу перечисляти всіх тих українців, що вигравали різні нагороди в Шікаго за збіжжя, бо їх є поважне число. Вистарчить сказати, що в році 1941 Алберта виграла всі 54 нагороди в Шікаго. З тих 29 (більше як половину) виграли українці.

Але не лише в Алберті є чемпіони. Мають їх і інші провінції. Не маю часу згадувати всіх, що нам відомі. Згадаю хиба для ілюстрації, що в 1938 році, два брати українці з Енгусвіл, Ман., (Пушка), виграли найбільше число нагород за насіння в компетиції на цілу Манітобу. В 1939 році, українці в Стюартборн, виграли найбільше число нагород за домашній дріб (86.6 проц.).

Расова худоба, коні, безроги ітп.

З області плекання расової худоби, коней, овець, безрог і домашніх звірят, наші фармері є також між першими. В мене на руках витинок з англійської преси "Едмонтон Джорнал" з дня, 23 вересня, 1944 року, в якій є опис вистави рогової худоби і коней, що відбулася в тім містечку і імена тих, що виграли різні нагороди. Околиця Вілінгтон, заселена переважно українцями, але там є також поважне число фармерів іншої народності. Ось кілька уступів з того опису:

WILLINGDON HORSE SHOW IS SUCCESS

On Saturday, the fourth annual horse show and agricultural fair was held at Wellingdon. It was rated as a big success.

The colt show competition of five clubs brought championship honours to N. A. Shandro of Shandro.

About 200 grade draft horses were shown with top places being won by Wilfred Bolan of Wellington, with second place going to John Zukiwski. In the team competition John Zukiwski won with a pair of black Percheron geldings. Messrs. Nick Strynadka and John Porozni took the honours in the four horse team class.

In pure bred Percheson classes, Harry Svekla of Hairy Hill won the Brood mare class. The same exhibitor also took first ribbon in the foal class. First Honors in the filly class was taken by Mike Weleschuk of St. Michael. A good class of stallions was headed by Tom Perepeletza of Kahwin.

Junior honors in horsemanship were won by Robert Johnston of Willingdon, with second ribbon being won by Marjorie Swabb of Willingdon. The Master Showman Coveted Award went to N. A. Shandro of Shandro.

Pure bred Shorthorn cattle were shown for the first time, with W. M. Lazaruk of Willingdon dividing the honors. Pure bred Yorkshire swine winners were John Lazaruk of Willingdon and Eli Ropchan of Willingdon.

The grain, grasses, fruit and vegetable exhibits reflected the good weather and bountiful harvest of the district. Major winners in these showings went to George Fushtey of Wasel and John Lazaruk of Pruth.

The display of Ukrainian handicraft work made a fine showing. Mrs. W. Shandro of Cadron this year again had an outstanding showing of home woven blankets.

Horses were judged by Johathan Fox, Jr., of Lloydminster, Shorthorn cattle by Lyle Robinson of Vermillion, and Yorkshire swine by George Ball of Edmonton. Mr. Hallman of Edmonton judged grains, grasses and vegetables. The women's work was judged by Mrs. Porayko and Miss Colburn.

Можна тут навести багато інших примірів, де наші фармери в Алберті і в Манітобі повигравали нагороди за худобу, коні, безроги і інше, але на це немає тепер часу.

Молочарство

З обсягу молочарства в нас є також кілька чемпіонів. В тій області перед веде Манітоба. Такі околиці, як Стюартбурн, Вайта, Давфин, Етелберт і інші, здобули собі славу щодо якості і скількості молочарського продукту. Наприклад, я знаю, що молочарні у Вайта минулого року видали поверх мільйон фунтів масла. В околиці Стюартбурн близько $\frac{3}{4}$ міл. Щодо якості, то Стюартбурн в 1945 році видав 87.8 проц. т. зв. "тейбел крім", а 7.6 проц. т. зв. "спешіял ґрейд", коли ціла провінція Манітоба видала лише 74.8 проц. "тейбел крім", а 5 проц. "спешіял". Велике число наших фармерів одержали нагороди з цієї області. Вже велике число молочарень є в руках наших людей, що представляють сотки тисяч дол. майна.

Садівництво, Пасічництво, Огородництво і т. п.

З кожної області ми маємо людей, що відомі поза провінцією. Наприклад: три найкращі овочеві сади в північній Алберті мають українці: Василь Саламандик, Василь Федун і Василь Зазуля. В пасічництві кому не відомі такі люди, як Паньків в Манітобі, а Ковальський, Богонос, Масцюх і інші в Алберті? В Алберті головою пасічників на цілу провінцію є Петро Ковальський з Бон Акорд.

НАУКОВІ ДОСЛІДНИКИ, ЕКСПЕРТИ НА ПОЛІ РІЛЬНИЦТВА і т. п.

І так на цілому полі рільництва, у всіх його галузях, ми юже маємо світлих репрезентантів і провідників. Нема часу назвати всіх наших експертів та наукових дослідників, що розкинені по цілій Канаді, а багато з них опинилося в ЗДА. Маємо експертів рілі, худоби, безрог, дробу ітд. В найвищій науковій установі в Канаді — Нешонал Рисирч Кавнсил — працює певне число і наших молодих людей науки.

Торговля, Мануфактура, Індустрія ітп.

В цій області ми довший час не показували ані великого поступу, ані нахилу. Купецтво, крамарство не було полем попису нашого народу на протязі нашої історії. Ми нарід землі, а крамарство полищали жидам, грекам, вірменам, німцям та іншим. Хто покинув ріло і пішов в торгівлю, то на него дивилися з приизирством, мовляв, це не пасує хрещеному чоловікові... Однак в Канаді — в інших відносинах і атмосфері — наш нарід відкрив в собі певну здібність в цій ділянці. Наша молода генерація, головно учителі і інші з середною і високою освітою, в останніх 20 роках взялися енергічно і успішно до торговлі. Скільки точно є наших людей в різних ділянках торговлі (бизнесу), тяжко сказати, бо число їх зростає з кожним роком, а то й з кожним днем. М. Гунчак, на підставі статистики з року 1941, начислив 4463 людей, що займаються склепарством. Безперечно можна припускати, що в усіх областях торговлі, індустрії, мануфактури (виробництва) наших людей буде вчетверо стільки. Знаємо, що в Західних провінціях, на примір, вже нема містечка, в якім наші люди не торгають, де не буlob хоч одного нашого склепаря. Наші помалу переїдають бізнес в свої руки, а склепарі інших націй помалу вибираються. Є, що-правда, ще одна "нація", якої наш нарід дуже вперто держиться і з нею торгує. З нею нам розлучитися так тяжко, як з рідною мамою. Нагадується пісня: "Коли розлучаються двое". Скільки зітхань, скільки сліз, скільки смутку... Але помалу і тут розлука наступає і стан посідання переходить у наші руки.

Ми вже нині маємо свої гуртівні (голсейлс), як напр. у Едмонтоні та Винипегу. Едмонтонський голсейл минулого року мав річного обороту поверх \$500,000. За цей рік він певно перевищить \$600,000. Цього року ця установа будує свій власний будинок вартості \$80,000. Це малі цифри, але вони показують зріст. Ми також вже маємо свої фабрики з мільйоновими річними оборотами. Напр. у Винипегу є дві українські фабрики, що будують автобуси. Є кілька фабрик хатніх меблів, як деревляних, так і металевих (хром). У Едмонтоні є фабрика п. Никифорука, що виробляє всякі дротяні, залізні і спіжеві вироби і є найбільшою того роду в Алберті. Статистика з цієї області не дуже точна і не вдоволяюча, однак можна

з певністю сказати, що наш грошовий капітал в цім занятті виносить на мільйони доларів. В Торонті є один наш фабрикант, в якого працює близько 200 людей.

Готелі

Остаточно згадаю, що є один бізнес, до якого в останніх кількох роках — вже під час недавної війни, наша молодша верства звернулася з великою енергією. А це бізнес готельний. По цілій Канаді ми вже маємо своїх готельників. Скільки саме їх є, годі скажати. Статистики не маємо і не можемо точної мати, бо число їх росте з кожним днем. Знаю, напримір, що в Алберті я особисто начислив близько **60 готелів**, що є в руках наших людей. Кожний готель представляє пересічно близько \$25,000 майна. Це є півтора мільйони доларів. Те саме говорять мені про Саскачеван і Маніトобу. Недавно в Торонті трьох наших молодих людей купили готель за \$400,000. Знаю особисто трьох людей, що недавно купили готель в Едмонтоні за \$125,000. Два з них бувши фермери, а один малий склепар в маленькому місточку. Один наш молодий чоловік має два гарні готелі в Едмонтоні, вартості близько \$100,000. Оповідав мені недавно один наш визначний громадянин з В-гу, що він знає одного нашого молодого чоловіка, що недавно зробив "офер" на один готель у В-гу в сумі \$115,000 готівкою. Цей чоловік почав бізнес з маленьким склепом в маленькому місточку, 15 років тому назад. Це показує, яку фінансову силу представляють деякі наші молоді люди, що пішли в бізнес. Чи маємо вже своїх мільйонерів — напевно не знаю. Чув я про одного, чи двох в Онтаріо. Чи вони ще дальше мільйонерами, чи вернулися до тисячників — не знаю.

На закінчення можна з певностю сказати, як зрештою показав п. Гунчак у своїй праці, що майже нема в Канаді індустрії, професії чи заняття, де не було б наших людей, що вже нині представляють велику матеріальну силу. Навіть в таких заняттях, в яких ми не сподівалися бачити наших людей — і вони там є. А на доказ цього, хай послужить такий факт. Всі ми чули про той славний скачменський спорт — голф. Той спорт скачмени поширили по цілому світі. Це є спорт, так сказати б, соціальної еліти, яка з твої причини в неділю рано не йде до церкви... Грачі поорганізовані в т. зв. голф клабс. При кожному такім клубі є т. зв. "провз". Це грачі-спеціялісти, що вчать інших, як грати. Вони високо платні експерти і помимо того, що можуть бути для загальної суспільності цілком беззварні, то в грачів, або кандидатів на грачів, мають вони велику повагу і викликають подив і заздрість. В Едмонтоні є три такі клуби, "Гайлендс", "Мейфір" і "Кантрі Клаб". Цієї весни були назначені два "провз", що мають вчити скачменів і інших "чужинців", як грати "голф". Випадково, це є два рідні брати. А

знаєте, як вони називаються — Петро і Олекса Олійники... — два “скачмени” з Едмонтону, яких батько є огородником. Це таке саме, якби гуцули наняли скачмена, аби навчив їх варити кулешу...

Заломогові, Добродійні Товариства.

Це є одна економічна ділянка, на якій наш народ в Канаді зробив вже похвальний поступ — а це в організації добродійних, запомогових товариств і брацтв. Такі установи є признакою високо культурних народів і виразом особистої гідності людини та дбайливості про своє матеріальне забезпечення в разі слабості, смерті чи безробіття. Такі інституції є доказом почуття людської самощани, самодіяльності й самостійності, яка не числить на державну чи громадську милостиню в разі нещастя, а сама забезпечується проти того.

Наш народ створив вже кілька таких установ, що разом представляють поважний капітал.

Найстаршою такою установою є Українське Братство Св. Николая у Винипегу, що почалося ще 1905 року і одержало домініяльний чартер 1930 року. На підставі останнього фінансового звіту товариства, майно його досягає \$260,000.00.

Другою такою установою є товариство “Взаємна Поміч”, що започаткована в 1921 році, має домініяльний чартер і яка в своїм останнім фінансовим звіті показує майна около \$220,000.00.

Окрім цих домініяльних товариств, є ще 4 - 5 місцевих запомогових товариств у Винипегу, що гуртується при різних церквах і культурних товариствах. Їхнє майно можна почислити на не менше як \$70,000.00.

Отже, бачимо що в цій ділянці ми представляємо поважну економічну силу.

Сенатор Крірар, говорячи в Сенаті, 8-го травня, 1946 року, сказав про українську іміграцію в Канаді ось що:

SENATOR CRERAR:

(From a speech delivered in the Senate May 8, 1946)

“The Ukrainians have greatly contributed to the development of the West. They first came to Canada, some forty or more years ago, they had very little capital. I know of one community where they settled. They got their homestead of land — not very good — and they built mud cabins in which they had mud ovens for cooking their food. They worked diligently at whatever they could find to do and saved their earnings. In that district today you find good farms, good roads, good houses, good barns and all the other attributes of a very fine community. The Ukrainian pioneers who came to this country and wore sheepskin coats, were

completely ignorant of our language and had no money in their pockets, but their children or grandchildren are not only in business and the professions, but are serving as members of municipal councils and of legislatures and in every way are taking a full part in the life of the community. Besides doing that, these groups have made a very definite contribution to the cultural life of not only the community in which they live but of the Dominion as a whole."

Зреа сумовуючи коротко все, що досі було сказано, ми можемо робити такі загальні заключення:

1. Ми, канадійські українці, народ землі і такими напевно останемося ще кілька поколінь. В області рільництва, ми дотепер зробили найбільший поступ і досягнення на користь собі і Канаді. Ми в провідних рядах в цій області.

2. Ми, як окрема національна група не багаті, бо в торговлі, індустрії та фінансовому житті покищо не маємо великих досягнень, але і в тих сферах наша роля і значення зростає, головно в торговлі.

3. Хоч у нас немає великих багачів, то з другої сторони наш народ, як цілість, не належить до найбідніших і ми не збільшуємо тієї кляси по містах, що називається "сламс". І тому ми не є тягарем для держави, а навпаки становимо частину населення продуктивну, економічно незалежну, з почуттям особистої та національної гідності і рівності в цьому краю.

4. Наш рільничий характер становить основу, як економічного, так і культурно-освітнього, соціального та політичного розвою в Канаді. Ми будемо здоровим і творчим чинником в Канаді так довго, як довго будемо мати здорову фармерську клясу.

5. В світлі такого рекорду лише в одній ділянці — в економічній — ми є певні того, що тепер, коли в Європі блукають сотки тисяч нашого народу без засобів до життя, без притулку і без надії в будучність, Канада повинна відчинити широко свої двері для цих нещасних жертв війни. А ці наши брати, приїхавши тут, під свіжим і уздоровлюючим подихом свободи, маючи перед собою такий світлий рекорд нас, своїх попередників, перетворять в короткому часі оставші безлюдні, але потенційно плодючі простори північної Канади в широкі лани збіжжя, вкриють їх мільйонами домашнього скоту, пустять в рух машини нових індустрій і запишуть в історії цього краю, як великі будівничі його світлої майбутності, на славу: користь Канади і того народу, з якого вони вийшли.

Культурні і Наукові Осягнення Українців в Канаді

Промова Павла Юзика

Ця тема такого широкого змісту, що про неї можна написати поважну книжку. У докладі, я обмежусь тільки до головних пунктів культурного життя канадських українців.

Павло Юзик

Перше треба застановитися, що означає слово "культура". Для основного поняття цього концепту, культура, це збір досягів народу, на всіх ділянках, його духового й матеріального життя, які зберігаються середнього в зарекордованих, або звичайових і традиційних формах і які виявляють його моральний характер та його інтелектуальні здібності. До матеріальної культури вчисляється розвиток продукції, виробництва й винаходи, а до духовної, історія, мова, література, релігія, звичаї, мистецтво й наука.

Канадські українці мають свою власну культурну традицію, яку вони привезли до Канади з українських земель і яка тут уже вкорінилася. Тисячами літ український народ збагачував свою культуру допливами кельтійських, п'єрських, скандинавських,

грецьких та інших джерел, так, як і другі народи. Хоч українська культура має деякі складники спільні з культурами інших європейських народів, то все таки вона є окрема. Навіть росіяни, які мабуть до тепер найбільше заперечували існування окремої української мови, традиції, й всієї культури української, вже офіційно її признають. На українських землях відбувалися різні політичні зміни, але культурне життя українців, безпереривно поступало вперед й продовжувалось від покоління до покоління. Сьогодні ці культурні традиції свободно існують і розвиваються в новому світі, серед інших обставин.

Славний французький професор Сеньобос з Сорбонського університету так пише: "Українці, це раса поетів, музикантів і художників, які устали раз на все їх національну історію народу в піснях, яких ніякі століття опресії не могли втишити. Українці стали першими співаками Європи: славна російська музика, є музикою України, а Гоголь, що відкрив дорогу російським новелістам, був ніщо інше, як українець".

Від 1891-го року тепер минає 55 літ, відколи перші українські переселенці прибули до Канади. Як самі знаєте, ці перші піоніри й переважаюча більшість імігрантів, які приїхали після них, були бідні. Втікаючи від економічного й політичного натиску, їхали вони в "світ за очі". У Канаді ці люди заселили дикий степ, або стали до індустріальних робіт. З початку до чогось іншого не могли братись, бо не мали ні грошей, ні практики, ні наукового досвіду, ні знання англійської мови, за що не можна їх винувати. Ці селяни - робітники, своєю тяжкою, мозольною працею, перетворили велику частину канадської західної пустелі в плодючі землі і витворили цивілізацію, збудувавши залізниці, дороги, міста, індустрію і т.д. Західна Канада покрита містечками, де живуть майже виключно українці, багато з тих місцевостей носять українські назви. Наївним був більшість, який не сказав би, що ця муравлина праця українського фармера й робітника, не спричинилася до розбудови й загального добробуту Канади.

Коли українці дещо матеріально забезпечили себе, тоді почали культурну і організаційну працю в Канаді. Перше створили церковні організації й зачали будувати церкви. Скоро за ними з'явилися культурні й політичні організації, народні доми, рідні школи, бурси, семинарі, преса й видавництва. Коли число українців збільшилося новою імігацією, ці прояви культурної праці не тільки закріпилися, але й розвинулися. Сьогодні ми є в стані сконстатувати скільки поступу ми зробили в культурній діяльніці в Канаді.

Щоб дати Світловому Конгресові конкретний образ нашої праці й культурної діяльності, я рішив у цьому докладі згадати поіменно визначних наших діячів з різних діяльностей культури й покликатись на статистичні джерела, зокрема на подані М. Гунчаком в його книжці "Кенедіянс оф Юкрейніян Ориджин", яка була видана Комітетом Українців Канади. Не дуже легко було мені зібрати імена людей, які спричинилися до поступу нашого культурного життя, бо, на жаль, ми ще не маємо людини, яка написала б повну історію канадських українців. Дуже можливо, що я пропустив деякі імена, за що прошу вибачення, як також прошу звернути на це мою увагу, щоб я міг доповнити цю листу. У великій більшості, українці належать до двох церков: Греко-католицьку церкву визнають 62 проценти українців, а Греко-православну 29 процентів. Так говорять числа статистики з року 1941. Греко-католицька церква числить поверх 400 церков і церковних громад, а Греко-православна 220. Є інші церкви, але в малій кількості. До головних культурно-політичних організацій зачислені: Братство Українців Католиків, Союз Українців Самостійників, Українське Національне Обєднання і Союз Гетьманців Державників. Всі вони мають також свої жіночі й молодечі відділи. Українських комуністів, які вже кілька разів зміняли свою назву, не числю, бо їм московське є рідніше, ніж українське й канадське.

дійське. Інституції, які виховують молоде покоління на світських і духовних провідників є слідуючі: Інститут Петра Могили (Саскатун), Інститут Михайла Грушевського (Едмонтон), Бурса Маркіяна Шашкевича (Саскатун), Колегія св. Йосафата (Йорктон), започаткована колегія св. Андрея (Винніпег), Монастир оо. Василіянів (Мондер). Є 9 католицьких монастирів і 4 сиротинці. Осередок Української Культури й Освіти (Винніпег) провадить рік-річно Вищі Освітні Курси на загально-українську скалю, має видавництво "Культура" й "Освіта", що видає популярні книжки й підручники, та заснував Музей-Архів. Найважніші українські часописи такі: "Канадійський Фармер" (незалежного напрямку), "Український Голос" (орган С. У. С.), "Новий Шлях" (орган УНО), "Українські Вісті" (орган католиків-Гетьманців), "Будучність Нації" (орган БУК) і "Український Робітник" (орган Гетьманців). Кожна преса має своє видавництво. Є другі менші часописи. Існує невичислена й поважна скількість народних домів і читалень із завданням провадити культурно-мистецьку працю. Рідні Школи хитаються між 50 до 100.

На професійному полі по статистиці 1941 року, українці мали 2,383 професіоналістів (1 на 1200 — сьогодні значно більше). Що до кількості, то по професіям вони діляться так: публичних учителів 1,313, норс 234, священиків 205, музикантів і учителів музики 116, католицьких братів і сестер 78, докторів-лікарів 59, (1 на поверх 5.000 українців), хеміків і металургістів 49, адвокатів і нотарів 38, рисівників 28, авторів і редакторів 26, аристів 23. Можна сказати, що в порівнянні з деякими іншими народностями в Канаді, ми, щодо числа професіоналістів, є далеко позаді.

Тепер гляньмо, як люди визначилися у різних ділянках нашого культурного життя. По першій рефлексії виглядало б, що літературне поле у великій мірі занедбане. Правда, що ми з себе ще не видали генія, канадійського, або світового значення, але в цій ділянці ми таки маємо деякі здобутки. Найбільша діяльність розвинулася в поезії, що можна бачити із надрукованих праць. Ось список: Онуфрій Іван, що пише в обох мовах, з фаху історик, Іван Кмета-Єфимович, о. Степан Семчук, о. Т. Д. Волохатюк, Іван Данильчук, Володимир Купченко, Гриць Мазурик, Семен Ковбель, Микита Мандрика і Мира Лазечко, яка пише по англійськи. Визначніші з драматургів: Олекса Луговий, Семен Ковбель та Дмитро Гунькевич. Пісьменництво стоїть дуже слабо. До наших письменників належать: Ілля Киріак, Семен Ковбель, Дмитро Солянич, Михайло Петрівський і О. Івах. Найбільше розвинулася публіцистика. Найбільше знані редактори й журналісти: Мирослав Стечишин і о. Василь Кудрик з "Українського Голосу", Михайло Погорецький з "Нового Шляху", Др. Т. Дацків, М. Гикавий і Др. К. Андрусишин з "Канадійського Фармера", о. Степан Семчук з "Будучності Нації", Др. В. Кисілевський, бувший редактор "Західних Вістей", Михайло Гетьман

з "Українського Робітника", о. Т. Д. Волохатюк і Др. П. Маценко, які дописували до кількох часописів і до українських журналів в Європі.

На полі науки не багато маємо чим похвалитися. Незначне число українців вибилося на високі становища в науці, або публікували признані наукові твори. Професорів є трьох і всі вони з Саскачеванського Університету. Др. Т. К. Павличенко (в агрономії), Др. К. Андрусишин (в славянських мовах) і проф. Андрій Михайленко (в інженерії). Лекторами в тому ж самому університеті є Дмитро Максимюк (в інженерії) і Павло Юзик (в математиці). Степан Кушнір, математик, робив і, здається, дальнє працює при дослідах атомової бомби. Др. Ізидор Глинка — дослідник у хемії. У Злучених Державах, маємо двох професорів з Канади: Др. Степан Мамчур (в історії) і Др. Михайло Піч (в аграркультурній хемії). Науковці, які вже публікували свої праці, слідуючі: Др. Т. К. Павличенко, Др. Василь Чепіль і Др. В. Черевик в агрономії, та Мирослав Сенькусь з хемії у Злучених Державах. Ілля Шклянка видав українську граматику в англійській мові й читанку в українській мові. О. Івах видав допомічні праці до вивчення української мови, в англійській і українській мовах. Микола Гунчак написав статистику українців в Канаді. У рукописі готові до видання українські граматики в англійській мові Юліана Стечишина та Іллі Шклянки.

Буде на місці згадати кількох канадійських англьо-саксонців, які зацікавились українським життям в Канаді. Те, що ми повинні були зробити, щоб дати канадійському загалові можливість пізнати нашу багату літературу й культуру і тим способом піднести наше імя, частинно це вже зробили не-українці. Цим людям ми можемо бути тільки вдячні. Професор Ю. В. Симпсон і проф. Ватсон Киркконел не тільки обширно писали про українські справи і культуру, але часто давали відчiti у прихильному дусі, так, що вони заслугують, щоб назвати їх приятелями українців. Про нашу культуру й місце в канадійському житті, видали книжки: Др. М. Дж. Гібон, С. Л. Йонг і В. Л. Скат. Слідуючі особи переклали українські твори на англійську мову й коментували про нашу літературу: Др. Г. Гонтер, Флоренс Гайвсей і проповідник Персивал Кунді.

Серед канадійських співгорожан, українці здобули поважне імя своїм вокально-хоровим співом, іншими музичними виступами, танцями, вишивками й писанками. Своїми чудовими хоровими виступами, наш український геній, диригент-композитор Олександер Кошиць, здобув серце найвизначніших світових музичних критиків. На канадійській землі, О. Кошиць вічно лишиться в памяті своїми концертами з Національним Хором, а потім і концертами Вищих Освітніх Курсів, щоб далі ширити красу української пісні. Любка Колесса, піяністка й Михайло Голінський, співак, тепер признані як артисти в кан-

дійських колах. В інструментальній музіці, відомі в Канаді такі українські сили: Іван Мельник, пяніст, композитор і педагог, Надя Новак, челестка, Донна Гресько, скрипачка, Марія Яворська, скрипачка, пяністка й педагог, сестри Шкляр, інструментальний квартет, Др. П. Маценко, музикольог, диригент і педагог. Визначні сили, що учаться: Ірина Бубнюк, пяністка — тепер в Англії, та Соня Лазарович, скрипачка.

. Українські танці в Канаді поставив на сучасний рівень, балетмайстер Василь Авраменко в році 1927. На жаль, від того часу, поступу не зроблено. Він також займається українськими фільмами.

Малюство серед канадійських українців, лишило за собою слід, майже виключно по церквах. Майже нічого наші артисти-малярі не вложили в "Кенедіян Арт Гелері". До відомих між українцями малярів зачисляємо Юрія Брика, який рівночасно є і різьбарем, М. Сича, Меуша, Майданика і Снайчука. На цьому полі ростуть нові сили.

Загально говорячи, наше культурне життя в Канаді не стоїть так високо, як могlob бути. Дотепер лише початки зроблені і можна сказати, що вони порівнюючо добре. Не українці тими досягами не будуть захоплюватись, аж доки ми пляново не поставимо їх на високе місце. Довкола культури українці можуть легко об'єднатися й інтенсивно працювати спільними силами. Скарби маємо, потенціяльну силу також, як і нагоду. Треба лише їх використати. Культурне життя на українських землях сьогодні в кайданах. Там воно може розвиватися тільки по волі комуністичної верхівки і кремлівського диктатора. У Канаді свобода та навіть заохочування плекати наші високі культурні цінності. Треба зберегти українські наукові й культурні видання, що є в Канаді з українських земель. Збірайте всі такі книжки до організаційних бібліотек і то зараз зачинайте акцію, як приїдете до дому з цього Конгресу. Цінніші твори варта передруковувати та видавати нові.

Дуже важним науковим досягненням є Словянський Департмент при Саскачеванському Університеті, який є одиноким того роду в Канаді.

ПОВСТАННЯ СЛОВЯНСЬКОГО ДЕПАРТМЕНТУ

Заслуга належить Проф. Симпсону, голові департменту історії, який постійно впливав на університетську владу, щоб створити відділ словянських студій. Перші початки були зроблені три роки тому, коли Др. Т. К. Павличенко дав повний курс української мови в вечірніх класах при університеті. Минулого року, Др. К. Андрушин був назначений професором Словянських Студій й викладав мови, які числилися на рівні з іншими класами в університеті. Цього року Словянський Департмент був офіційно затверджений як ста-лій департмент.

Нашим обовязком є дати повну піддержку українській частині Словянського Департменту. Заохочуємо наших студентів брати ці кляси. Даймо попертя фінансове, щоб дати українській частині нагоду розвинутися на високу скалю. Болючою потребою є підручники для цих кляс. Нагло треба видати дві граматики й дві читанки, для початкової кляси й для вищої кляси української мови. Їх потрібно мати вже цієї осені. Також треба словника українсько-англійського і англійсько-українського, повного Кобзаря Т. Шевченка, й дві обширні антольогії — одну української поезії, а другу української прози.

В Саскачевані є тепер нагода ввести українську мову в середні школи, як предмет. Для цього знову треба підручників і учителів, які покінчили б українські кляси в університеті. Для цієї справи треба тільки, щоб хтось написав підручники, бо кошт друку гарантований. Успіх буде залежати від того, як скоро зявляться ці підручники.

На закінчення хочу дуже коротко порушити справу “роздоріжних канадійців” (марджинал Кенедіанс). У цій просторій країні існують різні культури, але домінуюча є англіо-саксонська. Тому, що процес культурної асиміляції є повільний, ми ще не маємо загально канадійської культури. Елементи цих різних культур мішуються, так що можна сказати, що канадійська культура зачинає витворюватися. Нове покоління молоді, що має родичів, які прибули сюди з Європи, зараз знаходиться між двома культурами.. Це є ті роздоріжні канадійці, до яких належить українсько-канадійська молодь. Вона завжди в конфлікті, вона не знає, котру культуру визнавати, своїх родичів, чи загальну англіо-саксонську. Зростаюча частина, хоч ще невелика, старається бути англіо-саксонською. Біда в тім, що вона має українське походження й українське культурне підложжя, яких не можливо зараз позбутися. Не признаючи рідної культури, ці люди висять, так би сказати, в повітрі, бо вони не мають відповідного підложжя, щоб англіо-саксонці приняли їх, як своїх. Недивно, що соціольоги знаходять, що люди, які відрікаються культури своїх батьків, набувають почуття нижчості (інферіориті комплекс) і пропорційно більше здібні на кримінальні злочини.

Цей заколот спричинений тертям різних культур у Канаді, можна поладнати. Американські соціольоги, Дж. Бравн і Дж. С. Розек у своїй книжці “Вон Амеріка”, радять на основі широких дослідів у цій проблемі, щоб люди не відрікалися культури своїх родичів, але через рідні культури вложували добре елементи в загальну культуру, яка формується. Треба, щоб англіо-саксонці старалися розуміти українсько-канадійських горожан, а рівночасно, щоб українці пізнали їх. Тільки вирозумінням й шануванням одних других і повною кооперацією з обох сторін спиниться соціальну дезорганізацію й ко-

лотнечу. Власне це мав на думці покійний Лорд Твідсмюр і це підтверджували премієр Дру і Павл Мартин до світлого Конгресу, що, будучи добрими українцями, будете добрими канадійцями.

Наше розуміння повинно бути таким, що через продовжування цінних елементів української культури й присвоювання добрих елементів англьо-саксонської культури, ми тим способом робимо контрибуцію до створення загально-канадійської культури. Це мусить бути взаємний процес. Я хочу думати, що наша канадійська культура, яка витворюється, є так, як той цвітний сад, в якім є різні гарні квітки, а кожна з них має свій питомий колір, форму, й запах. Всі ці квітки разом представляють, як цілість, прекрасний сад з чарівним запахом. Догляньмо, щоб українська квітка у цьому канадійському саді цвила в повній буйності й красі, бо вона прикрашуює цілий сад.

Іміграція

Промова посла Антона Глинки

Для канадськів українського походження питання іміграції в цім часі являється найбільшою журбою, чим будь-яка інша проблема. По моїй оцінці, є п'ять головних причин на те:

Антін Глинка

1. В наслідок Другої Світової Війни та в наслідок сучасних політичних обставин в Європі, кількасот тисяч українців опинилося поза границями їхніх історичних земель.

2. Ледве чи знайдеться яка канадська родина українського походження, яка не мала би одного, або більше своїх в таборах скитальців. Тому є зовсім природним, що вони повинні бути сильно заінтересовані тими, які є для них дорогими.

3. З канадської точки погляду, канадські українського походження уважають, що це є в інтересі Канади, щоб якесь кількість цих людей була приняті як імігранти та щоб їм дано спромогу стати канадськими горожанами.

4. Незалежно від питання кровних звязків, є гуманітарним і християнським обов'язком канадськів протягти помічну

руку тим нещасним, бездомним, бездержавним і страдаючим людям.

5. Безпосередня відвічальність за скитальців паде на Обєднані Держави. Канада, будучи членом Обєднаних Держав і одною з тих, що підписали Чартер Обєднаних Держав, повинна взяти на себе частину відвічальності в зусиллях знайти розвязку цієї великанської проблеми.

Проблема скитальців і збігців

Ніколи поперед в історії людства не прийшло людям зносити такі терпіння і в такім розмірі, як той, який впав на скитальців від закінчення другої світової війни. За закінченням воєнних кроків тому рік назад, не менше як 40 мільйонів людей були вирвані зі своїх домів. Значна їх більшість була переведена до різних окопиць на стало поселення. Останні в числі поверх шість мільйонів осіб, з одної чи другої причини не хотіли, щоби їх повернено до їхніх передніх країв, які контролювали та опановували як це й даліше триває, чужі потуги. Так як вони були розсіяні по європейському континенті, деякі з них жили в таборах скитальців: інші так жили, як могли і де могли. Приблизно п'ять мільйонів з них силою повер-

нено назад, а близько двох мільйонів осталось в осередках скитальців, які розкинені по середній і західній Європі — більшість з них в Американській і Бритійській зоні Німеччини.

ЮНРРА і другі Організації Піклуються Скитальцями по Таборах.

Скитальців, які находяться в таборах деплясованих осіб, годує і вбірає та дає їм мешкання ЮНРРА, а також вони дістають поміч від Червоного Хреста та інших добродійних організацій. Однаке таке наладження справи з конечності є тільки тимчасовим; тому являється пекучою справою, щоби знайшлась якась розвязка проблеми. Це можна осягнути тільки винайденням сталого осідку для тих людей поміж демократіями світу, найрадше в англомовних краях. В надії розвязати цю проблему, горожани Канади роблять безпристрастні апелі до канадійського уряду, щоби він позволив поважному числу тих людей прибути до Канади як імігрантам.

Чому є Здеплясовані Люди, і Хто Вони?

За час війни, а також прямим наслідком політики тоталітарних держав, мільйони людей були вирвані з вікових осель своїх предків. Одну групу вислано до німцями контролюваної території на примусові роботи. Друга група складається з осіб, які з причини рабового походження та політичних чи релігійних причин, були запроторені в концентраційні тaborи і переслідувані так нацистською, як й комуністичною диктатурами. Третя група, яка складається з чоловіків, жінок і дітей, які шукали захисту поза їх власними спустошеними краями, перебула нечувану нужду і страшні переслідування продовж націстсько - совітської окупації їхніх країв в часі від вересня 1939 до 22 червня, 1941. Четверта група складається з воєнно-полонених. Пяту групу творять всі інші, яких виселили з їхніх домів, наступаючі адрмії, або окупаційні війська. Майже всі ці жертви рішили залишитись по західній стороні залізної куртини в надії, що з часом вони знайдуть нові оселі, в яких вони будуть могли жити як вільні люди.

Чому Скитальці Відказуються Вертатись?

Західні потуги стають тепер щораз сильніше переконані, що скитальці мають оправдані причини для спротиву проти повороту домів, на контролювані Советами території. На те є не менше пяти причин:

ПЕРШЕ ТОМУ, що вони є демократично успосібленими людьми в західному розумінні слова, бо вони бажають жити життям вільної людини. Вони ненавидять диктатури у всіх формах.

ДРУГЕ ТОМУ, що вони є глибоко релігійними людьми, а на комуністами контролюваній території нема жадної свободи віри. Це було вповні і понад всякий сумнів доказано розвязанням Української

Греко - Католицької Церкви, увязненням і мордом багатьох українських священиків і переслідуванням Української Греко - Православної Автокефальної Церкви.

ТРЕТЬЕ ТОМУ, що під комуністичною диктатурою особиста і національна свобода є неможливі ні в господарстві, ні в політичному змислі.

ЧЕТВЕРТЕ ТОМУ, що існує стала небезпека зо сторони НКВД (знана московська тайна поліція).

ПЯТЕ ТОМУ, що тих, яких насильно вислано назад, не повернено до їхніх попередніх домів, але вислано на схід так далеко, як Сибір. Їх “репатріовані” не в Україну, але в Росію. Українські Землі, на яких українці жили продовж більше як тисячу років, тепер заселюються московськими і монгольськими людьми. Доказом цього є факт, що нові поселенці Карпатської України є знані зо своїх монгольських косих очей. В дійсності політика розсіяння, а не скучення, була впроваджена совітським урядом в Україні. Число українців на Україні впало на дві третини.

Свояки Канадійців Українського Походження.

Особливою журбою канадійців українського походження є очевидно кілька сот тисяч українців, які осталися в центральній і західній Європі і які живуть в таборах скитальців. Ці люди є найближчими своїми й рідними. Незавидне положення українців очевидно обходить багато канадійських горожан українського походження. Українці сьогодні переживають найбільше трагічну добу своєї історії. З тих власне причин, впродовж більше ніж року, канадійці українського походження старались вплинути на канадійські власті, щоби задовільне число українських скитальців було приняте як імігранти.

Вклад Канадійців Українського Походження в Розбудові Канади і Роля, Яку Вони Відіграли у Воєнних Зусиллях.

Розумно припустити, що заки будь яка держава рішиться приняти імігрантів, вона мусить впевнитись, що вони будуть добрими горожанами. Для піддержки пропонованих українських імігрантів, не можу я зробити нічого кращого, як вкоротці покликатись на вклад, який вложили попередні українські імігранти в розвиток і розбудову цього краю та спосіб, в який вони сплатили свій довг в часі крізи — впродовж послідньої війни.

Як визначний вклад, який вложили українці в розбудову цього краю, потребую тільки згадати цілковиту переміну великої частини західно-канадійського пустару, перетворену першими українськими піселянцями в частину нашої найбільше продуктивної території. Вдійсністі, вони голими руками очистили тисячі-тисячі акрів, із яких сьогодні росте пшениця, ячмінь, жито та всякого роду рістня. Вони по-

будували доми, огорожі й дороги. Вони здигнули школи, церкви, і громадські domi. Подорожуючи по західній Канаді сьогодні, можна ствердити, що деякі найбільш взірцеві громади є ті, які заселяють українці. Своєю запопадливістю і своєю відданістю Канаді, а також пожертвою їхніх синів в другій світовій війні та їх любовю краю, українці показали себе знаменитими горожанами.

Українські канадійські робітники в різних галузях індустрії здобули собі подив усіх. Вони спосібні, відвічальні і на них можна здатися.

Українські канадійські студенти здобули собі також високий рекорд. Їхні наукні досягнення були першої кляси. Канадійці українського походження добре зарепрезентовані майже в кожній ділянці зусиль, і вони виправдують себе дійсно знаменито.

Канадійці українського походження зробили незвичайний поступ за короткий протяг часу — п'ядесять пять років. Я називаю це **коротким протягом часу, бо маю честь репрезентувати округу**, в якій перший український поселенець вибрав собі осідок. Є ним Василь Ілиняк, що ще живе на своїм первіснім гомстеді в Чипман, Алберта. Канадійці українського походження люблять свою землю, що доказує той факт, що 76.76 процент всіх українських канадійців у трьох степових провінціях, живе у фармерських околицях, а тільки 23.24 процентів у міських округах. Словом, вони вивязались особливо добре, а їхній успіх можна уважати мірилом їхнього достосування, їхньої запопадливості, та їхньої лояльності.

Чи Канада Потребує Нових Поселенців?

Здаю собі справу, що все досі мною сказане, не мусить означати, що Канада потребує іміграції. Я описав положення скітальців, пояснив, хто вони є, вказав, що вони мають своїх в Канаді, вказав, що канадійці українського походження мали успіхи та вказав, що канадійці українського походження бажали б, щоб задовільне число їх людей було допущене до Канади. Однаке, я повинен тепер вказати, що Канада потребує іміграції. Тому хочу подати, на мою думку, важні причини промовляючі за іміграцією до Канади.

1. Поперше, мусить бути очевидним для всіх, а зокрема для тих, на яких паде обовязок відвічальності кермувати ходом призначення Канади, що Канада мусить збільшити своє населення, наколи вона хоче відіграти важливу роль у світових справах, наколи вона має задержати свою важливу позицію в раді націй, та коли вона має дати поважну поміч Британській Спілці Народів. Ніхто не буде спечатись, я певний цього, що для Канади є легко відограти важливу роль у всіх тих справах тільки з 12 мільйонами людей. Наше обмежене населення без сумніву вплине на зарахування нас до групи третьої кляси потуг всупереч нашому власному запевнюванні, що ми є першорядною світовою потугою.

2. Не тільки ми є свідомі нашої недостачі в міжнародних справах, але при рідко заселенім краю, ми не можемо сподіватися бути багатою нацією і розбудувати сталу економію. Позвольте мені пояснити, що я маю на думці: Канада потребує ринків, на яких могла б продавати свій товар. Найпевнішим і найбільше сталим ринком збудуту є завсіди домашній ринок. Але, як відомо, наш канадський ринок є такий обмежений, що кошти продукції мусять обов'язково бути більші, як повинні вони бути. Тому також тяжкий тягар оподаткування, оплата за перевез товару і другі кошти, спадають на малу частину нашого населення. Є знатною справою, що деяким оселям в західній Канаді відмовлено услуг залізничного транспорту, бо населення є замале, щоб оплатило кошти будови й вдережання бічних залізничних ліній. Наслідком цього є те, що канадці в тих оселях мусять або покидати продуктивні околиці, або більше транспортувати свої продукти троками і кіньми. Розвязка є, очевидно, у більшім числі поселенців.

3. Рівнож згадаю про культурну втрату, яку Канада поносить з причини малого населення. Є добре знаним фактом, що канадська творчість в ділянці музики і літератури втрачена для Канади з причин більше притягаючого ринку у Злучених Державах. Що більше, Канада мала дуже важні втрати інтелектуальних людей, з причини більше поплатних позицій і можливостей, які для них існують у Злучених Державах. Наше мале населення робить конечним для нас вести все на малу скалю. Наслідком цього мається менше можливостей в цій країні, а платня у Злучених Державах є значно вища.

Дозвольте мені прочитати вам статтю під наголовком: "Савтвард Трек" (Полуднєвий Шлях), яка була появилася в магазині "Тайм" з 1-го квітня, 1946:

"В 14 консулятах Злучених Держав, від Галіфаксу до Ванкуверу, перетяжені урядники говорили з канадцями, запопадливо виповняли довгі формуларі, брали відтиски пальців будучих нових американців. Останнього тижня консулярні урядники перервали працю, щоб поглянути на списки. Продовж останніх шість місяців 1945 року, вони уділили сталих віз для 8,767 канадців. Як що теперішній натиск буде продовжатися, то 20,000 канадців виємігрує до Зл. Держав продовж фіiscalного року 1945/46.

"Що стрівожило канадські власті найбільше, то гострий зрост числа віз, виданих першій клясі горожан. Візи для професіоналістів, урядників та других умової праці категорій, виказували найбільший зрост зо всіх груп, 2,332, які видано за останніх шість місяців 1945 року в порівнанні з 1,770 в році 1944 - 45.

"Для Канади це становить важну проблему. Домінія втратила одну - шосту свого населення в користь Злучених Держав перед 1930".

Я певний того, що однодушною думкою всіх канадців є, що

такі втрати наших найліпших і найздібніших молодих людей є дійсно поважними. Особи, які вродилися, виховалися і набули освіту в Канаді і які виказують багато надій, змушенні виїзджати з причин більше притягаючих виглядів, щоби не вертатися ніколи більше. Над тою справою при різних нагодах дискутовано в Парламенті. Коли міністрів запитувано, чому канадський уряд **крашє** не підніс платні для здібних, молодих людей, чим мав втратити їх в користь Злучених Держав, неминуча відповідь була, що з малим населенням Канада не в силі платити високих платень, які є до розпорядимості в Злучених Державах. Також ми не смімо забути, що є десятки тисяч канадських кваліфікаціями, які перебиваються на малих платнях, але які залишаються в Канаді з причини родинних звязків, або інших.

Продовж 80 років, від 1851 до 1931, Канада втратила 6,110,000 людей, які виїхали до Злучених Держав. В теперішню пору Канада має золоту нагоду направити положення, приймаючи задовільне число нових імігрантів, які були б завсіди вдячні за приняття їх за горожан.

4. Можуть бути такі, які будуть доказувати, що найкращою політикою для Канади є здаватись на її власний приріст населення. Однаке пропоновані розчислення вказують, що коли іміграції не допуститься, то природний приріст нашого населення буде тільки три мільйони за найближчих 45 років, то значить, що в році 1990, коли не буде іміграції, ціле населення Канади виносило б 15,000,000. А від 1990 року починаючи, згідно з калькуляцією Домініяльного Бюро Статистики, число нашого населення буде меншати. Застановляючись над тими цифрами, мимоволі відчуваємо занепокоєння за будучість нашої країни.

5. А тепер приступлю до розглянення, яке населення проєктується в Європі. На мою думку, Канада зробила б добре, коли б взяла ці цифри при вирішуванні своєї іміграційної політики.

В книжці під наголовком "Будуче Населення Європи і Совітський Союз", яку зладив проф. Френк В. Новштайн і другі, виданий 1944 року Лігою Націй, находимо слідучу цікаву таблицю на стороні 134:

**ЧОЛОВІКИ У ВІЦІ 15 - 34 (ДЖЕРЕЛО МІЛІТАРНОЇ СИЛИ)
ДЕСЯТЬ НАЙГУСТИШИХ ЗАСЕЛЕНИХ КРАЇН ЄВРОПИ**

В мільйонах

Країна	1940	1955	1970
С.С.С.Р.	30.1	36.9	43.3
Німеччина	11.3	10.9	9.9
Британія	7.6	6.9	5.7
Італія	7.4	8.2	7.4
Франція	6.0	6.1	4.8

Польща	6.1	7.0	6.3
Еспанія	4.3	4.8	4.1
Румунія	3.4	4.3	4.2
Чехословаччина	2.6	2.5	1.9
Югославія	2.6	3.3	3.2

Коментуючи до цієї табелі, автор книжки заявляє, що “в 1970 році С.С.С.Р., в його границях з року 1937, буде мати таке джерело основного військового матеріалу в людях, як Німеччина, Британія Італія, Франція, Польща, Еспанія і Румунія разом взяті, а це є сім європейських країв з найбільшим людським матеріалом поза Совітським Союзом”.

Очевидно треба взяти в увагу, що ця табеля не узгляднює втрат в останній, щойно закінчений війні. Однаке, коли ми візьмемо в увагу анектовані продовж війни Совітським Союзом території то не забере багато вирахувати, щоби усвідомити собі, що Совітський Союз буде мати правдоподібно більшу основну людську силу у військовім віці, чим взята разом суна всіх других девяти країв, які наведені в табелі.

В додатку до того величезного населення теперішньої російської імперії, ми власними руками нашими помогли Совітам, силуючи кілька мільйонів більше людей, покинути середню і західну Європу. Люди просили нас позволити їм залишитися, доки вони не знайдуть сталих осель денебудь, однаке мимо їх благань, ми відіслали їх назад, бо ми боялися, що будемо мати забагато людей на наших руках. З другої сторони Росія не боялась їх взяти, навіть силою, маючи на увазі плян заселити і розвинути свої північні землі, особливо Сибір, який не є далеко від Аляски.

6. Одна з дальших причин, чому в інтересі Канади є приняти задовільне число європейських імігрантів, в'яжеться зо сучасним напрямком і напрямком будучої пропонованої калькуляції населення в Злученім Королівстві. В останнім часі три визначні авторитети перевели основний розгляд населення в Злученім Королівстві. Вони дійшли до заключення, що сучасна скаля народин в Злученім Королівстві є 20 процент менша від уровня вдережання теперішнього стану. Вони також дійшли до заключення, що головна сила населення хилиться в сторону старого віку, що є другим непокоючим фактором. З тих цифр виглядає, що коли теперішній нахил буде продовжатися, то тягар вдережання соціальних услуг впаде на ілечі меншаючої продуктивної кляси, що в наслідку потягне тяжке оподаткування і загальне знищення життєвого рівня. Загляду на ці факти, Канада зробила б розумно, коли б рішилась на задовільну іміграційну політику; допускаючи імігрантів зо Злученого Королівства, вона повинна також допустити задовільне число людей з центральної і західної Європи.

Християнські та Гуманітарні Зобовязання Канади

Вказавши, чому це є в інтересі Канади збільшити своє населення дорогою іміграції, тепер хочу сказати, що Канада, зо своєю розлогою землею і ощасливлені безмежними природними ресурсами, має також гуманітарні і християнські зобовязання зглядом зdepлясованих людей і збігців, особливо з огляду на факт, що Канада не потерпіла знищення і руїни війни, та що ми є в положенні помогти. Знаю, що тим, які не мають своїх поміж голодними і бездомними, є тяжко зрозуміти розмір і пильність проблеми. Великанські числа втрат життя не можуть представити трагедії; бо здається, що чим більші цифри, тим менше вони роблять враження, бо своїм величким розміром вони виглядають неймовірними. Однаке брутальною дійсністю є, що навіть впродовж минулих 20 хвилин чи що, коли я говорю до цієї поважної громади, там десь сотки людей померли з голоду та браку відповідної опіки і шпитального догляду. В імені людськості та в імені християнської правди, вжиймо всієї нашої сили в наших зусиллях гоїти рани страждаючих людей.

За Зdepлясованих Людей Світ Також Відвічальний

На кінці я хочу порушити питання зdepлясованих осіб, за яких відвічальність паде на Обєднані Держави. У звязку з цією справою, повинно вистарчити пригадати цьому Конгресові тільки одну декларацію організації Обєднаних Держав, яка говорить, що вони (Обєднані Держави) "утверджують віру в основні людські права, в гідність та вартість людини, в рівні права чоловіків і жінок та націй, так великих, як і малих".

Як нація, що є членом організації Обєднаних Держав, Канада може вжити свого впливу, жадаючи повних зусиль зо сторони ОД і її членів-націй в справі задовільної розвязки проблеми зdepлясованих людей.

Що Канада Зробила в Справі Іміграції?

Вкінці хочу дати короткий начерк того, що Канада зробила до цього часу в справі іміграції. Як всі ми знаємо, жадні українські імігранти не були допущені до Канади впродовж шести-річного часу війни. Однаке впродовж минулого року, то є від закінчення війни, я знаю про одного українця, зdepлясовану особу, яку допущено до Канади на стало мешкання. Те цілковите, так би сказати щонайменше, виключення українських імігрантів мало пригноблюючий вплив на канадійців українського походження. Однаке всі ми розуміли, що канадійські вояки та їх родини мусіли вернутись наперед. Другі канадійці були того самого погляду. Однаке в минулих кількох місяцях канадійці різного расового походження, при помочі різних організацій та визначних громадських діячів, вжили поважного натиску на уряд, спонукуючи його до отворення дверей Канади для своїх

канадійців, як перший крок, а пізніше до отворення загальної іміграції. Внаслідок цього натиску, Дост. Дж. А. Глен, міністр копалень і ресурсів, в якого руках спочиває юрисдикція в справах іміграції, в середу, для 29-го травня, 1946 року, зробив заяву в Парламенті, з рамені уряду, проголошуючи тимчасове коротко-термінове зарядження, ч. 2071, схвалене Міністерською Радою дня 28-го травня, 1946, яке дозволяє на допущення до Канади осіб, які підходять до слідуючої кваліфікації. Тут я наведу власні слова міністра:

“Батько або мати, нежонатий син або дочка у віці 18 років або вище, нежонатий брат або сестра, сирота кузин, або кузинка до 16 року життя будьякої особи, яка легально була допущена до Канади та замешкала в Канаді, яка є в спромозі приняти і заопікуватися таким своїком. Вислів “сирота” означає дитину, яка втратила обох родичів”.

Міністр також додав, що в Міністерстві Розпорядку ч. 2070, від дня 28 травня, 1946 року, було зроблено зарядження “дозволити на приняття подорожного документу, який встановляє ідентичність імігранта, який був здеплясований зо свого краю походження в наслідок війни і не є в посіданні важного пашпорту”.

Я певний, що канадійці українського походження приняли міністерське проголошення з глибоким задоволенням і великим ентузіазмом. Я вже одержав чимало листів і телеграм від канадійців українського походження з проханням допомогти їм спровадити їхніх своїків до Канади негайно. Однаке, на жаль, преса не пояснила докладно важного застереження, яке зробив міністр в кінцевій частині своєї заяви. Читаючи Генсард уважно, я запримітив, що він заявив, що (вживаю власні слова міністра) “це без сумніву буде кінець цього року, заки буде приміщення до розпорядимості для звичайних подорожуючих”. Це просто значить, що проміне дальших шість, або сім місяців від тепер, заки відповідна іміграційна машина буде встановлена і заки транспортація буде до розпорядимості для своїків канадійців, які підходять під Міністерський Розпорядок, на який я покликався.

Зогляду на міністерське проголошення та зогляду на факт, що воно є тільки тимчасовим зарядженням, я пропоную, щоби Конгрес і всі Відділи Комітету Українців Канади по цілій Канаді написали до міністра і до уряду, висловлюючи їм подяку за зробені вже кроки; рівночасно раджу внести дальнє прохання до уряду, щоби він поширив услівя міністерської ради, як тільки транспортові засоби будуть до розпорядимості і як тільки потрібна машина для приняття іміграції буде встановлена, допустити до Канади поважне число здеплясуваних осіб, щоб вони могли користати разом з нами з багацтва землі і втішатись свободою, яку ми маємо.

Концерт

5-го червня, 1946.
МИСТЕЦЬКА ПРОГРАМА

Мистецьку програму виконали: Злучений Хор Українських Національних Організацій під орудою п. Г. Мостового. В склад цього хору входили представники організацій і парохій: Українське Національне Обєднання, Українська Греко-Католицька Парохія в Вест Торонто, Українська Греко-Католицька Парохія — Місто, Українська Православна Громада, Український Народний Дім і Українська Пресвітерська Громада. В підготовці програми до спільногого виступу брали діяльну участь диригенти поодиноких хорів: п. Петро Юндак, диригент хору Українського Народного Дому, п. М. Левак, диригент хору Української Православної Громади і п. Павло Сич, диригент хору Української Пресвітерської Церкви. Загальною підготовкою спільногого хору займався диригент п. Г. Мостовий. Проби спільногого хору відбувалися по черзі в будинках Українського Національного Обєднання, Української Православної Громади, Українського Народного Дому та в церковній залі Української Греко-Католицької Парохії у Вест Торонто.

Підготовкою до концерту, як оголошеннями, розпродажу білетів і тому подібне займалася Концертова Комісія зложена з таких осіб: пп. Т. Даниляк, В. Григоряк, М. Луцишин, проп. Р. І. Ковалевич, В. Мощук і М. Петровський.

Як солісти на концерті виступали: панна **Ольга Лепків** із Нью Йорку (сопрано) і панна **Донна Гресько** з Вінніпегу (скрипачка). Панна **Ольга Дмитрів** з Нью Йорку, як акомпаніянтка для обидвох солісток.

Концертова програма складалася з таких точок:

Злучений Хор —

- а) Боже, щасті,
- в) Розрита Могила, муз. Котка,
- г) Учітесь Брати Мої, муз. Котка,
- г) Живи Україно, муз. М. Гайворонського.

Ольга Лепкова, мецо-сопран —

- а) Аве Марія, муз. Ч. Гуно,
- б) Романца з опери Кавалерія Рустікані, муз. Маскані.
- в) Біказ, муз. Гай д'Гардельєт.

Донна Гресько, скрипачка-солістка —

- а) Інтродукція, муз. Сен-Сана,
- б) Аве Марія, муз. Шуберта,
- в) Циганська мельодія, муз. Сарасаті.

Ольга Лепкова

- а) Чи ти, ненько, чула?, муз. Богуславського,
- б) Дума, муз. М. Гайворонського,
- в) Ой, мати, мати, муз. Лисенка,
- г) Ой, Джигуне, Джигуне, муз. О. Чижка.

Злучений Хор —

- а) Почаївська Божа Матір, муз. М. Леонтовича,
 (Баритонове сольо співав п. М. Левак, а сопранове
 панна Софія Возьна).
 б) Боже Великий, муз. Лисенка.

Мистецька програма була розложена на дві частині. По середині програми на спеціальне запрошення виступив із короткою промовою редактор торонтонського щоденника “Іннінг Телеграм”, С. Г. Дж. Снайдер, який у своїй газеті протягом довгих літ поширював добру славу про Україну й український народ та в потребі обороняв його перед наклепами всяких ворогів. Пана Снайдера в короткій промові представив адв. Т. Гуменюк, який сказав, що п. Снайдер звязаний із щоденником “Іннінг Телеграм” уже 48 років. Ім'я його серед торонтонських українців широко відоме. Нехай пошириться слава про нього поміж українцями по всій Канаді, бо завдяки йому канадійські українці здобули широкий розголос і добре ім'я.

Довготривалими оплесками присутні переривали, його промову і серед таких же оплесків п. Снайдер зі словами, висказаними в українській мові, “Слава, Україні” і “До побачення, пані і панове” опустив сцену.

Промова С. Г. Й. Снайдера

Пане Предсіднику, Пані і Панове, Співаки, Артисти і Гості! Відчуваю велику радість, коли дивлюсь на оцей збір канадійських українців, коли бачу вогонь у їх очах, а в серцях їх любов.

С. Г. Й. Снайдер

Упродовж тисячу літ, українці завжди відзначалися відвагою. Ім ніколи не забракло ні енергії, ні підприєвності. Факт, що ми ось нині є тут зібрани, є найліпшим доказом, що наші батьки і матері мали ці прикмети. До Канади прибули тільки відважні, сильні і витревалі люди, які служили Богові і які вірили у свої сили, бо тільки такі люди могли перебути всі ці небезпеки і перші труднощі в Канаді. Зовсім не треба дивуватися, а навпаки треба похвалити, що канадійські українці бажають, щоб їх свояки прибули до Канади. Коли б це сталося, то на тім скористала б ціла Канада. І це, чим скорше, тим ліпше.

Українцям в Старім Краю бракувало одної прикмети, а саме: єдності. Це може є їх виною, бо до незгоди спокушували їх їхні вороги, через підбурювання одних проти других.

Канада найбільше потребує під цей час єдності у бажаннях. Цього вона потребує більше, ніж вугілля, поживи, домів, транспортації, яких то річей в нас під цю пору так мало.

Ми українці, (а я мушу Вам вияснити, чому я себе уважаю за українця): я, хоч тут в Канаді уроджений і п'ять генерацій моїх предків жили в Канаді, я включив себе до українців і з того при воду чуюся гордим. Я довгі роки був почесним членом Українського Народного Дому в Торонто, Комітету Українців Канади і Товариства Української Молоді в Канаді. У своєму місті, в Торонті, я заприязнівся з цілим рядом українських людей, за виїмком червоних. А щодо Українського Народного Дому в Торонті, то хай мені буде вільно ось тут заявiti, що він був для мене щасливим домом відтоді, як через смерть, перед 15 роками, мій власний дім опустів. Через Український Народний Дім, я самий і моя дорога жена на канадійській національній ниві познакомилися зі скарбами української культури. Валтер Кухтів, який тепер живе в Монреалі і Теодор Гуменюк, Ваш енергійний місцевий предсідник, були тими першими українцями, які нас повітали на згаданій виставі. Я радий, що її нині бачу їх обох в цій залі.

Ми українці маємо нагоду стати приміром для решти Канади у справі єдності. Є оповідання про моряків, які щасливо добилися зі своїм кораблем до пристані. Допили щасливо, бо трималися разом тоді, коли за ними гналися морські пірати. Вони знали, що єдиність їх врятує, а коли б вони розедналися, то пірати їх поодиноко виріжуть. Те саме можна сказати і про українців, уродженіх в Україні і в Канаді. Ми щасливо дістанемось до пристані, як що будемо триматися разом. Коли ж ні, то диктатори і їх помічники нас поодиноко вивішають.

Упродовж сімох літ постійної війни за нами гонилися, так на цім континенті, як і в Європі, на різно помальовані кати, які врешті злилися в одну червону краску.

Через війну всі ми, що бажають працювати і готові платити за товари, є голодні, нам зимно, ми обдерті і не можемо дістати місця на кораблі ні у поїзді. Ми не можемо почати бізнесу, не можемо забавитися, бо всього бракує і то бракує країні, яка повинна мати всього подостатком.

Як каже Святе Письмо, причиною того всього є ворог, який, робить заходи, щоб завалити цілу нашу цивілізацію через страйки і міжусобиці. Ворогові не ходить, щоб робітники одержали більшу платню і кращі умови праці, на що очевидно ми всі годимося. Ворогові ходить про це, щоб спинити всю працю, щоб не допустити до продукції, щоб викликати голод, хворобу і смерть. Ворожі затій ділають якраз тоді, коли ми потребуємо одіння і поживи для себе і цілого світу. Коли ми будемо обеднані, то ворожі затій нам не страшні.

Коли я бачу єдиність на цьому Конгресі, то я сердечно тим тішуся. Між іншим ту єдиність демонструє шість осібних хорів з різних парохій, від різних організацій, всі обєднані для довершення одної цілі і одного ідеалу для добра співгорожан Канади, для добра братів українців в Європі і Америці і для служби Богові.

Нехай буде мені вільно віддати честь 180 хористам і артистам, які складають оцей хор, що нас так знаменито забавляє. Я знаю, що перед концертом вони мали довгі тяжкі проби. На ті проби вони приходили нераз цілими милями, чи то з фарми, чи з фабрики, чи зі своїх домів. Всі приходили добровільно й охотно. Для спільногодобра, вони поминули питання престіжу. Вони погодилися спільно працювати під добрым диригентом. Напр., Український Народний Дім, якого хор в програмі згадується на останньому місці, займає може найбільше почесне становище, як той славний бритійський полк, якого воєнним кличем було: "Перший на полі бою, а останній у відступі". Хор Українського Народного Дому, під управою пок. Ю. Гассана, був першим виявом української культури з її співами і танцями в часі вистави перед 20 роками.

Я маю приятелів у всіх церквах і всіх організаціях, що є зарепрезентовані в цім комбінованім хорі. Я з приємністю слухав співу хору і виджу, що хор виконує роботу в інтересі цілої Канади. Конгрес і всіх своїх приятелів взываю: ідіть разом, як дотепер. Тим чином Ви поможете Канаді до єдності і для будови великого і щасливого канадійського дому.

Головним промовцем цього вечора на концерті був В. Токер, посол до федерального парляменту з округи Ростерн, Саск. Цього бенідника представив публіці адв. П. Лазарович з Едмонтону, який виконував обовязки господаря концерту.

З короткої промови адр. П. Лазаровича всі присутні довідалися, що п. В. Токер походить із Саскачевану, де він у місцевості Ростерн займається адвокатською практикою. Завдяки цьому він зумів навязати приятельські звязки з різними етнічними групами, які замешкують цю місцевість. Там високий відсоток становлять українці. І вже тут п. Токер оцінив українців як добрих громадян Канади.

* * *

Поміж першою і другою частиною програми переведено грошову збірку на потреби Комітету Українців Канади, яка принесла того самого вечора \$2,620.00. До збірки промовляв п. Т. Ферлей із Винипегу. Концертом закінчено другий день Конгресу.

Промова Посла В. Токера

Позвольте мені зараз на початку висловити мое вдоволення за велику честь, яку Ви мені віддали, запрошуючи мене говорити ось тут цього вечора на цім Конгресі Комітету Українців Канади, який представляє думки й почування — я певний цього — 90 процентів канадійців українського походження. Також справляє мені велику приемність мати честь зустріти цей великий збір канадійців українського походження, з яких так багато є моїми приятелями впродовж довгого часу, та з яких так багато я маю честь репрезентувати в парламенті.

В. Токер

Перший раз зустрівся я з українцями, коли я ще був хлопцем, на фармі свого батька, недалеко Портедж ля Прейрі, Манітоба, перед 40 роками, а тому, я думаю, що я знаю їх добре. Вірю, що дозволите мені, як гостеві бритійського походження, сказати кілька слів на знак доцінювання моїх співгорожан, канадійців, українського походження. Їх невичерпана гостинність і товарискість є визначні. Я провів багато щасливих годин на українських празниках і весіллях. Їхня відданість нашій країні Канаді і їхня готовість служити її в часі миру чи війни, викликала глибоке враження на їхніх співгорожан канадійців всіх расових походжень. Їхня відданість своїм віроісподіянням і церквам та їхнє поступове відношення до освіти та розвитку громадського життя добули їм пошану від всіх. Їхня готовість та здібність брати повну, енергійну участь в житті краю, проявляється у великій скорості, з якою вони опанували англійську мову, а навіть і французьку. З перепису з року 1901 виходить, що гільки 5682 українців було в краю (Канаді). Деякі з 10,947, записаних, як австрійці, можуть на ділі бути українцями, але тоді, **45 років тому назад**, не могло бути більше українців в краю (Канаді), як 10,000. В посліднім переписі, з року 1941, українців нараховано 305,929. Вони є шостою найбільшою складовою частиною нашого населення, та в тім часі, в році 1941, тільки дещо менше, як 7%, не могло говорити по англійськи чи французьки. Думаю, що такий осяг є здобутком, щоби ним всі гордилися. Сьогодні є велике число українців, які є лікарями, учителями, адвокатами, священиками, про-

віданням і церквам та їхнє поступове відношення до освіти та розвитку громадського життя добули їм пошану від всіх. Їхня готовість та здібність брати повну, енергійну участь в житті краю, проявляється у великій скорості, з якою вони опанували англійську мову, а навіть і французьку. З перепису з року 1901 виходить, що гільки 5682 українців було в краю (Канаді). Деякі з 10,947, записаних, як австрійці, можуть на ділі бути українцями, але тоді, **45 років тому назад**, не могло бути більше українців в краю (Канаді), як 10,000. В посліднім переписі, з року 1941, українців нараховано 305,929. Вони є шостою найбільшою складовою частиною нашого населення, та в тім часі, в році 1941, тільки дещо менше, як 7%, не могло говорити по англійськи чи французьки. Думаю, що такий осяг є здобутком, щоби ним всі гордилися. Сьогодні є велике число українців, які є лікарями, учителями, адвокатами, священиками, про-

повідниками, визначними урядовцями, парламентарними і соймовими послами — в дійсності, вони тепер займають відвічальні становища в кожній ділянці національного життя. У фармуванні, бізнесі, та в інших ділянках діяльності, вони виказали найбільший поступ і успіх. Є це такий осяг, з якого ви маєте повне право бути гордими.

Заки я дальше буду говорити, повинен я зазначити, що в дальших моїх замітках, я буду говорити тільки, як парламентарний посол округи Ростерн. Ніодин член уряду не знає, що я буду говорити, та очевидно, я висловлюю тільки мої власні погляди і не маю права ані наміру, говорити в імені уряду.

На цьому місці хочу сказати декілька слів відносно кроку, який Ви зробили в листопаді, 1940, гуртуючи всі елементи, які творять українську частину нашого населення, яка не мала комуністичного нахилу. По заключенні пакту Гітлера - Сталіна, перед вибухом війни, коли мала частина нашого населення українського походження з комуністичним нахилом піддержувала уряд Совітського Союзу в його договорі з Гітлером і протиставилася воєнним зусиллям Канади, було дуже побажанням, щоби заіснувала одна організація, яка мала б спромогу авторитетно говорити в імені подавляючої більшості канадійців українського походження. Це могло причинитися до обєднання важкої української складової частини краю по стороні уряду в часі нашої воєнної небезпеки. Ціль дати державницький і патріотичний провід частині українського походження в нашім краю в часі потреби, осягнено з подиву гідним успіхом, під знаменитим проводом, який ваша організація давала від часу її заіснування. Цей провід був лояльним до Канади від повстання війни і мене дразнило і дразнить, коли я бачу, що комуністи роблять йому закиди прихильності до націзму і фашизму. Як Вам відомо, я говорив в палаті послів відносно цієї справи і я хочу прочитати Вам, що я сказав з цієї нагоди. Наводжу: Дня 4-го грудня, 1945: “Пане Предсіднику, хай мені буде вільно забрати слово. В сьогоднішньому ранішнім “Оттава Ситизен” є наголовок, який звучить: “Осяг промов трьох парламентарних послів про українців”. У статті дальше говориться:

Протестуючи проти “очернення і фальшу”, які, як тверджено, поширюється промовами Валтера Токера, Ф. Заплітного і А. Глинки в Палаті Послів, Товариство Канадських Українців схвалило резолюцію, в якій говориться, що погляди висловлені тими людьми, не є поглядами більшості канадських українців.

Стаття звучить даліше:

Товариство вказує в резолюції, що організація з головним осідком у Вінніпегу, Комітет Українців Канади, збирає гроші, щоб їх вжити на допомогу для поселення в Канаді тих націстівських співпрацівників і зрадників”.

Стаття говорить даліше:

“По думці Товариства, ті три посли парляменту, які згадані в резолюції, “на ділі говорять в користь фашистівських і пів - фашистівських комітетів поміж українськими канадійцями, які мали попередні звязки з націстами в Німеччині”.

Це відноситься до промови, яку я виголосив в Парляменті, 26-го вересня, 1945 року, відносно цеї справи. Я не висловив жадного очернення ані фалшу. Я тільки жадав, щоб наше військо не мало нічого спільногого з насильною репатріацією вsovітські руки українських скитальців, яких одиноким проступком було це, що вони працювали і були за вільною Україною і які боялися своєї судьби, коли б попали в руки СС. Я вказав на те, що ніхто не знає напевно, що діється поза залізною куртиною, яка розділює сьогоднішню Європу і що, коли та політика буде задержана, ми не повинні силою переводити репатріації тих людей, що згідно з їх твердженням може означати страшну і незаслужену судьбу.

Комітет Українців Канади є очолений визначним канадійським священиком. Його членами є всі лояльні і визначні канадійці. Він підпірав, і загал українців підпірав наші воєнні зусилля, нітільки потім, як Росія була заатакована в 1941, але також в почурих днях 1940, коли ті, які йшли за комуністами, виступали проти війни, як імперіялістичної війни і робили все, що було в їх сили, щоби зупиняти наші воєнні зусилля.

Коли я говорив з рамені цього Комітету, який репрезентує подавляючу більшість канадійців українського походження в Канаді, я не говорю “в користь комітетів фашистів, або пів - фашистів поміж українськими канадійцями, які мали попередні звязки з націстами в Німеччині”. Це я заперечую категорично. Я говорю на основі довгого досвіду, що члени цього комітету є лояльними і правдивими канадійцями. Вони доказали свою лояльність. Якщо вони співчують з їхніми своїками й рідними в Європі і стараються помогти їм в їхній біді, то це не робить їх сторонниками націстів ані фашистів.

Відколи я почав говорити з рамені тих людей, відтоді я став жертвою очернючої кампанії. Ціль її є ясною. Вона зміряє застрашити всіх людей громадського життя, щоби вони не говорили, що було б не до вподоби для комуністів, без огляду на те, хоч як все було б правдивим та оправданим. Взываю всі відвічальні часописи до студіювання ситуації та не улягати в жадний спосіб тій тактиці. На закінчення хочу сказати, що це є спроба хитро підкопати свободу слова в Канаді. Це не буде мати успіху в цій вільній країні”.

Я радий, що можу вам сказати, що ці замітки були приняті оплесками всіх партій парляменту, за виїмком робітничо - прогресивного посла.

Є це безперечно дивним, що групи, які підпірали комунізм в цій країні і які від вересня 1939 до червня 1941 року противилися воєнним зусиллям, від того часу, коли Совіти були заатаковані, нагло обернули своє відношення і стали **попірати** воєнні змагання, та що вони тепер нападають на тих, які від самого початку війни підпірали наші воєнні зусилля проти Гітлера та пятнують їх, як сторонників про-націстів і про-фашистів. Чим вони були від вересня 1939 до червня, 1941? Це повинно дати думку громадянству в Канаді в загальному, як мало уваги треба звертати на **удавані** переконання тих, які йдуть за інструкціями з Москви. Виглядає, що ці переконання можуть бути змінені в наслідок звичайного листа інструкцій.

Чуюся дуже щасливий і вірю, що ви є щасливими з приводу послідних вістей, що Комісія Обєднаних Держав, яка має засідання тепер в Лондоні, заняла становище, що скитальцям мається призвати право азилу і що їх не мається силувати до репатріації, а тому вони управнені до помочі від ЮНРРА.

Цьому рішенні, я розумію, противиться представник Совітів який твердив, що їх повиннося просто повернути Совітам. Чуюся щасливим, що я заняв сильне становище в цій справі, коли вона по перше прийшла на порядок дня. Я далі відчуваю, що те, що я сказав тоді, було правильне і є все ще правильне. Зокрема дня 26 вересня, 1945 року, я сказав в нашім парламенті слідує:

“А що з українцями? Їх уважано за росіян, і сьогодні є жадання, щоби їх силою репатрійовано з британської і американської зони, в якій вони сьогодні знаходяться в кількості близько одного мільйону. Коли робиться спроби виконати ці зарядження, ці нещасливі люди, як нам говориться, поповнюють самогубство, або силою противляться передачі совітським властям. Конгресовий Комітет Українців в Злучених Державах вислав до президента того краю звіту рушаючий апель рятувати їхніх своїх і рідних в Європі перед насилиною репатріацією під Совіти. Комітет Українців Канади вніс прохання до нашого уряду, з якого я наводжу два речення:

“Ми одержали вісті з Європи того змісту, що Совітський Союз зажадав репатріації тих українських збегців, які прийшли з тепер занятих Совітами територій, на схід від лінії Курзона. В ім'я гуманності, ми апелюємо до уряду Канади, зробити все, що можливе, щоби не допустити до такої депортації на територію Совітів”.

Яке положення цих людей? Ми знаємо, що в Західній Україні були тисячі людей, які очікували, що кінець цієї війни, принесе їм вільну Україну. Вони бажали собі волі. Вони домагалися її і вони змагалися за неї. Вони були проти включення до Совітів, і вони були проти комунізму — їхні священики, їхні лікарі, учителі, визначні автори і письменники — і з тієї причини вони були арештовані, не як проти-комуністи, але як фашисти; бо в Європі є тенденція го-

ворити, що коли людина є проти комунізму, або в будьякий спосіб проти включення під Совіти, то вона є фашистом, або про-націстом. Я сказав би до членів цього парляменту, що коли **ми** не хочемо комунізму в цій країні — або більшість нас не хоче; **ми не** хочемо бути інкорпорованими в Сovieцький Союз, і нам би не подобалось, коли б нас прозивано фашистами з тієї причини. **В серцях тих українців горить любов свободи і любов вітчини така сама, як любов в серцях канадійців**, але їх пятнується як противників Совітів і нам говориться, що з тої причини вони бояться передачі совітським властям. Вони бояться того, що станеться з ними. Дехто може сказати: Ти не знаєш, що станеться з ними по тамтій стороні. Однаке по словам п. Чорчіла, **ніхто** не знає, що діється поза залізною куртиною, яка сьогодні ділить Європу, і коли совітська влада не погоджується дозволити представникам наших людей і представникам преси прийти, щоби побачити, що діється по тамтій стороні, то чи маємо ми будьяке право не вірити тим людям, коли вони кажуть, що бояться того, що з ними станеться, коли їх силою репатріюють?

А тому, Пане Предсіднику, я настоюю на уряд всім моїм відчуванням, яке я маю: **Не дозвольте, щоби наші канадійські війська мали щонебудь спільнота з примушуванням тих людей йти в руки тих, яких вони бояться, що їх вони зліквідують.** В наш великий вклад в боротьбу за свободу напевно не входило, щоб наші війська в будь який спосіб насильно репатріювали цих людей. Хай вони мають ту саму охорону, яку обильно уділено полякам. Я з пошаною відношуся до представників Великої Британії і Злучених Держав на Раді Міністрів Загрaniчних Справ, які, як довідуємось з пресових звідомлень, противляться сьогодні домаганням Молотова, щоб тих людей видати.

Знова я бачу, як британський народ, та народ Злучених Держав, стойть на сторожі **свободи й волі**, та я певний, що наш уряд поставив пропозицію британському урядові одобрення тої політики.

Сподіюсь, що ця дебата вкоротці закінчиться так, що **ми** знову зможемо вислати нашого Прем'єра Міністрів на тамту сторону, щоби він долучив голос і піддержку Канади до голосу світу, щоби настала доба волі і свободи, які одинокі тільки дадуть початок oprавдання кольосальних пожертв, які були зроблені для вможливлення їх добуття.

Це приводить мене до іншої недавньої події в парляменті, відносно **еміграції** до Канади українських скитальців. **Ваш Комітет знаменоно представив справу** перед Комітетом Сенату, пропонуючи, щоби їх допущено до Канади, де вони були б вільними й безпечними. Я зо здивуванням довідався про наставлення українців в Канаді з комуністичними нахилами, які **противилися** внескам Вашого Комітету, відносно тих скитальців в Європі, які є їх рідними.

Я вже порушив справу, що Організація Обєднаних Держав в Лондоні признала недавно тим нещасним скитальцям право **жадати азілю і що іх не повинно** силою повернати під Совіти, де вони бояться найстрашнішого роду відплати за їхні знані зусилля в справі вільної і незалежної України. Щоби ці люди противились зусиллям **вашої** Організації, яка просила уряд о дозвіл, щоби деякі з них українців могли знайти захист в Канаді, настоюючи, щоби їх силою повернено під Совіти, є майже не до повірення. Сумніваюся, чи будь-коли в минулому був випадок такої лояльності до бажань уряду чужої держави, яку показала ця група своїм становищем. Хто бачить таке становище, яке заняли недавно певні люди, які твердять, що вони мають вищу лояльність, чим лояльність до Канади, іх власного краю. **Хай буде мені вільно сказати, що я даю найвищу похвалу за предложення вашого Комітету, в якім взивається, щоби Канада приняла задовільне число тих скитальців, які бояться, або не хочуть вертатися під Совіти і я сподіюсь, що їхні зусилля увінчуються успіхом.** Ці віруючі в демократію і її оборонці будуть знаменитими канадійцями, такими, якими їхні свояки, які прибули в минулому до нас, вже показалися.

Надії українців по першій світовій війні, в якій вони так багато причинилися до побіди аліантів, і їхні дальші страшні жертви були розбиті, як відомо, Версайським миром, який поділив Україну на чотири частини.

Великі надії знова були повстали, що війна, яка якраз закінчилась, принесе вільну незалежну Україну. Всі ми бачили вислід — ціла Україна під совітською владою за “залізною куртиною”, про яку говорив Чорчил.

Читаємо і чуємо багато про зворушливі події поза залізною куртиною, яка розділює Європу. Не можемо бути зовсім певні всього того, що сталося, бо Совіти не дозволяють нікому з аліантів вступити до зони під совітською юрисдикцією, щоб провірити і подати звіт про те, що там діється. Те, що ми чуємо, доказує, що в Україні українці, які бажають мати вільну Україну, ведуть і ведуть подиву гідну боротьбу.

Коли взяти під увагу величезну перевагу, проти якої українці ведуть боротьбу, достосовуючи свої малі сили до величезної могутності Совітського Союзу, **кожний** мусить подивляти їхню відвагу самого започаткування такої нерівної і позірно неможливої боротьби з переважаючою силою.

Коли я бачу, що людей бритійського походження запрошується комуністичними симпатиками, щоб вони давали некорисне порівнання того, що зробила Британія і Америка з тим, що зробив комунізм, то мені приходить на думку те, що діється в частині Фінляндії, яку окупували Совіти, і в Латвії, Литві, Естонії, Польщі, Україні, Мадярщині, Болгарії, Румунії, Югославії, Ірані і Манджурії,

а тоді я прошу їх взяти бодай трошки під увагу історію — так старинну, як і модерну. Я прошу їх взяти під увагу боротьбу за незалежність американських кольоній, до успіху, якої доброзичливість і поміч поступово думаючих людей британських островів поважно причинилися. Я прошу їх подумати про наділення свободою і волею та повною самоуправою різних націй Британської Спілки Народів, а зокрема наділення повною самоуправою **Полудневої Африки в короткім часі по бурській війні**. Я прошу їх памятати про становище до Ірландії в останніх роках, а особливо впродовж останньої війни, коли пристані, яких вживала британська флота продовж генерацій і які були повернені Ірландії якраз коротко перед війною, залишено в повній контролі Ірландії, що спричинило великі невигоди, а навіть страту життя британських моряків. Я прошу їх взяти під увагу теперішні пропозиції в справі наділення Індії повною свободою і самоуправою, наділення повною незалежністю Трансйорданії, пропонованим відтягненням військ з Єгипту. Я прошу їх памятати, що балканські держави були б не осягнули освобождення з турецької контролі без піддержки Великої Британії. **Ніхто не може оцінювати історії британського народу, не беручи в увагу величезних пожертв, які він поніс, щоби задержати свою волю і свободу, а рівночасно свободу і волю інших частин світу час до часу в послідній добі історії.**

Коли б еспанський Пилип був осягнув завоювання Англії, то він був би підпорядкував цілий світ під свою контролю. Думаю, що можна сказати, що те саме було б сталося, коли б Наполеонові було пощастило поневолити Англію. Оба, так кайзер, як і Гітлер, були б значно даліше зайдти по дорозі підбиття світа, коли б вони були в силі підбити Британські Острови. Роздумуючи над історією британського народу щодо боротьби і самопожертви, щоб зберегти свою власну свободу і волю, було б тяжко дійти до іншого висновку, якого, що він буде глибоко заінтересований і буде глибоко співчувати боротьбу кожного іншого народу за свободу й самоуправу. Коли ж говорити про мене, то я студіював українську історію і читав про їхню боротьбу продовж генерацій, щоби добути собі свою власну, вільну державу. Я можу тільки подивляти відвагу, завзяття і самопожертву українських патріотів, які в минулому ризикували всім, стараючись добути волю для своєго краю.

Почуваюсь, що я повинен цього вечора сказати слово про світове положення. Всі ми гаряче бажаємо світового миру і сподіємось, що Організація Об'єднаних Держав, яка встановлена для гарантії його, повинна мати повний успіх, однаке хоч я сильно ми цього не бажали б, то не багато це нам поможет, як що взагалі це поможет, та я відчуваю, що ми повинні відважно зустріти дійсність та діяти відповідно. На мою думку, це буде дуже потрібне в інтересі світового миру в будучому. Ми маємо стало повторювання, що

Совіти вдійсності хочуть співпрацювати зо Злученими Державами і Британською Спілкою Народів. Коли хто візьме в увагу зневагу Злучених Держав і Британії, яка виходить з Москви, становище Совітів до діяння Обєднаних Держав щодо Ірану і відносно спроби встановлення миру в Європі, той має право сумніватися. Чи це є співпраця, якої ми всі хочемо, для положення основ під справедливий і сталий мир?

Нам говориться з найбільшим запевненням, що Совіти не хочуть війни. Я думаю, що немає сумніву, що вони не хочуть, коли їхня політика пресії зо всією переважаючою силою Совітського Союзу за нею, так успішною, як це показалось від дня побіди в одержанні того, що є звичайно овочем війни. Напевно ми не сподівалися такої братерської кооперації, щоб вона прийшла по дружбі зброї в часі війни — щоб висунути вперід волю і свободу всіх народів по цілім світі.

Нема в мене сумніву, що населення Совітів прагне миру, так гарячо, як ми самі. Коли б ми могли бути певні, що їхні бажання буде мати їхній уряд. Чи на це вказують теперішні події?

Чи не непокоїть нас, коли ми бачимо, що жадні страйки не дозволеніsovітською владою, але що комуністи є на чолі страйків по цілім вільнім світі? Чи не є непокоючим, що сторонництво вsovітськім уряді, яке є за агресивною лінією, дістаета заохоту останньою заявою в Британськім Парляменті одним послом, що він будеуважати загальний страйк оправданим на випадок війни зо Совітами? Чи не є причиною дійсного заклопотання для нас, коли деякі комуністи в Канаді признають, що вони маютьвищу лояльність, як лояльність до їх власного краю? Що робити з видумкою, яку висувається, що все, чого Совіти хочуть, є забезпекою? Напевно жадна думаюча людина не перечила б, що будь яка інша держава на світі, була більше безпечна, як Росія з її сучасними границями і коли Німеччина положена на лопатки. Чи дійсно треба сперечатись, що забезпека Совітів буде збільшена, коли вона буде проковтувати одну державу за другою, аж доки решта світу не стане вповні занепокоєною? Відносно цього тяжко забути політику відносно поширення комунізму по цілім світі, яку отверто відкинуто комуністичними провідниками і придержуванося того аж донедавна.

Дехто може сказати, що Організація Обєднаних Держав є запорукою волі і свободи будької нації. Я гаряче сподіюсь, що Обєднані Держави зростуть в силу і могутність так, що вони зможуть гарантувати мир і забезпеку всім народам. Однаке при управненні вета, яке є в руках кожної з великих п'ять потуг, виглядає, що ця запорука стала б безсильною, наколи б будькотра потугауважала за відповідне ним покористовуватись. Недавний випадок Ірану мусить заставити кожного щирого приятеля миру до думання, і **то до глибокого думання.**

Людям світу обридла вся війна і нужда людей і їх терпіння, які вона зо собою приносить. Всі народи, які вірять в мир, повинні бути приготовані злучитися разом до праці для миру і до спротиву проти агресії зверненої проти будького з них. На мою думку, ми повинні доложити всіх зусиль, щоб Організація Об'єднаних Держав виконувала своє завдання, але рівночасно ми не повинні замикати очей на положення і взяти в увагу всі інші кроки, які повинні заховати нашу свободу і волю спільно з волею і свободою інших вільних країв світу. Щоб Канада могла відіграти свою роль в тій боротьбі за волю, свободу й мир до можливо найбільшого розміру, ми повинні усвідомити собі загрозливість сучасного світового положення, конечність співпраці з другими урядами, які люблять волю і мир, конечність внутрішньої єдності, бо всі небезпеки напевно ще не проминули. Коли ми, як об'єднані люди, не оборонимо волі і свободи, які ми тепер маємо, то великанські терпіння і пожертви наших предків і тих, які боролись в двох недавніх страшних світових війнах, щоб заховати нашу велику спадщину волі, були б даремні. Це не сміє статися.

ДИСКУСІЇ

ТРЕТИЙ ДЕНЬ КОНГРЕСУ

Ранішня Сесія.

Д-р Т. Дацків з Винипегу, предсідник, **д-р І. Гуляй**, заступник предсідника. Д-р Т. Дацків у вступній промові заявив, що ця сесія призначена для дискусій і тому просить делегатів забірати голос та говорити коротко й річево, тому що часу небагато, а за те є багато важких справ.

Першим до слова зголосився **Ярослав Миховський**, Арнолд, Саск. — В короткій промові він запропонував, щоб при КУК зорганізувати окремий комітет, якого завданням було б спроваджування до Канади скитальців. Щоб урядові кола не ставили в цьому більших перепон, треба їх запевнити, що всякі кошти, сполучені із спровадженням скитальців до Канади, будуть покриті українським громадянством.

Петро Крат, Торонто, Онт.: “Питання спровадження українських скитальців є дуже важне. Це питання їхнього життя і життя самого КУК. Якщо Конгрес не ухвалить певних заходів у цій справі, то третього українського Конгресу не буде. Канадський уряд підлягає нашій опінії. Він повинен слухати цієї опінії, а слухаючи її, отворити двері до Канади для українських скитальців. Згідно з останньою урядовою постановою міністра Глена, до Канади може приїхати тільки кілька тисяч українських скитальців. Конгрес повинен заявити, що Канада потребує іміграції; що справа допущення іміграції до Канади в цю пору є рівночасно виявом великої гуманності, а достойному міністрові Гленові сказати, що українці останньою урядовою постановою незадоволені та жадати поширення іміграції. Щодо останньої справи, то хай це буде моїм внеском”.

А. Гукало, Монреал: “Ми собі протирічимо. Ми були заскочені урядовою постановою, яка вдійсності дає нам деякі привілеї і тепер висловлюємо своє незадоволення. Навпаки, ми повинні подякувати урядові і враз із подякою жадати поширення закону на більшу кількість імігрантів”.

Ред. М. Стечишин, Винипег, як член резолюційної комісії дає коротке пояснення обидвом бесідникам та каже, що резолюційна комісія приготовила одну резолюцію, яка менше більше висловлює думки обидвох.

Пані М. Гулєвич, Грімзбі, Онт.: “Ми мусимо вперше подякувати послові А. Глинці за те, що він виборов для нас. Використовуймо останню урядову постанову. В першу чергу заберімо тих скитальців, яких уже можемо забрати, а відтак будемо робити старання забірати інших”.

Михайло Зварун, Домініон, Нова Скошія: “КУК повинен започаткувати Український Національний Фонд. В цій справі треба зро-

бити відповідний заклик до канадійських українців. Кожний відділ КУК у Канаді повинен у цій справі повести відповідну пропаганду. Фонд повинен бути обернений на закупно „землі й на допомогу імігрантам”.

Панна Валерія Касюрак, Віндзор, Онт. Вона відноситься з проханням до Конгресу, щоб ухвалив відповідну постанову, на основі котрої українська молодь мала б своє представництво в Екзекутиві КУК. Це буде добрій спосіб заохотити молодь до активної участі в загально українському громадському життю. Тоді українська молодь напевно зацікавиться і долею скитальців. Канадійські українці під час війни осягнули єдність між собою, тому вона сьогодня горда більш як колинебудь називати себе українкою. В імя тієї єдності вона апелює, щоб відкинути всякі релігійні і партійні упередження. Закінчуячи промову, вона ще раз жадає представництва для молоді в Екзекутиві КУК.

Іван Мазуренко, Торонто. КУК повинен би створити у Вінніпегу Центральний Відділ, який займався би іміграційними справами. Подібні відділи повинні повстati i в більших українських центрах, як Торонто, Саскатун, Едмонтон, Монреал і інші. Ці відділи повинні б зайнятися відшукуванням рідних поміж скитальцями.

Д-р Т. Дацків пояснює, що такий Центральний Відділ чи бюро при КУК у Вінніпегу вже існує.

Петро Касян, Едмонтон, Алта. Він сказав, що тут уже чулися голоси деякої критики в сторону Екзекутиви КУК у Вінніпегу, що мовляв вона замало робить. Це не слушно. КУК багато зробив і ми тепер бачимо наглядно результати цієї роботи, приміром, делегації до Оттави, меморандуми, переслухування перед Сенатською Комісією в справі нашої іміграції і тому подібне. Не критикуймо, але даймо КУК заслужене признання.

I. A. Рубашевський, Віндзор, Онт., піддержує внесок панни Касюрак та подає начерк резолюції в тій самій справі: “При Центральні КУК потрібно створити Відділ Молоді на взір Жіночої Секції КУК, хоч би лише для виконання інтензивної праці для несення помочі сиротам і молоді на скитальщині. Також потрібно зробити так, щоби молодь мала на місцях координаційний комітет праці, як його має жіноцтво”.

Михайло Чаборик, Віндзор, Онт., будучи делегатом на Першому Конгресі, почувався вельми щасливим, що має змогу бути й на цьому Другому Конгресі. Сподівається, що Третій Конгрес відбудеться вже тоді, коли буде вільна Українська Держава. Вносить, щоб теперішній Конгрес висловив признання нашій Екзекутиві КУК. З огляду на деякий досвід із ділового ведення теперішнього Конгресу він пропонує, щоб на слідуючому Конгресі було обмежене число рефера-

тів, а було дано більше часу на загальні дискусії; для більш успішної діяльності відділів КУК на місцях Централя повинна давати відділам більше вказівок.

Йосип Дячишин, Лашін, Квебек, каже, що колись був у Канаді такий закон, що організації освітні й релігійні мали право забирати фахових працівників. Якщо цей закон є в силі і надалі, то кожна українська організація повинна спромогтися на те, щоб забрати із поміж скитальців по двох таких людей.

Василь Ситник, Торонто, Онт., висловив свої завваги щодо фінансового звіту КУК, з якого він довідався, що не всі відділи КУК у Канаді вирівняли свої фінансові зобовязання супроти Централі. Брак грошей спинює роботу, якої на всіх ділянках нашого життя є дуже багато. На кінці питается касієра Централі КУК, чи торонтонський відділ виконав свої зобовязання за 1945 рік, бо зо звіту він чув, що ні.

Д-р Т. Дацків заявляє, що згідно з його інформаціями, торонтонський КУК завинив був \$700 за 1945 рік. Тепер він довідався, що ці гроші вислано на днях, тому жадає вибачення за це переочення в його звіті про відділ в Торонті.

В. Весоловський, Реджайна, Саск., каже, що КУК робить добру роботу — Божу роботу. Але не всі священики піддержують КУК якслід. Тому він жадає від церковних проводів, щоб вони дали повну фінансову і моральну підтримку Комітетові Українців Канади. Від цього не сміє ухилютися ні один український священик, бо вони в різних місцевостях не всі однаково попирали КУК.

Петро Фабіян, Торонто, вносить, щоб на слідуючий Конгрес дегелати подбали, щоб у їх відділах фінансові зобовязання до КУК були точно виконані.

Іван Новосад, Тимінс Онт., закликає до жертвенності та заявляє, що від себе він є готовий дати потрібну суму грошей на покриття коштів спровадження десятюох скитальців до Канади.

Е. Дудра, Торонто, Онт., запитує, чому відложено на останній день дискусію і каже: Чому Президія Конгресу не поступила згідно з програмою?

Микола Андрейчук, Грімзбі, Онт., каже, що без огляду на це, що пишуть газети, іміграція конче потрібна, бо вже тепер кидається в вічі велике запотребування робочих рук на всякого роду фармах, як тютюнових, цибулевих, огородничих і тому подібне. Ми вже повинні були про це поінформувати уряд, який думає спроваджувати до подібних робіт імігрантів з Голяндії. Чому не українців? Цього повинен доглянути КУК. Також вимагав, щоби Централя КУК постаралася про те, щоб по всіх місцевостях, де є значний відсоток українського населення, були в публичних бібліотеках українські книжки, придбані коштом бібліотечних фондів, на які українці теж платять свої податки.

Микола Мота, Ст. Кетеринс, Онт., звертається із закликом до Централі КУК і західних делегатів, щоб вони подбали про те, щоб фармери, які мають майно, зголосувалися до підписування афідавітів. Добре було б зробити в цій справі заклик у пресі.

Баюс Василь, Фоам Лейк, Саск., попирає внесок панни Касюрак. Також бажає ухвали від Конгресу, щоб усякі зборки йшли не за посередництвом складових організацій, але впрост до Централі через відділи КУК.

Іван Дацик, Содбури, Онт., каже, що КУК до сьогодні зробив дуже багато хосенної і важкої праці. Ми мусимо підтримати КУК, щоб він не заломився та не заперестав своєї діяльності в користь рятування скитальців. Для справедливого виконання фінансових зобовязань супроти КУК, бюджет повинен бути розложений пропорційно на складові організації.

А. Карплюк, Монреал, Квебек, як делегат Товариства Просвіти, яке не є централізоване, пропонує, щоб Конгрес і Екзекутива КУК подбали, щоб подібні товариства, як його, були централізовані по цілій Канаді. Такі товариства свого представника при Екзекутиві КУК досі не мають. Для них при реєстрації навіть не було окремого стола. Висловлює бажання, щоб матірне Товариство Просвіти перенести зо Львова до Канади.

Іван Гавалко, Содбури, Онт., просить долучити до попередніх сугestій ще й таку, яка повинна виразно говорити, по скільки кожний із нас може взяти наших скитальців. Робімо так, як роблять жиди, а не думаймо посылати наших скитальців корчувати фарми.

Белкот Михайло, Содбури, Онт., прихиляється до внеску п. І. Дацика та закликає до більшої жертвенності.

Пані Степанія Савчук, Торонто, Онт., констатує, що є замало жіночих відділів КУК. Нехай чоловічі відділи поможуть зорганізувати їх там, де їх ще нема. Які перепони має Жіночий КУК належати до Жіночої Національної Ради?

Екзекутива Жіночого КУК повинна приготувати й розіслати відповідні друки-заяви, щоб справдити, скільки знайдеться українських родин, готових спровадити сиріт-скитальців.

Долучується до внеску п. І. Дацика.

К. Дуда, Ванкувер, передає привіт Конгресові від свого відділу КУК. Передає довіря членам Централі КУК. Делегатам з Ванкуверу доручено зробити Конгресові пропозицію, щоб приступити до оподаткування всього українського громадянства Канади. В місті Ванкувер таку акцію вже започатковано. Тамошній відділ КУК цим способом уже збирає біля \$60. місячно. Ініціативу для цеї справи дали члени місцевої філії УНО. Як одну із форм такого оподаткування бесідник радить уживати стемплів. Це є одиноче певне джерело приходів для КУК. Чи не можна порозумітися з нашими запомоговими товари-

ствами в Канаді і ЗДА в справі позички, чи виасигнування одного мільйону долярів на закупно землі, на котрій було б можна поселити наших скитальців. Земля — це найпевніша запорука.

Н. Слюзар, Форт Віліям, Онт., дивується, чому деякі відділи КУК не виконали своїх фінансових зобовязань щодо бюджету. Просить, щоб на місцях була добра кооперація між складовими організаціями. Це причиниться до успішної фінансової господарки.

О. ігумен М. Когут, Громзбі, Онт., складає заяву в імені монашого чину ОО. Василіян, що вони співпрацюватимуть із КУК. На цьому Конгресі є п'ятьох представників від ОО. Василіян. Опрокидує закиди, що священство не співпрацює з рештою громадян. Для цього бувають часами різні перепони. Для кращого успіху він вимагає від громадян тіснішої співпраці із священством. Делегати присутні на цьому Конгресі можуть подбати, щоб на місцях була краща співпраця громадян із священством, без огляду на їхню релігійну принадлежність. При вкладуванні бюджету Централя повинна завжди запитатися опінії відділів КУК на місцях.

Пані Калина Сакалюк, Торонто, Онт., каже, що українські жінки мають подвійні обовязки: українські і канадійські. Нехай кожна наша жіноча організація постарається увійти в склад усяких міжнародних організацій, що мають свої розгалуження по Канаді, а не тільки до Жіночої Ради.

А. Гукало, Монреал, Квебек, сказав слідуючу промову:

“Завважую тенденцію роздроблення. Від довшого часу і на цьому Другому Конгресі КУК впадає ввічі, що дехто старається ослабити сили КУК.

“Я, як учасник Першого Конгресу, точно пригадую собі, що з огляду на вагу часу і обставини приявні тоді делегати називали тодішній Конгрес українським парляментом, а Екзекутиву КУК його урядниками. Думаю, що цей Другий Український Канадійський Конгрес не повиненуважатися чимсь меншим. Він потерпить на своїм значенні, коли розділимо його владу на чоловіків, на жінок і на молодь, як цього домагаються деякі делегати. Він самих початків заснування КУК переконує, що таке роздроблення сил у нас в Монреалі доводило до хаосу і бездільності. При заснуванні зареєстровано було близько 40 товариств різного характеру. Було велике представництво, а мале діло. Довший час узяло вийти із цього зачарованого кола; одна ідея і напрям, а багато розбіжних думок. Можливо всі вони довели б до одної цілі, однак, ідучи ріжними дорогами, творили розбіжність. Рішено всі братні товариства розділити на угрупування. Замісць 40 товариств повстали чотири угрупування, що скупчують усю працю чоловіків, жінок і молоді. В цей спосіб ми себе скріпили іскористали на авторитеті, бо всією організаційною працею на загально-українському полі координує кількох лише вибраних представників згада-

них угрупувань. Тому на підставі вище згаданого в імені чисельного представництва монреальської громади вношу, щоби КУК як такий задержав своє становище, яке на нього вложив Перший Всеканадійський Конгрес Українців з року 1943, а коли вимагають справи й обставини, то для помочі створити жіночі, молодечі й інші потрібні секції, не розриваючи ціlosti.

“Зо звітів урядників КУК, завважуємо, що розподіл бюджетових оподатковань на місцевості не годиться з державним переписом населення. Наприклад: на 22,000. українців у Винипегу призначено \$3,000., на 13,000. Торонта — \$3,000. і на 6,000 Монреалу — \$2,500. Цифри говорять самі за себе. Вносимо розподілити оподатковання на відділи згідно з державним переписом населення Канади й точно слідити за його виконанням.

“Хочемо внести маленьку поправку до докладу сотника Карасевича, в якому він заявив, що на Першому Конгресі КУК не було представників Ветеранів. Тому, що я один із тих делегатів Першого Конгресу, який закликав заняться справами започаткованого тоді Клубу Українського Канадійського Вояцтва в Манчестер і подавати їм нашу піддержку, що є запротоколовано в Конгресовій Книзі, робив це як учасник українських збройних визвольних змагань, як ветеран.”

Анна Стецькович, Бурлінгтон, Онт., заявляє, що вповні підтримує пропозицію п. Зваруна щодо отворення Українського Національного Фонду. Рівно ж звертається до Екзекутиви Жіночого КУК, щоб вона постарається духовно зєднати українських жінок без огляду на їхні релігійні та політичні угрупування. Це причиниться до кращого звязку між українськими жінками, бо в них є одна ціль і одна ідея. Це найкраще робити висилкою жінок-бесідниць з рефератами та промовами по місцевостях.

А. Мартинюк, Торонто, говорить, що треба піти по найдальших закупинах Канади за збіркою грошей на українських скитальців, бо члени організації занадто обтяжені всякими зобовязаннями і датками. Тому треба притягати до жертвенності широкий наш загал.

Степан Ленчук, Прудгом, Саск., просить Централю КУК, щоб на будуче вона подавала своїм відділам по Канаді більше потрібних інформацій, бо лише тоді робота буде планова й доцільна.

П-і Левка Романик, Торонто, Онт., у відповідь на заяву п. А. Гукала сказала так: “Я не можу зрозуміти, чому делегат із Монреалу противиться Комітетові Українок Канади й каже, що в Монреалі нема відділу. На мою думку, він є потрібний, бо Жіночий КУК повстав для помочі Екзекутиві КУК і являється великою помічною силою, тому я апелюю, щоби відділи Комітету Українок Канади повстали по всіх місцевостях, де є лише жіночі організації”.

М. Гладиш, Віндзор, Онт., порушив дві важні справи і промовив так: “Маю дві важні справи: 1) Зміцнити наше зусилля в інформуванні наших співгорожан англьосаксонського походження там, де

кожний з нас делегатів мешкає, вживаючи до того всякі можливі й практичні способи. 2) Таким чином ми можемо прихилити широкий канадійський загал до наших українських справ, а впершу чергу до такої благородної християнсько-гуманітарної справи як справа допомоги нашим скитальцям. В першу чергу, ми повинні переконати наших співгорожан, щоб не противилися поселенні наших скитальців тут у Канаді, бо вони можуть дати великий вклад в економічний і духовий розвиток Канади. Цього обовязку за нас ніхто не зробить. Докажім, що відчуваємо біль нашого брата скитальця”.

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ

Предсідник о. канонік П. Каменецький, заступник предсідника д-р М. Луцик.

О. кан. П. Каменецький, відкриваючи сесію, заки покликав до слова фл. лефтенанта Б. Панчука, сказав про нього кілька теплих слів та згадав про його заслуги в організуванні українських канадійських вояків за морем і про велике зацікавлення долею українських скитальців та несення помочі їм.

Після промови п. Панчука, предсідник покликав до слова п. М. Гетьмана з Торонта, редактора часопису “Український Робітник”, який виголосив доклад на тему “Українське Питання в Европі”.

Згідно із наперед виготовленою програмою, адв. І. Р. Соломон, мав виголосити реферат на тему “Роля Українців у Громадському Житті Канади”. В порозумінні з Президією докладчик, згляду на брак часу, зрезигнував із виконання своєго завдання на користь слідуючого докладчика д-ра М. Луцика з Торонта, який виголосив доклад про “Воєнні Зусилля Українських Вояків За Морем”.

Українське Питання в Європі

Промова М. Гетьмана

М. Гетьман

Другий оце раз припала мені приемність і почуття гордості, що можу промовляти до так численного збору вибранців української зорганізованої громадськості в Канаді; до українського, так сказати б, парламенту в Канаді. Перший раз це було на Першому Всеукраїнському Конгресі КУК у Винипегу.

Коли подивитися на цей достойний збір українських канадських патріотів, що попри Канаду журяться та-жож долею своєї рідної України; коли приглянутись оцій великій громаді вибранців наших, усміхнених, добре зодягнених, заклопотаних долею Канади й долею рідної України своєї, та свідомих своїх завдань в межах права, волі, слова, зібрань, переконань і діяння, то на хвилину можна набратися приемного вражіння, що цей достойний збір — це образ в мініатурі громадського жит-

тя й на Українських Землях за океаном, там, де наші рідні, де наші думки так зчаста залітають.

На жаль, наш збір ось - тут — оцей славний Всеукраїнський Конгрес КУК, не є образом положення на Українських Землях. Воля, що нею ми тут користуємося завдяки демократичним правам у нашій монархічній конституційній Канаді — нашим рідним за океаном невідома. Уже добігає 30 років від часу упадку останньої Незалежної Української Держави в 1918 - 19 рр., як наші рідні живуть у дуже смутних умовинах, які по минулій війні стали просто трагічні. Ціла Україна опинилася під владою чужого загарбника — під диктатурую чужого українському народові червоного московського фашизму, який винищує всі прояви українського незалежницького почину, зробивши з України поле для своїх божевільних експериментів. Так поступав московський імперіалізм від самих початків свого народження — від часів суздальського князя Андрія Боголюбського, свого предтечі, який зруйнував Київ, щоб своїому Суздалеві дати нагоду над ним запанувати.

Там в Україні московська диктатура поробила з вільних господарів — українських хліборобів, панщизняних невільників на державних та колективних ланах. Робітників прикувала до фабрик

без права добровільно змінити працю, без права страйкувати, без права домагатися покращання умовин праці й заробітку. Українську трудову інтелігенцію — науковців, письменників і інших — звели до ролі звичайних агітаторів, силуючи їх всяку науку пристосовувати до “геніяльності” вождя - диктатора й так званої партійної комуністичної лінії. Всякі спроби опозиції московська влада над Україною винищує засланням на важку працю в морозняні підбігунові пустарі, до копалень Колими над Тихим Океаном, на піски Туркестану, та розстрілами. Це вона робила весь час від завойовання України по першій Світовій Війні, під час коли друга частина Української Нації, на Західних Українських Землях України, стогнала під гнетом напів - фашистівського уряду Варшави, у тіні Берези Картуської й шибениць, на яких польські зaimанці вішали наших українських патріотів, що волю для свого народу добути хотіли. Одночасно переслідуючи українське зорганізоване життя на всіх його ділянках та заселюючи українську землю зайдами із свого заходу, а українців — господарів цієї землі — змушували шукати варіату праці для себе й своєї рідні, по чужих країнах.

Під час минулої війни, а ще більше по ній, стан цей погіршився. Диктатура націзму — дитини й суперника червоного, большевицького фашизму — під впливом божевільної теорії Гітлера про панівну німецьку расу, загнала кілька мільйонів наших людей, наших по крові братів і сестер — на невільницю працю до своїх фабрик смерти, де їх виснажували надмірними роботами на голодовім пайку поживи, а коли працюючі вже настільки виснажились, що не могли вже дальше працювати, то їх заганяли в газові камери, убивали газом і палили в крематоріях, як це зізнають на суді в Нірнбергу самі головні злочинці, націстичні верховоди та описують самовидці, що сиділи в націстичних концляграх.

Це робили націсти в тій цілі, щоб винищити якнайбільше населення багатої української землі й зробити порожнє місце для своїх “суперменів” — “іберменшів”, як вони себе називали, одночасно винищуючи за прикладом московських большевиків всі обяви українського незалежницького почину, висилкою до концлягерів, розстрілами, газом та шибеницями (як от у Дрогобичі).

В той самий час другий хижак, що змагався з націстами за панування над Україною — московський большевик винищував все, що можна було знищити: випалюючи до основ український чорнозем, забираючи, або винищуючи весь дорібок своїх українських невільників, а їх самих заганяючи масами за Волгу, за Урал, на Сибір, щоб ізвідтам назад вже їх не привозити, щоб також зробити порожнє місце для чужих Україні людей і перемішавши їх з оставшими українським населенням, зробити з України географічне поняття й так раз назавжди позбутися загрози, що Україна може унезалеж-

житися і Москва тоді стала б без неї на своїх пісках і багнах другорядною державою.

І сьогодні українська земля — це одна руїна, гірша від Великої Руїни часів по смерті Великого Гетьмана Богдана Хмельницького. Цілі села по цій війні познікали з поверхні Української Землі. Люди, ті, що ще живуть, щоб захоронити себе й своїх дітей від голоду й негоди, позакопувались, немов кроти, в землянки. Замість людського одягу, як от ми маємо приемність мати на собі в нашій благословеній, гарній і вільній Канаді — на них пірване дрантя, бо кращий одяг загарбали від них то одні, то другі завойовники. А ті що вже не живуть — а їх мільйони винищили загарбники України в минулій війні — гноять своїми тлінними останками піски Туркестану та пісковату землю Німеччини. Лежать вони також навколо копалень Колими та інших каторжних заведень величезної совітської тюрми народів. Обіцювана за минулої війни демократичними державами воля — для всіх народів, великих і малих, як голосить Атлантический Чартер — до українців не завітала з тої причини, що між переможцями знаходиться й споконвічний ворог української волі — монгол-москвин.

Усе, що було свідоме й активне в українстві, а не хотіло гинути, або гнути свого хребта перед завойовником, рушило в ліс, збільшати число повстанців, або подалось на Захід, на скитальщину, з надією знайти там право на життя й право на працю, та звільнення від вічного марева страху, що прийде чекіст і поведе на муки. Рятували вони не так себе, як своїх жінок та дітей, щоб не виховав їх ворог на ренегатів - зрадників, як турки давно виховували українських хлопців на яничарів. Ніякої вини за ними не було, тільки хіба та, що бажали того самого для свого народу, що мають другі народи — волі й незалежності.

Велика частина тієї свідомої Української Нації — сотні тисяч іх — знаходяться в таборах ЮНРРА та в приватних помешканнях на зонах зайнятих західними союзниками в Німеччині, Австрії, Франції, Бельгії, Італії, а мала частина розсипана по Данії, Голяндії, Швеції, Швайцарії, в Африці й на Середземнім та Далекім Сході. Нема мабуть ніде такої країни в світі, куди лиха доля не загнала б скитальців українських, за те, що бажають для рідного Краю незалежності. Про них і їх життя - буття та переживання чули ви, Достойний Зборе, від нашого президента, Всеч. о. д-ра В. Кушніра.

А тим часом на рідних землях цих українських скитальців положення таке, як сказав свого часу б. прем'єр Великої Британії, п. В. Чорчил: "Сидить семя в своїй землянці, чи недоваленій хатині, ввечір і обговорює перебіг своєї цілоденної праці: Аж тут стук у двері. Входить московська або контрольована Москвою тайна поліція — комуністична НКВД. Вривається до середини житла. Ті, що

сидять, уже знають, що вони по когось прийшли. І виводять без пояснень: чоловіка чи жінку, сина чи зятя, приятеля чи приятельку. І не питай, за що й куди. Бо запитаєш — гірше буде і для того, що питає, і для прочих членів сімї. І пропав виведений чекістами, як камінь у воду, невідомо куди й завіщо”.

Церква Українська — Греко-Католицька й Українська Православна — загнана в підпілля, позбавлена своїх священиків, яких або позамикали, або вивезли чи порозстрілювали, а на їх місце насаджено обманців - чекістів перебраних у священичі ризи, які замість славити в церквах божих Бога-Творця, силують вірних виславляти безбожного вождя-диктатора. Тим же із священиків, що пішли по лінії найменшого опору й поклонилися антихристові, наказано стати донощиками — повідомляти московську диктатуру про тих, що будуть відмовлятися виконувати богохульні обряди антихристової церкви.

Славно-прекрасно зорганізована українська кооперативна організація в Галичині й на Волині — знищена, перебрана під контролю чужої влади. Високі школи в Україні підчинені міністерству в Москві. Культурі українській москвини залишили тільки зверхню форму — мову й ношу, щоб приманювати ними українське населення, та його при їх помочі розкладати.

Щоб виправдати перед світом та своїми союзниками із Заходу загарбання решток українських земель та виселювання вглиб Росії українських людей із останків незагарбаних ще земель, московська диктатура посадила в Україні свою агентуру, назвавши її урядом України, і поставила на її чоло москаля, навіть не родом з України, Хрушчова, і таким чином дурить світ, що Україна під Сowitzами вільна й незалежна й тому світові нема чого про її долю більше клопотатися і не перешкоджати Москві виловлювати й на скитальщині всіх українських незалежників. Тому велика дяка представників Великої Британії, п. Гекторові МекНілові, та Пані Рузвелт, які гідно віdstояли на арені Об'єднаних Держав право азилу для українських скитальців.

Такий образ положення української справи сьогодні. Здається, що не видно вже ніякої надії, тільки чорніє пропасті у небуття. Ale це тільки так на перший погляд. Це тільки одна сторона медалі. Друга сторона ясна, гарна, радісна, надійна, що додає нашим братам і сестрам за океаном і нам разом з ними бадьорості та ще більшого завзяття до дальнього нашого змагу за незалежність України. Ці сотки тисяч скитальців із України, патріотів українських, це доказ, як далеко поступили українці по шляху національної свідомості й бажання мати власну незалежну ні від кого державу. Bo ж ми знаємо, що перед першою світовою війною активних в українстві людей з сильною волею мати незалежну державу було порівнюючи багато менше. Ми знаємо, з якими труднощами з цієї причини при-

ходилося боротись урядам Української Держави в роках 1918..19 за Центральної Ради, за Гетьманату й за Директорії. Тому й перша політична еміграція з України по провалі українських незалежницьких змагань у році 1919, була в порівнянні до сьогоднішньої — малочисельна. Вийшли тоді на скитання переважно військові і ті цивільні, що мали до діла з державними установами.

Сьогодні сотні тисяч українців — чоловіків і жінок — на політичній скитальщині в Європі. Воліли нужду, поневірку, голодаування й холод, як життя під диктаторською комуністичною владою. Радісний обяв тут не в тім, що їх аж так багато мусіло залишити рідну землю, бо це страшна трагедія, а в тім, що такі великі маси загорілись мати свою власну державу. Бо коли нарід у масі своїй загориться сильним бажанням стати незалежним, то нема в світі сили такої, що могла б його в поході спинити. Тому оцей масовий ісход із Української Землі треба вважати передвісником відродження незалежності української страдницької, колись славної і багатої землі. По упавшім у бою за незалежність воїнові виросте сотня нових — аж прийде перемога. Український нарід воскресне до державницького чину, як за часів Хмельниччини.

Дурять світ служаки Москви в Канаді — українського походження большевики, що скитальці з України тому не хочуть вертати на “родіну”, це б то додому, що їх спиняє КУК, обіцюючи їм, що забере їх до Канади.

.. Пане Голово й Достойний Зборе: — Це очевидна неправда. Навпаки: ми хотіли б, щоб наші найкращі люди не їхали до Канади ні нікуди поза межі України, а ще особливо тепер, коли знищена Україна потребує багато рук і знання до праці коло своєї відбудови. Але наші скитальці вертати на рідну землю НЕ МОЖУТЬ! Бо там жде їх певна смерть у кращім випадку, а в гіршім повільне конання серед морозів й багон московської півночі. А покоритись ворогові України, вони, сини волі, яких прадіди цілими століттями обороняли Європу своїми грудьми перед напором кочовиків із Азії, не можуть, бо не змога їм жити в неволі під диктаторським режимом займанця.

Ми хотіли б, щоб наші скитальці вертали на рідну землю. І вони самі гаряче того бажають. Але це могло б бути тільки тоді, коли б Україна була вільна й незалежна.

Тому ми, канадські українці, рідні брати й сестри та своїки й приятелі українців за океаном, звертаємося до світу з домаганням, щоб МОСКВА ЗАБРАЛА СВОЄ ВІЙСЬКО Й СВОЮ АДМИНІСТРАЦІЮ З УКРАЇНИ! Щоб визнана збором усіх союзних держав в Сан Францішко незалежність України, як держави, стала фактом, а не тільки порожніми словами на папері для приемності Москви, щоб могла мати додатковий голос на міжнародніх конференціях.

Домагаємось, щоб те визнання незалежності України було дійсне, а не дуренням світу про волю України, якої Україна не має, а навпаки: знаходиться в страшній неволі, якої не знає ціла її історія. А поки це станеться — поки московські війська і московська адміністрація заберуться з України, то ми прохаемо, щоб для українських скитальців, мучеників за волю, було дане з міркувань гуманності право азилу й право забезпеченого власною працею спокійного життя під охороною права. І тих наших братів скитальців, що не захотіли б помогти нам дальше розбудувати разом з іншими нашими співгражданами Канаду, ми дуже радо пригорнули б коло себе, щоб огріти їх студені тіла нашою братньою любовю й нашою опікою.

Другим радісним обявом серед океану трагедії України це факт, що українці в Європі створили обєднаний спільний український фронт, щось на подобу нашого Комітету Українців Канади, до якого приступили всі українські політичні угрупування.

Нашим бажанням є, і ми того домагаємось, щоб вони той спільний фронт держали, ним дорожили й його скріпляли, бо тільки спільним фронтом українці зможуть вирятувати свою Рідну Землю й цілий її народ від національної смерті. Тільки спільним фронтом зможуть вибороти для України волю. Розєднання під сучасну пору було б однозначне з гоном у прірву національного небуття.

Того від наших братів в Європі ми домагаємось. Маємо право домагатися, бо ми самі так поступаємо, створивши обєднаний фронт у Канаді, під кермою нашого спільногого представництва, нашого славного КУК, якого представники чужих інтересів намагаються розбити. Чи розіб'ють? — Ніколи! Відколи він, завдяки старанням українських національних організацій — яким хай буде за це слава — заіснував, то лекше стало українцям жити. Уже від ряду років не чути між українцями в Канаді тієї ворожнечі й взаємного поборювання себе та нападів одних на одних, яких ми були свідками перед створенням КУК. І навпаки: все, що помагає розєднувати українських людей — руйнує Україну. Тому нехай живе КУК в Канаді й хай живе спільний фронт українців в Європі!

Цей обєднаний український фронт в Європі повинен завершитися одним, усіми політичними угрупуваннями визнаваним проводом, бо тільки так українці зможуть відіграти чинну й додатню ролю в своїм дальшім змагу до незалежності України. Повинен завершитися одним і всіма політичними угрупуваннями українськими, визнаваним проводом — **українським**, що з Української Землі виріс, бо тільки такий провід буде для українських мас зрозумілим. Бо тільки під таким проводом, зрозумілим народові кличами, можна буде підняти українські маси до бою за волю й незалежність України.

На українських землях діє по сьогоднішній день Українська Повстанча Армія, в скороченню УПА, як признака непримиримості українського народу з окупантами. Знаємо це з англійських часопи-

сів. Знаємо це з листів від наших рідних і приятелів ізза моря. Із видань самої УПА знаємо, що повстала вона не за старанням котроїсь одної української групи, чи партії, а стихійно, з низів народніх. Зачала вона творитися ще в 1943 році — проти німців. Коли ж не стало німців, повела боротьбу з другим зaimанцем України. Ніяка політична група не може мати монополю на УПА, як на свій твір, бо в ній є люди різних політичних і релігійних переконань.

І знов, Пане Голово й Достойний Зборе, який великий поступ від 1918—24 рр., коли в Україні боролося багато отаманів, але кожний окремо і часто один проти одного, між собою, спільногопроводу над собою не визнаючи. **І це третій радісний обяв серед сьогоднішнього українського лихоліття, який дає надії на краще майбутнє.**

Наростає можливість нової світової війни. Про таке щораз частіше пишуть часописи, щораз частіше подають звітовики преси з Європи, самовидці. Про таку можливість зачала вже голосити й Британська Радіова Корпорація (Сі-Бі-Сі) в своїх радіонадацах. Один з передових американських журналістів, п. Ліпман, що недавно вернувся з Європи, пише, що в Європі уряди, установи, люди всі так поступають, немов би зближалася нова війна. А вибухнути вона мала б через неуступчивість і наявну намагу Московії запанувати над цілою Європою - Азією, а дальше над цілим світом, користуючись при цім своїми п'ятими колонами, комуністичними партіями, як знаємо з фактів із останнього процесу проти совітських шпигунів, також в Канаді.

.. Ми українці нової війни не хочемо, бо знаємо, що Україна знову могла б стати побоєвищем, що поглибило б ще більше її руїну і від нової війни чужої, український народ навчений досвідом минулого, поправи положення не сподівається.

Але український народ тієї війни, коли б вона справді назрівала, спинити не в силі. Тому мусить з цим загальним настроєм у світі числитися й відповідно до того укладати дальші свої плани визвольної боротьби. Волю ж він може вибороти тільки тоді, коли ця хвиля застане його в однім фронті, під одним проводом. А маючи передову бойову силу — УПА, ту можливу нову війну він зможе використати для осягнення своєї незалежності. Без того в новій можливій світовій війні Україна могла б бути знову поділена на кілька частин, як перед минулою війною.

Тому кличемо з цього Конгресу до наших братів за Океаном: До змагу, Обєднана Україно, за свою волю! А ми, зза океану, поможемо!

РЕЗОЛЮЦІЇ

Резолюції, що були приготовані резолюційною комісією і предложені заступником президента Комітету Українців Канади о. С. В. Савчуком, а приняті однодушно учасниками Конгресу, ділилися на кілька груп. Ось вони:

I.

“Констатуючи, що Комітет Українців Канади був первісно заснований для населення допомоги Канаді в провадженні війни й інтерпретування перед урядом Канади бажань та думок українського народу в Канаді й Европі.

“констатуючи, що хоч війна скінчилася, то засади, задля яких вона провадилася, не є досі осягнені і теперішня політична ситуація не дає великих надій на тривалий мир,

“констатуючи зокрема, що українська справа не дісталася у війні вирішення в позитивний спосіб, тільки в негативний — без участі і згоди українського народу — і тому голос української еміграції являється даліше важним і конечним —

Другий Конгрес Українців Канади вважає, що Комітет Українців Канади повинен даліше існувати.

Другий Конгрес Українців Канади висловлює шире признання Комітетові Українців Канади за його працю для добра Канади і для канадійців українського походження від його заснування до тепер,

висловлює йому своє довір'я та закликає так провід і членство складових організацій Комітету Українців Канади, як і загал громадян українського походження в Канаді до далішої лояльної й постійної піддержки та його праці в будучім.

II.

Другий Конгрес Українців Канади з вдоволенням стверджує, що українці Канади під проводом Комітету Українців Канади гідно дер жалися впродовж війни лояльними громадянами Канади, виконували свої громадські обовязки, співпрацювали з урядом та іншими урядовими й не-урядовими установами у воєнних зусиллях Канади, а головно піддержували Канаду масовою й добровільною участю в збройних силах Канади від початку війни аж до її переможного закінчення і вважає за конечне, щоби ця єдність громадянства з проводом була задержана надальше так в інтересі Канади, як і самих громадян українського походження.

III.

Другий Конгрес Українців Канади висловлює признання і подяку Комітетові Українців Канади за висилку свого президента, о. д-ра В. Кушніра до Європи, щоби особисто і наочно провірив положення українських скитальців та розглянув можливості допомоги їм з боку українців Канади.

IV.

Другий Конгрес Українців Канади дає призnanня за старання виготовити та видати підручники для навчання української мови, так в українських школах, як і в середніх школах та університетах Канади.

V.

Другий Конгрес Українців Канади пропонує Комітетові Українців Канади застосовитися над заложенням стипендійної фундації для допомоги талановитим, але вбогим студентам українського походження.

VI.

Другий Конгрес Українців Канади припоручає Комітетові Українців Канади назначити спеціальну комісію з п'ять членів для відбууття конференції з домініяльним урядом в справі поселення українських політичних збігців в Канаді.

VII.

Ввиду того, що цілі, намічені для Комітету Українців Канади, не можуть бути виконані якслід без допомоги жіночих відділів,

Другий Конгрес Українців Канади визиває відділи Комітету Українців Канади, щоби дали піддержку для творення жіночих відділів Комітету Українців Канади.

VIII.

Другий Конгрес Українців Канади припоручає Комітетові Українців Канади обдумати і евентуально проголосити запровадження українського національного податку, як основи свого бюджету.

IX.

Стверджуючи, що канадійські громадянини українського походження показалися цінним і конструктивним елементом в областях хліборобства, освіти, торгівлі й соціального життя.

Другий Конгрес Українців Канади вітає дотеперішні зусилля Комітету Українців Канади дістали як найбільше число українських політичних збігців, що перебувають тепер по таборах в Європі і висловлює подяку послам і сенаторам Канади за їх старання отворити брами Канади для цих українських збігців та причинитися тим до розвязки важного міжнароднього питання про приміщення збігців.

Але рівночасно стверджує, що на основі теперішніх іміграційних правил, може бути допущене до Канади тільки мале число збігців і тому домагається розширення цих правил, щоби вони могли обністи як найбільше число тих українських збігців, що бажали б поселитися в Канаді.

X.

Другий Конгрес Українців Канади стверджує з жалем факт, що помимо широї участі громадян українського походження в громадському житті Канади, а головно їх безумовної участі у війні, являються досі признаки упередження до них,

і вважає за відповідне при цій нагоді поставити своє застережен-

ня проти того, щоби при класифікації народностей іміграційним урядом Канади, чи іншими урядовими чинниками, ставилося українців чи то в категорії небажаних, чи менше бажаних громадян.

XI.

Другий Конгрес Українців Канади звертає увагу громадянства на загрозу заникання української мови серед молодшого покоління і шкідливі наслідки того для канадської культури в будуччині і закликає громадянство так до моральної, як і до матеріальної піддержки тих чинників та установ, що мають на меті збереження, поширення і розв'її української мови в щоденнім житті і письмі,

та припорукає Комітетові Українців Канади давати дальше і в ще більшій мірі допомогу для праці в цім напрямі.

Другий Конгрес Українців Канади вітає з приємністю факт застування департаменту слов'янських мов на Університеті Саскачевану та назначення д-ра К. Андрусишина головою того департаменту, закликає другі університети в Канаді, щоби започаткували в себе такі департаменти і висловлює надію, що українська мова, як одна з головних слов'янських мов, найде належне її місце в цих департаментах.

XII.

Ввиду того, що майже вся українська етнографічна територія найшлася під теперішню пору в посіданні Совітського Союзу, який замкнув її від решти світу "залізною куртиною", через що українці в Канаді будуть до неозначеного часу здані на свої власні національно-культурні сили та той надрукований культурний дорібок, який з собою до Канади привезли,

Другий Конгрес Українців Канади звертає увагу громадянства на потребу збереження в цілі можливого передруку якнайбільшого числа українських книжок старокрайового видання, а це збереження можна найкраще здійснити через передачу книжок до важніших українських освітніх установ.

XIII.

Констатуючи, що комуністи є зо своеї природи деструктивним, а не конструктивним елементом, бо їх програма це викликування й підсилювання скрізь невдоволення і творення хаосу в кожній некомуністичній державі, щоби цим робом допровадити в ній до революції.

Другий Конгрес Українців Канади висловлює переконання й надію, що провідники демократичних держав в своїх політичних посуваннях не будуть йти далі на уступки комуністам коштом засад волі й демократії, з якими свободолюбні народи світу вязали свої нації на перемогу в останній війні.

XIV.

Ввиду того, що комуністична партія в Канаді, використавши під час війни прихильне відношення уряду Канади до Совітського Союзу,

як свого союзника проти націстської Німеччини, повела сильну акцію між робітниками й фармерами цілої Канади, а між українськими робітниками й фармерами зокрема.

Другий Конгрес Українців Канади перестерігає українських фармерів та робітників перед комуністичною пропагандою і звертає їм увагу, що вони вповні найдуть спромогу здійснити свої оправдані бажання в рамках канадської демократичної системи.

XV.

Другий Конгрес Українців Канади осуджує з найбільшим обуренням становище українських комуністів в Канаді супроти українських збегців, яке вони заняли по скінченні війни, а зокрема під час переслухання перед іміграційною комісією сенату Канади 29 травня, де вони денунціювали їх, як воєнних злочинців, та протестували проти допущення їх до Канади.

XVI.

Другий Конгрес Українців Канади висловлює своє вдоволення з того, що друга світова війна скінчилася повною перемогою над державами фашизму й нацизму, як виразниками бруталної сили у взаємовідношенні між народами світу, але висловлює своє занепокоєння тим, що засади Атлантичського Чarterу та Чотирьох Вольностей не були примінені в користь народів, які були визволені з під ярма окупантів і більшість з них віддано без їх згоди в руки СРСРського Союзу під іншу форму насильства й поневолення.

XVII.

Другий Конгрес Українців Канади, висловлюючи своє вдоволення з приводу обєднання більшості українських територій в Європі і з приводу приняття України в список учасників Обєднаних Держав,

стверджує, що це не здійснило старих бажань українського народу мати свою власну самостійну й суверенну державу, але лишило його надальше поневоленням і позбавленням дійсної самостійності й державності.

І тому рішучо протестує проти того, щоби оставав поневоленим і позбавленним належних йому прав той український народ, що приніс під час війни величезні жертви, так в людях, як і в матеріялі, для перемоги зasad волі й демократії.

Висловлює своє тверде переконання, що український народ не залишить своїх зусиль здобути собі повну державність і суверенітет.

І прирікає дальнє помагати українському народові в Європі в його боротьбі за свої національні права.

XVIII.

Другий Конгрес Українців Канади щиро вітає прояви співпраці американських українців з канадськими в справах гуманітарних і культурних, а особливо в стараннях прийти з допомогою українським жертвам війни.

XIV.

Ввиду того, що комуністична партія в Росії ще в самих початках своєї революції поставила собі за мету знищити релігію і досі свого становища в цій справі формально не змінила,

ввиду того, що наслідком цього становища комуністичної партії була цілковито зліквідована Українська Православна Церква в Україні в 1930 р., а відтак була зліквідована Українська Автокефальна Православна Церква, відроджена в часі другої світової війни, і в 1945-46 рр. в подібний спосіб відбулася ліквідація Української Греко-Католицької Церкви в Галичині і Закарпатській Україні під маскою “возз'єднання” її з російською православною церквою.

Другий Конгрес Українців Канади висловлює своє святе переконання, що це підчинення українських церков російській православній церкві відбулося проти волі їх вірних і дорогою стероризування їх совітським урядом —

і тому протестує перед цілим культурним і свободолюбним світом проти насильства втручання совітського уряду в справи віри українського народу та використування російської православної церкви для скріплення своєї диктатури над українським народом.

XX.

Другий Конгрес Українців Канади, вислухавши огляд праці Фонду Допомоги Українців Канади, ухвалює:

1. Висловити повне вдоволення з праці Фонду, визнаючи її надзвичайно успішною і завдання та плани Фонду одобрити.

2. Висловити ширу подяку всім громадянам-жертвоводцям за їх ласкаві жертви, як вияв почуття вищого обовязку перед рідним народом, любові до братів і сестер українців на скитанні та людської гідності й християнського милосердя перед цілим світом.

3. Звернутися з гарячим закликом до всіх тих українців Канади, котрі ще не зложили своїх жертв, або зложили недостатні жертви, поспішити з виконанням свого морального братерського обовязку і зложить свої жертви нарівні з тими громадянами, що вже виявили свою особливу щедрість, щоби спільними силами, плече в плече, прийти з найбільшою поміччю українським скитальцям.

4. Звернутися взагалі до всіх українців в Канаді і закликати до цього ж всіх українських організацій в Америці — Північній і Південній — з зазивом неослабно продовжувати свою жертвенну акцію, щоб творити все більші і більші засоби до помочі українським скитальцям і улаштування їх до більш спокійного життя в свободних країнах.

5. Доручити Комітетові Українців Канади і управі Фонду зробити заходи до конечного, для задоволення зростаючих потреб, поширення обсягу і способів діяльності Фонду, як з легально-формального викопання завдань.

Резолюції від Комітету Українок Канади

XXI.

Наслідки світової війни і повоєнний уклад світових стремлінь змустили жінок цілого світу приступити до планової праці над цілями тривалого миру, збудованого на принципах справедливості для всіх народів і забезпечення прав людини:

Ми, українські жінки в Канаді, на цім Другім Конгресі Українців Канади, вповні піддержуємо видвигнені ідеали тривалого миру і прав людини, висловлюємо наше бажання і постанову співпрацювати над повищем наведеними цілями зорганізованих жінок світу і щоб ці права людини були примінені до життя української жінки, яка з причини повоєнної ситуації нашлася в державі, в котрій немає свободи слова, і тому не може сама про себе говорити.

Ми, українські жінки, зібрані на Конгресі Українців Канади, апелюємо до зорганізованих жінок світу взяти в оборону українську жінку і забезпечити їй права людини.

Делегати: **Петро Крат** із Торонта та **Василь Баюс** з Фоам Лейк, Саск., вносять, щоб резолюції приняті без змін.

Однак перед голосуванням зголосилися деякі делегати із додатками до резолюцій.

Іван Василишин, Мус Джо, Саск., пропонує, щоб до прочитаного тексту резолюцій встановити додаток такий, який дав би право Комітетові Українців Канади призначити один день в році для вшанування св. памяті канадійських українських вояків, що внали на полях бою в останній світовій війні.

Богдан Зелений, Віндзор, Онт., подав ось такий додаток до резолюцій:

1. “Другий Конгрес Комітету Українців Канади з найбільшим признанням увіковічнює історичну дійсність, що українські вояки в рядах побідних канадійських збройних сил відиграли велику роль у поширенні українського імені та через доконану дійсність заіснування Союзу Українських Вояків у Лондоні (Англія) під час війни, а тепер під час спокою через покликання до життя Союзу Українських Канадійських Ветеранів, яке являється шостою складовою частиною Комітету Українців Канади.

“На адресу проводу б. Союзу Українських Вояків, і теперішнього проводу Союзу Українських Канадійських Ветеранів, а фл. лефтенантові Б. Панчукові зокрема, Другий Конгрес Комітету Українців Канади висловлює особливу вдячність і признання за поміч і розраду в найскрутніший час формування таборів для українських скитальців у різних місцевостях зруйнованої Європи.

“Другий Конгрес Комітету Українців Канади, для архіву майбутньої історії, складає підсумок Конгресової застанови у формі по-

дяки для спеціальної комісії КУК для розвязки іміграційного питання в канадійському сенаті в Оттаві дня 29 травня, 1946 року.

“Хай лунає невміруща слава для всіх тих, що вили життя, віру і значіння в обєднані сили українців Канади, які світ визнав через Комітет Українців Канади.

“Другий Конгрес Комітету Українців Канади спрямовує окрему подяку вдячності і признання таким особам, як посол Глинка, посол Соломон, сенатор Мордок, прем'єр Дру, посол Токер, проф. Кіркнел, проф. Сімпсон і всім тим англійським співгорожанам, що розглядають вартість українців, як громадян Канади, у правдивому, безсторонньому насліджені й своїми впливами та значенням допомагають українцям веселіше дивитися в будучину.

3. “Другий Конгрес Комітету Українців Канади з погордою опро-
кідує становище агентів Москви, що устами редактора псевдоукраїнського часопису “Українське Життя” Степана Мацієвича, пробували протестувати проти допущення українських скитальців до Канади”.

О. ігумен М. Когут, Гримзбі, Онт., вносить, щоб до резолюції додати заяву лояльності Британському Королеві. Його внесок піддер-
жує **В. Стангрет** з Торонто.

Прочитаний текст резолюції прийнято одноголосно, а додатки до резолюції поодиноких делегатів поручено секретарям зарекор-
дувати.

Відспіванням британського гімну “Боже щасті” і українського “Не пора” закінчено останню ділову сесію Другого Всеукраїнського Конгресу в годині 5-ї пополудні, 6-го червня, 1946.

БЕНКЕТ

Другий Всеукраїнський Конгрес закінчився бенке-
том у Кристал Бал Рум, Кінг Едвард готель, в четвер вечером,
6-го червня, 1946 року. Гостей на бенкеті було 550. Господарем був
о. прот. С. В. Савчук із Винипегу. Бенкет почався спільною молитвою
о. д-ра В. Кушніра. Після закінчення іжі коротку промову виголосив
сам господар вечора, в якій він підкреслив значення єдності в життю
канадійських українців. Завдяки цій єдності вдалося успішно переве-
сти в діло оцей величавий Конгрес та стягнути на нього делегатів і
гостей з усіх кінців Канади від океану до океану. На закінчення він
склав привіт пані О. Лепковій, панні Д. Гресько і панні О. Дмитрів
з Нью Йорку, які були присутні на цьому бенкеті. Рівноож подякував
диригентові Г. Мостовому за працю біля спільногого хору.

Тому, що адв. І. Соломон зрезигнував із свого реферату під час
конгресових нарад ізза браку часу, предсідник у заміну зате попро-
сив його до слова під час бенкету.

Він розказав про свої враження із участі делегації КУК перед сенатською комісією в Оттаві дня 29 травня, про неймовірно гідке становище комуністичної делегації в справі української іміграції до Канади перед тією самою комісією. Становище зайняті українськими комуністами ще раз доказало, що між українським національним табором і комуністами ніколи не може бути нічого спільногого.

Черговим промовцем був **проф. Сімпсон** із Саскатуну.

Співанням українських народніх та стрілецьких пісень учасники бенкету спільно веселились по довгих і трудних нарадах. Бенкет і Конгрес закінчився кінцевою і високопатріотичною промовою о. д-ра В. Кушніра, президента КУК.

Що Українці Довершили в Канаді і що ще Мають Довершити

Промова Проф. Дж. В. Симпсона

Проф. Дж. В. Симпсон

ся у здобутках тих шістьдесят літ, а далі поглянути у будучину й намітити, чого ще мали б доконати грядучі покоління. Я бажав би згадати про чотири досягнення українців у минулому, які, як мені здається, особливо заслугують на згадку.

Першим здобутком була відвага і ініціатива, яка дала можливість українцям все заризикувати при поселенні зі Старого Світу, де їх предки безпереривно жили більше, ніж тисячу літ, до Нового Світу, про який вони мало що знали. Тільки ті, що самі це пережили, знають, що це значить лишати стару-прастару історичну землю Європи, скроплену слезами безчисленних генерацій, згноєну кровю відомих і невідомих геройів, а також просяклу веселістю музики, сміху, танків і співу, все повну надій проміністичих років дитинства і молодечого віку. Всі ті цінності вони відважно, сміло і з рішучістю залишили, щоб ціле дальнє своє життя і свою долю заризикувати у Новому Світі. Українці разом з іншими європейцями мали віру і це є їх найбільшим ділом. Нинішнього вечера, коли ми поглянемо на ті краї, звідки вони прибули і коли собі уявимо ту

МЕНШ ніж перед 60 роками, в Канаді не було ні одного українця. Нині на сімнадцятому поверху, другого щодо величини готелю, у другому, що до величини місті Канади, беремо участь в цьому бенкеті для покінчення Другого Всеукраїнського Конгресу, на якому були сотки канадійських горожан українського походження. Вони репрезентували сотки тисяч канадійських горожан, розсіяних по цій великій Домінії, від Атлантического до Спокійного Океанів. Деякі з Вас прибули до Канади просто з України. Інші вже тут родилися. Однак, я не сумніваюся, що в оцій залі є такі, що роджені в Канаді і їх батьки також тут родилися і для них Україна вже тільки історично-містична традиція, ніжна, золота нитка, що єднає людей з їх предківською спадщиною. Тому то нині варта у простий спосіб кинути зором назад і роздивитися

агонію, яку ті краї тепер саме переживають, ми починаємо розуміти, як багато ми завдячуємо нашим предкам, що всім заризикували, щоб переселитися до Нового Світу. Нині найщасливіше почуваються і найбільше є свободними ті українці, що живуть на Північно - Американськім Континенті. Вони тішаться у високім ступні добробутом. Це щасливе життя, свободу і достаток ви завдячуєте тим, що довершили переселення з Європи до Америки. Ніщо ніколи не може зменшити величі того діла, ні честі тим, що успішно це перевели. Та генерація вже на вимерті. Час від часу читаємо на сторінках української преси про їх відхід у вічність. Коли я гляджу на фотографічні знімки тих піонірів, знімки часто репродуковані зі старих, повсяких фотографій, з їх поморщеними обличчями і зігненими постаттями, то все відчуваю якесь дивне звірушення серця. Віддаймо їм честь нинішнього вечера, бо це наш перший обовязок.

Другим великим ділом українського народу в Канаді це те, що вони тут забезпечили собі можливість життя. І знов приходиться подивляти їх тяжку, фізичну працю, іх довге і вперте плянування і ту уважну постійну ощадність, які то речі уможливили українському народові в Канаді закріпити для себе сяке - таке економічне забезпечення. Це вони осягнули власним "потом, працею і слізами".

Це були щасливі обставини, або, щасливі часи, які в історії Північної Америки ніколи більше не повторяться, а саме, що в періоді найчисельнішої еміграції були отворені під управу цілинні землі Заходу. Упродовж своєї історії український народ був відомий зі своєї любові до глибокого чорнозему і через століття він більше здобував плугом, чим мечем. І тут в Канаді земля стала для них головною базою, на якій вони закріпили свій економічний добробут. Щей до нині земля є найбільше економічним помічним джерелом, яке українці канадійці посідають і оця база щораз то далі поширюється. Хоч українці канадійці, як і інші канадійці, не с вільними від фінансових клопотів і фінансових журб, які нині натискають на людську расу, бо бажання ростуть у безкoneчність, то українці канадійці показали, що в країні вільного підприємства вони можуть мірятися з якоюнебудь національною групою.

Для людей є таксамо важні людські обєднання, як хліб і картоплі. У старих українських селах матірного краю, було дуже інтимне громадське життя. Всі там себе знали, а поодинокі громади були повязані сотнями звязків. Кожний там добре почувався, бо обичаї й звичаї, а деякі з них дуже давні, скріпляли почування, що всі вони до себе належать, хоч життєві обставини були нераз там дуже важкі. Однак солідний соціальний змисл вязав членів одної родини, а громадський змисл єднав родини з родинами. Коли українці

прибули до Канади, а особливо упродовж останніх п'ятнадцять років, коли то вони розсіялися по містах і місточках різних провінцій, вони найшлися, як одиниці, групи і меншості серед канадійців різного походження. Часами було важко навязати вільні і вдоволяючі взаємини між канадійцями різного походження так, щоб обидві столови почувалися добре у своїм спільнім краю. Очевидно що на цім полі зроблено поступ і нині багато маємо примірів, де найкращі взаємини існують для спільного добра всіх горожан. Може одна з причин, що той поступ не є більший, лежить в тому, що англійський народ впродовж своєї історії мав прямі взаємини з народами Північної і Західної Європи. Щойно в дуже недавних часах подібні звязки почали ширитися між англійським народом і народами Східної і Центральної Європи. Тому не треба дивуватися, що англійський народ є до деякої міри повільнім при зрозумінні і оцінці психології і черт слов'янських груп. В цім ділі треба мати терпеливість і толеранцію супроти англійців і канадійських французів за їх брак вирозуміння.

Врешті, у багатьох випадках, канадійці українського походження самі причинилися до свого власного відокремлення через свої внутрішні суперечки і через непомірну зневагу самих себе. Цей нахил займатися певного роду артистичним і драматичним прибільшенням хиб других осіб, з правила підкопує репутацію всіх. Я щасливий, що можу сказати, що від часу заіснування Комітету Українців Канади, наступило що до того замітне поліпшення; однак в тім ділі є ще багато місця на поліпшення. Люди можуть мати різну опінію, однак це ще не значить, що вони мають на умі якийсь далеко закроєний заговір, або глибоку конспірацію для підкопання сусідів, чи інших організацій.

При закінченні цієї точки, нехай мені вільно буде повторити, що помимо певного успіху, осягненого канадійськими українцями в змислі їх життя з Канадою, їх поступ ненадто був замітний, так на соціальному, як і на економічному полі. Я радив би, щоб ви не занедбували ніякої нагоди до співпраці з усіма іншими канадійцями на всіх ділянках соціального і політичного життя. Та щоб Ви між собою не ворогували навіть тоді, коли Ви не зовсім погоджуєесь з ходом думок, чи джерелом інспірації других людей.

Четвертим великим здобутком українського народу в Канаді, це те, що він щасливо перешептив на канадійську землю свої установи, особливо греко - католицьку і греко - православну церкви. Ніхто, що визнається на українській еміграції в Канаді, не стане недоцінювати ролі, яку обидві церкви відіграли при організуванні духового і соціального життя в Канаді. Після хаосу і занедбань перших кількох років наступило скріплення місійного життя і адміністративного запалу, які в розмірно короткім часі створили між

українцями в Канаді цілий церковний апарат. Для будучого історика це буде чарівний період. В тій великий праці були зарепрезентовані всі чинники церковного життя. Були геройчні піоніри священики і поодинокі провідники; були монаші чини Братів і Сестер; були школи, бурси і інститути; були світські товариства чоловічі і жіночі, які цілими роками займалися організаційними справами, а понад все була велика маса вірних людей, які зі своїх тяжко зароблених ощадностей постійно жертвували на фонди і на своїх плечах несли фінансовий тягар на удержання всіх тих інституцій. Завдяки добрим провідникам і тим, що лояльно за ними йшли, через самопоміч і через жертви тепер існує в Канаді вистарчаюча сітка церковних організацій, які далі з кожним днем і роком розвиваються і ростуть. Початкові старання для отворення тих організацій вийшли зі Старого Краю. Тепер настав час, коли цю працю, в гармонії і згідно з пануючою в Канаді свободою і толерантією, мусять продовжати тут вже народжені сини й дочки. Можна сказати, що в Старому Краю церкви часто стояли в опозиції до влади і тоді вони були єдиним середником національного вияву. В Канаді відношення уряду до церков є прихильне, а на ділі і публіка взагалі приязно відноситься до організованих релігій. Тут, де панує толерантія, не треба вже оборони зі сторони церкви і напівполітичної активності. Через те церкви в Канаді можуть в цілості присвятити свою енергію при виконуванні своєї найвищої місії, а саме при поширенні Божого Слова і науки про Христа.

Тепер зверніть свій зір з минулого в будуче. Нарід мусить черпати відвагу і духову поживу зі своєї власної історії. Однак він не сміє спочити на лаврах минулого. Суспільність не сміє задержуватись на тому самому місці. Нові обставини вимагають нових способів ужиття традиційних чеснот і прикмет. Якіж то задачі стоять перед теперішньою генерацією канадійців, а особливо перед провідниками, які вповні здають собі справу з досягнень українського роду.

Я думаю, що в першу чергу перед вами стоїть вимога більшого запалу до вищої науки. Я згадав був про поширення бази економічного життя українців канадійців. Поширення згаданої бази вимагає більшого ступня професійного і технічного вишколення. Щоб це осiąгнути, українці канадійці мусять вписуватися на університети і до інституцій вищого навчання. Український канадійський народ не післав ще на університети досить своїх студентів у пропорції до інших канадійських груп. Це не є справедливо для канадійсько-української молоді, щоб вона мала нижче вишколення або освіту від іншої канадійської молоді. Коли я це кажу, то думаю не тільки про здобуття можливості життя або про зроблення кар'єри, або про поширення бази економічного життя; я маю на увазі те, що

би та молодь навчилася розуміти життєві проблеми світу, у якому вона живе. Сучасна суспільність у світі є дуже скомплікована і під деяким розумінням зле упорядкована і нам треба всієї мудрості і знання, щоб ту суспільність добре повести. Мудрість і знання не здобувається виключно з книжок або в наукових інституціях. Однак наукові інституції дають найбільшу можливість для тих, що зі запалом шукають за мудростю і за знанням. З наукових інституцій повинно б вийти велике число тих, що увійдуть в публичне життя, або які стануть провідниками у важких підприємствах, що творять основу суспільності. Коли українцям канадійцям вдастся сильно збільшити число своїх молодих хлопців і дівчат, які підуть до наукових інституцій, то я певний, що вони осiąгнуть успіху в тому, що я вважаю другою великою задачею у будучності, а саме вони збільшать свою участь у канадійському публичному житті.

Українці канадійці ще не добилися свого властивого місця у публичному житті нашого краю. Я бажав би бачити в домініяльному парламенті не одного чи двох українців. Я бажав би бачити який тузин послів в пропорції до числа українців Канади. Я бажав би бачити канадійських українців на становищах суддів, майорів міст і містечок, президентів колегій, управителів банків, редакторів газет, директорів залізниць і т.д. Це є в позиціях високого публичного довіря. Ці позиції вимагають не тільки витревалості, пильності і умової спосібності. Вони вимагають у високій мірі довіря і досконалості. Через ті прикмети мусите здобути довіря співгорожан Канади. Без того оповідання переповідженого життя української еміграції, не буде повне. Тут саме стоїть велика задача перед цією генерацією. Ця задача вимагає відваги, витревалості і віри, яку показали піонери, що перещіпили свої domi з Європи на цей континент.

Третім завданням українців канадійців буде викінчення і розроблення свого культурного спадку. Візьмім, напримір, мову, яку українці принесли до Канади. Різні бесідники на цьому Конгресі показали, що по українському в Канаді ще далі говорять з легкістю, а навіть в потребі краснорічно. Однак з другої сторони є докази, особливо серед молодої генерації, що не всі по українському говорять поправно і з такою вимовою, які характеризують мову. Про те, якою українська мова має задержатися в Канаді, то треба звернути особливу увагу не тільки на формальну науку, але також на створення цілого апарату для наукових студій, як тексти, граматика, видавання творів і т. д. Дякуючи Комітетові Українців Канади, в цім напрямі вже пороблено початок і я певний, що та праця в будучому буде поширена. Успіх буде той, що молода генерація не тільки буде цінити культуру, яку вона оділичила, але ця генерація буде цю культуру удосконалювати. Канада, а на ділі ціла Північна Америка,

дає вільне поле, одиноке, яке ще залишилося в світі, де можна ступіювати українську мову, без ніяких політичних, або ідеологічних впливів. Ті з вас, що є у проводі, зрозуміють і оцінять нагоду, яку маєте в Канаді для поширення культурної праці. Те саме можна сказати про інші культурні форми, як музика, танці, театр і т.д.

Четверта і остання справа, про яку хочу згадати, як про особливу задачу оції генерації, це заохота і поміч для тих з помежі вас, які виказують особливий талан, або особливий нахил. Люди на загал не є ні дуже лихі, ні дуже добрі. Ми виконуємо певну працю, однак без особливого відзначення. Нераз серед нас появляються люди з виїмковими таланами. І нераз такі люди створюють, або поширяють ту базу, на якій решта людей працює. Оті талановиті одиниці надають суспільності величі і кольориту. Коли ті одиниці є під моральним оглядом добрі — то їм треба давати всю можливу поміч і заохоту до творчості. Це не мусить бути фінансова поміч, хоч така поміч нераз у рішаючих моментах карієри талановитих людей є дуже важна. Це однак ще не значить, щоб ми постійно слідили за таланами. Це значить, що ми повинні дійсно талановитій одиниці дати пораду, симпатію і зрозуміння. Це значить, що канадські українці повинні видати зі себе певного роду ентузіазм для тих, з помежі себе, які мають якийсь талан, так дуже потрібний нашому краєві. Упродовж довгих генерацій тільки деякі українці мали нагоду набути вищі форми культурного життя в границях держав, до яких вони належали. В Канаді є велике поле для культурних здобутків і всі ми повинні подбати, щоб ми їх не занедбували в житті Канади.

В останніх кількох днях ми багато чули про комунізм. Я гиджуся комуністичною філософією, таксамо як гиджуся тактикою і технікою комунізму. Я думаю, що в ділі комунізму не звертають достаточної уваги на одну річ, а саме, що філософія комунізму це фанатична віра. Ми видимо, що цю віру зловживають і наду живають люди, які шукають для себе влади. Однак ця віра існує. А віри не можна контролювати законами і поліцією. Комуністичну віру можна поборювати вищою вірою. Тому то мое посліднє слово до вас є: **Майте віру у свою національну спадщину, віру у себе самих, віру в Канаду і віру в Бога.**

ПРИВІТАЛЬНІ ТЕЛЕГРАМИ ПРИСЛАНІ НА КОНГРЕС

1. Українські імігранти, Інсбрук, Австрія. Підписані: д-р М. Росляк і Ярос. Спольський.
2. Український Допомоговий Комітет, Брюсселя, Бельгія. Підписаний: Граб.
3. Від українських політичних діячів на іміграції, Інсбрук, Австрія. Підписані: д-р А. Жуковський, Іван Кедрин та Евген Желішкевич.
5. Від свящ. В. Апонюка, Геффорд, Саск.
6. Від Українського Національного Обєднання, Віндзор.
7. Від відділу КУК у Флін Флон, Манітоба. Підписаний: П. Сірий.
8. З Монреалу від Г. Гиса.
9. З Монреалу від проф. Б. Ковальського.
10. З Монреалу від УНО.
11. З Монреалу від д-ра М. Ревуцького.
12. З Винипегу від СГД.
13. З Віндсору від О. М. Косіковського.
14. Від Українського Бюро з Лондону, Англія.
15. Від Провидіння й часопису "Америка". Підписали за "Провидіння" — о. В. Білинський, А. Цурковський, Е. Рогач, І. Дудан; за "Америку": д-р Л. Цегельський, Б. Катамай.
16. Від Товариства Українців у Британії, Лондон, Англія.
17. Від Другої Конвенції Союзу Українців у Британії, Лондон, Англія.
18. Від Д. Скоропадського, Лондон, Англія.
19. Від МУН, Саскатун, Саск. Підписали: В. Романів і Г. Багнюк.
20. Від Л. Довбенка з Торонта.

Привітні Листи:

1. Від відділу КУК з Пойнт Пілі, Онт. Підписані: Т. Бенюк та Іван Антонюк. (Приложені грошевий переказ на \$10).
2. Від УНО, Чергил, Алберта, підписаний М. Берлад.
3. Від проп. А. Бабюка, Порт Колборн, Онт.
4. Від Олександра Шаповала, Трі Риверс, Мішиген, ЗДПА.
5. Від делегатів з Детройт на Третій Конгрес Американських Українців. (Двадцять і п'ять підписів).
6. Від ОО. Василіян із Мондер, Алберта. Підпис: о. протоігumen В. Бараник, ЧСВВ.
7. Від Українського Допомогового Комітету в Німеччині. Підписані: проф. М. Вєтухів і Юлій Ревай.

Володимир Гірняк, в. р. **Гриць Мазурик, в. р.**
Секретарі Другого Всеканадійського Конгресу.

Делегати на Другий Український Канадійський Конгрес

Скорочення: (КУК) Комітет Українців Канади; (БУК) Братство Українців Католиків; (СУС) Союз Українців Самостійників; (УНО) Українське Національне Обєднання; (СГД) Союз Гетьманців Державників; (СУО) Союз Українських Організацій; (СУКВ) Союз Українських Канадійських Ветеранів.

Андрейчук Василь, Громбі, Онт. (БУК)
 Асафатів А., Громбі, Онт. (СГД)
 Бабяк, Е. пані, Монреал, Кве. (УНО)
 Бабинець, А., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Бабинець Орест, Винипег, Ман. (СУС)
 Баюс Василь, Фовм Лейк, Саск. (КУК)
 Бала, А., пані, Віндзор, Онт. (СГД)
 Барбаза Юрій, Сарнія, Онт. (СУС)
 Батюк Юлія, Монреал, Кве. (БУК)
 Батюк Степанія, Монреал, Кве. (БУК)
 Бендас Марія, Принц Алберт, Саск. (СУС)
 Бендас Орест, Принц Алберт, Саск. (СУС)
 Бенішевський Михайло, Торонто, Онт. (УНО)
 Бей Василь, Бімсвіл, Онт. (УНО)
 Білий Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Білощецький Дмитро, Торонто, Онт. (СУС)
 Боднар Павло, Торонто, Онт. (БУК)
 Боднарчук Павло, Гронлід, Саск. (КУК)
 Бодруг М. І., Торонто, Онт. (КУК)
 Бонцаль Іван, Ст. Кетерінс, Онт. (УНО)
 Борецький І. о., Брентфорд, Онт. (БУК)
 Борецька М. пані, Винипег, Ман. (СГД)
 Боровський М., Ст. Кетерінс, Онт. (УНО)
 Божок Петро, Гемилтон, Онт. (УНО)
 Бойко Карolina, Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Бойко Василь, Ошава, Онт. (КУК)
 Боянівська, пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Бубин Катерина, Ст. Кетерінс, Онт. УНО
 Будник, пані, Едмонтон, Алта. (СУС)
 Будник Петро; Едмонтон, Алта. (СУС)
 Будник, М., пані, Гемилтон, Онт. (КУК)
 Бурдник, С., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Бужанко, М., Ст. Кетерінс, Онт. (СУКВ)
 Вах, П., Винипег, Ман. (СУКВ)
 Вахна, д-р Ілля, Торонто, Онт. (СУС)
 Вахняк Григорій, Гронлід, Саск. (СУС)

- Варка Леся, Грімсбі, Онт. (УНО)
 Василенко, д-р Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Василишин Евстахій, Вініпег, Ман. (УНО)
 Василишин М., Едмонтон, Алта. (КУК)
 Василишин Іван, Мус Джо, Саск. (КУК)
 Вишневська С., пані, Торонто, Онт. (БУК)
 Вацік, д-р Іван, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Венгер Михайло, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Венгер Ева, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Весоловський Василь, Реджайна, Саск. (КУК)
 Вітик Іван, Кінгстон, Онт. (КУК)
 Власій Марія, Ст. Кетерінс, Онт. (УНО)
 Воробець Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Войціховський Степан, Торонто, Онт. (УНО)
 Войценко, О., пані, Вініпег, Ман. (СУС)
 Возьний Дмитро, Торонто, Онт. (СГД)
 Возняк А., Ошава, Онт. (СГД)
 Витрикуш Д., Торонто, Онт. (БУК)
 Гарах, М., пані, Вініпег, Ман. (УНО)
 Гарасим, Джін, панна, Торонто, Онт. (СУС)
 Гардій, Н., Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Гашчин Антін, Віндзор, Онт. (УНО)
 Гавриш, Анна, Вініпег, Ман. (СУС)
 Гавриш Федір, Саскатун, Саск. (СУС)
 Гавриш Г. Б., Мічам, Саск. (КУК)
 Гайовська, П., пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Гайовська, Д., пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Гетьман М., пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Гетьман Михайло, Торонто, Онт. (СГД)
 Гірняк Володимир, Торонто, Онт. (УНО)
 Гладиш М., Віндзор, Онт. (СУКВ)
 Гладиш Володимир, Вініпег, Ман. (УНО)
 Глинка, д-р І., Оттава, Онт. (СУС)
 Гнідий Гнат, Ватерфорд, Онт. (КУК)
 Годованський Василь, Торонто, Онт. (БУК)
 Гончарик, Е., пані, Кенора, Онт. (КУК)
 Горошко, М. о., Судбури, Онт. (СУКВ)
 Грабовський Нестор, Торонто, Онт. (СУС)
 Грайник Марія, Ошава, Онт. (УНО)
 Гриньків Василь, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Грицюк Марія, Монреал, Кве. (БУК)
 Гриневич Павло, Монреал, Кве. (КУК)
 Григоряк Василь, Торонто, Онт. (КУК)
 Гривнак Василь, Ст. Кетерінс, Онт. (УНО)
 Гуцуляк, Д., пані, Торонто, Онт. (СУС)

Гукало Андрій, Монреал, Кве. (КУК)
 Гункевич Дмитро, Торонто, Онт. (СУС)
 Гуцал Петро, Саскатун, Саск. (КУК)
 Гикавий Іван, о., Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Гуменюк Дмитро, Торонто, Онт. (СУС)
 Гуменюк Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Гуменюк Теодор, Торонто, Онт. (КУК)
 Гуменюк Василь, Віндзор, Онт. (УНО)
 Гавалко Іван, Судбури, Онт. (СГД)
 Геник, К., пані, Винипег, Ман. (КУК)
 Гонтарський Йосип, Ст. Кетерінс, Онт. (КУК)
 Гуляй Іван, д-р, Винипег, Ман. (УНО)
 Гулевич Марія, Грімсбі, Онт. (УНО)
 Дацків Т., д-р, Винипег, Ман. (КУК)
 Данько Іван, Винипег, Ман. (СУКВ)
 Дацик Іван, Судбури, Онт. (УНО)
 Деренюк Емілія, Торонто, Онт. (СУС)
 Деренюк Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Деренівська, пані, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Дячинська, Т., панна, Торонто, Онт. (КУК)
 Добко Теодозій, о., Ванкувер, Б. К. (КУК)
 Добровський Дмитро, Судбури, Онт. (УНО)
 Довга, В., пані, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Дрібненький, о., Ошава, Онт. (БУК)
 Дроздовський Михайло, Ватерфорд, Онт. (СУС)
 Дубицький, М., Торонто, Онт. (УНО)
 Дуда, К., Ванкувер, Б. К. (КУК)
 Дуда Нестор, Ст. Кетерінс, Онт. (УНО)
 Дудра, Е., Торонто, Онт. (СУКВ)
 Дунець Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Дима, М., пані, Винипег, Ман. (КУК)
 Дужа, С., пані, Віндзор, Онт. (КУК)
 Дужий Василь, Віндзор, Онт. (КУК)
 Жидан Григорій, о., Вернон, Б. К. (КУК)
 Жинчишин, В., д-р, Віндзор, Онт. (СУКВ)
 Забитовський Дмитро, Кенора, Онт. (КУК)
 Заяць Ольга, Торонто, Онт. (УНО)
 Закус, П., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Залозецька, пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Замора, Й., Торонто, Онт. (БУК)
 Запаринюк, А., о., Віндзор, Онт. (СУС)
 Зелений Богдан, Віндзор, Онт. (КУК)
 Заліско Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Золотуха Теодор, Торонто, Онт. (УНО)
 Золотуха Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)

- Земляк Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Зінчук Михайло, Торонто, Онт. (УНО)
 Золотий Данило, Торонто, Онт. (УНО)
 Ілаш Михайло, Віндзор, Онт. (СУС)
 Ілащук, Е., Міміко, Онт. (СУС)
 Ілащук, Ф., пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Ілащук Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Ілащук Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Івасечко Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Іванців Михайло, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Іваніцький Степан, Торонто, Онт. (СУС)
 Іваніцький Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Калин Степан, Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Калинчук Василина, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Калинюк, С., Винипег, Ман. (СГД)
 Капельовська Марія, М., пані, Торонто, Онт. (БУК)
 Кошовський Вол., Винипег, Ман. (СГД)
 Кашуба Ольга, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Кавун Микита, Торонто, Онт. (УНО)
 Кірил, М., Торонто, Онт. (БУК)
 Кізюк Василь, Винипег, Ман. (СУС)
 Климашко Розалія, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Клим Теодор, Торонто, Онт. (УНО)
 Коха, Е., пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Кокор, пані, Ніягара Фалс, Онт. (СУС)
 Колач Юрій, Ню Торонто, Онт. (СУС)
 Колянка Катерина, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Колодій Йосип, Торонто, Онт. (СУС)
 Колодій Павло, Торонто, Онт. (СУС)
 Коман, В. Г., Торонто, Онт. (КУК)
 Комарницька Петруня, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Комарницький Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Копичанська Анна, пані, Ст. Бонифас, Ман. (УНО)
 Конопадський, А., Торонто, Онт. (КУК)
 Котелко Міні, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Коцупер Василь, Ню Торонто, Онт. (СУС)
 Коваль, А., Торонто, Онт. (СГД)
 Коваль, Л., Торонто, Онт. (СГД)
 Коваль, О., Торонто, Онт. (СГД)
 Коваль, С., Торонто, Онт. (СГД)
 Ковальчук Анастазія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Ковальчук Євген, Винипег, Ман. (БУК)
 Ковальчук Нуся, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Ковбель Семен, Торонто, Онт. (СУС)

- Козарук Яків, д-р, Торонто, Онт. (УНО)
 Козаченко Ірина, пані, Детройт, Миш., ЗДА, (СУС)
 Крат Софія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Кресан Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Кревецька Ольга, пані, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Кревецький Михайло, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Криворучка Евстахій, Торонто, Онт. (УНО)
 Кривоус Степан, Торонто, Онт. (УНО)
 Кривулич Петро, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Кухта Володимир, Монреал, Кве. (КУК)
 Кужіль Текля, пані, Ст. Бонифас, Ман. (УНО)
 Купчинський Степан, Торонто, Онт. (СУС)
 Кулик, Н., пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Кульчицький Юліян, Торонто, Онт. (УНО)
 Кушнір, К., Торонто, Онт. (КУК)
 Кузан, С., Ошава, Онт. (УНО)
 Кузик, І., Форт Віліям, Онт. (БУК)
 Кулій Семен, Торонто, Онт. (БУК)
 Кирилюк, П., о., Велланд, Онт. (СУС)
 Кунинський Ярослав, Винипег, Ман. (УНО)
 Лах Володимир, Клівленд, О., ЗДА, (СУС)
 Лазар Вероніка, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Лемішка Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Леник Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Левицький Михайло, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Лещин, Дм., о., Кловленд, О., ЗДА, (СУС)
 Лещин Зенон, Клівленд, О., ЗДА, (СУС)
 Леськів Мирон, Неварк, Н. Дж., ЗДА, (СУС)
 Луцик Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Луцишин Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Лущак Олекса, Торонто, Онт. (УНО)
 Линиця Марія, пані, Торонто, Онт. (БУК)
 Литвин Степан, Торонто, Онт. (СУС)
 Литвин Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Макаровський Вол., Торонто, Онт. (УНО)
 Мандзюк Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Мандзюк Олена, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Маланчук Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Малишин Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Мараз Іван, Й., Торонто, Онт. (КУК)
 Маринський Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Мартинюк Давид, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Мартинюк Ольга, пані, Ню Торонто, Онт. (УНО)
 Масний Текля, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Масний Павло, Торонто, Онт. (УНО)

- Матетіон Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Мацуляк Павло, Торонто, Онт. (УНО)
 Мельник Андрій, Ню Брітейн, ЗДА, (СУС)
 Мельник Василь, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Міхновська Анна, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Миськів, І., д-р, Віндзор, Онт. (КУК)
 Мигайчук, М., д-р, Ст. Кетерінс, Онт. (УНО)
 Монастирський Йосип, Ватерфорд, Онт. (БУК)
 Мошуц, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Мороз Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Мостовик Григорій, Ню Торонто, Онт. (УНО)
 Мостовик, К., пані, Торонто, Онт. (БУК)
 Мовчин Вол., Торонто, Онт. (СУС)
 Мушинська, А., пані, Монреал, Кве. (СУС)
 Мушинський Петро, Монреал, Кве. (СУС)
 Музенчук Михайло, Міміко, Онт. (СУС)
 Музика, Вол., Монреал, Кве. (УНО)
 Мирович Анна, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Мирович Микита, Торонто, Онт. (УНО)
 Мисаченко Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Мишкевич, М., Торонто, Онт. (СУС)
 Нахвостач Лев, Детройт, Миш., ЗДА, (УНО)
 Нахвостач Ольга, пані, Детройт, Миш., ЗДА, (УНО)
 Нагірний Мирон, Ніягара Фалс, Онт. (СУС)
 Назаревич Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Нивранський Дмитро, Ватерфорд, Онт. (СУС)
 Норес, К., Оттава, Онт. (УНО)
 Николюк М., Гемилтон, Онт. (КУК)
 Ольховий Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Ольхова Ольга, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Олійник Леся, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Оришкевич Анна, пані, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Осташевський Михайло, Торонто, Онт. (УНО)
 Оверко, О., Торонто, Онт. (УНО)
 Палій Михайло, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Парчевська Софія, пані, Судбури, Онт. (УНО)
 Патрелка Михайло, Вінніпег, Ман. (УНО)
 Павлюк Ольга, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Омельченко, І., Грімсбі, Онт. (УНО)
 Онисик Петро, Грімсбі, Онт. (СГД)
 Орихівський Михайло, Монреал, Кве. (УНО)
 Орищак Андрій, Торонто, Онт. (СУС)
 Орищак, А., пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Осадчук Михайло, Галифакс, Н. Ш. (СУС)

Пальчук Павло, Ст. Бонифас, Ман. (УНО)
 Панчук Богдан, Саскатун, Саск. (СУКВ)
 Панчук, Б., пані, Саскатун, Саск. (СУКВ)
 Папиш, М., Гемилтон, Онт. (СУКВ)
 Пархін Теодор, Монреал, Кве. (КУК)
 Пархін, В., Монреал, Кве. (БУК)
 Пархін Катерина, Тиммінс, Онт. (УНО)
 Пархін Михайло, Тиммінс, Онт. (УНО)
 Пащук Михайло, Торонто, Онт. (КУК)
 Пасічник, М., о., Монреал, Кве. (БУК)
 Пасічний, О., Винипег, Ман. (КУК)
 Підзамецький Василь, Судбури, Онт. (УНО)
 Перейма, Іван, о., Ошава, Онт. (БУК)
 Петрівська, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Петрівський Іван, Торонто, Онт. (СГД)
 Подільський Мирослав, о., Гемилтон, Онт. (УНО)
 Полоз Анна, пані, Ошава, Онт. (БУК)
 Полоз Володимир, Ошава, Онт. (УНО)
 Поворозник Гнат, Торонто, Онт. (УНО)
 Проців Софія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Пилипчук Василь, Винипег, Ман. (СУКВ)
 Пуляк Семен, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Пилипів Теодор, Ошава, Онт. (БУК)
 Решітник Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Реваковська Анна, пані, Віндзор, Онт. (УНО)
 Роборецький, о., Торонто, Онт. (БУК)
 Роборецький, І. Г., Торонто, Онт. (КУК)
 Романик, Л., Аоронто, Онт. (УНО)
 Романів Марія, пані, Саскатун, Саск. (УНО)
 Ростоцький Данило, Торонто, Онт. (УНО)
 Рубашевський Іван, Віндзор, Онт. (СУС)
 Сакалюк, К., пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Самець Василь, Торонто, Онт. (СУС)
 Самець Святослав, о., Торонто, Онт. (СУС)
 Савчук, С. В., о., Винипег, Ман. (КУК)
 Савчук, С., пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Савчук Леся, панна, Винипег, Ман. (СУС)
 Щерба, К., Вернон, Б. К. (КУК)
 Сенкусь Марія, пані, Монреал, Кве. (УНО)
 Семенчук Тихон, Ошава, Онт. (КУК)
 Сербин Іван, Монреал, Кве. (КУК)
 Серветник Петро, о., Гемилтон, Онт. (КУК)
 Скоратко Анна, пані, Судбури, Онт. (УНО)

- Скавронський Евстахій, Монреал, Кве. (БУК)
 Скавронський, К., Монреал, Кве. (БУК)
 Скреметка Т., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Скобляк, С., Винипег, Ман. (КУК)
 Скородко Дмитро, Судбури, Онт. (УНО)
 Слон Семен, Лонг Бренч, Онт. (СУС)
 Слон Петро, Лонг Бренч, Онт. (СУКВ)
 Слонецький Євген, Форт Віліям, Онт. (СУКВ)
 Слюзар Володимир, о., Монреал, Кве. (СУС)
 Слюзар, Л., пані, Монреал, Кве. (СУС)
 Слюзар, Р., Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Сметанюк Іван, Гронлід, Саск. (КУК)
 Сологуб, Н., о., Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Соломон, І. Р., Винипег, Ман. (КУК)
 Солован Микола, Едмонтон, Алта. (СУС)
 Сорока, М., Ст. Кетерінс, Онт. (СУКВ)
 Сороколіт Марія, пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Спунер Кароль, Форт Віліям, Онт. (БУК)
 Стасів Василь, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Стах Андрій, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Стажура Василь, Монреал, Кве, (БУК)
 Станґрет Теодор, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Станґрет Василь, Торонто, Онт. (БУК)
 Стебницька Ольга, пані, Ст. Бонифас, Ман. (УНО)
 Стечишин, А., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Стечишин Теодора, пані, Монреал, Кве. (УНО)
 Стечишин Михайло, Йорктон, Саск. (СУС)
 Стечишин Мирослав, Винипег, Ман. (КУК)
 Стечишин Іван, Монреал, Кве. (УНО)
 Стефан Юстина, пані, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Стефурак, П., пані, Судбури, Онт. (КУК)
 Страток Микола, Судбури, Онт. (УНО)
 Стефура, Е., пані, Судбури, Онт. (УНО)
 Стефюк Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Стецкович, А., Гемілтон, Онт. (УНО)
 Стецик, Д., Грімсбі, Онт. (СГД)
 Стратійчук, А., пані, Канора, Саск. (КУК)
 Стратійчук Іван, Саскатун, Саск. (СУС)
 Строкан, М., д-р, Віндзор, Онт. (СУКВ)
 Світик, І. П., Келгари, Алта. (КУК)
 Симчич, С. П., о., Ванкувер, Б. К. (КУК)
 Сирник, І. Г., Саскатун, Саск. (КУК)
 Ситник Василь, Торонто, Онт. (КУК)
 Ситник, Е., пані, Винипег, Ман. (КУК)

Тацион, А., пані, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Тацион Степанія, пані, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Тарновецький, О., Винипег, Ман. (УНО)
 Теребуш Степан, Торонто, Онт. (УНО)
 Теслюк Павло, Винипег, Ман. (КУК)
 Ткач Василь, Гемилтон, Онт. (СУС)
 Токарик Юрій, Саскатун, Саск. (СУКВ)
 Товтровська Марія, пані, Кіркленд Лейк, Онт. (УНО)
 Трач, М., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Трач Самуїл, Ошава, Онт. (УНО)
 Трендовацька Ольга, пані, Монреал, Кве. (БУК)
 Тимочко, О., Винипег, Ман. (СГД)
 Улян, М., о., Винипег, Ман. (СУС)
 Улян, М., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Фабіян Павло, Торонто, Онт. (УНО)
 Фабіян Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Фастріга Василь, Гемилтон, Онт. (СУС)
 Федорів Олекса, Торонто, Онт. (СУС)
 Федорів, П., Торонто, Онт. (СУКВ)
 Федорів Степан, Торонто, Онт. (СГД)
 Ферлей, Т. Д., Винипег, Ман. (КУК)
 Ферлей, Т. Д., пані, Винипег, Ман. (СУС)
 Філевич, Б., о., Кіченер, Онт. (БУК)
 Хахула Теодор, Торонто, Онт. (УНО)
 Хам Ксеня, пані, Ст. Боніфас, Ман. (УНО)
 Хома, І., Форт Віліям, Онт. (СУКВ)
 Храпко Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Хвалібога Степан, Винипег, Ман. (КУК)
 Цимбалістий І., Винипег, Ман. (КУК)
 Шкабарницький, К., Вест Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Чабак, Д., Торонто, Онт. (СГД)
 Чабак, Л., Торонто, Онт. (СГД)
 Чабак, Р., Торонто, Онт. (СГД)
 Чаборик, М., Віндзор, Онт. (КУК)
 Чаборик, пані, Віндзор, Онт. (СУС)
 Чарнецький Олекса, Едмонтон, Алта. (КУК)
 Чайка Ольга, Монреал, Кве. (БУК)
 Чайківський Йосип, Торонто, Онт. (УНО)
 Чепесюк Мартин, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Чепесюк, В. В., кап., Кінгстон, Онт. (СУКВ)
 Чичей, Г., Торонто, Онт. (СГД)
 Чонко Іван, Реджайна, Саск. (СУС)
 Чубрій, М., Монреал, Кве. (УНО)
 Ємчук Василь, Галт, Онт. (УНО)

Євчук, пані, Торонто, Онт. (СУС)
Юркевич Юрій, Реджайна, Саск. (УНО)
Юрківський, М., о., Ошава, Онт. (СУС)
Юрківська, С., пані, Ошава, Онт. (КУК)
Юзик Павло, Саскатун, Саск. (СУКВ)
Юзик Іван, Винипег, Ман. (СУКВ)
Янчук Григорій, Галифакс, Н. Ш. (СУС)
Яремій, Т., Фейрі Глен, Саск. (КУК)
Яремко, І., Торонто, Онт. (СУКВ)
Яремко, М., пані, Торонто, Онт. (СУС)
Яремович, А. І., Винипег, Ман. (КУК)
Яворський Павло, Монреал, Кве. (СУКВ)
Яцентій Іван, Ошава, Онт. (КУК)

**Гості на Другий Український Канадійський Конгрес
в Торонті, Онтаріо, у Днях 4, 5 і 6 Червня, 1947.**

- Андрус, А., Ст. Бонифас, Ман. (УНО)
 Антохів, А., Ватерфорд, Онт. (СГД)
 Бабій, М., Торонто, Онт. (СГД)
 Бабій, Д., Торонто, Онт. (СГД)
 Бачинський Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Баладійчук, Б., Торонто, Онт. (СГД)
 Баладійчук, Е., Торонто, Онт. (СГД)
 Баран Франко, Оттава, Онт. (БУК)
 Бавус Олександер, Торонто, Онт. (УНО)
 Байда Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Базар Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Базар Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Біда, Н., Винипег, Ман. (УНО)
 Бекета Юрій, Торонто, Онт. (УНО)
 Білошевська, І., пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Бентрок, М., Торонто, Онт. (СГД)
 Бентрок, С., Торонто, Онт. (СГД)
 Бендас Михайло, Торонто, Онт. (УНО)
 Берик, о., Майнерсвіл, Па., ЗДА, (СУС)
 Берик, С., пані, Майнерсвіл, Па., ЗДА, (СУС)
 Безкоровайний Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Безубка Йосип, Торонто, Онт. (УНО)
 Білобровка Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Бобечко Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Бохонко Іван, Торонто, Онт. (СГД)
 Бохонюк Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Боднар Василь, Галт, Онт. (СУС)
 Бонсе, Т., Ошава, Онт. (БУК)
 Борецький Степан, Торонто, Онт. (СУС)
 Бойко Антін, д-р, Торонто, Онт. (УНО)
 Бойко Розалія, пані, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Бродя Йосип, Винипег, Ман. (БУК)
 Брух, М., Торонто, Онт. (СГД)
 Брик Петро, Торонто, Онт. (СУС)
 Брик Юрій, Торонто, Онт. (КУК)
 Бучак Дарія, пані, Неварк, Н. Дж., ЗДА, (УНО)
 Бугай Евгенія, Детройт, Миш., ЗДА, (УНО)
 Бугай Степан, Торонто, Онт. (УНО)
 Бунза Михайло Торонто, Онт. (СУС)
 Буряк Василь, Торонто, Онт. (УНО)

Бурий Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Бурковська Анастазія, Торонто, Онт. (УНО)
 Бусяк Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Бутковський Микола, Торонто, Онт. (УНО)
 Бичок, Л., Неварк, Н. Дж., ЗДА, (УНО)
 Бичок Марія, пані, Неварк, Н. Дж., ЗДА, (УНО)
 Віра Володимир, Гемилтон, Онт. (СУС)
 Вахняк Іван, Винипег, Ман. (УНО)
 Ващук Тимко, Торонто, Онт. (УНО)
 Ващук Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Василишин Павло, Торонто, Онт. (УНО)
 Ваверчук Микола, Торонто, Онт. (УНО)
 Васків Самуїл, Торонто, Онт. (УНО)
 Василенко Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Василів Григорій, Ню Торонто, Онт. (СУС)
 Венгер Олена, Віндзор, Онт. (СУС)
 Весній Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Владика Микола, Торонто, Онт. (УНО)
 Волянський Евген, Торонто, Онт. (УНО)
 Волковська, пані, Гемилтон, Онт. (СУС)
 Волошин, Р. Б., Торонто, Онт. (УНО)
 Войціховський Вол., Торонто, Онт. (СУС)
 Винар, С., Торонто, Онт. (УНО)
 Винарський, М. А., Торонто, Онт. (СГД)
 Гах Евгенія, Міміко, Онт. (УНО)
 Гах Йосип, Міміко, Онт. (УНО)
 Галицька Марія, пані, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Гарасевич Михайло, Торонто, Онт. (УНО)
 Гавриш Микола, Торонто, Онт. (УНО)
 Гейко Іван, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Гладун Ілько, Торонто, Онт. (УНО)
 Глинка, І., пані, Оттава, Онт. (СУС)
 Годовський, К., Торонто, Онт. (УНО)
 Голота Дмитро, Торонто, Онт. (УНО)
 Голота Текля, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Головатий Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Гончарський Юрко, Міміко, Онт. (УНО)
 Горбачевська Катерина, пані, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Гордій Микола, Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Горпляк Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Гричак, М., Торонто, Онт. (СУС)
 Григорчан Теодор, Торонто, Онт. (СУС)
 Григоряк Анна, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Григоряк, пані, Торонто, Онт. (СУС)

Григорович Олександер, Ванкувер, Б. К. (УНО)
 Григорій Никифор, Детройт, Миш., ЗДА, (СУС)
 Грицюк Наталія, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Грицюк Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Гультай, В., пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Гуменюк Теодора, панна, Торонто, Онт. (СУС)
 Гуменюк Катерина, Торонто, Онт. (УНО)
 Гуменюк Оксана, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Гуменюк Тома, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Гуменюк Валтер, Торонто, Онт. (СУС)
 Гузій Іван, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Галятовський Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Гігейчук, В., о., Оттава, Онт. (БУК)
 Гонтар Софія, пані, Торонто, Онт. (БУК)
 Гронський, М., Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Гураль Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Гураль Теодор, Торонто, Онт. (УНО)
 Данилевич Іван, Ватерфорд, Онт. (СУС)
 Данилко Степан, Торонто, Онт. (УНО)
 Даниляк, Е., Торонто, Онт. (УНО)
 Дашкевич, Н., Торонто, Онт. (СГД)
 Дацик, І., Торонто, Онт. (УНО)
 Деренівський, П., Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Деренюк, Е., пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Деренюк Ольга, Торонто, Онт. (СУС)
 Дяків Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Дяків Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Дячишин Йосип, Лашін, Кве. (УНО)
 Дідич Юлія, пані, Оттава, Онт. (БУК)
 Дідич, С. І., кап., Оттава, Онт. (БУК)
 Дмитерко Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Добровольський Йосип, Торонто, Онт. (СУС)
 Дорош Степан, Торонто, Онт. (УНО)
 Дорош, С., Торонто, Онт. (СГД)
 Довбенко, Л., Торонто, Онт. (БУК)
 Довганик Василь, Винипег, Ман. (СУС)
 Дунець Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Дирик Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Ендрус, пані, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Заяць Андрій, Нелонбрюк, Онт. (УНО)
 Захарук Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Загребельний Олександер, Торонто, Онт. (УНО)
 Запорожець Петро, Детройт, Миш., ЗДА, (СГД)

- Зароський Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Заліско І., пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Йонг Марія, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Зілінська, Б., пані, Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Золотуха Ольга, Торонто, Онт. (УНО)
 Зварун, М., Домініон, Н. Ш. (КУК)
 Зварун Степан, Сидней, Н. Ш. (КУК)
 Зварок, М., Ошава, Онт. (СГД)
 Івасюк, Л., пані, Едмонтон, Алта. (СУС)
 Ільків, Ф., Дервент, Алта. (КУК)
 Іваськів, Брентфорд, Онт. (СУС)
 Каменецький, П., о., Торонто, Онт. (БУК)
 Каптій Іван, Ст. Боніфас, Ман. (УНО)
 Карплюк, А., Монреал, Кве. (КУК)
 Карасевич, Й. Г., Винипег, Ман. (СУКВ)
 Касіян Петро, Едмонтон, Алта. (СУКВ)
 Касюхнич Йосип, Винипег, Ман. (УНО)
 Казанівський Василь, Винипег, Ман. (КУК)
 Кетило, М., Адарвіл, Онт. (СГД)
 Кінах Павло, Торонто, Онт. (УНО)
 Кисілевський В. С., д-р, Оттава, Онт. (СУКВ)
 Клапоущак, М., Ст. Джуліян, Саск. (КУК)
 Клюкевич, пані, Мічам, Саск. (СУС)
 Кміть, А., пані, Торонто, Онт. (СГД)
 Кміть, М., Торонто, Онт. (КУК)
 Кміть, В., пані, Торонто, Онт. (СГД)
 Когут, М., о., ЧСВВ, Грімсбі, Онт. (КУК)
 Когуська, М., пані, Винипег, Ман. (КУК)
 Кокор Павло, Ніягара Фалс, Онт. (СУС)
 Колісник, А., пані, Монреал, Кве. (СУС)
 Кора Епіфанія, Торонто, Онт. (СУС)
 Коскар, В., Винипег, Ман. (КУК)
 Котелко Алfred, Торонто, Онт. (СУС)
 Котелко І. О., Кадворт, Саск. (КУК)
 Котелко Марія, Торонто, Онт. (СУС)
 Котелко Єлісавета, Винипег, Ман. (СУС)
 Ковалевич І. Роберт, Торонто, Онт. (КУК)
 Ковальська Анна, Монреал, Кве. (УНО)
 Ковальський Михайло, Гвітков, Саск. (КУК)
 Ковалишин Григорій, Торонто, Онт. (СУС)
 Коверко, М., Торонто, Онт. (УНО)
 Коверко Маріян, Торонто, Онт. (УНО)
 Козицький Лука, Кенора, Онт. (КУК)
 Кравс, Ю., пані, Торонто, Онт. (БУК)
 Кравс Юліян, Торонто, Онт. (БУК)

Крат Павло, Торонто, Онт. (КУК)
 Крайківський Евстахій, Едмонтон, Алта. (КУК)
 Крайник, М., Торонто, Онт. (СГД)
 Крейтон, А. Г., Торонто, Онт. (КУК)
 Кримко Дмитро, Торонто, Онт. (СУС)
 Криса, М., Джералдтон, Онт. (КУК)
 Кристалович, Й., о., Кенора, Онт. (БУК)
 Кучерепа, Е., Торонто, Онт. (БУК)
 Кульба Микола, Торонто, Онт. (СГД)
 Кулій Іван, Торонто, Онт. (СГД)
 Кунікевич, А., пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Кунікевич, М., Торонто, Онт. (КУК)
 Кушнір Василь, о., д-р, Винипег, Ман. (КУК)
 Кушніряк Валерія, Віндзор, Онт. (СУС)
 Кузенко, П., пані, Винипег, Ман. (БУК)
 Кузик, В. М., Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Кузьма Микита, Джералдтон, Онт. (КУК)
 Квас Йосип, Торонто, Онт. (СУС)
 Курилів Василь, Судбури, Онт. (УНО)
 Кирилюк Марія, Вегревіл, Алта. (СУС)
 Кирилюк, Й., пані, Вегревіл, Алта. (КУК)
 Кисілюк, Т., о., Престон, Онт. (СУС)
 Лахман Анна, Ошава, Онт. (УНО)
 Лапка, М., Віндзор, Онт. (СГД)
 Лашкевич, С., Торонто, Онт. (КУК)
 Лазаровивч П. І., Едмонтон, Алта. (КУК)
 Лазарович, А. І., Торонто, Онт. (СУКВ)
 Лехман, А., пані, Винипег, Ман. (БУК)
 Лемішка, К., пані, Торонто, Онт. (КУК)
 Лемішка, Л., панна, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Ленчук Степан, Кадворт, Саск. (БУК)
 Ленчук Катерина, Кіркленд Лейк, Онт. (УНО)
 Левчук Петро, Вал д'Ор, Кве. (УНО)
 Левицька, С., пані, Форт Віліям, Онт. (КУК)
 Луцишин Степан, Монреал, Кве. (КУК)
 Луцишин Микола, Торонто, Онт. (БУК)
 Личак, С., пані, Кадворт, Саск. (КУК)
 Лисий Йосип, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Лисий Йосип, Грімсбі, Онт. (УНО)
 Магаляс Степан, Монреал, Кве. (СУС)
 Максимчук Іван, Джералдтон, Онт. (СУС)
 Малофій Олекса, Винипег, Ман. (КУК)
 Мандрика Ганна, пані, Винипег, (КУК)
 Марець Петро, Торонто, Онт. (СГД)
 Марковський, М. А., Йонг, Саск. (КУК)

- Марковський, М. А., Мічам, Саск. (СУС)
 Мартин Марія, Торонто, Онт. (СУС)
 Мартинюк Антін, Торонто, Онт. (БУК)
 Мартинишин Іван, Винипег, Ман. (КУК)
 Марусяк Василь, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Марущак Яків, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Масний Андрій, Торонто, Онт. (СУКВ)
 Материн Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Маєвський Петро, о., Винипег, Ман. (КУК)
 Мазурка Василь, Вердун, Кве. (КУК)
 Мазурик, А., пані Торонто, Онт. (КУК)
 Мазурик, Т., Торонто, Онт. (КУК)
 Мазуркевич, Д., Едмонтон, Алта. (СГД)
 Мазуренко Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Маповик Ірина, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Мех Микола, Ошава, Онт. (КУК)
 Мелешук Максим, Ст. Боніфас, Ман. (КУК)
 Мельничук Дмитро, Скарборо Блофс, Онт. (СУС)
 Мілько Розалія, Торонто, Онт. (БУК)
 Мілявський, І., Арнавд, Ман. (СУС)
 Міськів, Д., Торонто, Онт. (СГД)
 Мошук Віктор, Торонто, Онт. (СУС)
 Мостовик Григорій, Торонто, Онт. (БУК)
 Мостовик Володимир, Торонто, Онт. (УНО)
 Мота Микола, Ст. Кетерінс, Онт. (УНО)
 Мудрик Михайло, Винипег, Ман. (УНО)
 Мулявка, А., Торонто, Онт. (СГД)
 Нецівка Анна, Вест Торонто, Онт. (УНО)
 Нікольчук Степан, Судбури, Онт. (УНО)
 Новосад Іван, Тіммінс, Онт. (УНО)
 Обельницький Йосип, Торонто, Онт. (СГД)
 Обельницький, М., Вінона, Онт. (СГД)
 Обертас, К., Торонто, Онт. (УНО)
 Олійник Михайло, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Олійник, В., Торонто, Онт. (СУС)
 Пелешок Петро, Торонто, Онт. (СУС)
 Пенцак Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Перейма Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Петрівська, пані, Оттава, Онт. (СУС)
 Петрівський Михайло, Оттава, Онт. (СУС)
 Підзамецька Анна, пані, Судбури, Онт. (УНО)
 Півторак Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Погорецький Василь, Ватерфорд, Онт. (СГД)
 Попадич Карпо, Торонто, Онт. (УНО)
 Позлюхевич, М., Торонто, Онт. (БУК)

Проців Пилип, Торонто, Онт. (УНО)
 Процьків Іларіон, Торонто, Онт. (УНО)
 Пухальський Григорій, Торонто, Онт. (УНО)
 Пугач Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Решітник Дмитро, Торонто, Онт. (УНО)
 Роговська, А., пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Роговський Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Романчич Г., панна, Оттава, Онт. (КУК)
 Романик Софія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Садига Наталка, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Сакалюк Микола, Торонто, Онт. (СУС)
 Самець, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Самець Андрій, Торонто, Онт. (УНО)
 Самець Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Сапп Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Савчук Віра, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Савяк Степан, Торонто, Онт. (СУС)
 Савюк Герман, Вал д'Ор, Кве. (УНО)
 Савіцька Анна, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Савіцький Богдан, Торонто, Онт. (УНО)
 Середа Степан, Ню Торонто, Онт. (СУС)
 Скрипник Микола, Судбури, Онт. (СУКВ)
 Скобляк Марія, пані, Винипег, Ман. (УНО)
 Сліпченко, Ст., Торонто, Онт. (УНО)
 Слон Анна, пані, Лонг Бренч, Онт. (СУС)
 Собота Павло, Торонто, Онт. (СУС)
 Солтис Евген, Торонто, Онт. (СУС)
 Сопко Анна, панна, Винипег, Ман. (УНО)
 Сорочук, пані, Форт Віліям, Онт. (СУС)
 Сороколіт, А., Торонто, Онт. (СГД)
 Соя Ольга, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Соя Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Созанський Йосип, Монреал, Кве. (БУК)
 Стадник Ліна, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Стасина Евгенія, Торонто, Онт. (УНО)
 Стасина Йосип, Торонто, Онт. (УНО)
 Стасина Петро, Торонто, Онт. (УНО)
 Стефанців, М., Кінгстон, Онт. (КУК)
 Стефанюк Іван, Торонто, Онт. (СУС)
 Стефанишин Дмитро, Форт Віліям, Онт. (УНО)
 Стефанів Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Степовий Павло, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Степова Емілія, пані, Грімсбі, Онт. (СУС)
 Стеців Микола, Торонто, Онт. (УНО)

- Стогрин Микола, Су Лукавт, Онт. (КУК)
 Строкан Ольга, пані, Винипег, Ман. (УНО)
 Стус Анна, пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Стус Микола, Кіченер, Онт. (СГД)
 Сукмановський Ст., д-р, Торонто, Онт. (БУК)
 Свистун Михайло, Торонто, Онт. (УНО)
 Світик, А., пані, Калгари, Алта. (СУС)
 Симчич Ольга, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Татчин Юрій, Едмонтон, Алта. (УНО)
 Теребуш, А., пані, Торонто, Онт. (УНО)
 Терпляк Микола, Торонто, Онт. (УНО)
 Тейовський Теодор, Гримсбі, Онт. (СУС)
 Ткач Андрій, Торонто, Онт. (УНО)
 Тлумацький Іван, Торонто, Онт. (УНО)
 Томашевський Тома, Едмонтон, Алта. (СУС)
 Тремблюк Мирон, Клівленд, О., ЗДА, (СУС)
 Труш Григорій, Торонто, Онт. (УНО)
 Твердохліб Микола, Торонто, Онт. (УНО)
 Філь Мирон, Торонто, Онт. (УНО)
 Федчун Богдан, Віндзор, Онт. (СУС)
 Федорук, М., пані, Бенкенд, Саск. (СУС)
 Федорук Василь, Бенкенд, Саск. (СУС)
 Франковська Анна, пані, Винипег, Ман. (УНО)
 Фроляк Юрій, Торонто, Онт. (УНО)
 Ходячек, В., Торонто, Онт. (СГД)
 Хомета, пані, Мус Джо, Саск. (СУС)
 Хомета Микола, Мус Джо, Саск. (СУС)
 Храпко, пані, Торонто, Онт. (СУС)
 Ципівник Андрей, Мелфорт, Саск. (СУС)
 Ципівник, пані А., Гвіттом, Саск. (СУС)
 Цицак Микола, Торонто, Онт. (УНО)
 Цукорник Юрій, о., Торонто, Онт. (УНО)
 Цюпа Михайло, Торонто, Онт. (СУС)
 Цюпак Марія, пані, Ватерфорд, Онт. (СУС)
 Цюпак Матвій, Ватерфорд, Онт. (СУС)
 Чабан Василь, Торонто, Онт. (УНО)
 Чепесюк пані, Кінгстон, Онт. (СУС)
 Черипацька Г., Кіркленд Лейк, Онт. (СУС)
 Чернявка Іванна, пані, Нью Йорк, Н. Й., ЗДА, (СУС)
 Чернявський Теодор, Торонто, Онт. (УНО)
 Чумак Ольга, Торонто, Онт. (СУС)
 Чуловський Теодор, Торонто, Онт. (СУС)
 Шебець Марія, пані, Ватерфорд, Онт. (СУС)
 Шеменъох Василь, Торонто, Онт. (УНО)

- Шевчук Марія, Торонто, Онт. (СУС)
Щетець Іван, Вотффорд, Онт. (СУС)
Шербів Василь, Н., Гронлід, Саск (СУС)
Щур Іван, Торонто, Онт. (УНО)
Юськів Марія, пані, Торонто, Онт. (УНО)
Юсипчук, І., Торонто, Онт. (СУС)
Юсипчук Семен, Торонто, Онт. (СУС)
Янчук, Н., пані, Галифакс, Н. Ш. (СУС)
Яремко Теодор, Торонто, Онт. (УНО)
Ярмол Степан, Торонто, Онт. (БУК)
Яворська, Л., пані, Монреал, Кве. (КУК)

Вика з Жертв

ЗЛОЖЕНИХ ДЕЛЕГАТАМИ Й ГОСТЯМИ ПІДЧАС КОНГРЕСУ

- По \$100.00 — Д-р І. А. Пилипюк, Гамільтон, Онт., Іван Мазуренко, Торонто, Онт., В. Базар, Торонто, Онт., Юрко О. Котелко, Кадворт, Саск.
- По \$50.00 — Ліга Українських Католицьких Жінок, Вест Торонто, Онт.
- По \$25.00 — Петро Костинюк, Едберг, Альта, Українська Греко-Православна Парохія, Ванкувер, В. К., Михайло Фуртак, Іван Джек, Торонто, Онт., Юрій Буртник, Торонто, Онт., Комітет Українців Канади, Ст. Джудіян, Саск., Українська Греко-Католицька Парохія і Український Народний Дім, Едмонтон, Альта, Союз Українських Брацтва, Торонто, Онт., П. І. Лазарович, Едмонтон, Альта, Український Народний Дім, Вінніпег, Ман.
- По \$50.00 — Ліга Українських Католицьких Жінок, Вест Торонтом, Саск., Українське Евангельське Обєднання, Кеннінгтон, Онт.
- По \$15.00 — Український Народний Дім, Брентфорд, Онт., Український Народний Дім, Джералдтон, Онт.
- По \$10.00 — о. С. П. Симчич, Ванкувер, Б. К., Українське Національне Обєднання, жіноча секція, Віндзор, Онт., Григорій і Наталя Янчак, Галіфакс, Н. С., п-ні Олена Венгер, Онт., М. Лінія, Торонто, Онт., Іван Бодруг, Торонто, Онт., П. М. Дунець, Торонто, Онт., С. Ворона, Торонто, Онт., Михайло Зварун, Домініон, Н. Є., Союз Гетьманщів Державників, Ошава, Онт., п-ні Е. Ганчарик, Кенора, Онт., Теодор Загребельний, Торонто, Онт., п-ство В. Підзамецький, Судбурі, Онт., Еміль Кучер, Торонто, Онт., Петро Ольховий, Міміко, Онт., Др. Е. Вахна, Торонто, Онт., Михайло Гнідь, Торонто, Онт., В. Весоловський, Реджайна, Саск., Українське Товариство Взаємної Помочі, Відділ 8, Торонто, Онт., І. Р. Соломон, Вінніпег, Ман., Стефан Хвалібога, Вінніпег, Ман., Іван Гуменюк, Торонто, Онт., П. Клюкевич, Союз Укр. Жінок, Мічем, Саск., К. Попадич, Торонто, Онт., Петро Ходак, Торонто, Онт., Теодор Татчин, Едмонтон, Альта, п-ні Ольга Войценко, Вінніпег, Ман., Василь Гасюк, Торонто, Онт., Евстахій Крайківський, Едмонтон, Альта, І. Захарчишин, Торонто, Онт., Теодор Пархін, Монреал, Квебек, М. Осадчук, Галіфакс, Н. С., Іван Кохан, Торонто, Онт., Володимир Кухтов, Монреал, Кве., Стефан Лукавецький, Торонто, Онт., Іван Мороз, Торонто, Онт., П. Перезюк, Семен Пуляк, Форт Віліям, Онт., о. В. В. Гігейчук, Оттава, Онт., Г. Поворозник, Торонто, Онт., Теодор Мушинський, Монреал, Квебек, Укр. Нац. Обєднання, Ст. Бер

ніфас, Ман., А. Мартинюк, Торонто, Онт., Юлія і Стефан Батюк, Монреал, Квебек, Комітет Українців Канади, Джералдтон, Онт., Г. Вахняк, Гронлід, Саск., Укр. Нац. Обєднання, Вест Торонто, Онт., Комітет Українців Канади, Канора, Саск., Орг. Українок Канади, Ст. Боніфас, Ман., Іван Вітик, Кінгстон, Онт., А. Орищақ, Торонто, Онт., Укр. Нац. Обєднання, Віндзор, Онт., Василь Баюс, Фом Лейк, Саск., о. Т. Добко, Ванкувер, Б. К., Кан. Укр. Інститут "Просвіти", Вінніпег, Ман., Українська Греко-Православна Параوخія, Грімсбі, Онт.

По \$6.00 — Бучко.

По \$5.00 — Павло Собчак, Торонто, Онт., Михайло і Катерина Материн, Торонто, Онт., Т. Д. Ферлай, Вінніпег, Ман., Софія Романюк, Торонто, Онт., В. Гуменюк, Віндзор, Онт., о. Петро Маєвський, Вінніпег, Ман., Мирослав Стечишин, Вінніпег, Ман., п-ні А. Чумак, Торонто, Онт., Нестор Грабовський, Торонто, Онт., Николай Статок, Копер Клиф, Онт., Анна Стецькович, Бурлінгтон, Онт., п-ство І. П. Світик, Калгарі, Альта, Т. Мельничук, Торонто, Онт., Альфред М. Котелко, Торонто, Онт., Андрій Гукало, Монреал, Квебек, С. Магаляс, Монреал, Квебек, Ф. Чайка, Володимир Музика, Монреал, Квебек, М. Гультай, Торонто, Онт., Осип Ковталюк, Торонто, Онт., п-ні Степанія Савчук, Торонто, Онт., Ю. Созанський, Монреал, Квебек, п-ні Н. Когуска, Вінніпег, Ман., Марія Залозецька, Вінніпег, Ман., П. Стадник, Торонто, Онт., Теодор Глех, Скарборо, Онт., п-ні Бабяк, Монреал, Квебек, Комітет Українців Канади, Ст. Кетерінс, Онт., М. Леськів, Торонто, Онт., Никола Твердохліб, Торонто, Онт., Іван А. Рубашевський, Віндзор, Онт., Антось Лазарович, Торонто, Онт., Николай Сакалюк, Торонто, Онт., С. Коваль, Торонто, Онт., Н. Стогрін, Су Лукавт, Онт., Гриць Стоділка, Торонто, Онт., І. Переїопа, Торонто, Онт., Е. Василишин, Вінніпег, Ман., Петро Мельник, Степан Лайкіш, Торонто, Онт., Александр Турчиняк, А. Ляхович, Торонто, Онт., Іван Дацик, Судбурі, Онт., Я. Я. Карасевич, Торонто, Онт., Михайло Лапка, Віндзор, Онт., Іляріон Процьків, Торонто, Онт., о. Др. Василь Кушнір, Вінніпег, Ман., Василь Стасів, Форт Віліям, Онт., Василь Литвин, Торонто, Онт., о. М. Когут, Грімзбі, Онт., п-ні Анна Ковальська, Монреал, Квебек, Е. Слонецький, Форт Віліям, Онт., Катерина Кушнір, Торонто, Онт., В. Довга, Форт Віліям, Онт., о. Ізидор Борецький, Брентфорд, Онт., п-ство Т. Харків, Торонто, Онт., Іван Гавалко, Союз Гетьманців Державників, Судбурі, Онт., І. В. Меловський, Грінрідж, Ман., П. Ю. Золота, Торонто, Онт., Михайло Козак, Бирлінгтон, Онт., Тетяна Косс, Торонто, Онт., І. Я. Мараз, Торонто, Онт., п-ні П. Івасів, Торонто, Онт., Канадійський Український Клуб, Монреал, Квебек, С. І. Дітич, Оттава, Онт., Е. Ситник, Вінніпег, Ман., Анеля Стратійчук, Канора, Саск., Д. Українець, Никола Стефанів, Торонто, Онт., Василь Стангрет, Торонто, Онт., Микола Дорош, Торонто, Онт., п-ні Г. Мартинюк, Віндзор, Онт., А. Зварун, Сидний, Н. С., Андрій Зварич, Торонто, Онт..

Николай Скрипник, Судбурі, Онт., Н. Гаврилишин, Михайло Комарницький, Торонто, Онт., Михайло Клапащак, Ст. Джуліян, Саск., Я. Шашкевич, Торонто, Онт., Олекса Стефанюк, Торонто, Онт., І. Т. Сирник, Саскатун, Саск., Др. В. Я. Кей і п-ні Кей, Оттава, Онт., Софія Романик, Торонто, Онт., А. І. Дармиць, Торонто, Онт., Кароль Підзameцький, Судбурі, Онт., Йосиф Стасина, Торонто, Онт., Василь Бойко, Торонто, Онт., Захар Редькова, п-ні В. Ландига, Торонто, Онт., І. Гужда, п-ство Н. Хомета, Мус Джя, Саск., Розалія Чабак, Торонто, Онт., В. Гуменюк, Торонто, Онт., П. Стресс, Торонто, М. Белкот, (Укр. Нац. Обєднання), Судбурі, Онт., Анна Сопко, Вінніпег, Ман., Петро Баран, Д. Кремко, Торонто, Онт., Андрій Мельник, Ню Британ, Кони, А. Коропецький, Торонто, Онт., Ф. Притула, В. Торонто, Онт., Н. В. Гавриш, Укр. Ком. Канади, Мічем, Саск., Олекса Шкабарницький, Торонто, Онт., Йосиф Обельницький, Петро Талпаш, Торонто, Онт., Петро Ів. Чура, Торонто, Онт., Ю. Кравц, Торонто, Онт., Н. Храпко, Торонто, Онт., Укр. Національне Обєднання (жіноча секція), Форт Філіям, Онт., Нестор Дуда, Ст. Кетирина, Онт., Укр. Національне Обєднання (жіноча секція), Судбурі, Онт., Н. Гураль, Торонто, Онт., Іван Вахняк, Вінніпег, Ман., В. Мельник, Форт Віліям, Онт., М. Палий, Форт Віліям, Онт., А. Стак, Винленд, Онт., Михайло Федунчак, Торонто, Онт., Михайло Костюк, Торонто, Онт., Іван Федун, Торонто, Онт., Миколай Цицак, Торонто, Онт., Д. Возний, Торонто, Онт., Михайло Мандзак, Торонто, Онт., Стефан Линчук, Прудгом, Саск., Др. Іван Гуляй, Вінніпег, Ман., Марія Сенкусь, Монреал, Квебек, Е. і Павло Деревюк, Торонто, Онт., В. Гірняк, Торонто, Онт., Стефан Іваницький, Торонто, Онт., Теофіль Вонс, Торонто, Онт., Василь Маліш, Торонто, Онт., Володимир Лах, Е. і К. Сковронський, Монреал, Квебек, Василь Станімір, А. М. Стакові, Листовел, Онт., Укр. Нац. Обєднання (жіноча секція), Саскатун, Саск., А. Я. Чарнецький, Едмонтон, Альта, Кузьма Дуда, Ванкувер, Б. К. п-ні К. Прокопович, Торонто, Онт., А. А. Полос, Ошава, Онт., Іван Габа, Торонто, Онт., Петро Зарудний, Торонто, Онт., Василь Ткач, Гемілтон, Онт., п-ні Чепесюк, Кінгстон, Онт., Укр. Нац. Обєднання, жіноча секція, Гемілтон, Онт., М. Мудрий, Торонто, Онт., Роман Карман, Торонто, Онтаріо, Юліян Ямковий, Торонто, Онт., Українська жін. організація при парохії св. Михаїла, Монреал, Квебек, Дмитро Довгий, Торонто, Др. Василенко, Торонто, Онт., Комітет Українців Канади, Судбурі, Онт., В. Григоряк, Торонто, Онт., Анна Нечівка, Торонто, Онт., Іван Бартош, Торонто, Онт., Іва Боднар, Торонто, Онт., М. Левик, Лейквю, Онт., Л. Примак, Гайленд Крік, Онт., А. Малофій, Вінніпег, Ман., Г. Ярмій, Фірій Глен, Саск., Др. Іван Яців, Віндзор, Онт., С. Стефанишин, Торонто, Онт., Н. Блаженко, Торонто, Онт., Степан Сокіл, Торонто, Онт., В. Савицький, Торонто, Онт., С. Струс, Торонто, Онт., Іван Леник, Торонто, Онт., Іван Федун, Торонто, Онт., Іван Боханюк, Вест Гил, Онт., Семен Парій, Торонто, Онт.,

Др. С. Сукмановський, Торонто, Онт., М. Василишин, Едмонтон, Альта, Укр. Нац. Обєднання, Реджайна, Саск., Н. Лучанський, Торонто, Онт., В. Казанівський, Вінніпег, Ман., Михайло Лапка, Віндзор, Онт., В. Коскар, Вінніпег, Ман., п-ні Марія Романів, Саскатун, Саск., п. Задорожний.

По \$4.00 — Никола Мота, Ст. Кетерінс, От., Михайло Іванців, Форт Віліям, Онт., Д. Лазар, Торонто, Онт., Стефан Олексів, п-ні Анна Юрків, Торонто, Онт., Михайло Гуменюк, Торонто, Онт., Максим Гуменюк, Торонто, Онт., о. І. Гикавий, Форт Віліям, Онт.

По \$3.00 — о. С. В. Савчук, Вінніпег, Ман., Никола Кавун, Торонто, Онт., Юстина Кирилюк, Вегревіл, Альта., М. Чаборек, Віндзор, Онт., Михайло Джуман, Торонто, Онт., Ф. І. Гавриш, Саскатун, Саск., Е. Даниляк, Торонто, Онт., Никола Шаран, Торонто, Онтаріо, А. Ципивник, Вітгом, Саск., Д. Забитовський, Кенора, Онт., Дмитро Нівранський, Ватерфорд, Онт., Евгенія Бавус, Торонто, Онт., Іван Яремко, Василь Бурак, Торонто, Онт., С. Пашкович, Торонто, Онт., Михайло Грод, Торонто, Онт.

По \$2.50 — панна Анна Прехода, Торонто, Онт., Др. В. Жінчишин, Віндзор, Онт.

По \$2.00 — В. Перейма, Торонто, Онт., п-ні Анна Реваковська, Віндзор, Онт., Т. Шавала, Торонто, Онт., В. Пугач, Василь Шевчук, Торонто, Онт., Михайло Бістенський, Торонто, Онт., Іван Тарасюк, Д. А. Николяк, Торонто, Онт., Ю. Лібер, Торонто, Онт., І. Хрін, Торонто, Онт., Ольга Стебницька, Ст. Боніфас, Ман., Іван Цап, Торонто, Онт., Іван Романко, Торонто, Онт., Наталя Ферлей, Вінніпег, Ман., п-ні Парчевська, Содбури, Онт., Степан Тучапський, Торонто, Онт., Юліян Кульчицький, Торонто, Онт., Петро Фабіян, Торонто, Онт., Стефан Савяк, Торонто, Онт., п-ні Штафірна, Судбури, Онт., М. Стечишин, Торонто, Онт., Семко Завербний, Василь Лиско, А. Дорошенко, Торонто, Онт., Дмитро Роговський, Торонто, Онт., Іван Савка, Анна Гарбус, Богдан Федчун, Віндзор, Онтаріо, С. Трач, Ошава, Онт., І. Боднарчук, Анна Копичанська, Ст. Боніфас, Ман., Адам Вербена, Осип Дячишин, Лашін, Квебек, М. Бенаковский, Торонто, Онт., К. Гонта, Торонто, Онт., Анна Ціпивчук, Вітгом, Саск., Дм. Горайдя, І. Мазуркевич, Едмонтон, Альта, А. Карадівський, Торонто, Онт., п-на Оля Шумська, Торонто, Онт., А. Г. Шумський, Бімсвіл, Онт., М. Дроздовський, Ватерфорд, Онт., А. Гивель, Торонто, Онт., І. Несторович, Товариство ім. Доњки України, Форт Віліям, Онт., Павло Боднарчук, Гронлід, Саск., Осип Якимишин, Ярослава Стасина, Торонто, Онт., В. Смольський, Торонто, Онт., Михайло Матієшин, М. Сорока, Ст. Кетерінс, Онт., Ольга Трендовацька, Монреал, Квебек, Іван Ясманицький, Торонто, Онт., А. Заєць, Нютонбрюк, Онт., Григорій Рудий, Д. Долішна, Василь Стечишин, п-ство Михайло Стефанюк, Торонто, Онт., Михайло А. Марковський, Мічем, Саск., Микола Юречків, Торонто, Онт., Никола

Дашкевич, Торонто, Онт., Е. Гаврилюк, Торонто, Онт., Т. Серба, Торонто, Онт., Марія Йонка, Торонто, Онт., Степан Прокопович, Торонто, Онт., І. Дублянський, Торонто, Онт., М. Кміть, А. Пасічний, Вінніпег, Ман., В. Дубас, Торонто, Онт., Т. Максимиць, Ст. Кетерінс, Онт., М. Пащук, Торонто, Онт., Михайло Хахула, Торонто, Онт., Ліна Репета, П. Шевчук, Торонто, Онт., К. Карпінський, Торонто, Онт., п-ні М. Гетьман, Торонто, Онт., М. Бейкосич, Торонто, Онт., М. Евасько, Н. К. Бойко, Торонто, Онт., Д. Ганасюк, Д. Цимбала, Петро Панчук, Юрій Фроляк, Торонто, Онт., п-ні А. Андорий, Ст. Боніфас, Ман., Ю. Гавриш, Мічем, Саск., М. Бурий, Торонто, Онт., Н. Кіндрат, Торонто, Онт., Павло Кінах, Торонто, Онт., Йосиф Колодій, Торонто, Онт., Никола Воробець, Торонто, Онт., Степан Сторощук, Торолд Савт, Онт., Григорій Спас, Торонто, Онт., п-ні М. Стельмах, Торонто, Онт., А. Карплюк, Монреал, Квебек, І. Стечишин, Монреал, Квебек, М. Стефнер, Кінгстон, Онт., В. Курілів, Судбурі, Онт., Й. Безубка, Торонто, Онт., М. Мриглод, Торонто, Онт., Марія Бучак, П. Проців, Торонто, Онт., Параскевія Волянська, Торонто, Онт., Михайло Кревецький, Торонто, Онт., В. Мараз, Торонто, Онт., Евген Волошин, Торонто, Онт., Рімець, Г. В. Залуский, Торонто, Онт., п. Тарновецький, Пилип Яйко, Торонто, Онт., А. Колісник, Монреал, Квебек, Н. Щурик, Торонто, Онт., Петро Яремків, Торонто, Онт., п-ні А. Бабин, Торонто, Онт., Павло Мацуляк, Торонто, Онт., Никола Гузіль, Торонто, Онт., В. Ясінський, Торонто, Онт., о. Петро Самець, Торонто, Онт., п. Шпікуляк, Григорій Шкляр, Торонто, Онт., М. Онисько, Стефан Теребуш, Торонто, Онт., п-ні А. Глинка, Оттава, Онт., М. Зукорський, Торонто, Онт., Мирон Філь, Торонто, Онт., Григорій Мазепа, Торонто, Онт., Стефан Матвійшин, Торонто, Онт., Іван Паньків, Торонто, Онт., Петро Бусяк, Торонто, Онт., П. Сорочук, Форт Віліям, Онт., п-ні П. Т. Смільський, Бурлінгтон, Онт., І. Кулик, Вест Торонто, Онт., М. Ілліш, Віндзор, Онт., С. Пелехатий, і. Савяк, Вал д'Ор, Квебек, П. Попович, Торонто, п-на Леся Савчук, Вінніпег, Ман., М. Стира, Торонто, Онт., Іван Щур, Торонто, Онт., п-ні Н. Івасюк, Едмонтон, Альта, Петро Романів, Торонто, Онт., А. Кривольчук, Торонто, Онт., А. Вадіена, Андрій Висоцький, Торонто, Онт., Василь Шупинюк, І. Безкоровайний, С. Олійник, Торонто, Онт., Ів. Шебець, Ватерфорд, Онт., Т. Ващук, Ю. Брик, П. Федорів, Торонто, Онт., Петро Левцун, Валдор, Квебек, Анна Гнідець, Торонто, Онт., Йосиф Дмитренко, Торонто, Онт., Г. Скабарніцький, Петро Лядюк, Д. Яремій, Савт Каюга, Онт., Марія Гулевич, Гримсбі, Онт., П. Гриневич, Монреал, Квебек, Іван Замора, Торонто, Онт., В. Казанівський, Вінніпег, Ман., Іван Сидорак, Торонто, Онт., Іван Галятовський, Торонто, Онт., М. Хомяк, Торонто, Онт., Анна Гуменюк, Торонто, Онт., Дмитро Гуменюк, Торонто, Онт., П. С. Запорожець, Т. Семенчук, Ошава, Онт., Теодор Пилипів, Ошава, Онт., Іван Швець, Торонто, Онт., А. Лахман, Ошава, Онт., М. Грайник, Ошава, Онт., Д. Мартинюк, Форт Віліям, Онт.,

С. Дорош, Торонто, Онт., А. Загребельний, Торонто, Онт., Н. Н., Марія Стецюк, Торонто, Онт., Осип Лисий, Бімсвіл, Онт., С. Данилко, С. П. Клімашко, Торонто, Онт., Єлісавета Охітва, Торонто, Онт., М. Н. Боровський, Ст. Кетерінс, Онт., М. Артимко, Милликен, Онт., Н. Н., Н. Н.

По \$1.50 — п-ні О. Семчишин, Торонто, Онтаріо.

По \$1.00 — Т. Шкреметка, Вінніпег, Ман., С. Закус, Д. Гуцуляк, М. Борецький, Вінніпег, Ман., Анна Калинюк, Василь Бойко, Ошава, Онтаріо, Н. Н., Петро Пашкевич, П. Пальчук, Ст. Боніфас, Ман., Розалія Мілько, Н. Н., Михайло Босий, Н. Н., п-ні Д. Садовий, Торонто, Онт., п-ні П. Романко, Ілія Парій, Торонто, Онт., В. Войціховський, Торонто, Онт., М. А. Винярський, Торонто, Онт., Н. Скрипець, Торонто, Онт., Текля Кужиль, Ст., Боніфас, Ман., Володимир Кулик, Торонто, Онт., Т. Голей, Торонто, Онт., Ольга Туріла, Торонто, Онт., п-ні Мілян, М. Дзюрман, Торонто, Онт., п-ні П. А. Ялова, Торонто, Онт., Степан Юрійчук, А. Бала, Н. Н., п-на Єлісавета Ксьондзіна, Торонто, Онт., П. Гладун, Никола Владика, Торонто, Онт., п-ні Розалія Бойко, Торонто, Онт., п-ні М. Півторак, Торонто, Онт., Яків Марущак, Грімсбі, Онт., І. Гладкий, О. Бабій, Іван Кавун, Торонто, Онт., п-ні Анна Мандрика, Вінніпег, Ман., Анна Чеков, Торонто, Онт., С. Білий, Степан Конобій, Торонто, Онт., Г. Л., Андрус, Петро Білобровка, Торонто, Онт., Йосиф Дацик, Торонто, Онт., Б. К., Михайло Візняк, Торонто, Онт., Осип Касюхнич, Вінніпег, Ман., Анна Тюхтій, Гамільтон, Онт., К. Багрич, Торонто, Онт., Я. Коваль, М. Дубіцький, Торонто, Онт., п-ні Шебець, Ватерфорд, Онт., В. Дужий, Віндзор, Онт., п-ні П. Гладун, Вінніпег, Ман., В. Ходарек, Торонто, Онт., п-ні Л. Вишнецький, Торонто, Онт., Н. Н., Н. Н., Василь Довганюк, Вінніпег, Ман., Марія Братків, Н. Н. Юстина Ярмій, Савт Каюга, Онт., Василь Думяк, Нью Йорк, Володимир Осадчук, Торонто, Онт., П. Геник, Вінніпег, Ман., Роман Загребельний, Торонто, Я. Погорецький, Торонто, Марія Трач, Вінніпег, М. Мелещук, Ст. Боніфас, Ман., Іван Сербин, Монреал, Квебек, І. Каптій, Козьма Непіт, Джералдтон, Онт., п-на Катерина Лещук, Кіркленд Лейк, Онт., Михайло Орихівський, Монреал, Квебек, А. Руда, п-ні А. Павлюк, М. Криса, Джералдтон, Онт., Н. Н., Г. Андрейчук, Грімсбі, Онт., М. Гумницький, Торонто, Онт., М. Бендас, М. Петрівський, Володимир Токар, Ростерн, Саск., І. Яремко, Торонто, Онт., В. Липка, п-ні І. Мельничук, Едмонтон, Альта, Н. Гордій, п. Сичило, Ст. Кетерінс, Онт., В. Кресан, Торонто, Онтаріо, М. Боянівська, Вінніпег, Ман., І. Гайовський, Торонто, Онт., Віра Бундза, Торонто, Онт., Марія Сворик, Ошава, Онт., Василь Лісовський, Торонто, Онт., М. Нагорняк, Торонто, Онт., п. Ковалишин, С. Ляхович, Торонто, Онт.

\$.50 — п. Музика, Торонто, Онт.

